

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2013

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625, 5629 og 5656

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2013

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5329, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625, 5629 og 5656

Innhold

Del I	Innledende del	7	Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet	58	
1	Regjeringens næringspolitikk ..	9	Kap. 902 Justervesenet	58	
1.1	En ansvarlig økonomisk politikk ..	9	Kap. 3902 Justervesenet	61	
1.2	Regjeringens mål for en helhetlig næringspolitikk	9	Kap. 903 Norsk akkreditering	61	
1.3	Næringspolitiske prioriteringer i statsbudsjettet 2013	11	Kap. 3903 Norsk akkreditering	63	
1.3.1	Forenkling for næringslivet	13	Kap. 904 Brønnøysundregistrene	63	
1.3.2	Innovasjon, entreprenørskap, næringsrelevant forskning	14	Kap. 3904 Brønnøysundregistrene	67	
1.3.3	En strategi for maritime næringer	18	Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse ...	68	
1.3.4	Styrket satsing på reiselivs-næringen	20	Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse	72	
1.3.5	Statlig eierskap	21	Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ...	72	
1.3.7	Nordområdene	23	Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ...	76	
2	Oversiktstabeller for budsjettet	26	Kap. 907 Sjøfartsdirektoratet	77	
2.1	Utgifter	26	Kap. 908 Skipsregistrene	79	
2.2	Inntekter	28	Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	81	
3	Oversikt over tilsagnsfullmakter	29	Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet	82	
4	Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger	30	Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet	84	
5	Bruk av stikkordet «kan overføres»	34	Kap. 913 Standardisering	85	
Del II	Budsjettforslag	35	Kap. 914 Klagenemnda for industrielle rettigheter	86	
6	Nærmere omtale av bevilgningsforslagene m.v.	37	Kap. 3914 Klagenemnda for industrielle rettigheter	87	
Programområde 17 Nærings- og handelsformål	37	Programkategori 17.20 Forskning, innovasjon og internasjonalisering	88	Kap. 920 Norges forskningsråd	89
Programkategori 17.00 Administrasjon	37	Kap. 922 Romvirksomhet	104	Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	114
Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet	38	Kap. 929 Norsk Designråd	117	Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak	118
Kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet	52	Kap. 3934 Internasjonaliseringstiltak	121	Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS	121
Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser	53	Kap. 2421 Innovasjon Norge	123	Kap. 5325 Innovasjon Norge	143
Kap. 901 Styret for det industrielle rettsvern	54	Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	144	Kap. 2426 SIVA SF	145
Kap. 3901 Styret for det industrielle rettsvern	57	Kap. 5326 SIVA SF	153	Kap. 5613 Renter fra SIVA SF	154
		Kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS	154	Kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS	154
		Kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS	156	Kap. 5629 Renter fra Eksportkreditt Norge AS	156
		Kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)	157	Kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt	164
		Kap. 5460 Garanti-instituttet for eksportkreditt	164	Kap. 5614 Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt	164

Programkategori 17.30 Statlig eierskap	165	10	Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet	192
Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap	170			
Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap	170			
Kap. 953 Kings Bay AS	171			
Kap. 960 Raufoss ASA	172			
Kap. 3961 Selskaper under NHDs forvaltning	174	11	Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter	195
Kap. 5656 Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	174			
Del III Spesielle temaer	177	12	Oversikt over enkeltsaker som fikk tilskudd i 2011 under kap. 900, post 21 Spesielle driftsutgifter	199
7 Likestilling	179			
8 Sektorovergripende miljøpolitikk	184	Forslag	201
9 Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper	190			

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2013

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5329, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625, 5629 og 5656

*Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet 14. september 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledning del

1 Regjeringens næringspolitikk

1.1 En ansvarlig økonomisk politikk

Den økonomiske utviklingen i Norge er god. Siden forrige høst har veksten i produksjon og verdiskaping tiltatt, og antall sysselsatte er i dag det høyeste noen gang. Prognoser tyder på fortsatt høy vekst og lav arbeidsledighet i tiden framover.

Store deler av privat sektor tar del i oppgangen. Flere bedrifter etableres og færre avvikles. Stemningsrapporter fra bedrifts-Norge melder samlet sett om økt aktivitet og optimisme. Dette avspeiles i stigende sysselsetting og økte investeringer i næringslivet. Særlig i oljerelaterte virksomheter er etterspørselen etter varer og tjenester høy, og aktivitetsveksten i petroleumssektoren ventes å stimulere norsk økonomi også i 2013.

Norsk næringsliv utvikler seg imidlertid langs flere linjer. De ulike næringene vokser i ulikt tempo, og særlig i eksportindustrien er situasjonen utfordrende. Produsenter av innsatsvarer som metall, kjemiske råvarer og papir har opplevd fall i etterspørsel og markedspriser hittil i år, og også andre konkurranseutsatte næringer påvirkes av den svake utviklingen i eksportmarkedene.

Internasjonal økonomi er fortsatt skjør, og flere av våre største handelspartnere opplever lav økonomisk vekst og utfordringer i finans- og arbeidsmarkedene. Det er betydelig usikkerhet knyttet til videre utvikling. Selv om økonomiene i land som Sverige og Tyskland har vist oppløftende tegn hittil i år, tyder de fleste analyser fra bl.a. OECD og Det internasjonale pengefondet (IMF) på at mange av industrilandene vil oppleve lav vekst og høy arbeidsledighet også de neste årene. Dette bidrar til å dempe aktivitetsveksten også i framvoksende markeder som Kina, India og Brasil. Svekkede vekstutsikter globalt har allerede bidratt til fall i råvareprisene så langt i år, selv om oljeprisen har holdt seg godt oppe.

Europa og euroområdet er særlig rammet, med statsgjeldskrise og i noen tilfeller sosial og politisk uro. Situasjonen er vanskeligst i Sør-Europa, men påvirker de fleste EU-land. Siden EU er Norges viktigste handelspartner, berører dette mange deler av norsk næringsliv. Lavere vekst i

Europa kan gi redusert etterspørsel etter våre varer og tjenester. Norsk eksport til Italia, Spania og Portugal har avtatt så langt i 2012.

Uroen i internasjonale finansmarkeder vedvarer, tross den positive utviklingen de siste ukene. Skulle den igjen tilta, kan kapitaltilgangen for norske bedrifter bli vanskeligere og dyrere enn i dag. I en slik situasjon er det viktig at norsk næringsliv beholder sine markedsandeler internasjonalt. Det forutsetter at konkurransevnen opprettholdes. Med utsikter til høyere BNP-vekst og lavere ledighet i norsk økonomi enn gjennomsnittet de siste tiårene, kan kapasitetsutnyttelsen øke og presset på ressursene tilta. Svake prognoser for økonomisk vekst og ledighet i eurosone, Storbritannia og USA kan føre til større avstand mellom Norges og handelspartnernes rente- og lønnsnivå framover. Dette vil kunne heve norske eksportbedrifters relative kostnader ytterligere og dermed svekke lønnsomheten i konkurranseutsatt sektor.

Regjeringen vil motvirke denne utviklingen først og fremst ved å føre en ansvarlig økonomisk politikk og en aktiv næringspolitikk. Ved å legge til rette for å opprettholde Norges konkurransevne styrker Regjeringen konkurranseutsatte næringer. De er en viktig del av grunnlaget for vår verdiskaping – som igjen er grunnlaget for å opprettholde de gode velferdsordningene vi har i Norge i dag.

1.2 Regjeringens mål for en helhetlig næringspolitikk

I 2013 vil Regjeringen føre en bred og framtidsrettet næringspolitikk som legger til rette for å videreutvikle og styrke norsk næringsliv. Regjeringen vil arbeide for stadig bedre rammebetingelser for norske bedrifter, slik at de fortsatt kan skape store verdier og nye arbeidsplasser i hele landet. Dette danner grunnlaget for høy sysselsetting og størst mulig samlet verdiskaping. Det er viktige forutsetninger for å sikre vår felles velferd og arbeid til alle – som er Regjeringens overordnede målsetting.

I global konkurranse har norske virksomheter et fortrinn – sin høye omstillingsevne. Denne har sitt utspring i vår samfunnsmodell, som har fått økt oppmerksomhet og anerkjennelse internasjonalt de siste årene. Ved å ta vare på og bedre den norske samfunnsmodellen basert på likhet, trygghet, tillit og fleksibilitet, vil Regjeringen stimulere til fortsatt høy omstillingsvilje og -evne i vår økonomi. En videreutvikling av dagens næringsliv forutsetter at nye foretak etableres. Regjeringen vil bidra til dette bl.a. ved å fremme innovasjon og entreprenørskap, særlig i framtidsrettede næringer.

Lokale og globale markeder er i kontinuerlig endring. Skal Norge videreutvikle velferdssamfunnet og opprettholde sine konkurransefortrinn, må norsk næringsliv gjenskape og fornye seg i takt med omverdenen. Regjeringen vil arbeide for et kunnskapsbasert næringsliv som tenker nytt og tar i bruk løsninger for fremtiden. Særlig byr klimændringene på store utfordringer, men også nye muligheter. Regjeringen vil at Norge skal ha en klar miljøpolitisk profil og lede an på området. Regjeringen vil fortsatt prioritere satsinger på områder der Norge har spesielle forutsetninger for å lykkes. De fem områdene energi, miljø, reiseliv, marin og maritim sektor danner grunnlaget for Regjeringens aktive næringspolitikk.

Regjeringen vil legge til rette for økt forskning, utvikling og innovasjon i og for næringslivet. Regjeringens satsing på næringsrelevant forskning vil bidra til å styrke verdiskaping og omstilling i norsk næringsliv. Regjeringen vil styrke de brede, generiske teknologiområdene nanoteknologi og bioteknologi. Dette er teknologier som kan gi betydelige ringvirkninger og anvendes i et bredt spekter av næringer. Videre legger Regjeringen vekt på å fortsatt å prioritere åpne virkemidler som er rettet inn mot bredden av norsk næringsliv som Brukerstyrt innovasjonsarena.

Sentralt i Regjeringens næringspolitikk står satsing på kunnskaps- og kompetanseutvikling. For å bevare sin produktivitet og sine konkurransefortrinn må bedriftene ha tilgang på nok og kompetent arbeidskraft. Ved å øke kunnskaps- og kompetansenivået i norsk næringsliv stimuleres bedriftenes innovasjonsevne og individers entreprenørevne. Dette er grunnleggende for å utvikle nye, unike produkter og prosesser som kan ha stor verdi. Regjeringen vil derfor også i 2013 iverksette målrettede tiltak for å øke yrkesdeltakelsen og styrke utdanningstilbudet. Bl.a. fortsetter satsingen på et mer inkluderende arbeidsliv, som så langt har gitt gode resultater for arbeidslivets parter.

For å lykkes internasjonalt trengs kunnskap om globale markeder. Norsk næringsliv omfatter et høyt antall eksportrettede bedrifter som skaper store verdier og sysselsetter mange. Flere virksomheter er globale enere på sitt felt. Ved å føre en ansvarlig økonomisk politikk vil Regjeringen bidra til at industrien og andre eksportbedrifter videreutvikler seg. I tillegg vil Regjeringen fortsatt tilby eksportnæringene konkurransedyktige rammebetingelser, bl.a. i form av forutsigbare låne- og garantiordninger. Etterspørselen og bruken av disse ordningene er høy, og det legges opp til en utvidelse av garantirammen til GIEK fra 120 mrd. kroner i 2012 til 135 mrd. kroner i 2013. Regjeringens nye ordning med CO₂-kompensasjon til industrien er også et viktig element for å opprettholde konkurranseevnen til norsk eksportindustri. Gjennom Regjeringens aktive handelspolitikk sikres i tillegg konkurranseutsatt sektor tilgang til internasjonale markeder på gode vilkår.

Norge er i dag en verdensledende maritim nasjon. For å opprettholde og styrke denne posisjonen vil Regjeringen følge opp sin maritime strategi og fortsatt arbeide for at maritime næringer skal lokalisere sin virksomhet her i landet.

Regjeringen vil bedre næringslivets rammevilkår ved å gjennomføre forenklinger for næringslivet, spesielt rettet mot små og mellomstore bedrifter. Totalt vil Regjeringen redusere bedriftenes kostnader knyttet til myndighetspålagte rapporteringskrav og reguleringer med 10 mrd. kroner innen utgangen av 2015. Gjennom endringer i revisjonsplikten og aksjekapitalkravet har bedriftenes rapporteringsutgifter allerede blitt betydelig mindre. Framtidige reguleringer skal også utformes slik at de ikke påfører norske bedrifter unødige kostnader og ulemper, men isteden legger til rette for privat verdiskaping.

Spesielt de mindre bedriftene nyter godt av forenklingsarbeidet, ettersom disse har færre ressurser til å utføre administrative oppgaver. Regjeringen vil bidra aktivt for å stimulere til entreprenørskap og etablering av nye små og mellomstore bedrifter, særlig i framtidsrettede næringer. I stortingsmeldingen om små og mellomstore bedrifter som legges fram høsten 2012, vil Regjeringen presentere sin strategi for framtidig verdiskaping i brede deler av norsk næringsliv.

Norges unike natur- og kulturressurser er omfattende i hele landet og danner grunnlag for norsk reiselivsnæring. Regjeringen følger opp sin tidligere satsing på næringen i den nye reiselivsstrategien fra april 2012 Destinasjon Norge. Strategien redegjør for Regjeringens politikk for å videreutvikle Norge som reiselivsdestinasjon og

legge til rette for en kunnskapsbasert, produktiv og nyskapende reiselivsnæring framover.

Staten har store eierandeler i norsk næringsliv. Regjeringen vil opprettholde det statlige eierskapet i viktige norske bedrifter på om lag samme nivå som i dag og fortsatt opptre som en aktiv, langsiktig, forutsigbar og tydelig eier. Målsettingen er å bidra til en god og stabil utvikling av norsk næringsliv og å sikre at viktige bedrifter, kompetanse og naturressurser beholdes og videreutvikles i Norge. Regjeringen redegjorde for sin eierskapspolitikk i 2011 i Meld. St. 13 (2010–2011) om det direkte statlige eierskapet.

1.3 Næringspolitiske prioriteringer i statsbudsjettet 2013

Regjeringen foreslår utgiftsbevilgninger for 2013 på til sammen 79 403,9 mill. kroner på Nærings- og handelsdepartementets (NHDs) budsjett. Utenom låne- og kapitaltransaksjoner foreslås bevilgninger på 7 963,9 mill. kroner. Dette er en økning på 5,6 pst. i forhold til saldert budsjett 2012. I tillegg foreslås det omfattende rammer for låne- og garantiordninger i regi av Innovasjon Norge, Eksportkreditt Norge AS og Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK). Hovedprioriteringene under NHDs budsjett for 2013 er:

- økt satsing på Innovasjon Norges virkemidler som oppfølging av evaluering og Meld. St. 22 (2011–2011) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF
- økt satsing på SIVA som oppfølging av evaluering og Meld. St. 22 (2011–2011) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF
- økt statlig engasjement for å ivareta eksportindustriens finansieringsbehov gjennom det nyopprettede selskapet Eksportkreditt Norge AS og økt ramme for Garanti-instituttet for eksportkredits (GIEKs) alminnelig garantiordning
- økte rammer til næringsrelevant forskning, bl.a. oppfølging av Regjeringens FoU-strategier for nanoteknologi og bioteknologi
- styrking av bevilgninger for å ivareta oppfølging av Regjeringens strategi for reiseliv
- midler til å følge opp Regjeringens SMB-strategi
- styrking av bevilgninger for å ivareta oppfølging av Regjeringens kommende mineralstrategi
- styrking i forbindelse med kommende stortingsmelding om immaterielle rettigheter

- ytterligere styrking av NHDs eierskapsforvaltning
- bevilgning til nytt bygg for Brønnøysundregistrene – oppstart av forprosjekt
- økte rammer til Altinn for å sikre en stabil og robust løsning
- etablering av ny kompensasjonsordning av indirekte kvotekostnader (CO₂-kompensasjon)

Styrking av Innovasjon Norges og SIVAs virkemidler: Det foreslås bevilget 1 527 mill. kroner til Innovasjon Norge (utenom låne- og kapitalposter). Utlånsrammene til Innovasjon Norges lavrisiko- og innovasjonslån foreslås videreført med henholdsvis 2,5 og 0,5 mrd. kroner for 2013. En sterk satsing på Innovasjon Norge er viktig for å skape framtidsrettede arbeidsplasser og styrke verdiskapingen i norsk næringsliv. I budsjettet for 2013 følger Regjeringen opp Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF. Det foreslås å styrke Innovasjon Norges internasjonaliseringarbeid med 8 mill. kroner i 2013. Dette vil bl.a. være tiltak knyttet til nye vekstmarkeder i Asia og Afrika. Det foreslås en ny innretning og styrking av ordningen med landsdekkende etablerertilskudd i regi av Innovasjon Norge, med vekt på tidlig fase, og avsatt om lag 2 mill. kroner til å etablere en Invest in Norway-funksjon i Innovasjon Norge. Funksjonen skal håndtere henvendelser fra utenlandske aktører som vurderer å legge nærings- og FoU-aktiviteter til Norge. Det foreslås videre å styrke egenkapital knyttet til SIVAs eiendomsvirksomhet med 250 mill. kroner. Dette vil bidra til at SIVA kan investere i større prosjekter som er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Det legges også opp til å styrke begge selskapenes kapasitet slik at de kan gjennomføre øvrige forslag i meldingen.

Styrking av eksportfinansiering: Eksportkreditt Norge AS ble etablert per 1. juli 2012 for å forvalte den statlige ordningen for finanstjenester til norsk eksport av kapitalvarer og tjenester. For å ivareta eksportindustriens behov foreslår Regjeringen en bevilgning til utlån under ordningen på 28,5 mrd. kroner for 2013. Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) er et sentralt virkemiddel for å fremme norsk eksport av varer, tjenester og investeringer i utlandet. Det foreslås at garantirammen for GIEKs alminnelige garantiordning øker fra 120 til 135 mrd. kroner. GIEKs øvrige ordninger foreslås videreført på samme nivå som i 2012.

Styrking av næringsrettet forskning: Det foreslås i underkant av 2 400 mill. kroner til næringsrettet forskning og utvikling på NHDs budsjett for 2013. Til Norges forskningsråds programmer

foreslås 1 414 mill. kroner. Midlene skal bidra til å utløse økt FoU-aktivitet og kunnskapsanvendelse i næringslivet. Regjeringen styrker satsingen på næringsrettet forskning innen bioteknologi og nanoteknologi med henholdsvis 10 og 20 mill. kroner, for oppfølging av FoU-strategiene på områdene. Videre legges det vekt på fortsatt å prioritere virkemidler som er rettet inn mot bredden av norsk næringsliv. Tildeling til programmet Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) muliggjør en betydelig utlysning i 2013. I tillegg videreføres ordningen med nærings-ph.d. med 25 mill. kroner. Ordningen skal bl.a. bidra til at bedrifter kan beholde og øke egen forskerkompetanse. Innenfor romfartsforskningen foreslås det 306,9 mill. kroner til deltakelse i den europeiske romfartsorganisasjonens (ESAs) frivillige programmer og 173,7 mill. kroner til deltakelse i EUs satellittprogram Galileo. Det foreslås videre til sammen 29 mill. kroner knyttet til deltakelse i den innledende driftsfasen av det europeiske jordobservasjonsprogrammet Global Monitoring for Environment and Security (GMES). Programmet vil være viktig for Regjeringens satsing på havovervåking i nord. Det foreslås 5 mill. kroner til konseptvalg-utredning av nytt mellomlager for brukt radioaktivt brensel og annet langlivet avfall i statsbudsjettet for 2013. Bakgrunnen for utredningen er Stranden-utvalgets anbefaling om at det bør etableres en ny mellomlagerløsning i Norge i påvente av endelig deponeringsløsning.

Styrking av bevilgninger for å følge opp øvrige strategier, meldinger og handlingsplaner for 2013:

- *Oppfølging av strategi for reiseliv*: Det foreslås at budsjettet til reiseliv styrkes med om lag 25 mill. kroner i 2013. Av disse foreslås 15 mill. kroner avsatt til å etablere en ny incentivordning for å restrukturere og effektivisere reise-målsselskapene, 8 mill. kroner til økt markedsføring og 2 mill. kroner til tiltak for å legge til rette for å bruke pilegrimstradisjonene i reiselivssammenheng.
- *Oppfølging av strategi for små- og mellomstore bedrifter (SMB)*: Det foreslås 5 mill. kroner til oppfølging av strategien i 2013. Aktuelle tiltak vil være å stimulere SMB til økt deltakelse i markedene for offentlige anskaffelser, bidra til å stimulere til markeder for eierskifte av bedrifter og tiltak for å øke kunnskapen om det samfunnsøkonomiske bidraget som SMB leverer.
- *Oppfølging av stortingsmelding om immaterielle rettigheter som planlegges framlagt våren 2013 og oppfølging av Patentstyreloven*: Det foreslås avsatt 4 mill. kroner til tiltak som vil bidra til økt bevissthet og kunnskap om immaterielle

rettigheter i innovasjonsprosessen, og 4,5 mill. kroner til drift av et frittstående klageorgan som skal være etablert fra 1.januar 2013.

- *Oppfølging av mineralstrategi som planlegges framlagt våren 2013*: Det foreslås satt av 14,5 mill. kroner til styrking av mineralområdet, herunder 10 mill. kroner til kartlegging av mineralressurser i Sør-Norge i 2013. Kartleggingen har til formål å få fram grunnlagsdata som er nødvendig for å kunne påvise og utvikle mineralforekomster. Videre foreslås det avsatt 1,5 mill. kroner til å opprette et femårig professorat i mineralteknikk ved NTNU. Dette vil bidra til å styrke utdanningen innenfor bergteknikk og sikre et grunnlag for kunnskapsoppbygging og oppdatering av sentrale fagområder i mineralnæringen. Kapasiteten i Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard foreslås styrket med om lag 3 mill. kroner. Direktoratet er pålagt betydelige nye arbeidsoppgaver som følge av ny minerallov.
- *Styrking av eierskapsforvaltningen*: Det foreslås å videreføre satsingen med å styrke kapasitet og kompetanse i eierskapsforvaltningen i departementet med 7 mill. kroner. Forslaget er en direkte oppfølging av forslag i Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap.

Nytt bygg til Brønnøysundregistrene: Det foreslås 20 mill. kroner til Statsbygg (på Fornyings-, administrasjons- og kirke departementets budsjett) til gjennomføring av videre utredninger og forprosjekt i forbindelse med Brønnøysundregistrenes framtidige lokaliseringsbehov.

Styrking av Altinn: Det foreslås i alt 100 mill. kroner til tiltak for økt robusthet i Altinnløsningen. I 2013 vil forbedring av testregime, kompetanseoppbygging og justering av løsningen for å sikre stabilitet og robusthet bli prioritert. Det foreslås i tillegg 24 mill. kroner til gjennomføring av anskaffelse og innfasing av nye avtaler om drift og videreutvikling/applikasjonsforvaltning av Altinnløsningen.

Etablering av ny tsjekkisk forskningsstasjon i Kings Bay, Ny Ålesund: Det foreslås 8,5 mill. kroner til ny forskningsstasjon i 2013. Det følger av eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap, at Kings Bays virksomhet særlig skal ha som mål å yte tjenester til fremme av forskning og vitenskapelig virksomhet, samt bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal arktisk naturvitenskapelig forskningsstasjon.

Maritim virksomhet: Det foreslås 182,6 mill. kroner til maritim forskning og utvikling. Videre

foreslås det en videreføring av innretningen på tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk med en bevilgning på 1 600 mill. kroner.

CO₂-kompensasjonsordning: Regjeringen vil etablere en CO₂-kompensasjonsordning for industrien. Etableringen av kvotesystemet i EU i 2005 har gitt økte kraftpriser i Norge. EU har vedtatt retningslinjer for statsstøtte som åpner for å gi kompensasjon for industriens indirekte kvotekostnader. Formålet er å oppnå større globale utslippsreduksjoner ved å hindre karbonlekkasje fra industrien i Europa til land med mindre stram klimapolitikk. Den nye ordningen skal forvaltes av Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif). Det foreslås 20 mill. kroner til dekning av administrative utgifter til etablering og forvaltning av ordningen i 2013. Basert på dagens kvoteprisnivå vil ordningen grovt anslått kunne få en årlig kostnad på om lag 500 mill. kroner. Omfanget av ordningen vil imidlertid kunne variere fra år til år avhengig av utviklingen i kvoteprisen. Ordningen skal gjelde for perioden 1. juli 2013 – 31. desember 2020. Det skal nå arbeides videre med fastsetting av nærmere regelverk for ordningen. Ordningen skal også notifiseres til EFTAs overvåkingsorgan ESA før den gjøres operativ. På denne bakgrunn vil Regjeringen komme tilbake med et nærmere anslag for utgiftene i 2013 og forslag om bevilgninger i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013.

1.3.1 Forenkling for næringslivet

Regjeringen har lagt vekt på at arbeidet med næringsrettet forenkling skal styrkes og konkretiseres. Målet er å utforme reguleringer, slik at de ikke påfører norske bedrifter unødige kostnader og ulemper, og å sikre at offentlige tjenester fungerer på en måte som bygger opp under norsk næringslivs verdiskaping. Verdiskapingen blir størst, dersom offentlige reguleringer og krav om informasjon tar vare på samfunnets behov, men samtidig påfører bedriftene lavest mulig ressursbruk.

Regjeringen har satt et konkret forenklingsmål, hvor bedriftenes kostnader med å følge opp myndighetspålagte rapporteringskrav og reguleringer skal reduseres med 10 mrd. kroner innen utgangen av 2015. Tidligere har Regjeringen gjennomført et kartleggingsprosjekt for å identifisere informasjonskrav i lover og forskrifter rettet mot næringslivet. I 2006 ble næringslivets ressursbruk knyttet til administrative aktiviteter anslått til om lag 54 mrd. kroner. I perioden 2006–09 holdt denne ressursbruken seg stabil. Kunnskap og

erfaringer fra dette kartleggingsarbeidet blir brukt i arbeidet med å nå forenklingmålet.

I norsk næringsliv har 99,5 pst. av bedriftene færre enn 100 ansatte. Kravene i regelverk er ofte de samme for små bedrifter som for store, selv om små bedrifter har færre ressurser til å utføre administrative oppgaver. Forenklingsarbeidet kommer derfor spesielt de mindre bedriftene til gode.

Regjeringen la i mars 2012 fram en strategi for små og mellomstore bedrifter. Strategien er en oppfølging av St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskape og bærekraftig Norge (Innovasjonsmeldingen), og den er utarbeidet i samarbeid med næringsliv og næringslivsorganisasjoner. Strategien omtaler tiltak rettet mot forenkling for næringslivet generelt, og små og mellomstore bedrifter spesielt. Det foreslås 5 mill. kroner til oppfølging av SMB-strategien i 2013.

Regjeringen har allerede satt i verk flere konkrete tiltak for å oppnå forenklinger for norsk næringsliv. Revisjonsplikten er fjernet for små aksjeselskaper som har driftsinntekter på under 5 mill. kroner, en balansesum på under 20 mill. kroner og gjennomsnittlig antall ansatte som ikke utfører mer enn 10 årsverk. Endringen gjelder fra og med regnskapsåret 2011. Små selskaper kan heretter velge om de vil revidere sine regnskaper.

Lovforslaget om å senke aksjekapitalkravet fra 100 000 kroner til 30 000 kroner trådte i kraft 1. januar 2012. Resultater av endringen er allerede synlige. Ved utgangen av juli 2012 var det 74 pst. flere nyregistreringer av aksjeselskap sammenlignet med samme tidspunkt i 2011. Antall nye norskregistrerte utenlandske foretak falt med rundt 65 pst. i samme periode. Den sterke økningen i antall nye aksjeselskap indikerer at Regjeringens politikk på dette området har vært vellykket.

Regjeringen foreslo i mai i år å tildele midler til en ny felles ordning for rapportering fra arbeidsgiver om ansettelses- og inntektsforhold, elektronisk dialog med arbeidsgiver (EDAG). Prosjektet er tildelt 580 mill. kroner i perioden 2012 til 2015. Formålet er i første rekke å forenkle innrapporteringen ved at arbeidsgiver skal slippe å levere de samme opplysningene flere ganger. Analyser anslår en årlig innsparing for arbeidsgiverne på om lag 500 mill. kroner.

Regjeringen har også fremmet forslag om endringer til bl.a. bokføringsloven, verdipapirhandelloven og eiendomsmeglingsloven. Proposisjonen følger opp mange av forslagene til Bokføringsstandardstyret. Bl.a. foreslås det at bokføringspliktige fritt skal kunne velge oppbevaringsmedium, herunder elektronisk lagring, og at bokføringslovens

krav om utarbeiding av spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering skal lempes på. Proposisjonen inneholder forslag til endringer i verdipapirhandellovens bestemmelser om prospektplikt. Etter å ha gjennomgått registrerte nasjonale prospekter for de tre forutgående år, anslår Finansdepartementet at antall prospekter for disse årene ville vært redusert til om lag halvparten med de nye terskelverdiene.

Regjeringen gjennomfører et omfattende arbeid med å videreutvikle Altinn – næringslivets dør til offentlige tjenester (Altinn II). Det tas sikte på en utvikling der elektroniske tjenester over tid fullt ut erstatter papir i kommunikasjonen mellom næringslivet og offentlig sektor. Ved i større grad å ta i bruk elektroniske tjenester i stedet for papirbaserte tjenester vil både det offentlige og næringslivet spare ressurser i form av tid og arbeidskraft.

Altinn er en felles plattform som gjør at man kan bruke de samme komponentene til å utføre flere tjenester hos mange forskjellige etater. Dette innebærer sparte investeringer hos etatene, redusert tidsbruk og sparte direkte kostnader hos privat sektor så vel som offentlig sektor, samt tjenester med høy kvalitet. Netto samfunnsnytte av prosjektet i en tiårsperiode fra 2008 ble estimert til om lag en mrd. kroner. I og med at noen av tjenestene i Altinn har blitt forsinket i utvikling, kan noen av de beregnede effektene bli utsatt noe i innfasing. En utvikling der stadig flere etater benytter Altinn til et økende antall tjenester, forutsetter svært gode løsninger for sikkerhet og elektronisk identifikasjon. Dette vektlegges tungt i det pågående utviklingsløpet for Altinn. Altinn II-prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2013.

Regjeringen har siden oktober 2011 oppfordret bedrifter og næringslivsorganisasjoner til å komme med konkrete innspill til forenklingstiltak på nettstedet enklereregler.no. Over 300 innspill til forenklingstiltak er mottatt og oversendt til de ansvarlige departementene for vurdering. Flere av disse følges nå opp.

Det er etablert et eget sekretariat for forenkling i NHD. Sekretariatet skal bl.a. sørge for helhet i forenklingsarbeidet på tvers av departementene og fungere som kontaktpunkt mot næringslivet og andre interessenter. Dette skal bidra til å sikre at gode tiltak følges opp og blir gjennomført i tråd med Regjeringens mål.

1.3.2 Innovasjon, entreprenørskap, næringsrelevant forskning

Forutsetningene for næringsvirksomhet endrer seg kontinuerlig. Det krever nye løsninger og bedre ressursutnyttelse. Næringslivet må kontinuerlig tenke nytt for å møte utfordringene og utnytte mulighetene som oppstår.

Utgangspunktet for næringspolitikken er å legge til rette for samfunnsøkonomisk lønnsom produktionsvirksomhet, samfunnsøkonomisk effektiv ressursbruk og bærekraftig vekst. Når den innrettes riktig, kan en aktiv næringspolitikk legge til rette for gjennomføring av samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltak, reguleringer, prosjekter og investeringer som ikke ville bli realisert ut fra rent privatøkonomiske vurderinger. Bedre kunnskap, kapitaltilgang og forskning og utvikling styrker innovasjonsevnen i norsk næringsliv.

Stortinget behandlet i 2009 St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge (Innovasjonsmeldingen). Meldingen følges bl.a. opp ved å legge til rette for innovasjon i små og mellomstore bedrifter, og Regjeringens strategi for små og mellomstore bedrifter, Små bedrifter – store verdier, ble lagt fram våren 2012, jf. omtale i kap. 1.3.1. Denne strategien setter både mulighetene og utfordringene til mindre bedrifter tydeligere på dagsorden og bidrar til at det blir enklere å starte, drive og utvikle bedrifter i Norge. Innovasjonsmeldingen følges også opp på en rekke andre områder:

- Medarbeiderdrevet innovasjon brukes som en fellesbetegnelse for de ansattes aktive deltagelse i utvikling av nye løsninger. Som en oppfølging av Innovasjonsmeldingen har NHD nylig presentert en gjennomgang av forskning som belyser ulike betingelser for medarbeiderdrevet innovasjon i Håndbok for medarbeiderdrevet innovasjon. Håndboken beskriver også hvilke konsekvenser medarbeiderdrevet innovasjon kan ha for bedriftene som tar i bruk slike prinsipper, og konsekvenser for samfunnet for øvrig.
- Entreprenørenes muligheter og evner til å etablere og utvikle ny virksomhet inngår i grunnlaget for framtidig verdiskaping i Norge. Regjeringens entreprenørskapspolitikk har som målsetting å bedre vilkårene for nyetablering og vekst. Regjeringen viderefører derfor ulike tiltak for å fremme entreprenørskapskulturen i samfunnet, styrke gründeres sosiale rettigheter og sikre entreprenørers tilgang til veiledning, nettverk og kapital. Regjeringens handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen

følges opp med konkrete tiltak i 2012. Regjeringen lanserte vinteren 2008 en handlingsplan for økt entreprenørskap blant kvinner. Målet er at kvinneandelen blant nye entreprenører skal være minst 40 pst. innen 2013.

De endelige resultatene fra Statistisk sentralbyrås Innovasjonsundersøkelse for næringslivet for årene 2008–10 ble presentert i mars 2012. Undersøkelsen kartlegger omfanget av innovasjoner i norsk næringsliv og andre faktorer av betydning for innovasjonsprosessen. Andelen av næringslivets omsetning som kom fra produktinnovasjoner gikk noe opp fra 2008 til 2010. Det var særlig omsetning av varer og tjenester som er nye for foretakenes marked, som sto for økningen, mens varer og tjenester som kun var nye for foretaket, var om lag uendret. Undersøkelsen er en del av Eurostats Community Innovation Survey (CIS 2010), som inngår blant grunnlagsmaterialet til EUs Innovation Union Scoreboard. Norge beskrives her som en «moderat» innovatør som totalt ligger noe under gjennomsnittet for EU-landene og de andre nordiske landene.

Immaterielle rettigheter

Immaterielle rettigheter, bl.a. patenter og varemerker, var blant temaene som Regjeringen tok opp i Innovasjonsmeldingen. Siden den gang har det skjedd en rask utvikling på området, bl.a. i form av økt konkurranse og mer strategisk bruk av immaterielle rettigheter. Regjeringen vil derfor legge fram en stortingsmelding om immaterielle rettigheter i løpet av våren 2013. Meldingen vil beskrive trender og behov, synliggjøre viktigheten av en framtidsrettet politikk på området og drøfte hvordan Regjeringen kan legge enda bedre til rette for norsk næringsliv.

Departementet er også engasjert i utredningsarbeid knyttet til piratkopiering og varefalskning og behovet for nasjonale retningslinjer for håndtering av immaterielle rettigheter for innovasjoner med bakgrunn i offentlig finansiert forskning. Igangsatte undervisningstilbud om immaterielle rettigheter ved universiteter og høyskoler følges opp. I april 2012 la Regjeringen fram en ny Lov om Patentstyret og Klagenemnd for industrielle rettigheter, som ble vedtatt av Stortinget i juni 2012. Det arbeides nå med etablering av et frittstående klageorgan som skal være i drift fra januar 2013.

Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA

Innovasjon Norge og SIVA, sammen med Norges forskningsråd, er sentrale virkemiddelaktører i Regjeringens innovasjonspolitik. Innovasjon Norge bidrar med finansiering, kompetanse, rådgivning, profilering og nettverk til innovasjonsaktiviteter i bedriftene. For at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt, bistår Innovasjon Norge med å synliggjøre norske bedrifters muligheter i utenlandske markeder. Innovasjon Norge skal være en sentral medspiller for norsk næringsliv. Regjeringen foreslår 1 527 mill. kroner (unntatt kapital- og låneposter) til innovasjon, internasjonalisering og profilering gjennom Innovasjon Norge over NHDs budsjett. I tillegg foreslås det å videreføre utlåns- og garantirammene til selskapet over NHDs budsjett på henholdsvis 3 mrd. kroner og 40 mill. kroner.

SIVA skal bidra til innovasjon og næringsutvikling gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av sterke regionale innovasjons- og verdiskapingsmiljøer i hele landet. Målet for eiendomsvirksomheten til SIVA er å senke barrierer for etablering av bedrifter og nærings- og kunnskapsmiljøer der markedsmekanismer gjør dette spesielt krevende. Dette inkluderer tilbud om lokaler og fysisk og organisatorisk infrastruktur til enkeltbedrifter eller bedriftsmiljøer i geografiske områder og innenfor bransjer der tilbudet i dag er tynt. Videre skal SIVA bidra til utviklingen av regionale miljøer gjennom å mobilisere lokal kapital og kompetanse til prosjektene og legge til rette for samarbeid mellom bedrifter med beslektet virksomhet. Innenfor innovasjon investerer SIVA i ulike typer innovasjonsselskaper og opererer programmer med tilskudd til disse miljøene.

Det foreslås 48 mill. kroner i tilskudd til SIVA over NHDs budsjett (unntatt kapital- og låneposter). Også Kommunal- og regionaldepartementet er en betydningsfull bidragsyter for SIVA, og det foreslås bevilget 83,3 mill. kroner over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett for 2013. Det foreslås en økning av SIVAs egenkapital til eiendomsvirksomheten med 250 mill. kroner. Dette vil styrke SIVAs mulighet til å gå inn i større investeringsprosjekter som er samfunnsøkonomisk lønnsomme.

Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, ble lagt fram i april 2012 og behandlet i Stortinget 14. juni 2012. Meldingen bygger på omfattende evalueringer av begge selskapene og viser at selskapene er sentrale i realiseringen av Regjeringens nærings-, dis-

trikts- og regionalpolitikk. Den presenterer videre Regjeringens planer for utvikling av selskapene.

I stortingsmeldingen presenteres nye målformuleringer for Innovasjon Norge og SIVA SF. Målene legger til rette for en økt grad av målstyring og bedre oppfølging av selskapene. Målene for Innovasjon Norge skal være tilpasset og godt egnet for selskapets virksomhet og ha en klar kobling til virkemiddelporteføljen. De nye målene for SIVA reflekterer i større grad den muligheten SIVA har til å gå inn i større eiendomsprosjekter. I meldingen legges det videre opp til en forenkling av Innovasjon Norges virkemiddelportefølje og en styrking av Innovasjon Norges internasjonaliseringarbeid. I meldingen understrekes betydningen av et helhetlig virkemiddelapparat og et vel fungerende samarbeid mellom Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd.

Næringsrettet forskning

Studier fra bl.a. OECD viser et betydelig bidrag fra forskning og utvikling (FoU) til innovasjon og økonomisk vekst. FoU bidrar til nye og forbedrede produkter og prosesser og kan gi grunnlag for konkurransefortrinn i det enkelte foretak. Et høyt kunnskapsnivå setter virksomheter og samfunn i stand til å nyttiggjøre seg deler av den enorme mengden av forskningsresultater som utvikles i resten av verden. Regjeringen har som mål å stimulere til næringsrelevant forskning og til økt bruk av kunnskap i næringslivet. Ny kunnskap vil hjelpe oss å løse globale og nasjonale utfordringer knyttet til miljø og klima, helse og velferd.

Statistisk sentralbyrå (SSB) offentliggjorde endelige tall for forskning og utviklingsarbeid i næringslivet for 2010 i mars 2012. Tallene viser at realverdien av næringslivets FoU-investeringer har flatet ut de siste årene. Antall årsverk brukt til FoU gikk også svakt ned i 2010. SSB publiserer foreløpige tall for næringslivets forskning i 2011 i løpet av høsten 2012.

Norges forskningsråd har ansvaret for å gjennomføre Regjeringens forskningspolitikk innen grunnforskning, næringsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater. Regjeringen foreslår å bevilge 1 413,9 mill. kroner til Norges forskningsråd over NHDs budsjett for 2013. Målsettingen er å bidra til størst mulig samlet verdiskapning i norsk økonomi gjennom å videreutvikle det kunnskapsbaserte næringslivet. Det skal gjøres via økt FoU-aktivitet og kunnsksanvendelse i næringslivet.

Det legges vekt på å prioritere generelle virkemidler som er rettet mot bredden av norsk næringsliv. Regjeringen vil styrke og videreføre bevilgningene til næringsrelevant forskning og satser på generelle teknologiområder som nanoteknologi, bioteknologi og informasjonsteknologi. Disse teknologiene har den fordel at de kan anvendes på en rekke andre forskningsområder og i et bredt spekter av næringer.

Den foreslåtte bevilgningen til Norges forskningsråd over NHDs budsjett foreslås fordelt innenfor følgende hovedkategorier:

- 842,6 mill. kroner til tiltak rettet direkte mot bedrifter for å stimulere til økt FoU-innsats gjennom forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid
- 402,45 mill. kroner til forskningsinstitutter og annen infrastruktur
- 126,35 mill. kroner til kommersialisering av forskningsresultater og nettverkstiltak
- 42,5 mill. kroner til kompetansebygging og administrative støttetiltak

Bevilgningene vil bl.a. innebære utlysning av betydelige midler innenfor Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA-programmet). Videre er det satt av henholdsvis 20 og 10 mill. kroner, til oppfølging av de nasjonale strategiene innen nanoteknologi og bioteknologi.

NHD lanserte i 2012 den første nasjonale FoU-strategien for nanoteknologi. Strategien ble varslet i St.meld. nr. 30 (2008–2009) Klima for forskning, sammen med strategier for bioteknologi og IKT og gir overordnede prioriteringer for nasjonal forskningsinnsats i perioden fram til og med 2021. Materialer kan påvirkes på nanonivå og få nye egenskaper. Dette betyr at økt kunnskap og anvendelse av nanoteknologi kan bidra til nye eller forbedrede produkter eller prosesser innenfor de fleste næringer og samfunnsområder. Ansvarlig nanoteknologi kan gi bidrag til norsk næringsutvikling og samfunnsnytte, og Regjeringen vektlegger at utviklingen på området skal skje innenfor etisk, rettslig og samfunnsmessig forsvarlige rammer. Det foreslås 20 mill. kroner til økt satsing på nanoteknologi i 2013.

Skattefradrag for kostnader til forskning og utvikling (Skattefunn) ble innført for alle foretak fra 2003. Dette er en rettighetsbasert støtteordning, men det kreves forhåndsgodkjenning av forskningsinnholdet i enkeltprosjekter fra Forskningsrådet. Forskningsrådet lanserte i 2012 et nytt elektronisk søknadsskjema for Skattefunn, som vil forenkle søknadsprosessen. Dette er i tråd med Regjeringens forenklingsmål. Skattefunn er

omtalt nærmere i Prop. 1 LS (2012–2013) Skatter og avgifter 2013.

Kapitaltilgang og bedriftsrettede virkemidler

Private kapitalmarkeder er de viktigste finansieringskildene for næringslivet og spiller en nøkkelrolle for verdiskaping. Kapitalmarkedenes hovedoppgaver er å sørge for å kanalisere kapital inn i lønnsomme prosjekter og at usikkerheten i prosjektene fordeles til de aktørene som har best evne og kompetanse til å håndtere den.

Innovasjon Norge forvalter en rekke kapitalvirkemidler, i hovedsak utformet som tilskudd, lån og garantier. Virkemidlene skal alle bidra til å utløse prosjekter, som uten statlig støtte ikke ville blitt igangsatt, eller ville blitt igangsatt på et senere tidspunkt eller i et mindre omfang. Det er ikke et mål i seg selv å redusere prosjekters risiko, da markedet på egen hånd sorterer ut prosjekter med ugunstig forhold mellom risiko og forventet avkastning. Derimot kan det være et avvik mellom hva som er bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomt. Ofte er det også et mål at den offentlige støtten bidrar til at private investorer finner det lønnsomt å delta i prosjektene.

De foreslåtte bevilgningene til Innovasjon Norge for 2013 omfatter:

- tilskudd på 260,3 mill. kroner til øremerket pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor miljøteknologi
- 233,2 mill. kroner til etablerertilskudd, utvikling av nærskipfartsflåten, miljøtiltak i maritime næringer og tapsavsetninger til landsdekkende innovasjonslån og garantier
- 338,5 mill. kroner til bedriftsutvikling og administrasjon
- 141,2 mill. kroner til nettverks- og programvirksomheten
- om lag 260 mill. kroner til markedsføring av Norge og reiselivsformål
- 285 mill. kroner til forsknings- og utviklingskontrakter
- 5,2 mill. kroner til tilskudd til innkjøpskonsortier for kjøp av kraft

Garanti- og utlånsrammene som foreslås for 2013, inkluderer 500 mill. kroner til innovasjonslåneordningen, 2,5 mrd. kroner til lavrisikolåneordningen og 40 mill. kroner til landsdekkende garantiordning.

I Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – Innovasjon Norge og SIVA SF, gikk Regjeringen inn for en utvikling av dagens tilbud på kapital i bedrifters tidlige fase. Som en oppfølging av dette

foreslås det en ny innretning av Innovasjon Norges ordning med landsdekkende etablerertilskudd. Forslaget innebærer at Innovasjon Norge skal gi et mindre beløp til flere bedrifter sammenlignet med det som har vært praksis de seneste årene. Det skal utarbeides klare og tydelige kriterier for støtte, for å redusere seleksjonskostnadene og gjøre søknadsprosessen raskere og enklere. Tiltaket skal bidra til å bedre kapitaltilgangen til gründere og bedrifter som er yngre enn tre år. Det foreslås å styrke ordningen ved at det innenfor rammen av bevilgningen under kap. 2421 Innovasjon Norge, post 50, blir mindre midler tilgjengelig til den landsdekkende innovasjonstilskuddsordningen.

Videre presenterte Regjeringen i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – Innovasjon Norge og SIVA SF, et nytt mandat for Investinor AS, og at eierskapet til selskapet overføres fra Innovasjon Norge til NHD. Videre varslet meldingen et forslag om å etablere inntil seks nye landsdekkende såkornfond, hvor staten bidrar med egenkapital og risikoavlastning. Formålet er å utløse kapital til nye innovative og internasjonalt konkurransedyktige bedrifter i såkorn- og oppstartsfase. Fondene skal ha en gjennomsnittlig størrelse på om lag 500 mill. kroner. De skal finansieres i form av egenkapital med 50/50-fordeling mellom private investorer og staten. Totalt vil staten, ved opprettelse av seks nye fond delta med inntil 1,5 mrd. kroner, noe som vil medføre en total kapitaltilførsel på om lag 3 mrd. kroner til fond for bedrifter i tidlig fase. For å utløse privat kapital foreslår Regjeringen en risikoavlastning på 15 pst. av den statlige egenkapitalen. Innretningen av fondene ble presentert i Revidert nasjonalbudsjett 2012, og det ble bevilget midler til statlig deltagelse i de to første såkornfondene. Innovasjon Norge skal forvalte statens interesser i denne ordningen.

Miljøteknologi

Regjeringen la i 2011 fram en nasjonal strategi for miljøteknologi «Næringsutvikling og grønn vekst. Regjeringens strategi for miljøteknologi». Strategien har to hovedformål: å legge til rette for nasjonal verdiskaping og næringsutvikling og å bidra til å nå våre miljømål. Programmet for miljøteknologi er det største enkelttiltaket i den nasjonale strategien, og utgjør en satsing på 500 mill. kroner over årene 2011–13. Programmet skal fremme private investeringer i kommersialisering av miljøteknologi og stimulere til nettverksbygging og samarbeid mellom leverandører av sammensatte syste-

mer og løsninger. Det foreslås avsatt i alt 127 mill. kroner over NHDs budsjett, herav 117 mill. kroner som tilføres den etablerte miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge og 10 mill. kroner til ordningen for Sentre for forskningsdrevet innovasjon i regi av Norges forskningsråd. Disse midlene kommer i tillegg til 143,3 mill. kroner til den etablerte miljøteknologiordningen, slik at det foreslås bevilget i alt 260,3 mill. kroner over NHDs budsjett i 2013 til Innovasjon Norges miljøteknologiordning.

Oppfølgingen av strategien for miljøteknologi inkluderte etablering av et programråd som skal bidra til øket dialog innen virkemiddelapparatet, gi råd om bruk av midler under programmet og om videreutvikling av strategien. Regjeringen har valgt å foreslå videreføre fordelingen på virkemidler under programmet fra 2012 til 2013, bl.a. etter å ha mottatt innspill fra programrådet. Med videreføring av avsetninger til satsing innenfor havvind over Olje- og energidepartementets budsjett og til Transnova over Samferdselsdepartementets budsjett, gir programmet en spisset satsing på områder der norske miljøer allerede er sterke. Regjeringens visjon er at Norge skal utvikle seg til å bli en sentral leverandør av miljøteknologiske løsninger. Derfor legger Regjeringens strategi til rette for utvikling av internasjonalt konkurranse-dyktige norske miljøteknologinæringer og nasjonale og internasjonale markeder for miljøteknologi.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Internasjonalt forskningssamarbeid fører til raske kunnskapsoppbygging og verdiskaping ved å fremme arbeidsdeling og redusere dobbeltarbeid. Synergieffektene av forskningssamarbeid kan være betydelige. Internasjonalisering prioriteres i forskningspolitikken, og samarbeid over landegrensler inngår i Forskningsrådets vurderinger når det gjelder å gi støtte til prosjekter.

Norge deltar i perioden 2007–13 i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling, det største finansielle programmet for FoU-aktiviteter i Europa. NHD har ansvaret for programkomiteer innenfor IKT, nanoteknologi, materialer og produksjon, romfart, programmet for små og mellomstore bedrifter, det næringsrettede nettverket EUREKA og programmet Eurostars. Norge deltar videre i et voksende antall randsoneaktiviteter, dvs. aktiviteter delvis tilknyttet rammeprogrammet. EU har varslet at rammeprogrammet vil etterfølges av Horizon 2020 som er EUs program for forskning og innovasjon i perioden 2014–20.

For å gi norsk næringsliv bedre tilgang til europeiske markeder og investeringskapital, og større muligheter for samarbeid, deltar Norge i EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP). Europakommisjonen har foreslått at CIP i 2014 etterfølges delvis av det nye programmet COSME (Programme for the Competitiveness of enterprises and SMEs). Det vil ha samme varighet som Horizon 2020.

Norge har for øvrig også et utstrakt bilateralt forskningssamarbeid med land som USA, Canada, India, Japan, Kina og Russland. Tiltak for både det bilaterale og multilaterale arbeidet, som prosjekt-etableringsstøtte og posisjoningsstøtte, skal i økende grad anvendes til å stimulere til økt internasjonal aktivitet.

Norge har gjennom en rekke år bidratt med betydelige midler til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Industriutvikling i tilknytning til internasjonalt romsamarbeid er et satsingsområde for Regjeringen. Deltakelse i ESA-programmer har positive ringvirkninger for norsk industri, næringsutvikling og innovasjon og bidrar til å dekke norske brukerbehov og til å utvikle og styrke norske kompetansemiljøer. Videre er Norge med i EUs romprogrammer Galileo (satellittnavigasjon) og GMES (jordobservasjon), Radarsat-avtalen med Canada og EASP-avtalen med Tyskland, Frankrike, Sveits og Sverige om samdrift av Andøya Rakettskytefelt. I alt foreslås det bevilget 751,2 mill. kroner til romvirksomhet i statsbudsjettet for 2013, inklusiv 53,3 mill. kroner i driftstilskudd til Norsk Romsenter.

1.3.3 En strategi for maritime næringer

Maritim næring bidro i 2010 til 6,4 pst. av Norges bruttonasjonalprodukt (BNP) og sysselsetter om lag 100 000 personer. Videre utgjør næringen en komplett næringsklynge der alle deler av verdikjeden er representert. Dette gir grobunn for unik kompetanse og et stort potensial for innovasjon, verdiskaping og sysselsetting over hele landet.

Den maritime næringen er i høy grad internasjonalisert. Norge kontrollerer 3,4 pst. av verdens handelsflåte og er verdens sjuende største skipsfartsnasjon målt i dødvekttonn (UNCTAD, 2011). Maritim sektor er Norges nest største eksportnæring etter olje og gass. Bruttofrakter fra utenriks sjøfart utgjør om lag 30 pst. av Norges samlede eksport av tjenester i 2011, og norske maritime utstyrsleverandører eksporterer om lag to tredjedeler av sin samlede produksjon, herav en økende andel til det maritime offshoremarkedet i inn- og utland. Den norske offshorefartøyflåten er ver-

dens nest største etter den amerikanske, og opererer nå i alle de største markedene. Av samtlige fartøyer som opererer på brasiliansk sokkel, utgjør den norskkontrollerte flåten nå 25 pst.

Regjeringen har utpekt maritim næring som ett av fem næringspolitiske satsingsområder. I 2007 ble den maritime strategien «Stø kurs» lansert, med en visjon om at Norge skal være en verdensledende maritim nasjon og levere de mest innovative og miljøvennlige løsningene for framtiden. Departementet har iverksatt en bred prosess med å evaluere maritim strategi. Prosessen inkluderer innspill fra arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner, interesse- og næringsorganisasjoner og bransjeforeninger og har dessuten foretatt en evaluering av strategiens 53 tiltak. Tiltakene er i all hovedsak gjennomført eller i ferd med å bli det.

Regjeringen arbeider aktivt for at norske maritime selskaper skal ha likeverdige markedsforhold og rammebetingelser utenfor Norges grenser. Gjennom FNs internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) vil Norge påvirke utforming av internasjonale regelverk for skipsfarten. NHD vektlegger likeverdige markedsforhold også i andre bilaterale og multilaterale relasjoner. Brasil, Russland, India og Kina anses som særlig viktige markeder, med Australia og Sørøst-Asia som interessante vekstmarkeder for maritim offshore.

Kompetanse er nødvendig for å utvikle de maritime næringers konkurransekraft og evne til nyskaping og omstilling. Tilskuddordningen for sysselsetting av sjøfolk tilrettelegger for maritim virksomhet gjennom stabile rammer for næringen og bidrar til å opprettholde sysselsettingen av norske sjøfolk og dermed til å beholde norsk operativ kompetanse. For å begrense veksten i samlede utgifter under tilskuddsordningen ble det i 2008 innført en begrensning i refusjonsutbetaling per sysselsatt på 198 000 kroner per år. Regjeringen foreslår å videreføre denne ordningen i statsbudsjettet for 2013 og anslår bevilgningsbehovet til 1 600 mill. kroner.

Et annet viktig tiltak for å møte utfordringer knyttet til kompetanseutvikling i maritim sektor er Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Stiftelsen krever inn og forvalter midler fra rederier med sjøfolk om bord på skip som omfattes av nettolønnsordningen. Midlene skal gå til opplæringsplasser og ulike kompetansehevings-, rekrutterings- og HMS-tiltak for norske sjøfolk. Antall opplæringsplasser økte fra om lag 1 000 i 2004 til i overkant av 2 800 i 2011. Også øremerkede midler til kvalitets- og kompetanseheving i maritim utdanning foreslås videreført. Over Kunnskapsdepartementets budsjett foreslås en tildeling på

18,5 mill. kroner til dette formålet for 2013 gjennom et samarbeidsprosjekt innen maritim profesjonsutdanning kalt «Markom2020». Maritim utdanning må være relevant, framtidsrettet, ha høy kvalitet og møte den maritime nærings kompetansebehov. NHD anser «Markom2020» som den viktigste arenaen for arbeidet med å finne svar på utfordringene maritim utdanning står overfor.

MAROFF-programmet under Norges Forskningsråd er Regjeringens viktigste virkemiddel for å stimulere til maritim forskning. For 2013 foreslår Regjeringen å avsette 130,1 mill. kroner til programmet. Under MAROFF-programmet skal områdene miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende miljøvennlige maritime operasjoner i bl.a. nordområdene og avansert transport og logistikk prioriteres. Næringsens innspill til en helhetlig maritim forsknings- og innovasjonsstrategi, «Maritim 21», vil også følges opp videre, bl.a. ved å legge til rette for demonstrasjonsprosjekter som innebærer fullskala testing av teknologi som fortsatt er på forskningsstadiet.

I Innovasjon Norge er det en rekke ordinære tjenester og aktiviteter som bidrar til innovasjon og verdiskaping i de maritime næringer. Dette gjelder finansielle tjenester som lån, tilskudd og arbeid med regionale maritime klynger. Innovasjon Norge har også en betydelig internasjonal aktivitet og rådgivning overfor maritim sektor. De siste årene har det over statsbudsjettet blitt avsatt 20 mill. kroner til ordningen Miljøprosjekter og utvikling av nærskipsfartsflåten og programmet Maritim utvikling. Dette foreslås videreført på om lag samme nivå i 2013. Hovedprioriteringene for den maritime satsingen i Innovasjon Norge er miljø- og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende maritime operasjoner og maritim transport – hovedsakelig i nordområdene, avansert logistikk og forretningsutvikling, maritimt omdømme og profilering.

Regjeringen fortsetter arbeidet med å få på plass internasjonale miljø- og klimareguleringer. Klimautfordringene knyttet til skipsfarten vil være en vesentlig del av dette arbeidet framover. Prosessene, hvor Norge deltar aktivt, foregår primært i IMO. På nasjonalt nivå er miljøvennlig vekst for de maritime næringer sentralt. Bruken av naturgass (LNG) som drivstoff på skip har økt, hovedsakelig pga. innføringen av NO_x-avgift, etableringen av NO_x-fondet og krav om bruk av gass ved kjøp av offentlige fergetjenester på enkeltfergesamband. Ved utgangen av 2012 var det i alt 54 norske LNG-drevne skip. Etableringen av Nordsjøen som et Sulphur Emission Control Area

med utslippstak for svovel fra 2015 har også påvirket utviklingen. Regjeringen vil fortsette arbeidet for økt bruk av LNG som drivstoff for skip, både i Norge og internasjonalt.

Piratvirksomhet utgjør en konstant trussel mot sjøfolks liv og helse og kan forårsake miljøkatastrofer. Ifølge FNs organisasjon for handel og utvikling UNCTAD (2010) koster piratvirksomhet mellom 40 og 70 mrd. kroner årlig i form av bl.a. forsikringspremier, omdirigering av skip, sikkerhetsutstyr, militære marinestyrker og straffefølger. Etter at det norske regelverket for bevæpnede vakter på norske skip trådte i kraft i juli 2011, har flere europeiske flaggstater tillatt private væpnede vakter om bord på sine fartøyer. Kombinasjonen av væpnede vakter, militær tilstedeværelse og passive sikkerhetstiltak har bidratt til å redusere antallet vellykkede piratangrep fra 49 i 2010 til 28 i 2011.

1.3.4 Styrket satsing på reiselivsnæringen

Regjeringen vil føre en spesielt aktiv næringspolitikk overfor reiselivsnæringen, som er en av verdens raskest voksende næringer. Reiselivsnæringen har et stort potensial for videre verdiskaping, basert på de naturgitte fordelene Norge har. Næringen har stor betydning i distriktene.

Regjeringen la i april 2012 fram den nye nasjonale reiselivsstrategien Destinasjon Norge. Hovedmålene for strategien er økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen, flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter – særlig i distrikts-Norge – og flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet. I strategien er det valgt tre hovedinnsatsområder som vil være førende for reiselivsarbeidet framover. Disse er knyttet til en mer effektiv organisering av ulike aktører i og i tilknytning til reiselivsnæringen, suksesskriterier for å lykkes med nødvendig produkt- og reise-målsutvikling og metoder for salg og markedsføring av norske reiselivsprodukter. Strategien setter videre bærekraft som en premiss for utviklingen i reiselivet. Det betyr at utviklingen av Norge som et bærekraftig reisemål er en forutsetning for Regjeringens næringspolitikk overfor reiselivsnæringen.

For å nå målet om økt verdiskaping og produktivitet må både offentlige og private midler brukes på en effektiv og målrettet måte. Et viktig tiltak i den nye strategien er derfor å foreta en restrukturering av landets reisemålsselskaper. NHD har allerede startet denne prosessen, bl.a. er det ansatt en prosjektleder som skal drive prosessen

framover. Det vil også bli oppnevnt et bredt sammensatt strukturutvalg som referansegruppe for arbeidet med restruktureringen. I tillegg er det igangsatt et arbeid for å bedre koordineringen av reiselivspolitikken, slik at reiselivsnæringens rammebetingelser kan ses i et mer helhetlig perspektiv.

Reiselivsnæringen er en viktig distriktsnæring og bidrar til å gjøre mange lokalsamfunn attraktive som reisemål. Næringen er imidlertid sterkt preget av sesongvariasjon, noe som merkes særlig i distriktene. Flere helårs arbeidsplasser vil bidra til økt kvalitet og mer stabil bosetting og arbeidskraft i distriktene. Det er en forutsetning at både bedrifter og de tilhørende arbeidsplassene er lønnsomme. Satsingen på Utviklingssenter for reiseliv videreføres og styrkes gjennom den nye reiselivsstrategien.

Norge som reiselivsnasjon er preget av to vesentlige faktorer: Vi har en unik natur, og vi har et høyt kostnadsnivå. Disse faktorene representerer både en konkurransemessig fordel og utfordring. Det er et mål for reiselivspolitikken at norsk reiselivsnæring er i stand til å levere produkter med en høy nok kvalitet til å tiltrekke seg flere kvalitetsbevisste og betalingsvillige turister. Ved å levere høy kvalitet på produktene kan norske reiselivsaktører forsvare et prisnivå som skal til for å øke lønnsomheten i reiselivsnæringen.

Vi må klare å bruke vår unike natur og kultur til nyskaping og produktutvikling, slik at vi skaper reiselivstilbud som oppnår høy pris i et internasjonalt marked. Dette er først og fremst reiselivsnæringens ansvar. Samtidig vil Regjeringen bidra gjennom støtte til innovasjon og kunnskapsbygging, samarbeid og nettverksutveksling, utvikling av nye markedsmuligheter og effektiv profilering av Norge som reisemål.

Over departementets budsjett for 2013 foreslås det satt av 283 mill. kroner til reiselivsformål, en økning på 25 mill. kroner fra 2012. I disse midlene inngår 260 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med reiselivsnæringen (kap. 2421, post 71), 2,1 mill. kroner til Svalbard Reiseliv AS og 4 mill. kroner til et forskningsprosjekt under Norges forskningsråd (kap. 920, post 50). Videre inngår midler på NHDs budsjett (kap. 900, post 21 og 75) inklusiv 15 mill. kroner til incentivordning for restrukturering av reiselivsnæringen og 2 mill. kroner til tiltak for å legge til rette for å bruke pilegrimstradisjonene i reiselivssammenheng. I tillegg omfattes SIVA SF (kap. 2426) og Investinors kapitalvirksomhet av reiselivssatsingen.

NHDs arbeid med reiseliv inkluderer også kunnskapsinnhenting om virkninger av økt sat-

sing på verdiskaping bl.a. innenfor reiseliv og fiskerirelatert virksomhet i Nord-Norge, jf. Meld. St. 10 (2010–2011). Formålet er å få økt kunnskap om hvordan verdiskapingen i området vil påvirkes ved en eventuell økt satsing på reiseliv, fiskeri og annen næringsvirksomhet. I 2012 er det satt i gang en rekke utredningsprosjekter som vil bli gjenstand for høring i 2013. Departementets arbeid med reiseliv er også et element i Nord-områdesatsingen, jf. kap. 1.3.7.

1.3.5 Statlig eierskap

Direkte statlig eierskap i norsk næringsliv bidrar bl.a. til nasjonal forankring av viktige selskaper, offentlig eie av sentral infrastruktur og sikring av råderett over nasjonens felles naturressurser. Regjeringen vil opprettholde et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap på om lag samme nivå som i dag. Staten skal være en aktiv, langsiktig og forutsigbar eier i viktige norske selskaper. Et overordnet mål for statens forretningsmessige eierskap er at selskapene skal ha en god industriell utvikling, og at statens investerte kapital gir høyest mulig avkastning over tid. Innenfor en slik forretningsmessig ramme legges det til grunn at selskapene også arbeider aktivt med å ivareta sitt samfunnsansvar, og at dette arbeidet bidrar til selskapenes utvikling og langsiktige avkastning. NHD mottok i 2012 om lag 12,3 mrd. kroner i utbytte for regnskapsåret 2011 fra selskaper hvor departementet forvalter statens eierinteresser.

Regjeringen redegjorde for sin eierskapspolitikk i stortingsmeldingen om det direkte statlige eierskapet, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, som Stortinget behandlet i juni 2011. I meldingen ble hovedelementene i den forrige eierskapsmeldingen fra 2006 videreført, samtidig som det ble redegjort for behovet for større grad av fleksibilitet når det gjelder eierskapet i enkelt-selskaper, tydeligere forventninger på bl.a. området samfunnsansvar og behov for økt kapasitet og kompetanse i eierskapsforvaltningen.

Staten skal være en profesjonell og krevende eier som bidrar til en positiv utvikling for selskapene, bl.a. ved å utfordre selskapenes styrer. Det legges derfor bl.a. opp til en styrking av statens analytiske og strategiske oppfølging av selskapene og en styrking av arbeidet med rekruttering av styremedlemmer. I tråd med dette ble det i budsjettet for 2012 bevilget midler til å styrke NHDs eierskapsforvaltning. I budsjettet for 2013 er området styrket ytterligere med 7 mill. kroner.

Som eier håndterer departementet ulike situasjoner knyttet til bl.a. statens eierandeler i enkelt-selskaper. Se programkategori 17.30 for nærmere omtale.

1.3.6 Handel og internasjonalt samarbeid

EØS-avtalen og det indre marked

Deltakelse i EUs indre marked er et hovedvirkemiddel i norsk næringspolitikk. Et velfungerende indre marked er viktig for norsk verdiskaping og velferd. Det åpner for mer effektiv utnyttelse av ressursene og bidrar til økt konkurranseevne, vekst og sysselsetting. EØS-avtalen sikrer Norge tilgang til det indre marked og innebærer fri bevegelse av varer, tjenester, personer og kapital. Dette sikrer markedstilgang for norske produkter og virksomheter i hele EØS-området. Samtidig gis norsk næringsliv tilgang til innsatsfaktorer fra alle EØS-statene.

Det pågår et kontinuerlig arbeid for å gjøre det indre marked lettere tilgjengelig for bedrifter og forbrukere. Europakommisjonens indre markedsmelding (Single Market Act) identifiserte 12 satsingsområder for å styrke det indre marked. Det var knyttet forslag til nye eller reviderte EU-rettsakter til hvert av de tolv satsingsområdene, og målet var at disse skulle vedtas i løpet av 2012. I 2013 vil Europakommisjonen videreføre dette arbeidet gjennom ytterligere tiltak for å fremme vekst, sysselsetting og tillit i det indre marked. Norge har spilt inn forslag om at tiltak knyttet til bedre forvaltning av det indre marked, fjerning av handelshindre, sosiale rettigheter, det digitale indre marked og forbrukerrettigheter bør prioriteres.

EFTAs frihandelsavtaler og investeringsavtaler

Det økonomiske tyngdepunktet i verden forskyves fra vest til øst og sør. Fortsatt høy vekst i Asia, Latin-Amerika og Afrika vil føre til økt etterspørsel også etter norske varer og tjenester.

Norge inngår frihandelsavtaler med land i vekstmarkeder utenfor EU for å sikre oss best mulig markedsadgang i framvoksende økonomier og hos viktige handelspartnere. Det er også sentralt å sikre at konkurranseevnen for norsk næringsliv i utenlandske markeder ikke er dårligere enn for deres konkurrenter i EU og andre land.

Regjeringen prioriterer frihandelsavtaler med land der en avtale kan gi det største bidraget til økt samlet handel og verdiskaping. Potensialet for

økt eksport av tradisjonelle industrivarer som maskiner, utstyr, metaller og kunstgjødsel er viktig for valg av land, og fiskeeksporten tillegges også vekt. Prioriterte tjenestesektorer er skipsfart og relaterte tjenester, ingeniørtjenester, telekommunikasjonstjenester og energirelaterte tjenester. Potensielt vanskelige motkrav inngår også i vurderingen for valg av land. Et viktig prinsipp i handelspolitikken er parallellitet med EU, for å sikre minst like gode vilkår for norske aktører som konkurrenter i EU.

Regjeringen prioriterer de allerede igangsatte EFTA-forhandlingene med India og tollunionen Russland, Hviterussland og Kasakhstan. I tillegg til ovennevnte prioriterte prosesser er Norge gjennom EFTA i forhandlinger med Bosnia-Hercegovina, Costa Rica, Honduras, Panama, Indonesia og Vietnam. Forhandlingene med Algerie, Kina og Thailand er stilt i bero.

Raskt voksende økonomier i Asia, Latin-Amerika og Afrika blir stadig viktigere for norsk utenrikshandel. Det kan bli aktuelt å vurdere å innlede forhandlinger med land i disse regionene i tiden framover.

Fremme av eksport og næringslivets internasjonalisering

Kunnskap om internasjonale markeder og lokal tilstedeværelse er forutsetninger for at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt. NHD har et særlig ansvar for utviklingen av et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksport og internasjonalisering.

Sentrale virkemidler i internasjonaliseringsarbeidet er rådgivnings-, finansierings- og garantiordningene under Innovasjon Norge, Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og det nyopprettede Eksportkreditt Norge AS. Innovasjon Norges kontorer i utlandet yter bistand og rådgivning til norske selskaper som ønsker å eksportere til og investere i utlandet. GIEK tilbyr statlige garantier og kredittforsikring av eksport, og Eksportkreditt Norge AS tilbyr offentlig støttede eksportlån gjennom eksportkredittordningen (tidligere 108-ordningen, forvaltet av Eksportfinans ASA). Eksportkreditt Norge AS ble opprettet i 2012 for å sikre et robust tilbud av eksportfinansiering for kjøpere av norske varer og tjenester.

Regjeringen legger vekt på at Norge skal ha konkurransedyktige finansieringsordninger for norsk kapitalvareeksport. Det vil bidra til forutsigbare og konkurransedyktige vilkår for norsk eksporttrettet næringsliv og fremme verdiskaping

og sysselsetting i Norge. Regjeringen foreslår følgende garantirammer for GIEK i 2013:

- 135 mrd. kroner for den alminnelige garantiordningen
- 3,15 mrd. kroner for garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland
- 5 mrd. kroner for garantiordningen for bygge-lån til skip, fartøyer og innretninger til havs

I programperioden for EØS-midler 2009–14 bidrar Norge med 15 mrd. kroner. Finansieringsmekanismene består av en EFTA-EØS-del og en norsk del (Norway Grants). Programmene er nå gjort mer relevante og tilgjengelige for private aktører. Det er opprettet et eget program for grønn næringsutvikling. I tillegg øremerkes 1 pst. av tildelingen til landene til et fond for anstendig næringsliv og trepartssamarbeid.

NHD har ansvaret for den økonomiske dimensjonen innenfor regionale fora som Barentsrådet, Nordisk Ministerråd og Østersjørådet. I 2012 har Norge formannskap i både Barentsrådet og Nordisk Ministerråd. Med formannskapet i Barentsrådet har NHD overtatt ansvaret i arbeidsgruppen for økonomisk samarbeid. Dette er viktig for vårt nordområdearbeid. I forbindelse med det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2012 vil Norge også lede næringssamarbeidet i Embetsmannskomiteen for næring, energi og regionalpolitikk. Nordisk samarbeidsprogram for innovasjon og næringspolitikk 2011–13 med seks fyrtårnprosjekter utgjør rammen for det norske formannskapet på næringsfeltet. Grønn vekst og velferd er den overordnede målsettingen for dette samarbeidet.

NHD ivaretar bilateral myndighetskontakt om rammevilkår og enkeltsaker for norske bedrifter i utlandet. I viktige vekstmarkeder som de framvoksende økonomiene, kan næringslivet trenge drahjelp fra myndighetene til å sikre gode konkurransevilkår. Som oppfølging av Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF foreslår Regjeringen å styrke Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid med 8 mill. kroner i 2013. Midlene skal brukes til tiltak for å styrke arbeidet med å gi råd og bistand til små og mellomstore bedrifter med internasjonale vekstambisjoner. Selskapet skal både styrke sin egen kompetanse når det gjelder internasjonale markedsmuligheter, og styrke samarbeidet med andre aktører, bl.a. utenriktjenestens utestasjoner og Norges forskningsråd. Innovasjon Norge skal styrke tilstedeværelsen i nye vekstmarkeder, f.eks. i Asia og Afrika, og vil i 2013 foreta en fullstendig gjennomgang av sin inter-

nasjonale tilstedeværelse. Det etableres også et strategisk råd for internasjonal tilstedeværelse med representanter fra næringsliv og samarbeidsaktører.

NHD arbeider også med å profilere Norge og synliggjøre norsk næringslivs kompetanse ved enkeltanledninger. Det består bl.a. av norsk deltakelse på verdensutstillinger og næringslivsfremme i forbindelse med statsbesøk og offisielle besøk til og fra utlandet. Norge deltok på verdensutstillingen Expo 2012 i Yeosu, Korea som hadde temaet «Living Ocean and Coast». Utstillingen ble brukt til å styrke forholdet til Sør-Korea gjennom profilering og omdømmebygging, og for å understøtte norsk næringslivs interesser i det sørkoreanske markedet. Sør-Korea er Norges nest største handelspartner i Asia etter Kina, og særlig viktig for norske bedrifter innen maritim sektor.

1.3.7 Nordområdene

Deltakelse i regionale fora og vårt grensenære samarbeid med naboland i nord gir økt oppmerksomhet om nordområdene. Nærings samarbeidet med Russland er i den sammenheng sentralt, herunder arbeidet i arbeidsgruppe for regionalt og grensenært samarbeid under den norsk-russiske økonomiske kommisjonen. Det bilaterale samarbeidet med Russland er for tiden svært godt, og samhandelen er i utvikling. Om lag 20 norske bedrifter er registrert i Nordvest-Russland. SIVA og Innovasjon Norges engasjement i Murmansk bidrar til å styrke de økonomiske forbindelsene i nord.

Barentssamarbeidet bidrar også til å fremme nærings samarbeid i nord. I forbindelse med det norske formannskapet i Barentsrådet 2011–13 leder NHD arbeidsgruppen for økonomisk samarbeid. Arbeidsgruppen vil i formannskapsperioden ha et særlig prioritere maritim trafikk, mineraler, bioprospektering og grensenært samarbeid i regionen.

Utnyttelse av mulighetene i nordområdene er en av hovedsatsingene for Regjeringen i årene som kommer. Den overordnede målsettingen med Regjeringens nordområdestrategi er å skape bærekraftig vekst og utvikling i nordområdene. For å gjennomføre målsettingene i nordområdepolitikken har Regjeringen formulert sine overordnede strategiske prioriteringer i Meld. St. 7 (2011–2012), Nordområdene – visjon og virkemidler (Nordområdemeldingen). Næringsvirksomheten er et sentralt virkemiddel for å realisere målene. Innenfor NHDs budsjettområde satses det spesielt på marin bioprospektering, mineral-

nærings, maritim virksomhet, reiseliv og romrelatert infrastruktur.

Marin bioprospektering – definert som målrettet leting etter unike egenskaper i marine organismer – er sentralt innenfor Regjeringens nordområdesatsing. Området har betydelig verdiskapningspotensial, og Norge har gode muligheter for å hevde seg internasjonalt. Regjeringens strategi på feltet fra 2009 legger vekt på infrastruktur, forskning og utarbeidelse av regelverk som stimulerer til næringsutvikling. Ambisjonen er å utløse bredden i verdiskapningspotensialet som marin bioprospektering åpner for. Over NHDs budsjett foreslås det 25 mill. kroner til næringsrettet forskning og kommersialisering relatert til marin bioprospektering i 2013.

Regjeringen legger vekt på å få en omfattende oversikt over geologiske ressurser i de tre nordligste fylkene. Flere kartleggingsprogrammer vil gi grunnlag for å vurdere i hvilken grad mineraliske forekomster kan bidra til verdiskaping, næringsutvikling og økt sysselsetting i de tre fylkene. Et fireårig program som startet opp i 2011 med geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nordland, Troms og Finnmark, foreslås videreført i 2013 med en ramme på 25 mill. kroner gjennom Norges geologiske undersøkelse (NGU). I tillegg vil NGU bruke om lag 15 mill. kroner av sin ordinære bevilgning til å kartlegge forekomster av mineralressurser i landsdelen. Økt økonomisk vekst globalt har økt etterspørselen etter og priser på råvarer. Vurderinger av situasjonen tyder på at denne utviklingen fortsetter, og stadig flere land posisjonerer seg nå for å sikre tilgangen på strategiske råvarer. NHD har derfor startet et arbeid med en strategi for mineralnærings. Den vil bl.a. omtale mineralenes anvendelse og betydning i samfunnet og bærekraftig og miljøvennlig utnyttelse av mineralressurser og mineralnærings i Norge. Blant innsatsområdene er kartlegging av mineralressurser, ressursplanlegging, tilgang på nødvendig kompetanse og forskning og utvikling. Det tas sikte på at strategien ferdigstilles våren 2013.

Til kartlegging av havbunnens fysiske, biologiske og kjemiske miljøer i Lofoten og Barentshavet foreslås en videreføring av bevilgningen til MAREANO-programmet i 2013 på om lag 27,1 mill. kroner over NHDs budsjett. Samlet foreslås en ramme for MAREANO-programmet i 2013 på 90,5 mill. kroner, fordelt på budsjettene til Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøvern departementet og NHD.

Kompetanseutvikling om maritim aktivitet i Nordområdene er en del av Regjeringens mari-

time strategi, og blant hovedprioriteringene i Regjeringens satsing på maritim forskning og innovasjon. I 2013 foreslås det avsatt 1,5 mill. kroner til kompetanseutvikling om maritim aktivitet i arktiske områder. MAROFF-programmet (Maritim virksomhet og Offshore operasjoner) til Norges forskningsråd og Innovasjon Norge skal bidra til innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i maritime næringer.

Reiseliv står for en betydelig andel av verdiskapingen i deler av Nord-Norge. Av bevilgningen til reiselivsformål under Innovasjon Norge, foreslås det at 15 mill. kroner øremerkes tiltak knyttet til Nord-Norge. Det foreslås å videreføre støtten til Svalbard Reiseliv AS på 2,1 mill. kroner i 2013. Det overordnede målet for tilskuddet er å bidra til økt verdiskaping i og bedre lønnsomhet for reiselivsnæringen på Svalbard. Midlene skal særlig brukes til å ivareta miljø- og sikkerhetsmessig ferdsel på Svalbard gjennom kompetanse- og nettverksbygging i reiselivsnæringen der. Som oppfølging av den oppdaterte forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten gjennomføres det en kunnskapsinnhenting om virkninger av økt satsing på verdiskaping som reiseliv og fiskerirelaterte virksomheter i Nord-Norge. I 2012 ble det avsatt 30 mill. kroner over NHDs budsjett til et toårig prosjekt om dette. Kunnskapen som samles inn, skal kunne brukes som grunnlag for neste oppdatering av forvaltningsplanen. Kunnskapsinnhentingene ledes av NHD, i samarbeid med Miljøverndepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Romrelatert infrastruktur er et sentralt verktøy i forvaltningen av nordområdene. Navigasjon, kommunikasjon, miljøovervåking, sjøsikkerhet og suverenitetshevdelse er temaer hvor satellitter spiller en nøkkelrolle. Jordobservasjonssatellitter er en sentral datakilde for BarentsWatch. Gjennom bevilgningene til Norsk Romsenter er det de senere årene arbeidet med en norsk satellitt for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System). Demonstratorsatellitten AISSat-1 fra 2010 fungerer som planlagt. Data fra AISSat-1 bidrar i stor grad til det helhetlige overvåkings- og varslingssystemet for havområdene i nord. AISat-2 skal etter planen skytes opp i 2013, og det vurderes konsepter for AISSat-3.

Andøya Rakettskytefelt utgjør en vesentlig del av norsk romvirksomhet. For 2012 er det avsatt 6 mill. kroner til revitalisering av rakettskytefeltet, og også for 2013 foreslås det avsatt midler til dette formålet. Norge deltar videre i utbyggingen av det felleseuropeiske satellittnavigasjonssystemet

Galileo, som skal gi bedre tilgjengelighet, nøyaktighet, pålitelighet og sikkerhet i nordområdene. Vi deltar også i den innledende driftsfasen av det europeiske jordobservasjonssystemet Global Monitoring for Environment and Security (GMES) som vil få stor betydning for klima-, miljø- og havovervåking i nordområdene.

Innovasjon Norge er en viktig bidragsyter til innovasjon og næringsutvikling i de tre nordligste fylkene gjennom tilskudd, nettverk, finansiering, rådgiving, internasjonalisering og reiseliv. SIVA SF har en tilsvarende rolle via sine innovasjons- og eiendomsaktiviteter. I Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – Innovasjon Norge og SIVA, har Regjeringen foreslått inntil seks nye landsdekkende såkornfond, derav ett fond i Nord-Norge (jf. omtale under kap. 2421 Innovasjon Norge).

1.3.8 Andre områder

Likestilling

I dag er to av tre kvinner sysselsatte, og kvinner er i flertall innenfor høyere utdanning. Det er likevel store kjønnsforskjeller i utdannings- og yrkesvalg som innebærer at kvinner utgjør en uutnyttet ressurs i næringslivet, blant ledere, styrerepresentanter, entreprenører og eiere. Dette er bakgrunnen for å definere kvinner som egen målgruppe i næringspolitikken.

Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er gitt et særskilt ansvar for å legge til rette for å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Aktørene skal bl.a. bidra til å få flere kvinner til å gå inn i lederstillinger eller bli styremedlemmer, satse på egne bedrifter eller en næringsrettet forskerkarriere. I 2011 gikk 35 pst. av Innovasjon Norges samlede bevilgninger til kvinnerettede prosjekter og bedrifter via ulike virkemidler. Det var 1 prosentpoeng mer enn i 2010. I perioden 2006–11 har SIVA benyttet totalt 48 mill. kroner til sin satsing «Kvinnovasjon» (Kvinner og entreprenørskap). Formålet er flere bedriftsetableringer foretatt av kvinner i næringshagene og inkubatorene, jf. omtale i Kommunal- og regionaldepartementets budsjett for 2013. Også andre virkemidler innenfor NHDs ansvarsområde har relevans i en likestillingssammenheng, bl.a. tilskuddet til organisasjonen Ungt Entreprenørskap.

NHD har videre en aktiv oppfølging av kravene til kjønnsrepresentasjon i styrer hvor departementet forvalter statens eierinteresser. Reglene om kjønnsrepresentasjon i styrer for allmennaksjeselskaper trådte i kraft fra 1. januar 2008, og

alle statlige selskapene har innrettet seg etter disse reglene. I Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt Eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi (Eierskapsmeldingen), kommuniserer staten som eier forventninger til at selskapene ivaretar mangfold og likestilling. Regjeringen vil arbeide for å øke andelen kvinnelige styreledere i statseide selskaper. Det er fortsatt få kvinner i ledende posisjoner i norske selskaper, og tiltaket for lovbestemt kjønnsrepresentasjon har ikke vært tilstrekkelig for å sikre likestilling. Regjeringen vil at selskaper med statlig eierandel utarbeider en strategi for hvordan den beste kompetansen i selskapet utnyttes, inkludert hvordan kvinner kan rekrutteres til topplederstillinger. Dette vil bli tatt opp i eierdialogen med selskapene, og det forventes at styrene er aktive på dette feltet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

NHD har ansvar for beredskap for å sikre tilgang på varer og tjenester fra næringslivet i en krisesituasjon. Dette søker vi å oppnå gjennom samarbeid, hensiktsmessig hjemmelsgrunnlag innen næringsberedskap og gode krisehåndteringsmekanismer. På noen områder har vi identifisert sårbarhet og forberedt særskilte tiltak, men vi har også metoder for å kunne krisehåndtere uforutsette situasjoner. Vi utvikler og vedlikeholder intern beredskap i departementet og etater for å kunne ivareta disse oppgavene.

Lov om næringsberedskap trådte i kraft 1. januar 2012 og erstattet forsyningsloven av 1956. Den nye loven vektlegger et styrket samarbeid mellom myndighetene og næringslivet for å sikre tilgangen til varer og tjenester under kriser.

22. juli-kommisjonen har avdekket behov for endringer i planverk, regler, disponering av kompetanse og ressurser, organisasjonskultur, prioriteringer og holdninger når det gjelder beredskap og sikkerhet. NHD vil følge opp disse utfordringene innenfor sine ansvarsområder.

På beredskapsområdet gjelder følgende hovedprioriteringer i 2013:

- slutføre arbeid knyttet til forskrifter til ny lov om næringsberedskap, videreutvikle og øve det formelle samarbeidet med næringer av betydning for samfunnskritiske funksjoner eller kritisk infrastruktur
- identifisere sårbarhet og samfunnskritiske sektorer innenfor ansvarsområdet og iverksette tiltak for å øke robustheten, bl.a. når det gjelder informasjonsikkerhet
- styrke kompetansen innenfor både strategisk og operativ krisehåndtering, videreutvikle og øve departementets og etatenes sikkerhets- og beredskapsarbeid
- videreføre arbeidet med sikkerhetsspørsmål for skipsfarten

2 Oversiktstabeller for budsjettet

2.1 Utgifter

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
Administrasjon					
900	Nærings- og handelsdepartementet	270 145	288 788	299 639	3,8
	<i>Sum kategori 17.00</i>	270 145	288 788	299 639	3,8
Infrastruktur og rammebetingelser					
901	Styret for det industrielle rettsvern	215 292	216 200	235 400	8,9
902	Justervesenet	103 789	106 900	116 400	8,9
903	Norsk akkreditering	31 852	34 200	35 500	3,8
904	Brønnøysundregistrene	564 128	478 400	573 300	19,8
905	Norges geologiske undersøkelse	245 756	240 500	258 600	7,5
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	22 234	88 700	30 400	-65,7
907	Sjøfartsdirektoratet	331 755			
908	Skipsregistrene	19 268			
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 494 387	1 600 000	1 600 000	0,0
910	Sjøfartsdirektoratet		332 050	358 150	7,9
913	Standardisering	28 000	28 000	28 000	0,0
914	Klagenemnda for industrielle rettigheter			4 500	
	<i>Sum kategori 17.10</i>	3 056 461	3 124 950	3 240 250	3,7
Forskning, innovasjon og internasjonalisering					
920	Norges forskningsråd	1 337 563	1 360 000	1 413 900	4,0
922	Romvirksomhet	683 399	661 100	751 200	13,6
924	Internasjonalt samarbeid og utviklings- programmer	30 833	35 000	100 000	185,7
929	Norsk Designråd	36 000	36 800	38 000	3,3
934	Internasjonaliseringstiltak	7 129 862	462 000	372 000	-19,5
937	Svalbard Reiseliv AS	2 100	2 100	2 100	0,0
2421	Innovasjon Norge	46 387 328	45 075 700	44 077 400	-2,2

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
2426	SIVA SF	193 600	99 500	438 000	340,2
2429	Ekspportkreditt Norge AS			28 610 000	
	<i>Sum kategori 17.20</i>	55 800 685	47 732 200	75 802 600	58,8
Statlig eierskap					
950	Forvaltning av statlig eierskap	122 837	25 700	25 700	0,0
953	Kings Bay AS	15 000	17 500	27 500	57,1
960	Raufoss ASA	8 427	8 200	8 200	0,0
	<i>Sum kategori 17.30</i>	146 264	51 400	61 400	19,5
	<i>Sum utgifter</i>	59 273 555	51 197 338	79 403 889	55,1

Utgifter fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
01–29	Driftsutgifter	1 793 441	1 717 438	1 883 439	9,7
30–49	Investeringer	9 020	71 900	10 700	-85,1
50–59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 868 263	1 643 400	1 700 400	3,5
70–89	Overføringer til andre	3 789 438	4 109 600	4 369 350	6,3
90–99	Lånetransaksjoner	51 813 393	43 655 000	71 440 000	63,6
	Sum under departementet	59 273 555	51 197 338	79 403 889	55,1

2.2 Inntekter

Inntekter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
Ordinære inntekter					
3900	Nærings- og handelsdepartementet	6 232	105	145	38,1
3901	Styret for det industrielle rettsvern	63 239	52 700	56 500	7,2
3902	Justervesenet	63 760	71 000	79 400	11,8
3903	Norsk akkreditering	26 005	27 500	28 400	3,3
3904	Brønnøysundregistrene	567 092	495 200	553 000	11,7
3905	Norges geologiske undersøkelse	70 095	71 500	73 800	3,2
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	2 401	700	700	0,0
3907	Sjøfartsdirektoratet	192 318			
3908	Skipsregistrene	16 388			
3910	Sjøfartsdirektoratet		203 600	207 800	2,1
3914	Klagenemnda for industrielle rettigheter			500	
3934	Internasjonaliseringstiltak	-16 224			
3950	Forvaltning av statlig eierskap	2 643 491	25 000	25 000	0,0
3961	Selskaper under NHDs forvaltning	15 527	11 112	11 112	0,0
5325	Innovasjon Norge	44 576 997	42 094 200	42 470 900	0,9
5326	SIVA SF	161 877	61 600	226 600	267,9
5329	Eksportkreditt Norge AS			3 325 000	
5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt	352 912	18 600	11 400	-38,7
5574	Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet	136 041	140 000	145 000	3,6
<i>Sum ordinære inntekter</i>		48 878 151	43 272 817	47 215 257	9,1
Renter og utbytte med mer					
5613	Renter fra SIVA SF	35 702	29 500	29 600	0,3
5614	Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt		100	100	0,0
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	319 184	510 000	403 500	-20,9
5629	Renter fra Eksportkreditt Norge AS			1 020 000	
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	16 518 594	13 180 453	13 622 853	3,4
<i>Sum renter og utbytte med mer</i>		16 873 480	13 720 053	15 076 053	9,9
<i>Sum inntekter</i>		65 751 631	56 992 870	62 291 310	9,3

3 Oversikt over tilsagnsfullmakter

		(i 1 000 kr)		
Kap./post	Betegnelse	Fullmakt 2012	Forslag 2013	Anslått termin for utbetaling/ dekning
920/50	Norges forskningsråd, tilskudd	187 500	37 500	2014
2421/72	Innovasjon Norge, forsknings- og utviklingskontrakter	100 000	100 000	2014–15

Tilsagnsfullmakten knyttet til Norges forskningsråd foreslås redusert til 37,5 mill. kroner for 2013, jf. omtale under kap. 920 og Forslag til vedtak VI, 1.

Tilsagnsfullmakten knyttet til Forsknings- og utviklingskontrakter foreslås videreført med samme beløp som for 2012, jf. omtale under kap. 2421, post 72 og Forslag til vedtak VI, 1.

I tillegg foreslås fullmakten knyttet til norsk deltakelse i frivillige programmer i Den europeiske romorganisasjonen ESA videreført. Den innebærer at departementet gis fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd på inntil 27,11 mill. euro utover gitt bevilgning til frivillige ESA-programmer, men slik at samlet ramme for gamle og nye tilsagn ikke overstiger 49,08 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 922, post 71 og Forslag til vedtak VI, 2.

Den tidligere årlige fullmakten til Eksportfinans ASA til å gi tilsagn om dekning av framtidig underskudd under 108-ordningen til finansiering av kontrakter om eksport av kapitalvarer og skip foreslås ikke videreført i og med at 108-ordningen nå ivaretas av det nye statlige selskapet Eksportkreditt Norge AS, jf. omtale under kap. 934, post 73 og under kap. 2429.

Det har gjennom flere år vært gitt en fullmakt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter. En tilsagnsfullmakt kan formelt bare knyttes til tilskuddsbevilgninger, dvs. i tilknytning til bevilgninger i postgruppene 50–89. For å videreføre ordningen foreslås det en særskilt fullmakt til å inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner ut over gitt bevilgning i 2013, jf. Forslag til vedtak VII.

4 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger

Garantiordninger

(i 1 000 kr/1 000 euro)					
Betegnelse	Utbetalt (tap) i 2011	Samlet garantiansvar per 31.12.2011	Fullmakt for nye garantitilsagn for 2012	Forslag til nye garantitilsagn for 2013	Totalramme for nytt og gammelt garantiansvar i 2013
<i>Innovasjon Norge:</i>					
Realinvesteringer og drifts- kreditt	3 163	97 862	40 000	40 000	178 000
<i>Garanti-instituttet for eksport- kreditt (GIEK):</i>					
Den alminnelige ordning inkl. Gammel alminnelig ordning	43 524	91 798 300	1	2	135 000 000 ²
Garantier ved eksport til og investeringer i utviklingsland	331	547 900	3	3	3 150 000 ³
SUS/Baltikum-ordningen	0	3 800	0	0	3 800
Byggelånsgarantier til skips- byggingsindustrien	15 500	784 500	4	4	5 000 000 ⁴
Garantiordning for langsik- tigate kraftavtaler til kraftinten- siv industri	-	-	5	5	20 000 000 ⁵
<i>Øvrige garantier:</i>					
Den europeiske bank for gjen- oppbygging og utvikling (EBRD), garantikapital	0	euro 296 920	0	0	euro 296 920

¹ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 120 mrd. kroner.

² Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 135 mrd. kroner.

³ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 3,15 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid inntilstående beløp på ordningens grunnfond.

⁴ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 5 mrd. kroner.

⁵ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 20 mrd. kroner.

Nærmere om de enkelte garantiene

Innovasjon Norge

Landsdekkende garantiordning for realinvesteringer og driftskreditt

Det foreslås en ramme for nye garantier til realinvesteringer og driftskapital på 40 mill. kroner for 2013. En totalramme på 178 mill. kroner vil være tilstrekkelig til å dekke gammelt ansvar fra tidligere år og nye tilsagn for 2013, jf. nærmere omtale under kap. 2421, post 50 og Forslag til vedtak VIII, 1.

Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)

Det vises til nærmere omtale av GIEKs garantiordninger og forslag til rammer under kap. 2460, jf. også Forslag til vedtak VIII, 2, 3, 4 og 5.

Andre garantier

Garanti til Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Avtalen om å opprette Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) ble undertegnet 29. mai 1990. Banken eies av 63 land, EU og Den europeiske investeringsbanken. Hovedkontoret ligger i London. EBRDs styre består av

23 representanter fra medlemslandene. Norge, Finland og Latvia deler en styreplass. EBRDs hovedformål er å framskynde overgangen til åpne, markedsorienterte økonomier og fremme utviklingen av en konkurransedyktig privat sektor i de sentral- og østeuropeiske landene, de tidligere sovjetrepublikkene, Mongolia, Tyrkia, Egypt, Marokko, Tunis og Jordan. De tre sistnevnte landene ble medlemmer av EBRD i 2012.

EBRD kan gi lån, foreta egenkapitalinvesteringer, gjennomføre samfinansiering med andre institusjoner eller gi garantier til konkrete prosjekter/bedrifter i land som er forpliktet til og anvender prinsippene om flerpartidemokrati, pluralisme og markedsøkonomi. Banken er sterkest engasjert i landene som er kommet kortest i endringsprosessen, og særlig små- og mellomstore bedrifter, oppbygging av lokale finansinstitusjoner, egenkapitalinnskudd i bedrifter og institusjoner og lokal tilstedeværelse. Miljøsidene av prosjektene og energieffektivitet prioriteres sterkt.

Norges andel av EBRDs grunnkapital på 30 mrd. euro utgjør 1,26 pst., dvs. 378 mill. euro. Av beløpet er 81,08 mill. euro innbetalt, mens resterende 296,92 mill. euro er gitt som garantikapital. Det foretas ikke tapsavsetninger i tilknytning til garantikapital i multilaterale finansinstitusjoner ut over innbetalt kapital.

Andre garantilikhende ordninger

Betegnelse	(i 1 000 kr/euro)			
	Utbetalt i 2011	Samlet ansvar per 31.12.2011	Forslag til ramme for 2013	Totalramme i 2013
Institutt for energiteknikk og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell	0	0	euro 80 000	euro 80 000
Beredskapsordning for varekrigsforsikring	0	0	2 000 000	2 000 000
Statlig miljøansvar på Raufoss	8 427	39 600	–	124 000
Statlig garanti til Kongsberg Defence and Aerospace AS for bygging av komposittfabrikk	0	497 000	–	497 000
Eksportfinans ASA, porteføljegaranti		750 000	–	750 000

Institutt for energiteknikk (IFE) og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell
IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende garanti er ved kongelig resolusjon fast-

satt til 80 mill. euro, med praktisk virkning fra det tidspunkt endingsprotokollen av 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen trer i kraft for Norge. Dette vil skje når protokollen er ratifisert av Norge og et tilstrekkelig antall av de andre kontraherende statene. Så langt er det bare to land som har ratifisert

protokollen. Ansvar, som omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg, foreslås satt til 80 mill. euro. Inntil endringene trer i kraft for Norge, vil det nåværende ansvarsbeløpet på 60 mill. spesielle trekkrettigheter (ca. 71 mill. euro) gjelde. Det vises til omtale under kap. 920 og Forslag til vedtak IX, 1.

Beredskapsordning for varekrigsforsikring

Lov om statlig varekrigsforsikring som en beredskapsordning trådte i kraft 1. januar 2004. Ordningen er nærmere omtalt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger. Iverksettelse av ordningen med hjemmel i loven medfører risiko for at staten kan pådra seg erstatningsutbetalinger ut over det som blir dekket gjennom premieinnbetalinger. Ordningen med at Stortinget gir samtykke til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner foreslås videreført i 2013, jf. Forslag til vedtak IX, 2.

Statlig miljøansvar på Raufoss

Det ble i 2004 gitt en garanti på inntil 50 mill. kroner for miljø- og forurensningsansvar i Mjøsa og på Raufoss-området som følge av virksomheten til tidligere A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker, senere Raufoss ASA. Fullmakten er senere utvidet to ganger med henholdsvis 40 og 34 mill. kroner, til 124 mill. kroner. Bakgrunn for og omtale av aktivitet knyttet til ansvaret er nærmere omtalt under kap. 960 Raufoss ASA. For 2012 er det gitt en særskilt bevilgning på 8,2 mill. kroner til å dekke varslede pålegg fra Klif. Det foreslås en tilsvarende bevilgning for 2013. Utbetalingene i de enkelte år føres som innfrielse av refusjonsansvar og reduserer samtidig resterende fullmaktsramme for ordningen. Per 15. august 2012 var det utbetalt til sammen ca. 96,6 mill. kroner siden ordningen ble operativ. Det foreslås å videreføre fullmakten til å overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak IV, 2.

Statlig garanti til Kongsberg Defence and Aerospace AS for bygging av komposittfabrikk

Staten har gitt Kongsberg Gruppen ASA en garanti som gir dekning for bygging av ny komposittfabrikk til produksjon av leveranser til nye kampfly hvis norske myndigheter på et senere tidspunkt beslutter ikke å anskaffe slike fly, jf. St.prp. nr. 27 og Innst. S. nr. 142 (2007–2008) og omtale i Prop. 1 S (2011–2012). Statens garanti-ansvar bortfaller på det tidspunktet Stortinget gir Regjeringen fullmakt til oppstart av kontraktsforhandlinger med leverandøren av kampfly. Garantien har en ramme på maksimalt 737 mill. kroner. Garantien forutsetter at Kongsberg Gruppen ASA forplikter seg til å kjøpe fabrikkens tilbake for minst 240 mill. kroner. Staten vil stå fritt til å avhende fabrikkens til en høyere pris. Netto garantibeløp blir dermed maksimalt 497 mill. kroner.

Eksportfinans ASA, porteføljegaranti

På bakgrunn av uro i de internasjonale kapitalmarkedene inngikk Eksportfinans ASA 13. mars 2008 en avtale med selskapets største private aksjonærer (DnB NOR Bank ASA, Nordea Bank AB og Danske Bank A/S) som innebar at selskapet på nærmere angitte vilkår sikres mot verdifall i en definert portefølje av verdipapirer etter 29. februar 2008 innenfor en totalramme på 5 mrd. kroner. De øvrige aksjonærene ble i etterkant invitert til å delta i avtalen på proratarisk basis. Avtalen ble godkjent på selskapets ordinære generalforsamling 3. april 2008. Garantiavtalen skjermes selskapets resultater mot ytterligere regnskapsmessige tap knyttet til verdifall i verdiporteføljen. Den bidrar dermed til å beskytte egenkapitalen i selskapet.

Gjennom behandlingen av St.prp. nr. 62 og Innst. S. nr. 308 (2007–2008) Eierskapssaker vedrørende Eksportfinans ASA m.v., ga Stortinget Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å tiltre porteføljegarantiavtalen, og statens andel av garantirammen ble begrenset til 750 mill. kroner, tilsvarende statens eierandel på 15 pst. i selskapet. Inkludert staten deltar aksjonærer som til sammen representerer 99,5 pst. av aksjene i porteføljegarantien.

Ifølge garantiavtalen er den enkelte garantist forpliktet til hvert år fra og med 2011 å foreta utbetaling til Eksportfinans ASA av et beløp som tilsvarende garantistens andel av eventuelt verdifall på likviditetsporteføljen per utgangen av februar. På den annen side skal Eksportfinans ASA foreta utbetaling til garantistene dersom det inntreffer

verdistigning på porteføljen. Nærings- og handelsdepartementet utbetalte i mars 2011 106,4 mill. kroner til Eksportfinans ASA i samsvar med de avtalemessige forpliktelsene, mens Eksportfinans har innbetalt 16,2 mill. til departementet i 2012. I statsbudsjettet for 2013 foreslås det at departe-

mentets fullmakt videreføres innenfor gitt garanti-ramme på 750 mill. kroner. For nærmere omtale vises det til eget avsnitt om Eksportfinans ASA i programkategori 17.30 Statlig eierskap og Forslag til vedtak V, 1.

5 Bruk av stikkordet «kan overføres»

På grunnlag av forslag i Gul bok for 1995 sluttet Stortinget seg til en endring av bevilgningsreglementet slik at stikkordet «kan overføres» i visse tilfeller også kan knyttes til andre poster enn bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger når dette anses påkrevd for å oppnå best mulig resultat av vedkommende bevilgning.

Under Nærings- og handelsdepartementet foreslås stikkordet knyttet til enkelte poster

utenom postgruppen 30–49. Disse er oppført i tabellen nedenfor. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

- a. Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
- b. Utbetaling av tilsagn om tilskudd gitt i 2013 må helt eller delvis kunne foretas i 2014 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnene er oppfylt før midlene utbetales.

Under Nærings- og handelsdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

(i 1 000 kr)					
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2012	Forslag 2013	Begrunnelse for stikkordet
900	21	Spesielle driftsutgifter	42 981	44 845	b
904	22	Forvaltning av Altinn-løsningen	3 145	258 500	a+b
922	72	Nasjonale følgemidler	0	35 400	b
922	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter	0	13 500	a+b
934	21	Spesielle driftsutgifter	7 132	13 000	b
2421	71	Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer	116 871	401 200	b
2421	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	411 565	285 000	b
2421	73	Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft	20 000	5 200	b
2421	76	Miljøteknologi	0	260 300	b

Del II
Budsjettforslag

6 Nærmere omtale av bevilgningsforslagene m.v.

Programområde 17 Nærings- og handelsformål

Programkategori 17.00 Administrasjon

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
900	Nærings- og handelsdepartementet	270 145	288 788	299 639	3,8
	Sum kategori 17.00	270 145	288 788	299 639	3,8

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
01–29	Driftsutgifter	239 281	253 688	243 189	-4,1
70–89	Overføringer til andre	30 864	35 100	56 450	60,8
	Sum kategori 17.00	270 145	288 788	299 639	3,8

Det er den samlede verdiskapingen i landet som legger grunnlaget for nivået på velstand og velferd i Norge. Regjeringens næringspolitikk har derfor som mål å bidra til en størst mulig verdiskaping i norsk økonomi og arbeid til alle.

Nærings- og handelsdepartementet (NHD) har ansvaret for å utforme en framtidsrettet næringspolitikk. Det innebærer å utforme, forvalte og tilrettelegge politikk for norsk næringsvirksomhet, herunder skipsfart, og fremme handel, forskning og innovasjon, entreprenørskap, tilgang på kompetent kapital og andre næringspoli-

tiske virkemidler. NHDs skal bidra til en helhetlig næringspolitikk. Det innebærer også å påvirke og samordne andre departementers arbeid, slik at målet om økt samlet verdiskaping kan nås. Viktige rammevilkår for næringsvirksomhet skapes bl.a. gjennom finanspolitikk, skatte- og avgiftspolitikk, utdannings- og forskningspolitikk, energi- og miljøpolitikk og infrastrukturtiltak.

Under programkategori 17.00 gis det bevilgninger til departementets egen virksomhet, medlemskontingenter i internasjonale organisasjoner, beredskapsarbeid og enkelte tilskudd.

Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	187 267	185 588	198 344
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	51 954	68 100	44 845
22	Utgifter til kontrollfunksjoner	60		
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	16 764	20 000	20 500
72	Tilskudd til beredskapsordninger	3 100	3 100	3 550
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap	11 000	12 000	12 400
75	Tilskudd til særskilte prosjekter			20 000
	Sum kap. 0900	270 145	288 788	299 639

Vedrørende 2012:

Ved St.vedtak 15. juni 2012 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012):

- post 01 ble økt med 7 mill. kroner
- post 21 ble redusert med 1,5 mill. kroner
- ny post 22 Utgifter til kontrollfunksjoner, ble bevilget med 6,5 mill. kroner
- ny post 30 Miljøtiltak Søve, ble bevilget med 5 mill. kroner
- ny post 74 Tilskudd til Nasjonalt senter for komposittkompetanse, ble bevilget med 1,5 mill. kroner

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Nærings- og handelsdepartementets (NHDs) ansvarsområde er beskrevet i omtalen under programkategori 17.00 ovenfor.

Departementet disponerte 200 årsverk per 1. mars 2012. I tillegg har departementet en fast stasjonert næringsråd i Brussel knyttet til ambassaden og en næringsråd med spesiell vekt på maritime saker ved ambassaden i Washington.

NHD forvalter en rekke virkemidler for gjennomføring av nærings-, skipsfarts- og handelspolitikken, gjennom ti underliggende forvaltningsorganer, enkelte selskaper og en rekke tilskudds-, låne- og garantiordninger.

Resultatrapport 2011

Nedenfor følger rapportering på de viktigste oppgavene innenfor følgende satsingsområder i 2011:

- konkurransevne og makroøkonomi
- handel og internasjonalt samarbeid
- innovasjon og entreprenørskap
- næringsrelevant forskning
- maritim virksomhet
- reiseliv
- statlig eierskap

I tillegg omtales departementets arbeid innenfor samfunnsikkerhet og beredskap. NHDs arbeid med forenkling for næringslivet er omtalt i pkt. 1.3 i del I av proposisjonen. Departementets arbeid knyttet til miljø og klima er omtalt i del III, kap. 8. Departementets næringspolitiske prioriteringer i 2013 er beskrevet i kap. 1 i del I og i de aktuelle kapitellomtalene.

Konkurransevne og makroøkonomi

Målsetting: Bidra til at ressursene kanaliseres dit de kaster mest av seg.

Resultatrapport 2011

NHD har en rekke aktiviteter for å følge den økonomiske situasjonen og utviklingen nasjonalt og internasjonalt. I slutten av 2011 ble det satt sammen en arbeidsgruppe for å følge den økonomiske utviklingen og løpende vurdere hvorvidt det er behov for å iverksette særskilte tiltak.

I august 2011 opprettet også departementet en egen analysegruppe. Den skal bidra til at departementet er oppdatert om næringspolitiske temaer og analyser globalt om forhold av særlig relevans for NHDs arbeid. Analysegruppen skal styrke

kvaliteten på departementets eksterne presentasjoner og supplere fagavdelingene i deres arbeid med ulike prosjekter.

NHD arbeider med et bredt spekter av aktiviteter for å bedre konkurranse- og rammevilkårene for norsk næringsliv. Departementet vurderer løpende hvordan utviklingen i og tiltak rettet mot bl.a. arbeidsmarkedet, finansmarkedene, klimapolitikken og skatter og avgifter kan påvirke norske bedrifter.

Et av departementets større prosjekter i 2011 for å styrke næringslivets og Norges framtidige konkurransevne var Norge 2020. Formålet med prosjektet var å reise debatt om den videre utviklingen av norsk næringsliv. Prosjektet besto av to grupper – én gruppe av yngre ledere (2020-gruppen) og én av tillitsvalgte. Resultatet av arbeidet er presentert i en egen publikasjon.

Hver av de to gruppene har bestått av 20 yngre personer med ulik bakgrunn, fra ulike bransjer og fra alle landsdeler. De skulle være en arena for å utveksle kunnskap om norsk og internasjonalt næringsliv og om hva Norge kan leve av i framtiden. Gruppene har diskutert selvvalgte temaer som miljø, innovasjon, teknologi, den norske modellen og internasjonalisering. Publikasjonen består av en samling intervjuer med gruppelemmene og kan ses på som en oppsummering av prosjektet. Den ble framlagt i februar 2012.

I 2011 nedsatte Regjeringen Sørlandsutvalget for næringsutvikling på Sørlandet. Utvalget er oppnevnt for to år og består av representanter fra næringsliv, organisasjoner, kulturliv og kunnskapssektoren fra begge Agder-fylkene.

Handel og internasjonalt samarbeid

Målsetting: Fremme verdiskaping i norsk næringsliv i internasjonal konkurranse.

Resultatrapport 2011

Deltakelse i det indre marked i EØS er et hovedvirkemiddel i norsk næringspolitikk. NHD har deltatt i politikktutviklingen på europeisk nivå for å bidra til at det indre marked skal utvikles i tråd med norske interesser. Et velfungerende indre marked åpner for mer effektiv utnyttelse av ressursene og bidrar til økt konkurransevne, vekst og sysselsetting i Norge. I 2011 prioriterte NHD deltakelse i prosessen som ledet fram til Europakommisjonens melding om utviklingen av det indre marked, kalt Single Market Act. Det ble gitt skriftlige innspill og gjennomført flere møter både på administrativt og politisk nivå. Bl.a. arrangerte

Nærings- og handelsdepartementer møter i Oslo hvor kommisær for det indre marked Michel Barnier møtte representanter for Regjeringen, norske organisasjoner og myndigheter. I Single Market Act løftet Europakommisjonen 12 satsingsområder for utviklingen av det indre marked. Innenfor hvert av satsingsområdene framhevet Europakommisjonen et nøkkeltiltak. Prioriteringene og nøkkeltiltakene svarte godt til de synspunktene Norge fremmet.

Kunnskap om internasjonale markeder og lokal tilstedeværelse er viktige forutsetninger for at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt. NHD har et særlig ansvar for å bidra til å utvikle et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksport og internasjonalisering. Sentrale virkemidler i internasjonaliseringsarbeidet er rådgivnings-, finansierings- og garantiordningene under Innovasjon Norge, Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og det nyopprettede Eksportkreditt Norge AS.

Nytt regelverk for bedre handel med varer i det indre marked, varepakken, ble gjort gjeldende i EU i 2010. Det er et mål å etablere en effektiv samordning av markedstilsyn etter kravene i varepakken. NHD har etablert en interdepartemental koordineringsgruppe for markedstilsyn som har fungert som en interimsgruppe i hele 2011. Koordineringsgruppa har arbeidet med å forberede det som er mulig av forpliktelser i henhold til varepakken, uten at denne har vært implementert i norsk rett. Koordineringsgruppa vil bli formelt opprettet når Varepakken er implementert i norsk rett.

NHD er nasjonalt kontaktpunkt for EØS-problemløsningsnettverket SOLVIT. SOLVIT er en brukervennlig og gratis tjeneste som hjelper bedrifter og privatpersoner med å finne løsninger på problemer som skyldes at nasjonale myndigheter i en annen EØS-stat ikke anvender EØS-retten korrekt. Problemer som meldes til SOLVIT, søkes løst innen ti uker. I 2011 ble 89 pst. av sakene som ble behandlet i SOLVIT-nettverket, løst. SOLVIT Norge behandlet åtte saker fra andre EØS-stater i 2011 og fremmet sju saker mot andre EØS-stater.

Frihandelsavtaler med land utenfor EØS er et annet viktig virkemiddel i næringspolitikken. Frihandelsavtalene har fått økende betydning for norsk næringsliv som følge av at handelen er blitt mer globalisert, og særlig er handelen med landene i Asia økende. Regjeringen prioriterer frihandelsavtaler med land der en avtale kan gi det største bidraget til økt samlet handel og verdiskaping. NHD leder arbeidet med bilaterale frihandelsavtaler og investeringsavtaler med land utenfor EØS. Departementet har videre et ansvar for å med-

virke til at næringslivets behov og hensynet til norsk verdiskaping blir ivaretatt i Norges posisjoner i WTO.

NHD har ansvaret for EFTAs frihandelsavtaler, bilaterale investeringsavtaler og bilaterale handelsforbindelser med andre land utenfor EU. Departementet videreførte i 2011 arbeidet med forhandlinger i EFTA om frihandelsavtaler med India og tollunionen Russland, Kasakhstan og Hviterussland. Det ble gjort framskritt i forhandlingene med India i 2011. Norge legger betydelige ressurser i forhandlingene med tollunionen Russland, Kasakhstan og Hviterussland, der Norge er talsmann for EFTA. Det russiske WTO-medlemskapet i år styrker utsiktene for fortsatt framdrift i forhandlingene. Det ble ikke avholdt forhandlingsrunder mellom Norge og Kina i 2011. Forhandlingene med Ukraina ble ferdigstilt i mai 2010, og Stortinget ga samtykke til ratifisering av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Ukraina i november 2011. Avtalen trådte i kraft 1. juni 2012. Det ble videre undertegnet EFTA-avtale med Peru sommeren 2010. Stortinget ga samtykke til ratifisering av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Peru i mars 2012, og avtalen trådte i kraft 1. juli 2012. Forhandlingene mellom EFTA og Hongkong ble sluttført i mars 2011, og frihandelsavtalen ble undertegnet på EFTAs ministermøte i juni 2011. Stortinget ga sitt samtykke til ratifikasjon av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong i mai 2012. I 2011 ble det videre gjennomført EFTA- forhandlinger om frihandelsavtaler med Indonesia, Bosnia-Hercegovina og Montenegro. Forhandlingene mellom EFTA-statene og Montenegro ble sluttført etter tre forhandlingsrunder, og avtalen ble undertegnet på EFTAs ministermøte i november 2011. Stortinget ga sitt samtykke til ratifisering av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Montenegro i juni 2012. En felles forstudie som analyserte potensialet for en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Vietnam, ble ferdigstilt februar 2011. Første forhandlingsrunde om en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Vietnam ble avholdt i mai 2012. EFTA-statene og de mellom-amerikanske statene Costa Rica, Honduras og Panama ble i november 2011 enige om å starte forhandlinger om en frihandelsavtale, og første forhandlingsrunde ble avholdt i februar 2012.

EFTA besluttet også å se nærmere på mulighetene for å styrke handelsforbindelsen med Brasil/MERCOSUR (Avtale om frihandelssamarbeid mellom Brasil, Argentina, Uruguay og Paraguay). Dialogen mellom EFTA og Malaysia ble også videreført etter inngåelsen av en samarbeidserklæring.

Det var fortsatt pause i forhandlingene om frihandelsavtaler med Algerie og Thailand.

EFTAs ministermøte godkjente i juni 2010 en modell om forpliktende bestemmelser om miljø og arbeidstakerrettigheter. Modellen innebærer at EFTA, som utgangspunkt i sine forhandlinger med fremmede stater, skal foreslå at det inngår et eget kapittel om bærekraftig utvikling i frihandelsavtalene. Frihandelsavtalen med Hongkong er den første avtalen som inneholder disse elementene, og avtalen med Montenegro er den første avtalen med et kapittel om bærekraftig utvikling som er identisk med EFTAs modellkapittel.

De uformelle handelspolitiske samtaler mellom NHD og det amerikanske handelsdepartementet (Informal Commercial Exchange – ICE) er et forum for bred, uformell gjennomgang av bilaterale handelsrelaterte spørsmål som kan virke retningsgivende for mer formelle bilaterale prosesser. Det ble gjennomført slike samtaler i juni 2011.

Departementet har arbeidet videre med å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet og har i samråd med næringslivet prioritert nye og spesielt utfordrende markeder. NHD er ansvarlig for næringslivsprogrammet ved Kongehusets besøk til utlandet og, i enkelte tilfeller, også ved statsministerens internasjonale besøk. Bilaterale politiske samtaler og konsultasjoner har vært avholdt med en rekke land. Det har vært gjennomført flere næringsfremmende arrangementer, bl.a. i forbindelse med Kongehusets besøk til Slovenia og Kroatia, statsministerens besøk til Australia og nærings- og handelsministerens besøk til Angola, Ghana og Mosambik.

I 2011 lanserte Regjeringen en strategi for samarbeidet mellom Norge og Brasil. Strategien skal styrke, utdype og videreutvikle kontakten innen alle samarbeidsområder, inklusiv næringslivssamarbeid. Som en del av oppfølgingen av strategien tok NHD høsten 2011 initiativ til å opprette en bilateral økonomisk kommisjon mellom Norge og Brasil. Brasilianske myndigheter har respondert positivt på dette initiativet, og det arbeides nå med å fastsette dato for første møte i kommisjonen. Videre organiserte departementet en rekordstor næringslivsdelegasjon til Brasil i 2011, med deltakelse fra 99 bedrifter.

Basert på sluttrapport fra prosjektet Norge på Expo 2010 og en ekstern evaluering av organiseringen av arbeidet med Norges deltakelse på Expo 2010, foretok departementet i 2011 en egen gjennomgang og vurdering av Norges deltakelse på verdensutstillingen Expo 2010 i Shanghai. Departementet forberedte også Norges deltakelse

på Verdensutstillingen Expo 2012 i Yeosu, Sør Korea. Utstillingen hadde «The Living Ocean and Coast» som tema. Formålet med norsk deltakelse på verdensutstillingen var særlig å styrke Norges økonomiske og politiske forbindelser med Sør-Korea. Norge valgte å delta gjennom et samarbeid mellom fem departementer og fire private aktører – Det Norske Veritas, Høegh Autoliners AS, Kongsberg Gruppen ASA og Wilh. Wilhelmsen. Norges paviljongdag var 14. mai 2012.

Departementet har jobbet aktivt med å følge opp de offentlige låne- og garantiordningene for eksportfinansiering, bl.a. ordningene som forvaltes av Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og ordningen med statlige støttede eksportkreditter. I løpet av 2011 ble det etablert en garantiordning for langsiktige kraftavtaler til kraftintensiv industri med en ramme på 20 mrd. kroner. Videre ble det innført et nytt EU-direktiv i norsk rett gjennom forskrift som ga strengere kapitalkrav for finansinstitusjoner. Dette ga begrensninger på størrelsen på lån som Eksportfinans ASA kunne gi enkeltengasjementer for eksportlån på OECD-vilkår (CIRR-låneordningen). For å sikre videreføringen av et konkurransedyktig eksportfinansieringstilbud til norsk eksportnæring, foreslo Regjeringen, og fikk tilslutning fra Stortinget til, å opprette en eksportfinansieringsordning i statlig regi. Dette ble først gjort gjennom en midlertidig ordning administrert av Eksportfinans og deretter gjennom det heleide statlige aksjeselskapet Eksportkreditt Norge AS, jf. Prop. 34 og 42 S (2011–2012). Arbeidet med opprettelsen av Eksportkreditt Norge AS ble igangsatt høsten 2011, og selskapet var operativt som forutsatt 1. juli 2012. Det vises til omtale i Prop 102 L (2011–2012) og Prop. 111 S (2011–2012) og omtale under kap. 934, post 73 Støtte ved kapitalvareeksport og kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, under programkategori 17.20.

Innovasjon og entreprenørskap

Målsetting: Politikk og virkemidler skal legge til rette for innovasjon, omstilling og entreprenørskap i norsk næringsliv for derigjennom å fremme størst mulig bærekraftig verdiskaping i norsk økonomi.

Resultatrapport 2011

Regjeringens mål er å styrke innovasjonsevnen, slik at den bidrar til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi – en verdiskaping som er bærekraftig. Utvikling av en helhetlig innovasjons-

politikk avhenger av samarbeid på tvers av mange departementer og politikkområder. Innovasjon Norge, SIVA, Norges forskningsråd, Norsk Designråd og Patentstyret er sentrale virkemidler i regjeringens politikk for økt innovasjon i næringslivet.

St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge (Innovasjonsmeldingen), danner grunnlag for regjeringens helhetlige satsing på innovasjon. Regjeringen vil føre en politikk som styrker innovasjonsarbeidet både i næringslivet og i offentlig sektor. NHD deltar løpende i interdepartementalt arbeid med miljøpolitiske spørsmål knyttet til nasjonal lovgivning, avgiftsutredninger og internasjonale miljø- og klimaforhandlinger. Det er et mål for departementet å føre en aktiv innovasjonspolitik for å fremme utvikling og kommersialisering av mer miljøvennlige teknologier og tjenester. Regjeringen la i 2011 fram en strategi for miljøteknologi «Næringsutvikling og grønn vekst. Regjeringens strategi for miljøteknologi». Regjeringens politikk for miljøteknologi er bl.a. forankret i Regjeringens regjeringsplattform, i St.meld. nr. 34 (2006–2007) Norsk klimapolitikk, og i St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge.

Regjeringens visjon er at Norge skal utvikle seg til å bli en sentral leverandør av miljøteknologiske løsninger. Derfor legger strategien til rette for utvikling av internasjonalt konkurransedyktige norske miljøteknologinæring og nasjonale og internasjonale markeder for miljøteknologi. Som en del av strategien har Regjeringen lansert et program for kommersialisering av miljøteknologi med en ramme på 500 mill. kroner for perioden 2011–13. Som ledd i Regjeringens strategi er det satt av til sammen 167 mill. kroner per år i økt innsats i perioden til ulike miljøteknologisatsinger og innsatsområder under et Program for miljøteknologi. Hoveddelen av de årlige bevilgningene for 2011 og 2012 har blitt tilført miljøteknologiordningen under Innovasjon Norge. Arbeidet som gjøres av Innovasjon Norge, er viktig på grunn av selskaps rolle som en helhetlig virkemiddelaktør for næringslivet med tilstedeværelse lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Innovasjon Norge tilbyr støtte til etablerere i hele landet og bidrar til at norsk næringsliv har kunnskap og kompetanse til å internasjonalisere sine ideer, produkter og virksomheter. Regjeringen besluttet i 2011 at det skulle utarbeides en stortingsmelding om Innovasjon Norge og SIVA, basert på gjennomførte evalueringer av selskapenes virksomhet og høringsuttalelser. Arbeidet med meldingen har blitt gjort i nært samarbeid med relevante aktører. I 2011 har

det bl.a. vært gjennomført et arbeid for å utarbeide forslag til nye mål for Innovasjon Norge. Regjeringen varslet etablering av nye landsdekkende såkornfond i Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi. For å sikre statens verdier i såkornfondene etablert før 2006 fikk Innovasjon Norge i 2011 fullmakter til bedre å kunne håndtere situasjoner der et såkornfond kommer i en vanskelig situasjon.

Departementet har fulgt arbeidet i den femårige satsingen på behovsdrivet innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren (2007–11), hvor det etter initiativ fra NHD og Helse- og omsorgsdepartementet er opprettet et nærmere samarbeid mellom Norges forskningsråd, Helsedirektoratet, InnoMed, de regionale helseforetakene og Innovasjon Norge.

St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge, varslet tiltak som fremmer medarbeiderdrevet innovasjon. NHD har derfor fått gjennomført en utredning som ser på omfanget og typer av medarbeiderdrevet innovasjon, få fram gode eksempler fra flere sentrale næringer og komme med konkrete anbefalinger til tiltak. Foruten utredningen har prosjektet munnet ut i en håndbok med beste praksiseksempler. Håndboken kan brukes som et redskap for norske bedrifter som ønsker å realisere mer av potensialet som ligger i å trekke vekslere på egne medarbeideres kompetanse og ideer.

NHD prioriterer arbeid for å opprettholde gode systemer for beskyttelse av immaterielle rettigheter. I den forbindelse legges det vekt på arbeid for å øke kompetansenivået om immaterielle rettigheter i Norge, det offentlige virkemiddelapparatet, næringslivet, patentfullmektigbransjen og i universitets- og høyskolesektoren. Regjeringen besluttet i 2011 at det skal utarbeides en stortingsmelding om immaterielle rettigheter. En ny lov om Patentstyret og en ny Klagenemnd for industrielle rettigheter med tilhørende forskrift ble utredet, og forslaget lagt ut på høring i juli 2011. På bakgrunn av høringsresultatet ble arbeidet med det endelige lovforslaget og utredningen av de praktiske sidene ved etableringen av en ny klagenemnd påbegynt.

Internasjonalt samarbeid er en viktig del av innovasjonspolitikken. NHD har deltatt i utvikling av innovasjons- og entreprenørskapspolitikk i internasjonale fora, bl.a. OECD, International Consortium of Entrepreneurship og EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (CIP).

Norge deltar i CIP for perioden 2007–13. NHD har koordineringsansvaret for CIP og fagansvaret for delprogrammet for Entreprenørskap og innovasjon. For å sikre god koordinering og nasjonal oppfølging av norsk deltakelse i prosjekter under dette programmet har Innovasjon Norge fått oppgaven som nasjonalt kontaktpunkt for delprogrammet. Videre har NHD tre nasjonale eksperter ved Europakommisjonen. I 2011 ble det gjennomført en midtveiseevaluering av den norske deltakelsen i programmet, jf. nærmere omtale under kap. 924.

Sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet lanserte NHD «Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen (fra grunnskole til høyere utdanning 2009–2014)» i september 2009. Handlingsplanen viderefører Regjeringens innsats i grunnopplæringen og har i tillegg fokus på entreprenørskap innenfor høyere utdanning. I 2011 har NHD og Kommunal- og regionaldepartementet gjennomført en evaluering av tilskuddet til Ungt Entreprenørskap som er en sentral aktør i Regjeringens satsing på entreprenørskap i utdanningen, jf. nærmere omtale under kap. 900, post 73. NHD leder referansegruppa for gjennomføring av «Handlingsplan for meir entreprenørskap for kvinner», hvor de berørte departementene og virkemiddelaktørene er representert. Planen har som mål å øke andelen kvinnelige entreprenører til minst 40 pst. Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA er sentrale i oppfølgingen av tiltakene i handlingsplanen, se også redegjørelsen om Likestilling i proposisjonens del III Spesielle temaer. NHD har fått gjennomført en midtveiseevaluering av handlingsplanen i 2011.

Næringsrelevant forskning

Målsetting: NHD skal legge grunnlaget for at Regjeringens næringsrettede forskningspolitikk bidrar til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi.

Resultatrapport 2011

NHDs innsats rettet mot forskning er i hovedsak kanalisert gjennom bevilgninger til programmer og ordninger i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge, Norsk Romsenter og Den europeiske romfartsorganisasjonen (ESA). Videre er Skattefunnordningen et virkemiddel som utløser økt forskningsinnsats fra næringslivet.

Forskningsrådet har en viktig utøvende rolle som del av Regjeringens virkemiddelapparat for

forskning og innovasjon i næringslivet. I 2011 har NHD gjennom sitt tilskudd prioritert å følge opp Forskningsrådets internasjonale forsknings-satsinger, budsjettstyring av programmer departementet gir tilskudd til, og videreutvikling av det nye mål- og resultatstyringssystemet. Departementets arbeid på området har vært knyttet til oppfølgingstiltak fra St.meld. nr. 30 (2008–2009) Klima for forskning (forskningsmeldingen). Viktige oppfølgingsoppgaver har vært knyttet til evaluering av Forskningsrådet (i regi av Kunnskapsdepartementet), utarbeiding av strategier for viktige teknologiområder, mål og resultatstyring av forskningen, kommersialisering av forskningsresultater og spørsmål knyttet til industrielle rettigheter.

NHD har i løpet av 2011, i samarbeid med en interdepartemental arbeidsgruppe med deltagelse fra ni andre departementer, arbeidet med en strategi for nanoteknologi. Arbeidet har også knyttet til seg en rådgivende gruppe med eksperter fra akademia, næringsliv, det offentlige virkemiddelapparat og fagetater. Arbeidet peker ut tre områder som den offentlige FoU-innsatsen på dette feltet skal konsentreres om:

- grunnleggende kunnskapsutvikling
- innovasjon og kommersialisering
- ansvarlig teknologiutvikling

De to første områdene omhandler muligheter som ligger i utvikling av ny nanoteknologi, mens det siste området omhandler utfordringer knyttet til mulige effekter på helse, miljø og samfunn.

En rekke av departementets virkemidler retter seg mot kommersialisering av forskningsresultater. Blant disse har arbeidet med utviklingen og oppstarten av Forny2020-programmet vært sentralt. Prosessen har blitt gjennomført i samråd med øvrige berørte departementer og på bakgrunn av Forskningsrådets evaluering av Forny-programmet.

NHD er ansvarlig for oppfølging av norsk deltagelse i fire programkomiteer under EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling. Dette omfatter IKT, nanoteknologi og nye materialer, romvirksomhet og små og mellomstore bedrifter. Departementet har, innenfor rammen av bilateralt forskningssamarbeid, også fulgt opp næringsrelevant forskningssamarbeid med prioriterte land. Prioriterte land er USA, Canada, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika. Forskningsavtalen mellom Norge og Russland utløp i mai 2008. Departementet har vært i dialog med Russland om en fornying av avtalen.

Det er innledet drøftinger med Israel om en mulig næringsrettet bilateral forskningsavtale.

Det er behov for et nytt mellomlager for brukt brensel og annet atomavfall som etter konsesjonsbetingelsene ikke kan sendes til det eksisterende lageret i Himdalen (KLDRA). Det er kapasitet ved eksisterende lagre minst fram til 2018. NHD nedsatte Stranden-utvalget for utredning av tekniske løsninger og alternativer for lokalisering av et mellomlager. Den tidligere avgitte rapporten fra Teknisk utvalg som utredet spesialbehandling av ustabil brukt brensel, har inngått som underlag for Stranden-utvalgets arbeid. NHDs mottok i januar 2011 NOU (2011: 2): Mellomlagerløsning for brukt reaktorbrensel og langlivet mellomaktivt avfall, fra Stranden-utvalget. Utvalgets rapport ble sendt på høring i mai 2011.

Satsingen på romvirksomhet gir positive ringvirkninger for norsk industri, næringsutvikling og innovasjon og bidrar til å dekke norske brukerbehov og til å utvikle og styrke romrelatert kompetanse i Norge. Medlemskapet i Den europeiske romorganisasjonen ESA er svært viktig, men dekker likevel ikke alle Norges behov innenfor romvirksomhet. Det er derfor inngått egne internasjonale avtaler på enkelte felt, bl.a. avtaler med EU om norsk deltagelse i det felleseuropeiske satellitnavigasjonssystemet Galileo. Norge er i praksis en fullverdig deltaker i Galileo, både industrielt, brukermessig og med hensyn til mulighet til å påvirke programmets videre utvikling. Galileo vil i årene framover ha stor betydning for utviklingen av europeisk romindustri og nedstrømsmarkedet knyttet til satellitnavigasjonstjenester.

Andøya Rakettskytefelt (ARS) er et viktig norsk bidrag til internasjonal romvirksomhet og en hjørnestein i det nordnorske teknologimiljøet. Det ble i statsbudsjettene for 2010 og 2011 tildelt midler til revitalisering av ARS for å sikre at det kan opprettholde sin posisjon som det internasjonalt ledende polare rakettskytefeltet.

Maritim virksomhet

«Stø kurs – Regjeringens strategi for miljøvennlig vekst i de maritime næringer» ble lagt fram i oktober 2007. Strategien omfatter satsing på fem hovedområder: Globalisering og rammevilkår, miljøvennlige maritime næringer, maritim kompetanse, maritim forskning og innovasjon og nærskipfart. NHD skal være pådriver for å sikre internasjonalt arbeid med utvikling av internasjonalt regel- og avtaleverk for å fremme kvalitets-skipfart, sikre like konkurransevilkår og markedsadgang.

Målsetting: Norge skal være en ledende maritim nasjon og de norske maritime næringer skal levere de mest innovative og miljøvennlige løsninger for fremtiden.

NHD skal arbeide for at:

- norske maritime næringer har konkurransedyktige rammevilkår som fremmer verdiskapingen i Norge
- norske maritime næringer er ledende i utvikling og bruk av miljøvennlige løsninger
- Norge er ledende innen maritim kompetanse
- Norge er ledende innen maritim forskning og innovasjon

NHD arbeider for at maritime næringer også i fremtiden skal ha nasjonale og internasjonale rammevilkår som bidrar til verdiskapingen i Norge, og at det bidrar til dynamiske og lønnsomme maritime næringer.

Resultatrapport 2011

Gjennom EØS-avtalen gjelder EUs statsstøtte-regler inklusiv retningslinjer for statsstøtte til skipsfart i Norge. Både den norske rederiskatteordningen og tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk er notifisert og godkjent av ESA under statstøtteretningslinjene for maritim transport. Kommisjonens revisjon av retningslinjene for skipsfart var varslet i 2011, men ble utsatt til 2012.

Etter en lengre høringsprosess vedtok Europakommisjonen i desember 2011 de nye retningslinjene for offentlig støtte til skipsbygging. Fra norsk side ble det gitt innspill om at retningslinjene burde videreføres med hensyn til hjemmelen for eksportkreditt, mens ytterligere sektorspesifikt regelverk ikke var nødvendig. Hovedinnholdet har virkning fra 1. januar 2012. De nye retningslinjene omfatter nye bestemmelser og utvidet anvendelsesområde for innovasjonsstøtte, videreføring av dagens bestemmelser om regionalstøtte for skipsbygging og videreføring av dagens bestemmelse og ordlyd vedrørende eksportkreditt. De nye retningslinjene medfører at dagens bestemmelser om nedleggingsstøtte, utviklingsstøtte og støtte til sysselsetting fjernes.

For å fremme Norges posisjon som et konkurransedyktig vertsland for kvalitetsskipsfart, ble det i 2011 besluttet at Skipsregistrene og Sjøfartsdirektoratet skulle slås sammen til en samlet sjøfartsadministrasjon per 1. januar 2012. Hensikten med sammenslåingen er å gi en mer helhetlig og brukervennlig sjøfartsadministrasjon med fortsatt høy faglig kompetanse. Videre er det en målsetting at sammenslåingen bidrar til bedre profile-

ring av Norge som maritimt vertsland og en mer enhetlig opptreden utad. Departementet har i dialog med Sjøfartsdirektoratet spesielt lagt vekt på forbedring av regelverksprosesser og saksbehandling.

På skipsfartsområdet gjennomføres det et betydelig arbeid med å utforme internasjonale regler for sjøsikkerhet og miljø. Arbeidet er i hovedsak knyttet opp mot FNs sjøfartsorganisasjon IMO, FNs arbeidsorganisasjon ILO, EU og EUs maritime sjøsikkerhetsorgan EMSA. Norge har en pådriverrolle i arbeidet med sjøsikkerhet og miljø i IMO. NHD representerer Norge på IMOs generalforsamling og i IMOs Råd. Norsk medlemskap i Rådet er viktig for norsk innflytelse, og en sentral aktivitet i 2011 var arbeidet med det norske kandidaturet til valget for perioden 2012–13.

Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal utarbeide utkast til en ny sjømannslov. NHD vil på bakgrunn av arbeidet i utvalget framlegge en lovproposisjon for Stortinget i 2013. Loven skal styrke arbeidsmiljøet og stillingsvernet for sjøfolk i forhold til nåværende lov fra 1975.

Strategisk råd for maritim utvikling (MARUT) er et viktig kontaktpunkt mellom departementet, næringen og kompetansemiljøene i arbeidet med oppfølgingen av den maritime strategien. Etter initiativ fra NHD har Strategisk råd utarbeidet et forslag til en helhetlig satsing innenfor maritim forskning og innovasjon fram mot 2020, kalt «Maritim 21». Denne følges opp gjennom prioriteringene som er satt for de maritime virkemidlene innenfor forsknings- og innovasjon.

I september 2011 mottok NHD en konseptvalg-utredning (KVU) for et framtidig kunnskapssenter for havromsteknologi, Ocean Space Centre, i Trondheim. Utredningen er oversendt til ekstern kvalitetssikring (KS1). Etter at KS1-rapporten er ferdig, vil Regjeringen ta stilling til videre arbeid.

Regjeringen arbeider for å fremme eksport av norske maritime varer og tjenester og dermed stimulere til vekst i de maritime næringene. NHD har lagt særlig vekt på Brasil, India, Russland og Japan i det bilaterale maritime arbeidet i 2011. Brasil er et stadig viktigere marked for norsk maritim næring, særlig innen offshorerelaterte aktiviteter. I 2011 var NHD i dialog med brasilianske myndigheter om muligheten for oppstart av forhandlinger om en bilateral maritim avtale. I tillegg har det vært dialog om et samarbeid innen maritim utdanning og kompetanse, fortrinnsvis et industridrevet arbeid. Det var også et omfattende maritimt program under statsrådets besøk til Brasil

i februar 2011, og en rekke maritime selskaper og organisasjoner deltok i næringslivsdelegasjonen.

Et memorandum mellom Norge og Japan om økt samarbeid inne maritim industri og teknologitviking ble underskrevet i mai 2011. Avtalen innebærer et tettere samarbeid mellom Norge og Japan på viktige områder som LNG, offshore vind, resirkulering av skip og miljøvennlig teknologi. Avtalen ble fulgt opp under departementets besøk til Japan i november 2011.

Første møte i nylig opprettet bilateral maritim arbeidsgruppe mellom Norge og India ble holdt i Oslo i mai 2011. Arbeidsgruppen har viet konkrete samarbeidsprosjekter mellom næringsaktører i de to land spesiell oppmerksomhet, for å bidra til effektiv og miljøvennlig skipsfart. Skipsbygging, nærskipsfart, miljøvennlig skipsfart og LNG distribusjon er prioriterte samarbeidsområder.

Tredje møte i norsk-russisk arbeidsgruppe for skipsbygging fant sted i St. Petersburg i september 2011. Arbeidsgruppen prioriterer samarbeid innen følgende områder:

- design og konstruksjon av skip og utstyr for nordområdene
- utdanning/kompetanse for verftsindustrien og relaterte sektorer
- innovasjon innen verfts- og utstysindustrien
- design og konstruksjon av moderne fiskefartøyer

Nor-Shipping, som er en av verdens største og viktigste maritime utstillinger og konferanser, ble arrangert i mai 2011. I forbindelse med Nor-Shipping arrangerte NHD «Maritime Summit 2011», med høynivå-deltakelse fra 12 land. Temaer som ble diskutert, var oppdatert status og trender for internasjonal skipsfart, bærekraftig skipsfart og skipsfart i Arktis.

Reiseliv

Målsetting: Bidra til økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen, levedyktige distrikter gjennom flere helårs arbeidsplasser innenfor reiseliv og utvikling av Norge som et bærekraftig reisemål.

Regjeringen har valgt å satse særskilt på reiselivsnæringen. Dette valget er gjort på bakgrunn av reiselivsnæringens potensial for videre verdiskaping, de naturgitte fordelene Norge har og næringens store betydning som distriktsnæring. Regjeringen vil føre en spesielt aktiv næringspolitikk overfor reiselivsnæringen. Regjeringens politikk for reiselivsnæringen skal være retningsgi-

vende og bidra til at bedriftene blir i stand til å møte utfordringene og gripe mulighetene.

Resultatrapport 2011

NHD utarbeidet gjennom 2011 et utkast til ny reiselivsstrategi – «Destinasjon Norge». Strategien bygger på en rekke utredninger, rapporter og pilotprosjekter og er et viktig kunnskapsgrunnlag for den politikken som skal utformes framover.

Det ble gjennomført flere parallelle prosesser knyttet til innhenting av innspill fra både reiselivsnæringen, virkemiddelaktører og departementer til innhold og tiltak i den nye reiselivsstrategien. Reiselivsnæringen og dens organisasjoner ga viktige bidrag gjennom Strategisk Råd for Reiseliv, Arbeidsutvalget for Reiselivet, ved løpende kontakt med enkeltaktører og til NHDs avholdte innspillskonferanse i november 2011. Den nye reiselivsstrategien ble lagt fram i april 2012.

Reiselivsnæringen er sterkt preget av sesongvariasjoner. Dette gjelder særlig i distriktene. Med målsetting om å skape flere helårs arbeidsplasser i reiselivsnæringen, etablerte NHD i 2010 prøveprosjektet «Utviklingssenter for reiselivet». I samarbeid med NAV, kommunene, partene i arbeidslivet og flere departementer ble det etablert et pilotprosjekt i Trysil i 2010. I 2011 ble det etablert ytterligere tre pilotprosjekter i Hemsedal, Lillehammer og Vågan. Trysil og Hemsedal er ferdige med forprosjektene og i god gang med etableringen, mens Lillehammer og Vågan fortsatt er i forprosjektfasen. De fire pilotprosjektene har ulike inngangsporter til problemstillingen, men jobber tett sammen for å lære av hverandre. NHD gjennomførte en samling med alle pilotene og prosjektets styringsgruppe i første kvartal 2012 for å drøfte videre prosess for utviklingssentrene. Erfaringene fra utviklingssentrene så langt ble lagt til grunn i den nye reiselivsstrategien.

Sommeren 2011 fikk Norsk akkreditering i oppgave fra NHD å etablere og drifte stjernemerkingssystemet for overnattingsbedrifter. Ordningen ble lansert i mai 2012.

Det ble i januar 2011 lansert et merke: en grastust, på visitnorway.com som skal hjelpe kunder som ønsker å velge miljømerkede produkter. Alle miljøsertifiserte produkter på visitnorway.com får en grønn grastust på sin produktbeskrivelse som et symbol for Green Travel. Merkingen, som også kan brukes som sorteringskriterium, gjør det lett å finne fram til bedrifter som har et bevisst forhold til miljø. Bookingløsningen BookNorway ble lansert i de tre engelskspråklige versjonene av visitnorway.com i mai 2011. Den offisielle lanseringen

ble gjort i september 2011 ved at bookingløsningen ble integrert i alle visitnorway sine språkportaler.

Arbeidet med å utvikle en bærekraftsmerkeordning på destinasjonsnivå ble intensivert i 2011, i regi av Innovasjon Norges prosjekt Bærekraftig Reiseliv 2015. En destinasjonsmerkeordning vil være et nybrottsarbeid av internasjonal standard, og Norge vil kunne bli et foregangsland for en merkeordning som andre land er interessert i.

Et sentralt virkemiddel for å nå målet om økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen er en vedvarende markedsføringsinnsats for å profilere Norge som reisemål, innenlands og på utenlandske markeder. Innsatsen for å profilere norsk reiseliv ble videreført på samme nivå i 2011 som i 2010.

I 2011 har NHD videreført det nordiske samarbeidet gjennom møter med reiselivsmyndighetene i Sverige og Danmark. Videre har departementet deltatt i møter i OECDs turistkomité og FNs turistorganisasjon UNWTO.

Statlig eierskap

Målsetting: Det overordnede målet for NHDs eierskapspolitikk er å forvalte statens aksjeverdier på en god måte og bidra til en god industriell utvikling i selskapene hvor departementet forvalter statens eierskap.

Det er gjort rede for de generelle målsettingene med det statlige eierskapet og målsettingene i de enkelte selskapene i eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, som ble lagt fram for Stortinget i april 2011. Samtidig presenterte Regjeringen sine oppdaterte retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper.

Resultatrapport 2011

NHD rapporterer om sin eierskapsutøvelse på flere måter: Til Stortinget ved egne stortingsmeldinger og i de årlige budsjettproposisjonene, til Riksrevisjonen ved statsrådets årlige beretning om eierskapsutøvelsen i hvert enkelt selskap og til allmennheten i form av den årlige Statens eierberetning, som også oversendes Stortinget til orientering.

Statens eierberetning for 2011 omfattet i alt 52 selskaper der staten er eier og hvor eierskapet forvaltes direkte av departementene. Beretningen omfatter de selskapene hvor staten som eier i

hovedsak har forretningsmessige mål, og de mest sentrale selskapene med sektorpolitiske mål.

NHD har i løpet av 2011 og i første del av 2012 vært involvert i eierdisposisjoner, bl.a. i forbindelse med Norsk Hydro ASAs overtakelse av majoriteten av brasilianske Vale S.A.s aluminiumsvirksomhet, endringer i aksjonæravtalen med Aker ASA som følge av fisjonen i Aker Solutions ASA og endringer i statens eierskap i Secora AS.

NHD har videreført den løpende dialogen om samfunnsansvar med selskaper hvor departementet forvalter statens eierinteresser. Det ble i Statens eierberetning for 2011 bl.a. gitt en oversikt over hvert enkelt selskaps rapportering om dette.

For en mer utførlig redegjørelse for den statlige eierskapsforvaltningen og departementets arbeid med saker i tilknytning til enkeltelskaper vises det til omtalen under programkategori 17.30.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Målsetting: Krisehåndteringsberedskap som gjør departementet og næringslivet i stand til å håndtere og minimalisere virkningen av kriser.

Resultatrapport 2011

NHDs arbeid innenfor samfunnsikkerhet og beredskap omfatter næringsrettet beredskap og utvikling og øving av departementets og etatenes krisehåndteringsevne. God næringsberedskap er avhengig av at næringslivet og andre samfunnsviktige virksomheter sikres muligheter til å fortsette sin virksomhet under kriser og konflikter. Dette søkes oppnådd gjennom robuste tiltak, planer og samarbeidsordninger med aktuelle næringer. Samtidig ivaretar departementet internt sikkerhets- og beredskapsarbeid. Hendelsene 22. juli medførte konsekvenser for lokaler og ansatte. Det har vært betydelig arbeid knyttet til krisehåndtering, oppfølging av ansatte, reetablering i midlertidige lokaler, planlegging av mer permanente lokaler og nødvendige evalueringer. Departementet har hatt et omfattende arbeid med planlegging av sikkerhetsopplegg for midlertidige lokaler og i forbindelse med departementets flytting til mer permanente lokaler, herunder planlegging av lokaler for krisehåndtering og behandling av gradert og sensitiv informasjon. Det er i denne forbindelse også lagt vekt på informasjonssikkerhet knyttet til verktøy for mobile løsninger og samhandling. De mobile løsningene er resultat av et prosjekt for økt mobilitet og samhandling som ble forsert som følge av hendelsene 22. juli. Det er videre foretatt gjennomgang av krisehåndtering

og oppfølging etter 22. juli og identifisert oppfølgingspunkter.

NHD forvalter næringsberedskapsloven av 2011, varekrigsforsikringsloven av 2003 og skipsrekvisisjonsloven av 1952 med tilhørende regelverk. Næringsberedskapsloven erstattet forsyningsloven av 1956. Loven trådte i kraft 1. januar 2012, og det er satt i gang arbeid med revidering av tilhørende forskrifter og samarbeidsavtaler. NHD har i 2011 arbeidet med styrking av departementets kriseorganisasjon, bl.a. gjennom øving av elektronisk krisehåndteringsverktøy, seminar for kriseledelsens sekretariat og deltakelse i årlig NATO-øvelse som involverer berørte departementer. Det er gjennomført møter med samarbeids- og beredkapsorganisasjoner for planlegging av beredkaps- og krisehåndteringstiltak samt øvelser og seminarer innen områdene matvare-, bygg/anleggs- og skipsfartsberedskap. Det er også gjennomført møte i et forum for statlig varekrigsforsikring. Når det gjelder oppfølging av underliggende etater, har NHD fått gjennomført en sårbarhetsanalyse, utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), som grunnlag for risikovurderinger og tiltak innen samfunnssikkerhet og beredskap. Resultatene er presentert for etatenes ledere og vil følges opp i styringsdialogen med etatene. Det ble tatt initiativ til en samling for etatene for å drøfte videre oppfølging, som ble utsatt til 2012. Mht til oppfølging av etatene kan også nevnes at det i 2011 har vært jobbet med planlegging av nytt og sikrere bygg for Brønnøysundregistrene. Departementet har videre deltatt i interdepartementale samarbeidsorganer og referanse-/arbeidsgrupper innen sektoren, ivaretatt deltakelse i tre sivile planleggingsgrupper i NATO og oppfølging av en bilateral krisehandelsavtale.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter inklusiv arbeidsgiveravgift, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og mindre investeringer. I den nye eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap, uttrykte Regjeringen økte ambisjoner om en ytterligere profesjonalisering av den statlige eierskapspolitikken, herunder styrking av eierskapsforvaltningen i NHD. For 2012 er det satt av midler til å styrke departementets eierskapsavdeling med 10 nye stillinger. I budsjettforslaget for 2013 er det lagt inn forslag om ytterligere styrking av eierskapsforvaltningen i departementet. Styrkingen er nødvendig for å

sikre en forsvarlig forvaltning av statens verdier i selskaper med statlig eierskap ved å øke den analytiske og strategiske oppfølgingen av selskapene. Utvidelse av eierskapsavdelingen, sammen med oppfølgingsarbeid etter ny organisering av eksportfinansieringen, vil gi økte administrative kostnader.

Av bevilgningen dekkes også nødvendige utgifter knyttet til forsyningsberedskap, bl.a. nødvendig rullering av lagrene av nødproviant. Utgifter til råd og utvalg dekkes som hovedregel også av denne bevilgningen.

Samlet foreslås en bevilgning på 198,344 mill. kroner under posten. I tillegg foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 44,845 mill. kroner til spesielle driftsutgifter for 2013. Midlene skal dekke utgifter knyttet til tjenester, oppdrag og prosjekter som er vesentlige i NHDs arbeid med nærings- og handelspolitikken, og som departementet ikke har kapasitet eller kompetanse til å utføre selv. Bevilgningen kan også brukes til å finansiere større utredningsutvalg. Regjeringen arbeider med en rekke strategier innenfor næringspolitikken, og det er viktig å ha fleksibilitet til å kunne gjennomføre utredninger m.v. og til oppfølging av strategiene.

I 2011 ble det utbetalt 15,2 mill. kroner til enkeltsaker som kan kategoriseres som tilskudd over denne posten. Oversikt over enkeltsakene som fikk tilskudd går fram av kap. 12 i del III i proposisjonen.

For å lette oversikten over bevilgninger til henholdsvis drift, kjøp av tjenester og tilskudd foreslås det opprettet en ny tilskuddspost 75 Tilskudd til særskilte prosjekter, for tildeling av støtte til enkeltsaker som tidligere har vært tildelt fra post 21. Det foreslås bevilget 20 mill. kroner under post 75 i 2013, jf. nedenfor.

Av den foreslåtte bevilgningen under post 21 skal bl.a. følgende prioriteres:

- Om lag 5 mill. kroner til tiltak knyttet til oppfølging av Regjeringens strategi for små og mellomstore bedrifter, jf. omtale under pkt. 1.3.1 i del I.
- Om lag 5 mill. kroner til prosjektmidler til oppfølging av Regjeringens reiselivsstrategi, jf. omtale under pkt. 1.3.4 i del I.

- Om lag 4 mill. kroner til tiltak for å styrke kunnskap og kompetanse om immaterielle rettigheter, jf. omtale under pkt. 1.3.2 i del I.
- Om lag 5 mill. kroner til konseptutvalgutredning av et nytt mellomlager for brukt reaktorbrensel og annet langlivet mellomaktivt atomavfall, jf. omtale i innledning under pkt 1.3 i del I og omtale under kap. 920, post 50.
- Om lag 1,5 mill. kroner til femårig professorat i mineralteknikk ved NTNU, jf. omtale i innledning under pkt 1.3 i del I.
- Arbeidet med forenkling for næringslivet, jf. omtale i pkt. 1.3.1 i del I.
- Prosjekter knyttet til Regjeringens maritime strategi, jf. omtale under pkt. 1.3.3 i del I.
- Tiltak for å øke kompetanse om innovative offentlige anskaffelser og til å utvikle systemer for at offentlig sektors behov skal formidles mer effektivt til markedet. Formålet med begge tiltakene er å øke innovasjonseffekten av offentlige anskaffelser.
- Tiltak som skal stimulere til økt verdiskaping innenfor kulturnæringene de kommende årene, jf. at Regjeringen har iverksatt arbeid med Handlingsplan for kultur og næring.
- Midler til å dekke netto utgifter til merkeordning for overnattingsbedrifter, jf. omtale under kap. 903, post 01.

Det foreslås en fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning under posten på 7,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VII. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Det foreslås en bevilgning på 20,5 mill. kroner til å dekke norske medlemsbidrag. Budsjettslaget er basert på betalte medlemsbidrag i 2011 og 2012 og tilgjengelig informasjon om behovet i 2013. Størrelsen på flere av bidragene vil også avhenge av kursutviklingen for de aktuelle betalingsvalutaene.

Generelt er formålet med det statlige tilskuddet til organisasjonene å:

- bidra til at de berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan dra nytte av gjeldende internasjonale ramme- og konkurransevilkår på de respektive områdene
- medvirke til at norske myndigheter, organisasjoner og næringer/virksomheter får anled-

ning til å påvirke utformingen av internasjonale lover og regelverk, konvensjoner og retningslinjer for virksomheter på deres områder for å sikre at norske interesser blir ivaretatt

Hoveddelen av bevilgningen er prioritert til organisasjonene nevnt nedenfor.

Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) i London er FNs maritime organisasjon. IMOs hovedformål er å forbedre sjøsikkerheten, begrense forurensning til sjøs og forhindre pirat- og terrorvirksomhet til sjøs og i havn. Norge vil gjennom medlemskapet påvirke utforming av internasjonale regelverk for skipsfarten. Det enkelte medlemslands bidrag fastsettes hovedsakelig på grunnlag av medlemslandenes flåte (andel av verdens bruttotonnasje).

Det europeiske maritime sikkerhetsbyrået (EMSA, European Maritime Safety Agency) ble opprettet i 2002 med formål å sikre at Europakommisjonen og medlemslandene har tilgjengelig nødvendig ekspertise og teknisk og vitenskapelig støtte for å gjennomføre et høyt maritimt sikkerhets-, miljø- og arbeidsmiljønivå, samt forhindre terrorvirksomhet gjennom et harmonisert regelverk i EU. Norge er medlem i EMSA med bakgrunn i EØS-avtalen.

EQUASIS er en internettportal for sikkerhetsrelatert informasjon om skip i handelsvirksomhet og ble etablert på basis av en samarbeidsavtale mellom sentrale maritime administrasjoner innen de ulike havnestatskontrollregimene. Formålet med arbeidet i EQUASIS er å medvirke til bedret sikkerhet og kvalitet på verdensflåten. Norge har deltatt siden 2007.

Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding on Port State Control) er et regime for risiko-basert havnestatskontroll hvor alle skip som anløper Europa skal kontrolleres i havn ved første anløp. Paris MoU er en tilslutning av 27 europeiske stater i tillegg til Canada, Kroatia og Russland. Formålet med havnestatskontrollen er å fjerne skip med uakseptabel standard fra fart på europeiske havner. Kontrollen av fremmede skip i norske havner utføres av Sjøfartsdirektoratet.

Norge har vært tilsluttet avtalen om *Ispatroljetjenesten* i det nordlige Atlanterhav siden opprettelsen i 1956. Tjenesten utføres av den amerikanske kystvakten og har som formål å observere, overvåke og rapportere om isforhold i dette havområdet. Medlemslandenes andel av kostnadene fastsettes på grunnlag av bruttotonnasjen for passerende skip. USA har ikke sendt ut refusjonskrav til deltakerlandene på mange år. Det budsjetteres derfor ikke med kontingentmidler til tjenesten for

2013, men tas forbehold om at det vil bli nødvendig å komme tilbake til bevilgningsbehovet når eller hvis refusjonskravene fra USA kommer.

Som ledd i oppfølgingen av den nasjonale reiselivsstrategien besluttet Regjeringen i 2008 at Norge skulle melde seg inn i *FNs turistorganisasjon (UNWTO)*. Medlemskapet gir Norge verdifull kunnskap som har betydning for arbeidet med å styrke og utvikle norsk reiselivsnæring. Medlemskapet foreslås opprettholdt.

Medlemskapet i *Det internasjonale handelskammer* og *Det internasjonale utstillingsbyrå* sikrer norsk deltakelse i og påvirkning av henholdsvis det internasjonale arbeidet for frihandel og det internasjonale samarbeidet i forbindelse med verdensutstillinger. Det norske tilskuddet til disse organisasjonene foreslås opprettholdt. I tillegg foreslås tilskuddet til *Det norske Handelskammerforbund* opprettholdt. Norge ble medlem av FN-forankrede *studiegrupper* (råvaregrupper) for bly og sink og for nikkell ved opprettelsen. Studiegruppene utarbeider rapporter om produksjon, priser, omsetning m.m. som har betydning for produsenter og industriselskaper innen de aktuelle bransjene. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard er ansvarlig for norsk deltakelse i studiegruppene. Medlemskapet i studiegruppene foreslås opprettholdt.

Over budsjettposten dekkes også utgifter ved deltakelse i enkelte komiteer og arbeidsgrupper under OECD.

En rekke asiatiske land har inngått en samarbeidsavtale om bekjemping av piratvirksomhet mot skip i Asia, «Regional cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia», *ReCaap*. Informasjonssenteret for ReCaap er lokalisert i Singapore og finansieres med frivillige bidrag fra medlemslandene. Regjeringen besluttet i 2009 at Norge skulle delta som medlem i egenskap av flaggstat. Det legges til grunn at et frivillig årlig norsk bidrag til informasjonssenteret for ReCaap skal dekkes av bevilgningen under posten.

Norsk senter for nærskipfart (SPC Norway) ble opprettet i 2003 etter anmodning fra Europakommisjonen. Hovedmålet for senteret er å arbeide for å stimulere til overføring av transport fra vei til sjø. Senteret har vært finansiert med tilskudd fra NHD, Fiskeri- og kystdepartementet, Samferdselsdepartementet og næringen. SPC Norways aktivitet ble evaluert i 2012. Sentrale funn er at senteret gir et viktig bidrag til å øke kunnskap om sjøtransportens muligheter blant vareeiere, og at den aktiviteten næringen selv legger inn i sentret,

spiller betydelig rolle for aktiviteten. Det foreslås derfor å opprettholde statlig tilskudd for 2013.

Post 72 Tilskudd til beredskapsordninger

Skipsfartsberedskap

Beredskapsarbeidet på skipsfartsområdet bygger i stor grad på samarbeid mellom myndighetene og skipsfartsnæringen. Skipstransport er mest effektiv når skipene opereres av rederiene etter normale prosedyrer basert på kontrakter, med statlige lovhjemlede inngrep avgrenset til de mest alvorlige situasjoner. Beredskapsarbeidet er derfor først og fremst basert på at næringen frivillig stiller sin normale transportkapasitet til rådighet til beredskapsoppdrag i krisesituasjoner. Departementet har etablert NORTRASHIP-ledelsen som et samarbeids- og beredskapsorgan. I tillegg er det etablert samarbeid mellom departementet og Norges Rederiforbund om planlegging og gjennomføring av tiltak innen skipsfartsberedskap innenfor rammen av tilskuddet, bl.a. om tiltak ved piratvirksomhet og andre trusler mot skip. Utviklingen internasjonalt tilsier økt innsats på dette området, innføring av ny teknologi og opplæring av personell. Tilskuddet skal bidra til å sikre:

- drift, videreutvikling og øving av beredskapsystemer for skipsfarten for å sikre mest mulig trygg skipstransport
- kontakt og samarbeid mellom myndighetene og rederinæringen for å sikre informasjonstveksling og forståelse for beredskapsarbeid i næringen
- at kompetanse og kapasitet hos næringen er tilgjengelig for myndighetene i krisesituasjoner

Arbeid med vedlikehold, videreutvikling og øving av beredskaps- og informasjonssystemer for skipsfarten og deltakelse i planlegging og utførende virksomhet innen skipsfartsberedskap nasjonalt og internasjonalt, skal legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse.

På grunnlag av det løpende samarbeid med basis i avtale med Norges Rederiforbund, behov for styrking og modernisering av systemer og verktøy og aktuelle oppgaver, foreslås det satt av inntil 2,8 mill. kroner som tilskudd til skipsfartsberedskap i 2013.

Beredskapssystem for varekrigsforsikring

Det er viktig for samfunnet at forsyning og transport av varer opprettholdes i en krisesituasjon. I de tilfeller der forsyningssikkerheten trues av at det private marked for transportforsikring ikke vil

være tilstrekkelig eller faller helt bort, har staten gjennom lov etablert varekrigsforsikring som et beredskapssystem som kan iverksettes raskt. Beredskapssystemet forvaltes av Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) med grunnlag i fastsatte retningslinjer. Formålet med tilskuddet til GIEK er å sikre at myndighetene har et sekretariat for å vedlikeholde og eventuelt aktivisere beredskapsordningen for statlig forsikring av varer under transport i en krise- eller krigssituasjon. Sekretariatet skal også kunne bistå departementet med faglige utredninger, råd og utførende arbeid. Det arbeides med øving av systemet, inkludert bruk av IT-baserte støttesystemer for ordningen og videreføring en studie av aktuelle scenarier. Det foreslås inntil kr 750 000 som tilskudd til arbeidet med statlig varekrigsforsikring i 2013. For øvrig foreslås fullmakten til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen videreført med en ramme på 2 mrd. kroner, jf. redegjørelse under kapittel 4 Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger, og Forslag til vedtak IX, 2.

Budsjettforslag 2013

På dette grunnlag foreslås en samlet bevilgning på 3,55 mill. kroner under posten.

Post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap er en selvstendig medlemsorganisasjon med en sentral administrasjon og lokalavdelinger i samtlige av landets fylker. Organisasjonen arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter på samtlige utdanningstrinn får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Ungt Entreprenørskap utarbeider og utvikler opplæringsmateriell for alle skoletrinn, holder kurs og lager veiledningsmateriell for lærere, tilrettelegger møteplasser og nettverk og arrangerer nasjonale messer for elever og ungdoms- og studentbedrifter.

Resultatrapport 2011

Ungt Entreprenørskap hadde driftsinntekter på til sammen om lag 43 mill. kroner. Samlet utgjorde de generelle tilskuddene til programfinansiering i 2011 24,7 mill. kroner, bl.a. med 11 mill. kroner fra NHD, 11 mill. kroner fra Kommunal- og regionaldepartementet og 1 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet. Det totale antall elev- og studentakti-

viteter i regi av Ungt Entreprenørskap i 2011 var 158 307. Dette er en økning på 7 581 fra 2010.

I 2011 var det 12 728 elevaktiviteter fra 1.–7. trinn, mot 11 306 året før. På ungdomstrinnet var det totalt 59 425 elevaktiviteter. Av disse var 15 133 elever involvert i «Elevbedrift».

På videregående skole var det totalt 26 945 elevaktiviteter i 2011. 10 475 elever var involvert i ungdomsbedrift. I tillegg ble det gjennomført aktiviteter som «Fra utdanning til jobb», «Enterprise without borders», «Cambridge-eksamen» og «Leder for en dag». Totalt var det en økning på 2 437 elevaktiviteter fra 2010 til 2011.

Innenfor høyere utdanning var det totalt 3 487 studentaktiviteter, av disse var 536 involvert i «Studentbedrift». Andre aktiviteter var «Gründercamp», «Cambridge-eksamen», «KAN-programmet» og «Introduksjonsbedrift». I tillegg til dette arrangerer Ungt Entreprenørskap en rekke andre aktiviteter som kurs, messer og kick-offs som tiltrekker seg elever og studenter fra ulike trinn.

Ungt Entreprenørskap arbeider også for å styrke entreprenørskapskompetansen blant lærere og kvaliteten på entreprenørskapsopplæringen som tilbys. Organisasjonen tilbyr lærere og lærerstudenter opplæring gjennom kursing og deltakelse i Ungt Entreprenørskaps programmer og tjenester.

Entreprenørskap i opplæringen er også et virkemiddel for å bidra til likestilling i samfunns- og næringslivet. Ungt Entreprenørskap arbeider bevisst for å inkludere jenter i sin opplæring, bl.a. gjennom programmet «Jenter i ledelse». Tall fra Ungt Entreprenørskap viser at over halvparten av de daglige lederne og styrelederne i ungdoms- og studentbedriftene er kvinner.

I 2009 la Regjeringen fram en handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen. Som varslet i handlingsplanen gjennomførte Nordlandsforskning og Kunnskapsparken i Bodø i 2011 en evaluering av tilskuddene til Ungt Entreprenørskap på oppdrag fra NHD og Kommunal- og regionaldepartementet. Evalueringen av tilskuddene tyder på at Ungt Entreprenørskap er en solid organisasjon som med relativt få ansatte når ut til mange elever og studenter. Evalueringen tyder videre på at Ungt Entreprenørskap jevnt over har høy kvalitet på programmene.

Prioriteringer 2013

Formålet med det statlige tilskuddet til Ungt Entreprenørskap er å bidra til at flere skoler og unge benytter utdanningstilbud innen entrepre-

nørskap. Økt oppmerksomhet om entreprenørskap i utdanningen skal styrke kulturen for entreprenørskap og på lengre sikt bidra til nyskaping og vekst innenfor nye og etablerte virksomheter. Prioriteringen er i tråd med målsettingen som er nedfelt i handlingsplanen for entreprenørskap i utdanning som ble lagt fram høsten 2009. Målet med planen er å styrke kvaliteten på og omfanget av entreprenørskapsopplæring innenfor alle nivåer i utdanningssystemet. Norge skal fortsatt være ledende internasjonalt innenfor entreprenørskap i utdanningen.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås en bevilgning på 12,4 mill. kroner til Ungt Entreprenørskap på NHDs budsjett.

Post 75 (ny) Tilskudd til særskilte prosjekter

Det foreslås opprettet en ny tilskuddspost for utbetalinger til enkeltsaker som kan kategoriseres som støtte. Slik støtte har tidligere i noen tilfeller blitt dekket av bevilgningen til spesielle driftsutgifter under kap. 900, post 21.

Formålet med ordningen er å kunne gi tilskudd til tiltak som er vesentlige i departementets arbeid med nærings- og handelspolitikken. Målgruppen er organisasjoner, virksomheter og forskningsmiljøer som gjennomfører tiltak som er relevante for formålet med tilskuddsordningen. I kap. 12 i del III av proposisjonen framgår oversikt over alle som mottok utbetaling av støtte til enkeltprosjekter under kap. 900, post 21 Spesielle driftsutgifter i 2011.

Områder der det kan være aktuelt å gi støtte kan f.eks. være:

- samarbeidsarenaer mellom viktige aktører i næringslivet
- samfinansiering av utredninger som skal bidra til bedre kunnskapsgrunnlag for næringspolitikken
- informasjonstiltak

- internasjonale organisasjoner som ikke er omfattet av de øvrige tilskuddsbevilgninger til slike på departementets område
- utprøving av tiltak
- andre prosjekter

Tiltakene vurderes ut fra hvor relevante de er for å gjennomføre Regjeringens nærings- og handelspolitikk. Det legges vekt på tiltak som har forankring i politiske dokumenter som f.eks. Soria Moria II erklæringen, stortingsproposisjoner, stortingsmeldinger, handlingsplaner og strategier på NHDs område. Det vil være særlig aktuelt å tildele støtte til tiltak som er relatert til viktige formål som skal prioriteres innenfor den foreslåtte bevilgningen under kap. 900, post 21.

Det legges opp til løpende behandling av mottatte søknader. NHD vurderer at aktuelle mottakere er få, og at disse må forutsettes å være kjent med departementets virksomhet innenfor de aktuelle politikkområdene. Departementet legger derfor til grunn at kunngjøring av mulighet for å søke om tilskudd er tilstrekkelig ivaretatt gjennom Prop. 1 S og informasjon om ordningen på departementets nettsider. NHD vil utarbeide regelverk for tilskuddsordningen og legge dette ut på departementets nettsider innen 1. januar 2013.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås en bevilgning på 20 mill. kroner for 2013. I bevilgningen inngår tilskudd til Nasjonalt senter for komposittcompetanse. Midler til sentret for 2012 ble bevilget under kap. 900, post 74, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012). Videre inngår 12 mill. kroner til Regjeringens reiselivsstrategi i bevilgningen, jf. omtale under pkt. 1.3.4 i del I av proposisjonen. Det er usikkerhet knyttet til bevilgningsforslaget, da omfang av støtte til enkeltprosjekter og prosjektenes varighet vil variere. Regjeringen vil om nødvendig fremme forslag om bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
02	Ymse inntekter	1 697	105	145
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 865		
18	Refusjon av sykepenger	1 670		
	Sum kap. 3900	6 232	105	145

Post 02 Ymse inntekter

Det budsjetteres med kr 145 000 i inntekter fra eksterne refusjoner og prosjektbidrag under pos-

ten for 2013. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 900, postene 01 og 21 og Forslag til vedtak II.

Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
901	Styret for det industrielle rettsvern	215 292	216 200	235 400	8,9
902	Justervesenet	103 790	106 900	116 400	8,9
903	Norsk akkreditering	31 852	34 200	35 500	3,8
904	Brønnøysundregistrene	564 129	478 400	573 300	19,8
905	Norges geologiske undersøkelse	245 756	240 500	258 600	7,5
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	22 234	88 700	30 400	-65,7
907	Sjøfartsdirektoratet	331 755			
908	Skipsregistrene	19 268			
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 494 387	1 600 000	1 600 000	0,0
910	Sjøfartsdirektoratet		332 050	358 150	7,9
913	Standardisering	28 000	28 000	28 000	0,0
914	Klagenemnda for industrielle rettigheter			4 500	
Sum kategori 17.10		3 056 463	3 124 950	3 240 250	3,7

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
01–29	Driftsutgifter	1 525 056	1 425 050	1 601 550	12,4
30–49	Investeringer	9 020	71 900	10 700	-85,1
70–89	Overføringer til andre	1 522 387	1 628 000	1 628 000	0,0
Sum kategori 17.10		3 056 463	3 124 950	3 240 250	3,7

Regjeringen legger vekt på å sikre stabile, forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser, en effektiv infrastruktur og informasjonsformidling for næringslivet. Virksomhetene og virkemidlene under programkategorien representerer nødvendig infrastruktur for norsk næringsliv og er viktige kompetansesentra innenfor fagområder

hvor Regjeringen legger vekt på å sikre fortsatt kompetanse i Norge.

En mer åpen verdensøkonomi og skjerpet konkurranse både på hjemme- og utemarkedene setter krav, bl.a. gjennom EU og EØS-avtalen, om en effektiv og funksjonell nasjonal infrastruktur og god innretning av rammebetingelsene.

Den offentlige tjenesteproduksjon som virksomhetene under programkategori 17.10 tilbyr næringslivet og det offentlige, er av høy kvalitet

og skal sikre at norske interesser ivaretas gjennom både nasjonalt og internasjonal deltakelse på aktuelle områder.

Kap. 901 Styret for det industrielle rettsvern

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	215 292	216 200	235 400
	Sum kap. 0901	215 292	216 200	235 400

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Styret for det industrielle rettsvern (Patentstyret) forvalter regelverkene for patent, varemerke og design og er det nasjonale kompetansesenteret for industrielle rettigheter. Patentstyret er lokalisert i Oslo og disponerte 251 årsverk per 1. mars 2012.

Overordnet mål for Patentstyret er å bidra til å styrke konkurranse- og innovasjonsevnen i norsk næringsliv og bidra til å sikre at norsk næringsliv tjener på egen nyskaping, strategisk markedsføring og design. Patentstyret skal prioritere små og mellomstore bedrifter.

Det er for 2013 fastsatt to hovedmål for etaten. Patentstyret skal:

- behandle søknader om industrielle rettigheter med riktig kvalitet og behandlingstid
- bidra til å øke kunnskapen om industrielle rettigheter i Norge

Sentrale utfordringer

Immaterielle verdier er viktige resultater av offentlig og privat investering i forskning og utvikling, merkevarebygging og design, og utgjør en stadig større del av næringslivets aktiva og strategiske ressurser. Gjennom etablering av industrielle rettigheter kan en bedrift oppnå enerett av ulik varighet for å hindre andre i å utnytte egenutviklet teknologi, varemerke og design. Bedriften kan på den måten sikre seg mot illegal kopiering og etterligning, samtidig som den kan bruke eneretten til å posisjonere seg strategisk i markedet, tiltrekke seg investorer og øke sin forhandlingsstyrke både overfor konkurrenter og partnere.

Spesielt norsk konkurranseutsatt næringsliv har behov for god kompetanse om immaterialrettssystemet. Patentstyret er en sentral aktør i denne kompetanseoppbyggingen. Det er viktig at

Patentstyret har tilstrekkelig kompetanse for å fylle en slik rolle i tillegg til forvaltningsoppgavene.

Regjeringen har som mål å legge til rette for at norsk politikk på området til enhver tid sikrer at næringslivet har gode rammevilkår for industrielle rettigheter innen patent, varemerke og design. I den forbindelse pågår det et arbeid med en stortingsmelding om immaterielle rettigheter som forventes lagt fram for Stortinget første halvår 2013.

Norges medlemskap i Den europeiske patentorganisasjonen (EPO) gjør det enklere og billigere for norske bedrifter å søke patent i Europa. For Patentstyret innebærer EPO-medlemskapet en vesentlig reduksjon i antall mottatte utenlandske patentsøknader. Dette har over tid ført til bortfall av inntekter og framtidige arbeidsoppgaver på patentområdet. I en overgangsperiode vil Patentstyret imidlertid fortsatt ha høy arbeidsbelastning knyttet til nedarbeiding av restanser på patentområdet.

Nordisk Patentinstitutt (NPI) ble opprettet 1. januar 2008 og er basert på en avtale mellom Danmark, Island og Norge. NPI har status som internasjonal patentmyndighet for søkere fra NPI-landene og har medført tilførsel av nye oppgaver til Patentstyret. NPI leverer tekniske undersøkelsesoppdrag til kunder i tredjeland i et konkurranseutsatt marked. NPI-aktivitetene utgjør per i dag en mindre del av Patentstyrets virksomhet innen patentområdet, men disse aktivitetene forventes å øke betydelig i årene framover. Det vil da være viktig at Patentstyret finner en riktig balanse mellom behandling av ordinære patentsøknader og innfasing av ovennevnte NPI-oppgaver.

Det er et mål at Patentstyrets utgifter og inntekter for inntektsgivende aktiviteter skal gå i balanse over tid. Det legges opp til at gebyr- og avgiftssatsene framover justeres jevnlig for å bidra

til dette. Det blir viktig å finne et riktig nivå på disse samtidig som hensiktsmessige rammevilkår for ikke inntektsgivende aktiviteter sikres. Gebyr- og avgiftssatsene ble sist justert med virkning fra 1. januar 2011.

Patentstyret skal på sitt område fortsette utviklingen av etatens tjenester for å bidra til at Norge er i front internasjonalt på å levere digitale offentlige tjenester til innbyggere og næringsliv.

Ny lov om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettigheter ble vedtatt og sanksjonert i Stortinget 12. juni 2012. Bakgrunnen var et generelt behov for revisjon og modernisering av den gjeldende loven fra 1910. Den nye loven regulerer organiseringen av saksbehandlingen i Patentstyret.

Det følger av den nye loven at det skal opprettes en egen Klagenemnd for industrielle rettigheter som skal behandle klager på avgjørelser tatt av Patentstyret. Klagenemnda skal være et eget uavhengig organ. Klagenemnda skal erstatte Patentstyrets annen avdeling som er klageinstans i dag. Regjeringen legger til grunn at den nye Klagenemnda for industrielle rettigheter skal tre i kraft fra 1. januar 2013 og finansieres over et eget kapittel i statsbudsjettet. Det vises til nærmere omtale under nytt kap. 914 og 3914.

Resultatrapport 2011 og prioriteringer 2013

Søknadsbehandling

Målsetting: Patentstyret skal behandle søknader om industrielle rettigheter med riktig kvalitet og behandlingstid.

Behandlingstider for søknadsbehandlingen

Gjennomsnittlig behandlingstid	Resultat 2010	Resultat 2011
<i>Varemerke:</i>		
– Nasjonale søknader	4,8 mnd.	5,7 mnd.
– Internasjonale utpekinger	4,0 mnd.	4,1 mnd.
<i>Design:</i>	3,6 mnd.	3,2 mnd.
<i>Patentområdet:</i>		
– Førstesøknader	2,0 år	1,8 år
– Øvrige søknader	5,3 år	6,1 år

På varemerke- og designområdet var målsettingen i 2011 at behandlingstida skulle være på nivå med resultatene i 2010, dersom tilfang av nye saker i 2011 var på samme nivå som året før. Antall varemerkesøknader i 2011 var imidlertid 11 pst.

Resultatrapport 2011

Patentstyret har hatt en tilfredsstillende måloppnåelse både på kvalitet i saksbehandlingen og behandlingstid innenfor alle fagområdene i 2011.

Kvalitet

For å vurdere hvorvidt Patentstyret har god kvalitet i søknadsbehandlingen, gjennomfører Patentstyret bl.a. årlige kundeundersøkelser. Kundeundersøkelsene i 2011 viser at etatens kunder i hovedsak er fornøyde med søknadsbehandlingen og forundersøkelser. Undersøkelsene viser videre at patentsøkere opplever Patentstyret som godt harmonisert med praksis i det europeiske patentverket. Søknadsbehandlingen på områdene varemerke, design, patentområdet og forundersøkelser er ISO-sertifisert og skal bidra til å sikre rett kvalitet og likebehandling. Kvalitetskontroller som Patentstyret har gjennomført, viser at dette oppnås.

Behandlingstider

Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlige behandlingstider for søknadsbehandlingen i 2010 og 2011. Nedenfor gjøres det rede for departementets vurdering av måloppnåelsen i 2011 innenfor de ulike fagområdene.

høyere enn i 2010 og førte til at behandlingstida økte noe. Saksbehandlingstida for designsøknader har hatt en positiv utvikling og var i 2011 på et meget tilfredsstillende nivå.

Saksbehandlingstida for patentsøknader er vesentlig lenger enn for varemerke- og designsøknader. Dette skyldes dels tidkrevende undersøkelser av om oppfinnelsen oppfyller kravet til global nyhet og de øvrige kravene til patenterbarhet. For å få en sak tilstrekkelig belyst, er det også ofte nødvendig for Patentstyret å innhente en rekke tilleggsopplysninger fra patentsøker. Det er derfor klare begrensninger i hvor kort behandlingstida for patentsøknader kan være. Patentstyret prioriterer behandlingen av patentsøknader som ikke tidligere har vært innlevert i andre land (førstesøknader), av hensyn til mulig patentering utenlands. Hovedtyngden av søknader innlevert av norske søkere faller innenfor denne kategorien. Patentstyret har over flere år hatt en meget god måloppnåelse her. For patentsøknader som bygger på søknader tidligere innlevert i andre land (øvrige søknader), er gjennomsnittlig behandlingstid som i andre land lenger enn for førstesøknader. I tillegg er det så lav inngang i denne kategorien at gjennomsnittsalderen ved avgjørelse i en overgangsfase øker selv om det totale antall saker under behandling går ned.

Patentstyret har i samråd med Nærings- og handelsdepartementet utarbeidet en plan for nedarbeiding av restansene for patentsøknader med prioritet. I henhold til denne nedarbeidingsplanen skal gjennomsnittlig saksbehandlingstid være på om lag tre år i 2017. Antall restanser på patentområdet ble redusert med ca. 3 200 i 2011, som er i samsvar med planen, selv om den gjennomsnittlige saksbehandlingstida for søknader med prioritet har gått noe opp fra 2010. Denne økningen henger sammen med at gjennomsnittsalderen ved avgjørelse for denne kategorien søknader øker, grunnet få tilførte nye søknader.

Nedarbeidingsplanen for ordinære patentsøknader tar også høyde for at Patentstyret utfører oppgaver for Nordisk Patentinstitut, og at andelen utført i Norge gradvis vil øke. Omfanget av NPI-oppgaver ble noe mindre i 2011 enn anslått ved utarbeidelse av nedarbeidingsplanen og tilsier at balansen mellom behandlingen av ordinære patentsøknader og innfasingen av NPI-oppgaver er ivaretatt.

Patentstyret ivaretar nasjonale og internasjonale forpliktelser som følger av norsk medlemskap i EPO, gjennom å representere Norge i EPOs forvaltningsråd og underliggende komiteer. I Forvaltningsrådet har Patentstyret fulgt opp norsk politikk om offentlighet i forvaltningen gjennom 2011. Det norske initiativet om økt offentlighet i EPOs forvaltningsråd medførte reglendinger i EPO i 2012.

Prioriteringer 2013

Patentstyret skal fortsatt prioritere nedarbeiding av restanser på patentområdet. Det er også viktig at etaten har riktig balanse mellom ordinær patentsøknadsbehandling og innfasing av NPI-oppgaver. På design- og varemerkeområdet er det en viktig oppgave å opprettholde en saksbehandling som sikrer søkerne tilfredsstillende kvalitet og behandlingstid. I 2013 skal det prioriteres å redusere saksbehandlingstida på varemerkeområdet. Patentstyret skal fortsatt ivareta nasjonale og internasjonale forpliktelser som følger av norsk medlemskap i EPO, inkludert å representere Norge i EPOs forvaltningsråd og underliggende komiteer i henhold til føringer gitt av ansvarlig departement. Patentstyret vil fortsette dette arbeidet i 2013. Arbeidet med elektroniske løsninger for bedret tilgjengeliggjøring av patentinformasjon vil bli videreført.

Kunnskap om industrielle rettigheter

Målsetting: Patentstyret skal bidra til å øke kunnskapen om industrielle rettigheter i Norge.

Resultatrapport 2011

Patentstyret tilbyr forundersøkelser, kurs og annen oppdragsvirksomhet av høy kvalitet og er en pådriver for økt kompetanse om industrielle rettigheter blant norske aktører. For å måle kundetilfredsheten for områdene forundersøkelser og kurs ble det foretatt en større undersøkelse i 2011. Undersøkelsen viser at kundene er godt fornøyd med Patentstyrets tjenester på disse områdene.

I 2011 markerte Patentstyret sitt 100-års jubileum. Det overordnede målet for markeringen var å øke kjennskapen til Patentstyret og kunnskapen om industrielle rettigheter i næringslivet. Det ble gjennomført en rekke informasjonsaktiviteter for å bidra til dette, bl.a. frokost- og lunsjmøter i flere norske byer og enkelte større prosjekter som jubileumskonferansen og en egen jubileumbok. Ansatte i Patentstyret har også holdt forelesninger på høyskoler og universiteter og i forbindelse med arrangementer i regi av andre offentlige eller private aktører. Kurs og arrangementer som ble avholdt i 2011, dekket hele spekteret fra grunnkurs for nybegynnere til avanserte temakurs for eksperter. Kvaliteten på denne typen arrangementer har gjennomgående vært god i 2011.

Sammenliknet med 2010 var det i 2011 en økning i antall forundersøkelser på om lag 20 pst.

Dette skyldes hovedsakelig større etterspørsel etter konkrete vurderinger av mulige varemerker.

Patentstyret arbeider med å knytte til seg samarbeidspartnere som retter seg mot felles målgrupper og har samarbeidsavtaler med Innovasjon Norge, Norsk Designråd og Norges forskningsråd.

I 2011 videreutviklet Patentstyret sine kundedrettede elektroniske tjenester og forbedret søkemulighetene i sine registre. Norske patentdata er også gjort tilgjengelige gjennom EPOs globale patentdatabase. Over 70 pst. av søknadene til Patentstyret om industrielle rettigheter innleveres nå via Altinn.

Prioriteringer 2013

Patentstyret har et overordnet ansvar for å bidra til økt kunnskap om industrielle rettigheter både i norsk næringsliv og i det statlige virkemiddelapparatet. Nettverksbyggingen mot strategiske samarbeidsparter omfatter også utdannings- og forskningsinstitusjoner. Patentstyret skal dekke etterspørselen etter kurs og forundersøkelser i næringslivet og spesielt fra små- og mellomstore bedrifter. Videre blir det framover en viktig opp-

gave å utvikle og levere andre typer informasjonstjenester som markedet etterspør, bl.a. informasjonsmøter og dokumentasjonstjenester. Etaten skal prioritere utvikling av nye kundedrettede elektroniske tjenester i tråd med Regjeringens digitaliseringsprogram.

Undersøkelser gjennomført av Patentstyret har vist gjennomgående lav kunnskap om rettighetsbruk og nytteverdien dette kan representere for konkurranseevnen og lønnsomheten i næringslivet. Det er en viktig prioritering for Patentstyret å videreføre arbeidet med å øke bevisstheten og kompetansen om industrielle rettigheter.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 235,4 mill. kroner til å dekke lønns- og andre driftsutgifter og mindre investeringer. Økningen i forhold til 2012 skyldes i hovedsak høyere pensjonsutgifter. Det foreslås fullmakt for Patentstyret til å overskride driftsbevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3901, postene 05, 07 og 08, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3901 Styret for det industrielle rettsvern

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
05	Inntekt av informasjonstjenester	7 213	7 000	7 000
06	Diverse inntekter	923		
07	Inntekter knyttet til NPI	1 532	3 500	5 000
08	Gebyrer immaterielle rettigheter	47 045	42 200	44 500
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	10		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 518		
18	Refusjon av sykepenger	2 998		
	Sum kap. 3901	63 239	52 700	56 500

Det er et mål at Patentstyrets utgifter og inntekter for inntektsgivende aktiviteter skal gå i balanse over tid. Det legges opp til at de norske gebyr- og avgiftssatsene framover justeres jevnlig for å bidra til dette. Det blir viktig å finne et riktig nivå på disse samtidig som hensiktsmessige rammevilkår for ikke inntektsgivende aktiviteter sikres.

Utgifter knyttet til Patentstyrets ikke inntektsgivende aktiviteter dekkes av den årlige utgiftsbevilgningen til etaten. Dette gjelder bl.a. utgifter i samband med:

- internasjonalt arbeid og lov- og regelverksarbeid
- markedsføring, profilering, informasjonarbeid og pådriveraktiviteter

Før tiltredelsen til EPO ble også utgiftene ved den ikke inntektsgivende delen av Patentstyrets virksomhet dekket av de ordinære fastsatte gebyr- og avgiftssatsene.

Inntektene for Patentstyrets gebyrbelagte tjenester føres på kap. 3901. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til postene 05, 07 og 08, jf.

omtale under kap. 901, post 01 og Forslag til vedtak II.

Tjenester som er avgiftsbelagt, føres på kap. 5574, Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet, post 71 Avgifter immaterielle rettigheter. Patentstyrets samlede inntekter er i budsjettforslaget for 2013 anslått til 201,5 mill. kroner.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
71	Avgifter immaterielle rettigheter	136 041	140 000	145 000
	Sum kap. 5574	136 041	140 000	145 000

Post 71 Avgifter immaterielle rettigheter

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Styret for det industrielle rettsvern (Patentstyrets) søknadsbehandling. Inntekter fra gebyrer

knyttet til Patentstyrets søknadsbehandling føres under kap. 3901. Det foreslås bevilget 145 mill. kroner under posten i 2013. Det vises til nærmere omtale under kap. 901 og 3901 Styret for det industrielle rettsvern.

Kap. 902 Justervesenet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	101 337	104 700	114 100
21	Spesielle driftsutgifter	2 453	2 200	2 300
	Sum kap. 0902	103 790	106 900	116 400

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Justervesenet har ansvaret for at Norge har en måleteknisk infrastruktur som både har nasjonal og internasjonal tillit. Det overordnet formålet for Justervesenet er å sikre tillit til norske målinger og måleresultater. Etaten yter bistand innen kvalitetssikring og måleteknikk og er et kompetanse-senter for næringslivet og statlige og kommunale myndigheter. Pålitelige og sporbare målinger knyttet til kjøp og salg har stor betydning for å sikre like konkurransevilkår i næringslivet og sikre forbrukerrettigheter. Pålitelige måleresultater har også stor betydning på områder som ressursforvaltning, rettssikkerhet, helse, miljø og sikkerhet. Internasjonal tillit er særlig viktig for eksportindustrien.

Justervesenet forvalter regelverket innenfor måleteknikk, bl.a. Lov om målenheter, måling og normaltid. Lovens formål er å sikre tillit til den nasjonale måletekniske infrastrukturen og sørge for at måleteknisk regulering og tilsyn bidrar til mer effektiv bruk av samfunnets ressurser. Justervesenet fikk ansvaret som tilsynsorgan etter Lov om varer av edelt metall med virkning fra 1. januar 2011. Justervesenet har etablert nødvendig kontakt nasjonalt og internasjonalt for å utføre sin oppgave som tilsynsorgan etter begge lovene.

Justervesenet disponerte 89 årsverk per 1. mars 2012. Etaten har hovedkontor på Kjeller i Akershus og har i tillegg fem distriktskontorer, i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger og på Kjeller. I tiden etter at Justervesenet tok i bruk sitt spesialbygg på Kjeller, har etaten fått flere nye

ansvarsområder. Dette har ført til kapasitetsproblemer når det gjelder kontorplass. Staten vil derfor arbeide for å løse mangelen på kontorarealer. Det legges i denne sammenheng opp til å få gjennomført en behovsanalyse. Fysiske forhold på Kjeller gjør det mulig å utvide dagens bygg på eksisterende tomteareal.

IKT-systemene som Justervesenet benytter, er i liten grad tilpasset nye oppgaver og nytt regelverk og kan være begrensende for en effektiv og framtidsrettet tilsynsvirksomhet. Det vil bli behov for vesentlig oppgradering i løpet av få år. Staten vil i 2013 starte arbeidet med å kartlegge nåværende og framtidig behov.

Resultatrapport 2011 og prioriteringer 2013

Det er fastsatt tre hovedmål for Justervesenets virksomhet. Det er for hvert hovedmål rapportert om aktivitetene i 2011 og prioriteringer for 2013. De tre hovedmålene bidrar sammen til oppnåelsen av etatens formål. Departementet vurderer Justervesenets måloppnåelse knyttet til de tre hovedmålene som god i 2011.

Regelverksforvaltning

Målsetting: Justervesenet skal sørge for forsvarlig forvaltning og målrettet utvikling av regelverk på måleteknikkområdet (regelverksforvaltning).

Etatens hovedoppgaver på dette området er å delta i internasjonal regelverksutvikling, vurdere om og i tilfelle hvor det er behov for nye utredninger, og å gjennomføre aktuelle endringer i regelverket. Regelverket skal innrettes i tråd med lovens formål om å sikre en måleteknisk infrastruktur som har tillit nasjonalt og internasjonalt og bidra til en effektiv bruk av samfunnets ressurser og sikring av beskyttelsesverdige interesser. Videre skal det norske regelverket på måleteknikkområdet være i samsvar med EØS-regelverket, og det skal etterstrebtes harmonisering med internasjonale anbefalinger. Dette innebærer at Justervesenet skal sikre at både gjeldende og eventuelt nytt regelverk på måleteknikkområdet er i samsvar med formålet i lov om målenheter, måling og normaltid og følge opp den internasjonale regelverksutviklingen.

Justervesenet deltar aktivt i internasjonalt samarbeid på måleteknikkområdet for å oppnå tillit til norske varer, sertifikater og tjenester gjennom deltakelse i forskningsprogrammer innenfor metrologi og gjennom medlemskap i en rekke internasjonale organisasjoner.

Resultatrapport 2011

For å sikre at regelverket er i tråd med lovens formål om effektiv bruk av samfunnets ressurser, har Justervesenet i 2011 startet og fulgt opp utredninger om fiskeriindustrien, tankmåling i oljesektoren, bensinsektoren (bensinstasjoner), byggeråstoff (pukk- og grusbransjen) og utredning om krav til installasjon av kjørebrovekter (veiing av kjøretøyer).

Justervesenet har arbeidet med forenkling og forbedring av gebyrstrukturen i forskrift om målenheter og måling, og det er gjort enkelte endringer i forskrift om krav til taksametre.

Ansvar for kontrollen med edle metaller ble overført fra Edelmetallkontrollen under Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet til Justervesenet 1. januar 2011. Dette har medført implementering av ny Lov om varer av edelt metall mv., jf. Prop. 98 L (2009–2010).

Justervesenet er aktivt med i det europeiske samarbeidet innenfor lovregulert måling i Europa (WELMEC). Samarbeidet mellom WELMEC og Europakommisjonen er blitt intensivert i forbindelse med implementeringen av måleinstrumentdirektivet (MID). Justervesenet deltar aktivt i flere arbeidsgrupper med å utarbeide retningslinjer som er nødvendige for en harmonisert implementering av MID. Med Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen er det viktig å opprettholde god kontakt med EU-landene. Justervesenet deltar også gjennom International Organization of Legal Metrology aktivt i globalt samarbeid for å følge regelverksutviklingen innenfor måleteknikkområdet.

Prioriteringer 2013

Justervesenet skal i 2013 sette i gang nye utredninger på prioriterte områder og videreføre de utredningene som allerede er igangsatt eller sluttført. Videre skal etaten bidra til en forsvarlig og målrettet utvikling av nasjonalt og internasjonalt regelverk på måleteknikkområdet.

Tilsynsvirksomhet

Målsetting: Justervesenet skal sikre trygghet for at måleresultater som brukes i økonomiske oppgjør, er tilstrekkelig nøyaktige.

Etatens hovedoppgaver på dette området er å føre tilsyn med måleredskaper og måleresultater underlagt lovpålagt kontroll, og å videreutvikle funksjonen som tilsynsorgan for edelmetallkontrollen. Justervesenet skal informere om regel-

verk og bruk av måleredskaper og prøve ut alternative tilsynsmetoder for å bedre feilsituasjonen og effektivisere tilsynsvirksomheten. For å nå dette målet er det viktig at tilsynet også omfatter leverandørers plikt til å sørge for nødvendig førmarkedskontroll (samsvarsvurdering).

Justervesenet skal føre kontroll med måleredskaper og måleredskapers nøyaktighet i tråd med gjeldende regelverk og gjennom å drive informasjonsvirksomhet om bruk og egenkontroll av måleinstrumenter.

Resultatrapport 2011

Justervesenets tilsyn i 2011 er i det alt vesentlige gjennomført som periodiske kontroller. Justervesenets tilsynsvirksomhet dekker i hovedsak tre kategorier måleinstrumenter: bensinpumper, butikkvekter og automatiske vekter. Feil kategoriseres i måletekniske feil, som i hovedsak er feil som påvirker måleresultatet, og administrative feil, som f.eks. manglende merking og plombebrudd uten rekvisisjon.

I perioden 2007–10 er det skjedd en jevn økning i antallet måleredskaper som er kontrollert. Det er en nedgang i kontrollerte måleredskaper i 2011 sammenliknet med 2010, og dette er det laveste tallet siden 2007. Nedgangen skyldes at kontrollperioden for bensinpumper er endret fra ett til to år fra og med 2011. Antallet måleredskaper som ikke er godkjent, har vist en fallende tendens i perioden.

Forskrift om krav til taksametre i drosjer trådte i kraft 1. januar 2010 med en overgangsperiode på to år. Av forskjellige grunner kom drosjenæringen senere i gang med installasjon av nye taksametre enn forventet. Dette skapte utfordringer for Justervesenet i forbindelse med planlegging og gjennomføring av kontrollene. Etaten har drevet aktiv informasjonsvirksomhet overfor brukere, leverandører og andre aktører i drosjenæringen med sikte på å få kontrollert flest mulig taksametre i 2011. Om lag to tredjedeler av taksametre som omfattes av kravene, var kontrollert per 31. desember 2011.

Prioriteringer 2013

Justervesenet skal føre tilsyn med måleredskaper underlagt lovpålagt kontroll. Måleredskaper og måleresultater som er underlagt lovpålagt kontroll, skal være så nøyaktige som mulig og minst så nøyaktige som minstekrav fastsatt av Justervesenet. Videre skal etaten fortsette både vurderingen og utprøvingen av alternative tilsynsmetoder

og drive informasjonsvirksomhet som kan bidra til å bedre feilsituasjonen og øke kunnskapen om regelverket. Nye tilsynsmetoder skal bidra til å bedre feilsituasjonen for enkelte kategorier måleredskaper.

Laboratorievirksomhet

Målsetting: Justervesenet skal bidra til at målinger som utføres i næringslivet, forskningsinstitusjonene og forvaltningen, er sporbare og tilstrekkelig nøyaktige.

Système International d'Unités (SI) er det mest utbredte målesystemet i verden i dag. En hovedoppgave for det nasjonale laboratoriet er å formidle sporbarhet til SI-enhetene for norske brukere, i næringslivet, forvaltningen og innenfor forskning. Dette skjer ved å utvikle og opprettholde nasjonale normaler for et utvalg av enheter og å tilby kalibreringstjenester til brukerne.

Resultatrapport 2011

Det økonomiske omfanget av kalibreringstjenester er samlet på om lag det samme nivået i 2011 som i 2010 og hadde en omsetning på rundt 5 mill. kroner. Totalt antall kalibreringsbevis er økt med 9 pst.

Justervesenet har i 2011 deltatt aktivt i internasjonalt arbeid på kalibreringsområdet, arrangert seminarer og hatt samarbeidsprosjekter med universiteter og høyskoler. Laboratoriet har også i 2011 hatt en høy aktivitet når det gjelder FoU-prosjekter.

Prioriteringer 2013

Justervesenet skal sikre lovens krav om at det nasjonale behovet for referanser for målenheter skal være dekket. Dette skal gjennomføres ved å opprettholde og videreutvikle målenormaler og formidle kalibreringstjenester som gir sporbarhet. Justervesenet skal også arbeide med kompetanseoverføring gjennom kursvirksomhet, FoU-virksomhet, rådgivning og øvrig kontakt med næringsliv, offentlige myndigheter og internasjonale fagmiljøer.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 114,1 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter og andre løpende driftsutgifter, investeringer og vedlikehold. Utgifter til lovpålagt tilsynsvirksomhet og

laboratorievirksomhet belastes kundene gjennom gebyrer. Etaten har også inntekter fra informasjons- og forskningsvirksomhet. Det foreslås derfor at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, postene 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 2,3 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført til inntekt under kap. 3902,

post 04. Bevilgningen er i hovedsak knyttet til kjøp av administrative tjenester og leieinntekter fra Norsk akkreditering.

Det foreslås en fullmakt til å utgiftsføre midler for bl.a. å dekke lønn og driftsutgifter til eksterne oppdrag mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 04 Oppdragsinntekter, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3902 Justervesenet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Gebyrinntekter	48 881	57 100	65 100
03	Inntekter fra salg av tjenester	11 672	11 700	12 000
04	Oppdragsinntekter	2 445	2 200	2 300
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	95		
18	Refusjon av sykepenges	667		
	Sum kap. 3902	63 760	71 000	79 400

Post 01 Gebyrinntekter, og post 03 Inntekter fra salg av tjenester

Virksomheten knyttet til godkjenning og kontroll av måleinstrumenter dekkes gjennom gebyrer under post 01. Det foreslås en bevilgning på 65,1 mill. kroner. Post 03 er knyttet til laboratorievirksomheten, inntekter for oppgaver som teknisk kontrollorgan og andre oppdrag. Det foreslås en bevilgning på 12 mill. kroner. I tillegg foreslås en fullmakt til å kunne øke utgiftene under kap. 902,

post 01 mot tilsvarende merinntekter under post 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 04 Oppdragsinntekter

Det foreslås en bevilgning på 2,3 mill. kroner, jf. omtale under kap. 902, post 21 Spesielle driftsutgifter. Videre foreslås en fullmakt til å kunne øke utgifter under kap. 902, post 21 mot tilsvarende merinntekter under post 04, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 903 Norsk akkreditering

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	31 852	34 200	35 500
	Sum kap. 0903	31 852	34 200	35 500

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norsk akkreditering forvalter den norske akkrediteringsordningen. Akkreditering er en formell

anerkjennelse av at en virksomhets kvalitetssystemer og kompetanse er i samsvar med nasjonale og/eller internasjonale krav. Akkrediterede virksomheter er som regel laboratorier, inspeksjons-

eller sertifiseringsorganer. Norsk akkrediterings overordnede mål er å sikre at norske varer og tjenester oppfyller strenge krav til kvalitet, særlig på områder som helse, miljø og sikkerhet. Dette bidrar til at norske varer og tjenester har tillit både nasjonalt og internasjonalt, noe som er viktig for norsk næringslivs konkurransevne.

Norsk akkrediterings hovedoppgaver er å behandle søknader om akkreditering, følge opp utstedte akkrediteringer og fremme akkreditering som et virkemiddel på nye områder. Etaten bidrar til å sikre tilliten til den norske akkrediteringsordningen gjennom arbeid i europeiske og internasjonale samarbeidsorganisasjoner. Norsk akkreditering har myndighet til å utføre inspeksjoner i samsvar med OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis (GLP), som er forankret i et EU-direktiv. Etaten har ansvar for akkreditering av miljørevisorer i Norge som et ledd i EUs ordning for miljøstyring og miljørevisjon (Eco-Management and Audit Scheme, EMAS). Gjennom EØS-avtalen kan også norske bedrifter delta i denne frivillige ordningen. Formålet med EMAS er å fremme en kontinuerlig bedring av virksomheters miljøprestasjon. Norsk akkreditering er også ansvarlig for den norske merkeordningen for overnattingsbedrifter.

Norsk akkreditering disponerte 18,8 årsverk per 1. mars 2012 og er lokalisert på Kjeller i Akershus.

Resultatrapport 2011 og prioriteringer 2013

Målsetting: Norsk akkreditering skal dekke offentlige og private virksomheters behov for å dokumentere kvalitet og dermed sikre tillit til deres varer og tjenester. Videre skal etaten sikre nasjonal og internasjonal tillit til den norske akkrediteringsordningen.

Resultatrapport 2011

Norsk akkreditering har i løpet av 2011 innvilget 16 nye akkrediteringer. Flest søknader ble innvilget for inspeksjonsorganer på området håndtering av farlig stoff. Det har også vært stor interesse for akkreditering av medisinske laboratorier. Markedet for inspeksjon etter OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis (GLP-inspeksjoner) er lite og stabilt. Etter departementets vurdering har Norsk akkreditering dekket behovet for akkreditering og inspeksjon etter OECDs retningslinjer for god laboratoriepraksis i 2011. Etaten har også bidratt til å skape økt forståelse for nytten av akkreditering overfor næringslivet og offentlige myndig-

heter gjennom foredrag, kurs og rådgivning. Norsk akkreditering har imidlertid måttet nedprioritere sin informasjonsvirksomhet i 2011 grunnet nye oppgaver knyttet til etablering av nasjonal merkeordning for overnattingsbedrifter og at etaten i en periode har hatt redusert saksbehandlerkapasitet.

Norsk akkreditering arbeider for å sikre internasjonal tillit til den norske akkrediteringsordningen ved å delta aktivt i internasjonale samarbeidsorganisasjoner på akkrediteringsområdet. Norsk akkreditering er medlem i European co-operation for Accreditation (EA), International Accreditation Forum (IAF) og International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) og har deltatt aktivt i relevante komiteer og arbeidsgrupper. Norsk akkreditering har i 2011 vurdert nødvendige tilpasninger knyttet til implementering av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 765/2008, som inneholder bestemmelser om organisering og utføring av akkrediteringsvirksomhet. I den forbindelse har arbeid i EA vært et prioritert område.

Norsk akkreditering igangsatte arbeidet med å etablere nasjonal merkeordning for overnattingsbedrifter i andre halvår 2011.

Prioriteringer 2013

Norsk akkreditering skal prioritere arbeidet med å dekke offentlige og private virksomheters behov for akkreditering. Gjennom å tilby tjenester av høy kvalitet skal etaten bidra til at norske varer og tjenester oppfyller strenge krav til kvalitetssikring og dermed har tillit både nasjonalt og internasjonalt. Etaten skal videreføre et målrettet informasjonsarbeid overfor næringslivet og offentlige myndigheter slik at akkreditering blir benyttet på flere områder, og at det skapes økt forståelse for nytten av akkreditering. Videre skal etaten følge opp Norges internasjonale forpliktelser på akkrediteringsområdet, bl.a. ved å opprettholde multilaterale avtaler med andre akkrediteringsorganisasjoner for å sikre internasjonal aksept av Norsk akkreditering og ved å delta i systemet med kollegavurdering.

Arbeidet med oppfølging av forordning (EF) nr. 765/2008 om krav til akkreditering og markedstilsyn i tilknytning til at varer settes på markedet, skal videreføres i 2013. Videre skal Norsk akkreditering prioritere nasjonal merkeordning for overnattingsbedrifter. Ordningen innebærer at norske hoteller på frivillig basis skal merkes med fra én til fem stjerner som betegnelse for den enkelte overnattingsbedrifts kvalitet, basert på fastsatte kriterier. Formålet med ordningen er å gi

gjester en trygghet og forutsigbarhet i valg av hotell og være et incentiv for hotellene til å vedlikeholde eller heve kvaliteten.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 35,5 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter til lønn, løpende drift og kjøp av tjenester. I tillegg skal bevilgningen dekke informasjons- og utviklingsarbeid og

internasjonale forpliktelser. Oppdragsaktivitet finansieres av Norsk akkrediterings kunder.

Som følge av usikkerhet om omfanget av oppdragsaktiviteten foreslås det at driftsbevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3903, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Netto utgifter til merkeordningen for overnattingsbedrifter i 2013 er usikre. Nærings- og handelsdepartementet legger til grunn at de faktiske netto utgiftene i 2013 dekkes over departementets disposisjonsbevilgning, kap. 900, post 21.

Kap. 3903 Norsk akkreditering

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Gebyrinntekter og andre inntekter	25 920	27 500	28 400
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	83		
18	Refusjon av sykepenger	2		
	Sum kap. 3903	26 005	27 500	28 400

Post 01 Gebyrinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 28,4 mill. kroner. Virksomhet knyttet til utføring av akkrediteringer, andre godkjenningsordninger og relaterte aktivi-

teter dekkes gjennom gebyrer. Det foreslås en merinntektsfullmakt under posten mot tilsvarende økte utgifter under kap. 903, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	334 128	311 200	314 800
22	Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>	230 001	167 200	258 500
	Sum kap. 0904	564 129	478 400	573 300

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble post 01 økt med 4,5 mill. kroner og post 22 økt med 35,5 mill. kroner, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Brønnøysundregistrenes hovedformål er å være en tillitskapende registerfører og datakilde og Regjeringens utøvende organ i utviklingen av

elektroniske tjenester for næringslivet. Brønnøysundregistrene skal bidra til målet om størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi. Dette innebærer at samfunnsøkonomiske lønnsomhetsbetraktninger må ligge til grunn for de overordnede beslutningene, gitt andre samfunns mål som også skal oppfylles. På denne måten kan Brønnøysundregistrene bidra til en effektiv ressursbruk, i registrene så vel som i samfunnet for øvrig. Brønnøysundregistrene skal være ledende på sine

ansvarsområder og bidra til økt økonomisk trygghet og effektivitet for alle.

Brønnøysundregistrene disponerte 524 årsverk per 1. mars 2012.

Brønnøysundregistrene består av en rekke forskjellige statlige elektroniske registre. De viktigste er Løsøreregisteret, Foretaksregisteret, Enhetsregisteret, Regnskapsregisteret, Oppgaveregisteret, Konkursregisteret og Ektepaktregisteret. I tillegg kommer Gebyrsentralen som har til oppgave å registrere og fakturere bilag som grunnlag for innkreving og regnskapsføring av gebyrer til staten.

Brønnøysundregistrene er tillagt nasjonale forvaltningsoppgaver knyttet til etableringskontroll, registrering og vedlikehold av data om bl.a. foretak og juridiske enheter. Registrene yter service overfor næringslivet, privatpersoner og en rekke offentlige myndigheter. Brønnøysundregistrene har også et stort internasjonalt engasjement. Gjennom European Business Register og European Commerce Registers Forum deltar etaten aktivt i erfaringsutveksling og konkret utveksling av registerløsninger sammen med europeiske samarbeidspartnere.

Etaten har spisskompetanse innen utvikling og bruk av IKT som verktøy for brukervennlige og effektive løsninger for elektronisk kommunikasjon mellom forvaltning og næringsliv og innenfor offentlig forvaltning. Brønnøysundregistrene har derfor også en sentral rolle i Regjeringens satsing på forenkling og fornying av offentlig sektor. Brønnøysundregistrene har forvaltningsansvaret gjennom Altinn sentralforvaltning, i samarbeid med deltakende etater. Altinn er myndighetenes portal for elektronisk dialog med næringslivet.

Brønnøysundregistrene har vært gjennom større endringer/utvikling på flere områder, spesielt innenfor elektronisk forvaltning og forenkling for næringslivet. Omstillingene krever spesialkompetanse som må videreutvikles og oppgraderes. En hovedutfordring framover blir å oppgradere og fornye IKT-verktøyene både for registerdriften og for å gi brukerne gode elektroniske tjenester. Dette vil kreve betydelige investeringer i årene framover.

Leiekontrakten for Brønnøysundregistrenes lokaler utløper i løpet av få år. Det er satt i gang et arbeid med å utrede Brønnøysundregistrenes framtidige lokalbehov. Utredningsprosessen gjennomføres i samsvar med Finansdepartementets kvalitetssikringsregime for prosjekter med investeringsramme over 750 mill. kroner (KS-regime). Det foreslås 20 mill. kroner i 2013 til Statsbygg

under kap. 2445 Statsbygg, post 30 Prosjektering av bygg, til videre utredninger og forprosjekt.

Det er definert tre hovedmål for Brønnøysundregistrene:

- tillitskapende myndighetsutøver og datakilde
- bidra til å gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere
- bidra til å gjøre norsk forvaltning enklere

Resultatrapport 2011 og prioriteringer 2013

Tillitskapende myndighetsutøver og datakilde

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal være en tillitskapende myndighetsutøver og datakilde.

Brønnøysundregistrene har en viktig rolle som myndighetsutøver og registerforvalter, spesielt ved etablering av foretak og autorisasjon av rollehavere i næringslivet. Registrene skal yte god service overfor publikum og offentlige myndigheter, ha kort saksbehandlingstid og høy kvalitet på arbeidet, herunder et høyt sikkerhetsnivå. Elektronisk kommunikasjon med brukerne stiller krav til rask respons og god brukerservice.

Registrene skal ha et kvalitetssikringssystem som sikrer informasjonskvaliteten i alle registre. Det er viktig for å skape tillit blant brukerne. Videre skal brukerne ha lett tilgang til registerdata tilpasset sine behov. For å vurdere brukernes opplevelse av brukervennlighet og kvaliteten på de tjenestene som Brønnøysundregistrene tilbyr, skal det utføres årlige brukerundersøkelser for Brønnøysundregistrene som helhet og for Altinn. Resultatet fra undersøkelsene skal benyttes som grunnlag for å forbedre de eksisterende tjenestene og vurdere utviklingen av nye tjenester.

Resultatrapport 2011

Andelen elektronisk innsendinger utgjør 62 pst. Av registrene var det Regnskapsregisteret som hadde den høyeste andel elektronisk innsendinger med 76 pst. En rekke tiltak har blitt gjennomført for å stimulere til økt elektronisk innrapportering.

Arbeidet med gevinstrealisering som følge av elektronisk innrapportering ble videreført i 2011.

Når det gjelder saksbehandlingstid er registrene i hovedsak innenfor mål, men det er et akseptabelt avvik for Løsøreregisteret. Det skyldes 50 000 flere tinglysninger enn måltallet for 2011. Saksmengden ved registrene for øvrig har økt eller vært i henhold til prognosen for 2011 med unntak av Konkursregisteret hvor det har vært en mindre nedgang.

Det ble gjennomført en brukerundersøkelse av Altinn i juni 2011. Hovedtendensen er at Altinn fortsatt har stor tillit i næringslivet. 70 pst. av et utvalg på 1 500 ledere i næringslivet oppgir at de enten er fornøyde eller svært fornøyde med Altinn. Både i 2011 og 2010 svarte 84 pst. at deres bedrift bruker mindre tid på offentlige skjemaer på grunn av Altinn. Brukerundersøkelsen fra juni 2012 gir noe lavere skåre på om lederne er fornøyde, men dette er ikke så unaturlig gitt hendelsene i forbindelse med utleggelse av selvangivelsen. En brukerundersøkelse gjennomført i 2011 viser at Altinn har utfordringer med å øke tilfredsheten blant tjenesteeierne.

Prioriteringer 2013

Brønnøysundregistrene skal prioritere å være å jour med registreringer av dokumenter og sørge for kontinuerlig kontroll og oppfølging av angitte resultatindikatorer for hvert register. Det skal fortsatt arbeides for at registervirksomheten skal ha et høyt sikkerhetsnivå. Det er en prioritert oppgave at Brønnøysundregistrene fortsatt skal arbeide målrettet og aktivt for å øke den elektroniske innrapporteringen og yte god service til brukerne. På sikt er det et mål at elektronisk rapportering skal erstatte papirbasert kommunikasjon med næringslivet.

Bidra til å gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere.

Altinn-portalen skal gi næringslivet tilgang til alle relevante elektroniske tjenester fra offentlig sektor uavhengig av hvor tjenestene produseres og hvem som er brukerne.

Den nye Altinn-løsningen representerer en forbedret plattform og infrastruktur for offentlige virksomheter til å utvikle flere og bedre elektroniske tjenester overfor næringslivet. Flere og mer avanserte elektroniske tjenester gir stor og målbar effekt i arbeidet med å gjøre næringslivets hverdag enklere og gir dermed et vesentlig bidrag til å styrke næringslivets konkurransevne. Tilgjengeliggjøring av all relevant offentlig informasjon i en og samme portal bidrar ytterligere til å gjøre næringslivets samhandling og dialog med forvaltningen lettere.

Resultatrapport 2011

For å gjøre relevante tjenester tilgjengelige i Altinn er Brønnøysundregistrene avhengige av å lykkes med Altinn II-programmet. En høy risikofaktor er at Altinn-løsningen ikke tilfredsstiller de behov som tjenesteeierne har. I den forbindelse er det iverksatt risikoreduserende tiltak. Det er besluttet at videreutvikling av Altinn skal være mindre versjoner, fra og med Altinn versjon 2.0. Det legges opp til to til tre årlige versjoner. Arbeidet med å overføre kompetanse fra utviklings- og prosjektmiljøene knyttet til Altinn Sentralforvaltning fortsatte også i 2011. Videre har det vært gjort analyser og vurderinger for å forbedre testmiljøet, samtidig som det pågår løpende feilretting.

Arbeidet med å gjennomføre kurs i tjenesteutvikling for nye tjenesteeiere har fortsatt i 2011. Kursene har vært fulltegnet med deltakere fra etater og konsulentselskaper. Det er tatt ytterligere initiativ til å øke kapasiteten for utvikling av nye tjenester ved at det er inngått rammeavtaler på konsulentbistand for tjenesteutvikling i Altinn. Disse rammeavtalene er etablert slik at tjenesteeiere i Altinn-samarbeidet skal kunne avrope tjenester slik at Altinn Sentralforvaltning i mindre grad framstår som en flaskehals.

De uønskede hendelsene i forbindelse med utleggelsen av selvangivelsen i mars 2011 førte til at Nærings- og handelsdepartementet igangsatte en evaluering i regi av Det Norske Veritas. Denne evalueringen er senere fulgt opp med tiltak for å sikre stabilitet og robusthet i den nye Altinn-løsningen. Dette arbeidet fortsetter også i 2012. Feil i den nye Altinnplattformen har videre ført til at de fleste nye tjenesteutviklingsprosjekt har blitt utsatt. Feilrettingsarbeid har gått på bekostning av tjenesteutviklingsarbeid så vel som drifts- og forvaltningsarbeid.

Brønnøysundregistrene arbeider for at registrene skal legge til rette for at all relevant informasjon fra offentlig sektor rettet mot næringslivet skal gjøres tilgjengelige i Altinn. Bedriftshjelp.no og Bedin ble innlemmet i altinn.no 31. oktober 2011. Det betyr at informasjonstjenestene til næringslivet er samlet. Næringsinformasjon fra Narviktelefonene driftes som normalt. Tilbakemeldingene fra brukere av informasjonsportalen er svært positive.

Altinn er lagt til rette som nasjonalt kontaktpunkt i henhold til EUs tjenstedirektiv. I 2011 er tilpasset informasjon på plass i informasjonsportalen, mens det gjenstår en del arbeid med å håndtere framgangsmåter (søknader og tilbakemelding) innenfor kontaktpunktet. Her er mye av

arbeidet avhengig av teknisk tilrettelegging hos tjenesteeierne selv (ansvarlig myndighet), i tillegg til avtaleprosedyrer i forholdet til Altinn. Den største utfordringen er likevel at identifisering av bruker på tvers av landegrensler ikke er løst internasjonalt.

Det ble også i 2011 gjennomført en rekke markedstiltak for å stimulere til elektronisk innrapportering og bruk av elektroniske tjenester. Prioriterte målgrupper har vært revisorer, regnskapsførere, advokatkontorer, næringsdrivende, etablerere/veiledere og nyetablerere/gründere.

Prioriteringer 2013

Hovedprioriteringen i 2013 vil være å fortsette arbeidet med å skape en robust og stabil Altinn-plattform. For å styrke dette arbeidet er det satt av 100 mill. kroner i 2013. Midlene skal bl.a. gå til utvikling og produksjon av tjenester på den nye Altinn-plattformen, drift og forvaltning, vedlikehold og feilretting, samt investering og drift av et senter for test. Samtidig skal det arbeide med å utvikle nye tjenester på den nye plattformen. Videre skal også arbeides med det siste store utviklingsprosjektet tilknyttet Altinn II-prosjektet, som er overføring av selvangivelsesløsning til den nye plattformen. Dette arbeidet skal i henhold til foreliggende planer være ferdig i 2013. Det er også viktig å prioritere arbeidet med å forberede inngåelse av nye avtaler med leverandører til utvikling, drift og forvaltning, etter at de eksisterende avtaler utløper i 2014. Flere departementer under ledelse av NHD har under utarbeidelse en ny strategi for Altinn som vil legge ytterligere føringer for alle disse prosessene.

Bidra til å gjøre norsk forvaltning enklere

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal gjøre norsk forvaltning enklere.

Utvikling av elektroniske fellesløsninger i forvaltningen er et viktig virkemiddel for å forenkle og effektivisere offentlig sektor. En større grad av standardisering og samordning av IKT-løsninger innad i forvaltningen vil gjøre det mulig å gjenbruke og utveksle data på tvers av offentlig sektor.

Utvidet bruk av funksjonalitet og komponenter i etablerte samordningsløsninger vil fortsatt være viktige bidrag til en forenkling av norsk forvaltning. Med en bedre forståelse for og innsikt i løsningene vil denne effekten kunne øke ytterligere.

I oppgaveregisterloven er det gitt et sterkt mandat for arbeidet med næringsforenkling.

Brønnøysundregistrene er en viktig bidragsyter i arbeidet med næringsforenklinger på området elektroniske tjenester for næringslivet.

Resultatrapport 2011

Til sammen 72 statlige etater og 345 kommuner og fylkeskommuner har tilgang til grunndata fra Enhetsregisteret. I 2011 var det 66 etater som tegnet avtale med Brønnøysundregistrene mot 59 etater i 2010. Dette innebærer at 73,7 pst. av alle offentlige virksomheter gjenbraker grunndata per 31. desember 2011. Dette er en svak økning sammenlignet med 2010. Det er gjennomført en rekke markedstiltak for å stimulere til økt elektronisk innrapportering og bruk av Brønnøysundregistrenes elektroniske tjenester.

Opgaveregisteret har i 2011 styrket kapasiteten og økt kompetansen for å kunne være en pådriver i Regjeringens forenklingsarbeid.

Prioriteringer 2013

Opgaveregisterets arbeid har vist at de store samordnings- og forenklingspotensialene ligger på områdene grunndata, regnskapsdata og lønns- og personaldata. Oppgaveregisteret skal i 2013 ha en aktiv rolle i forenklingsarbeidet gjennom videreføring av allerede igangsatte prosjekter og ved å arbeide målrettet for å identifisere nye forenklingsområder.

Opgaveregisteret har en viktig funksjon med å tilrettelegge for nye skjemaer som skal inn i Altinn. Dette arbeidet skal fortsette i 2013.

Arbeidet med å sikre at Altinn II-løsningens behov for metadataløsning blir dekket for eksisterende og nye tjenester i Altinn, fortsetter i 2013 både i Brønnøysundregistrene og i de mest berørte etatene, Skatteetaten, Statistisk sentralbyrå og NAV.

Andre oppgaver

Innenfor sikkerhets- og beredskapsområdet skal Brønnøysundregistrene fortsette implementeringen av et styringssystem for informasjonssikkerhet. Videre skal Brønnøysundregistrene bidra til utvikling av sikkerhetsarbeidet i offentlig forvaltning gjennom deltakelse innenfor fagområdet.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 314,8 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter,

investeringer og utgifter forbundet med oppdrag og løpende utviklingstiltak. Videre foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Øvrige utgifter

Utgifter til kunngjøringer i diverse tidsskrifter belastes Justis- og politidepartementets budsjett (kap. 410 og 440). Bevilgningene på disse kapitlene gis som overslagsbevilgninger, hvor kunngjøringsutgiftene som gjelder Brønnøysundregistrene, ikke er skilt ut.

Det er foreslått avsatt 20 mill. kroner til prosjekteringen av nybygg i Brønnøysund under kap. 2445 Statsbygg, post 30 Prosjektering av bygg.

Post 22 Forvaltning av Altinn-løsningen, kan overføres

Altinn Sentralforvaltning (ASF) ved Brønnøysundregistrene har ansvar for forvaltning, videre-

utvikling og utvidelse av tjenestetilbudet i Altinn. Nye drifts-, applikasjonsforvaltnings- og utviklingskontrakter for Altinn-løsningen (Altinn II) ble inngått i juli 2008. Arbeidet i henhold til disse kontraktene videreføres.

Det foreslås en bevilgning på totalt 258,5 mill. kroner under posten. 30 mill. kroner er knyttet til Altinn II-prosjektet, 24 mill. kroner er knyttet til forberedelser til nye avtaler for Altinn og 100 mill. kroner går til arbeidet med ytterligere stabilisering av Altinnplattformen. 104,5 mill. kroner er grunnbevilgning til ASF, hvorav 55 mill. kroner er knyttet til utgifter som ASF blir fakturert i forbindelse med drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning som skal finansieres av tjenesteeierne. ASF viderefakturerer tjenesteeierne i henhold til gjeldende fordelingsnøkkel i samarbeidsavtalen mellom de berørte etatene, jf. tilsvarende bevilgning under kap. 3904, post 03. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 03, jf. nærmere omtale under denne inntektsposten og Forslag til vedtak II.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Gebyrinntekter	453 104	413 000	468 000
02	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	32 983	29 000	30 000
03	Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen	70 439	53 200	55 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 064		
17	Refusjon lærlinger	53		
18	Refusjon av sykepenger	7 449		
	Sum kap. 3904	567 092	495 200	553 000

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble bevilgningen under post 01 økt med 50 mill. kroner, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Post 01 Gebyrinntekter

Gebyrinntektene kommer fra flere registertjenester og informasjonsavgivelse, hjemlet i ulike lover og forskrifter, jf. omtale i Ot.prp. nr. 61 (2002–

2003) og Ot.prp. nr. 55 (2006–2007). Det foreslås en bevilgning på 468 mill. kroner under posten.

Post 02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter

Bevilgningen benyttes til inntektsføring av refunderte midler hvor Brønnøysundregistrene påtar seg oppdrag for andre. Inntekter fra bl.a. Reservasjonsregisteret, Jegerregisteret og Lotteriregisteret og salg av kurs- og konsulenttjenester blir ført

under posten. Det foreslås en bevilgning på 30 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Post 03 Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen

Det foreslås en inntektsbevilgning på 55 mill. kroner for refusjoner i forbindelse med samarbeidsprosjekter eller spesielle oppdrag knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen. Altinn sentralforvaltning blir fakturert for alle utgifter knyttet til drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning. Utgiftene viderefaktureres til tjenesteeierne i henhold

til gjeldende fordelingsnøkkel i henhold til samarbeidsavtale mellom de berørte etatene. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 22, jf. Forslag til vedtak II.

Øvrige inntekter

Brønnøysundregistrene posterer i tillegg inntekter fra Gebyrsentralen under kap. 3440 Politidirektoratet – politi og lensmannsetaten, post 07 Gebyrer – sivile gjøremål. Dette gjelder i hovedsak saker fra tingrettene, bl.a. tvangssalg av eiendom og adkomstdokumenter.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	172 749	169 000	184 800
21	Spesielle driftsutgifter	73 007	71 500	73 800
	Sum kap. 0905	245 756	240 500	258 600

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norges geologiske undersøkelse (NGU) er et forvaltningsorgan som skal framskaffe og formidle kunnskap om Norges berggrunn, løsmasser, grunnvann og mineralressurser. NGU skal bidra til å dekke samfunnets behov for geologisk basis-kunnskap gjennom å etablere og drive nasjonale databaser som gir informasjon om Norges geologi og geologiske ressurser.

NGU har hovedsete i Trondheim og et Nasjonalt borekjerne- og prøvesenter på Løkken i Meldal kommune. Etaten disponerte 209 årsverk per 1. mars 2012. NGU har et internasjonalt fagmiljø med medarbeidere fra over 25 nasjoner. Om lag 70 pst. av virksomheten finansieres med bevilgninger over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Resten av midlene tilføres gjennom bidrag fra samfinansieringsprosjekter og oppdrag. Oppdragene finansieres i sin helhet av oppdragsgiver. For samfinansieringsprosjekter deles utgiftene mellom NGU og samarbeidspartnerne. Dataene fra disse prosjektene skal kunne inngå i de nasjonale databasene. NGU skal ikke engasjere seg i oppdragsvirksomhet i konkurranse med private firmaer. NGU kan imidlertid påta seg

oppdrag på fagområder hvor kun NGU innehar spesialkompetanse.

NGUs virksomhetsidé er sammenfattet i begrepet «Geologi for samfunnet», og NGU har til og med 2012 følgende hovedmål for sin virksomhet:

- langsiktig verdiskaping fra geologiske ressurser
- økt bruk av geofaglig kunnskap i arealplanlegging og utbygging
- bedre kunnskap om landets oppbygging og geologiske prosesser
- effektiv forvaltning og formidling av geologiske data og kunnskap

Fra 2013 er hovedmålet «Effektiv forvaltning og formidling av geologiske data og kunnskap» delt i de to hovedmålene «God forvaltning og brukertilpassning av geologisk kunnskap» og «God kommunikasjon og formidling av geologisk kunnskap». Resultatrapporten for 2011 følger den nye inndelingen.

Kjernevirksomheten til NGU kan deles inn i datainnsamling, bearbeiding, lagring i nasjonale databaser og formidling av geologiske data fra fastlandet og fra grunnfjellet og de øverste lag på kontinentalsokkelen. For kontinentalsokkelen er det en avklart arbeidsdeling med Oljedirektoratet.

Innsamling av data skjer både ved egen kartlegging, ved kartlegging samfinansiert med andre offentlige etater, kommuner, og bedrifter og ved at data blir overført til NGU fra universiteter og konsulentfirmaer.

NGUs forskningskompetanse er viktig for å utvikle og kvalitetssikre innsamlings- og undersøkelsesmetoder. Høy fagkompetanse kombinert med effektiv databaseforvaltning er en forutsetning for at NGU skal kunne bidra med et godt geologisk kunnskapsgrunnlag til brukere i privat og offentlig sektor. Gjennom nettportaler distribueres data til næringsliv, offentlig forvaltning, grunneiere og allmennhet. Informasjonen bidrar til å gi et bedre beslutningsgrunnlag, bl.a. for arealplanlegging og ressursforvaltning. Den geologiske informasjonen har mange brukere, slik at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å samle dataene i nasjonale databaser. Databasen over landets mineralressurser er et viktig hjelpemiddel for den langsiktige forvaltningen av mineralressursene på nasjonalt, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Resultatrapport 2011 og prioriteringer 2013

I tråd med Nærings- og handelsdepartementets føringer har NGU økt innsatsen innenfor geologisk oversiktskartlegging og videreutvikling og drift av de nasjonale databasene for berggrunn, løsmasser, mineralressurser, grunnvann, marin-geologi og geofysikk.

For å oppnå økt verdiskaping i bergindustrien framover er det nødvendig at nye forekomster kartlegges og klargjøres for produksjon. Det ble i 2011 solgt 94 mill. tonn mineralske råstoffer i Norge til en verdi av 12,4 mrd. kroner. Av dette utgjorde eksportverdien 7,5 mrd. kroner. Antall årsverk i norske mineralbedrifter er om lag 6 000, fordelt på 1 104 uttakssteder og 833 bedrifter. I 2010 var eksportverdien 6,6 mrd. kroner, og det var 5 400 årsverk.

Ved departementets oppfølging av NGUs virksomhet benyttes bl.a. særskilte styringsparametere slik som måltall og indikatorer. Disse viser NGUs årlige produksjon og bruken og nytten av NGUs data.

Langsiktig verdiskaping fra geologiske ressurser

Målsetting: NGU skal bidra til langsiktig verdiskaping fra utnyttelsen av landets ressurser av industrimineraler, metaller, naturstein, grus, pukk, energimineraler, grunnvann og grunnvarme.

Resultatrapport 2011

Oppdatering av informasjon om alle viktige grus- og pukkforekomster i Hedmark ble slutført, mens oppdateringen i Oppland og Nordland fortsetter i 2012. Prosjektet Naturstein i Botnia-Arlantica, som er et samarbeid med Sverige, er videreført og avsluttes i 2012. Prosjektet vil gi en oppdatert oversikt over natursteinsmulighetene i Nordland. Det har ikke vært vesentlig videreutvikling av www.prospecting.no i løpet av 2011. Den geofysiske kartleggingen og synliggjøringen av muligheter for utvinning av metaller og industrimineraler i de tre nordligste fylkene er kommet godt i gang. Dette programmet medfører, både direkte og indirekte, en betydelig oppgradering av www.prospecting.no. Alle innsamlede data er prosessert og lagt ut på nett. Den geofysiske kartleggingen med tolkninger av skorpestruktur og landkontinentalsokkel-sammenheng er videreført. Her er kartleggingen i Lofoten-Vestfjorden slutført, mens områdene rundt Jan Mayen og langs kysten av Nord-Vestlandet slutføres i 2012. Arbeidet med kartlegging av dypforvitring (sprekkdannelser som kan medføre problemer f.eks. ved bygging av tunellanlegg) på land og kontinentalsokkelen er videreført. Videreutvikling av grunnvannsdatabasen har hatt noe lavere prioritet på grunn av nødvendig tilrettelegging av grunnvannsdata for det nasjonale forvaltningssystemet som drives av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Prioriteringer 2013

Det femårige programmet (2011–15) med geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nord-Norge skal videreføres innenfor en årlig ramme på 25 mill. kroner. Formålet er å få fram geofysiske og geologiske grunnlagsdata som er en nødvendig basis for industrien for påvisning og utvikling av metalliske og andre mineralske råstoffer. Programmet inngår i satsingen «Nye byggesteiner i nord. Neste trinn i regjeringens nordområdestrategi». Satsingen vil stimulere til økt prospektering. Dette øker mulighetene for å finne nye drivverdige forekomster og dermed grunnlag for næringsutvikling og verdiskaping. Det er videre foreslått 10 mill. kroner slik at NGU i 2013 også kan starte opp kartlegging av mineralressurser i Sør-Norge. Arbeidet med å oppdatere pukk- og grusdatabasen og tilrettelegge databasen for natursteins-, industrimineral- og metallforekomster med særlig vekt på forekomster av nasjonal interesse prioriteres. Det nasjonale borekjerne-

og prøvesenteret skal videreutvikles, bl.a. som en oppfølging av mineralloven. Kartlegging og tolkning av land-kontinentalsokkel-sammenheng med dypforvitring på land og kontinentalsokkel skal videreføres. Med bakgrunn i EUs vanddirektiv og vannressursloven skal den nasjonale grunnvanns-databasen videreutvikles.

Økt bruk av geofaglig kunnskap i arealplanlegging og utbygging

Målsetting: NGU skal gjøre tilgjengelig geofaglig kunnskap knyttet til skredfare, radonfare, forurensning og natur- og landskapsressurser slik at arealforvaltningen tar hensyn til dette. NGU skal styrke kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av de marine områdene, og metodene for forundersøkelser ved bygging av tunneler og fjellanlegg skal bedres.

Resultatrapport 2011

Samarbeidet med Havforskningsinstituttet og Statens kartverk Sjø om kartleggingsprogrammet MAREANO ble videreført i tråd med Regjeringens prioriteringer og i samsvar med føringene i St.meld. nr. 8 (2005–2006) Om helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Det er kartlagt 16 000 km² i 2011. Det er framstilt havbunns- og forurensningskart som er tilgjengelig på www.mareano.no.

NGUs arbeid med å forbedre forundersøkelsene for tunneler ble videreført i samarbeid med Statens vegvesen og Jernbaneverket. Aktsomhetskart for tunnelplanlegging på Østlandet ble oppgradert. Målinger fra helikopter for å kartlegge cesiuminnholdet på bakken i Jotunheimen ble gjennomført og i tillegg geofysiske målinger fra helikopter i Kongsbergområdet. I tilknytning til Regjeringens radonstrategi er NGU i gang med prosjektene «Radontrygge byggeråstoffer» og «Kartlegging av radon for arealplanlegging». For Klima- og forurensningsdirektoratet har NGU utarbeidet rapporter om miljøgifter og spredningen av disse, inklusiv forholdet mellom langtransporterte og lokale forurensningskilder i nordområdene. Det er god dialog mellom NVE og NGU om skredfarekartleggingen. NVE har i 2011 utarbeidet en nasjonal plan for skredfarekartleggingen i samarbeid med bl.a. NGU, og som NGU følger opp i sin kartlegging.

Prioriteringer 2013

I samarbeid med Havforskningsinstituttet og Statens kartverk Sjø skal NGU videreføre MAREANO-programmet i tråd med regjeringens prioriteringer. Hovedvekten legges på å framstille havbunnskart og kart over forurensning som gjøres tilgjengelige på www.mareano.no. Dette vil øke kunnskapen om de norske havområdene og dermed bidra til å sikre en helhetlig ressursforvaltning. NGU skal utvikle marine grunnkart for kystsonen i samarbeid med aktuelle næringer og forvaltnings- og forskningsinstitusjoner.

I samarbeid med bl.a. Vegdirektoratet og Jernbaneverket skal NGU bidra til sikrere grunnlagsdata for planlegging og driving av tunneler. I samarbeid med Statens strålevern skal NGU vedlikeholde sin del av atomberedskapen og følge opp Regjeringens strategi for å redusere radoneksposeringen i Norge. NGU skal bidra med kunnskap om spredning av miljøgifter. Skredfarekartleggingen vil bli videreført som oppdrag fra NVE. NGU skal utvikle og bistå med geologisk kunnskap for bedre forvaltning og synliggjøring av geologisk mangfold som en verdi i norsk natur.

Bedre kunnskap om landets oppbygging og geologiske prosesser

Målsetting: NGU skal i samarbeid med nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer utvikle den grunnleggende kunnskapen om landets oppbygging og geologiske prosesser. Basiskartlegging av berggrunn og løsmasser danner grunnlaget for å vurdere potensialet for geologiske ressurser. Kunnskapen skal gi økt forståelse av miljøtilstand, klimaendringer og andre naturprosesser som påvirker oss.

Resultatrapport 2011

Det ble ferdigstilt ni berggrunnskart i målestokk (M) 1:50 000. Berggrunnsdatabasen inneholder nå 326 kartblad i M 1:50 000 som tilsvarer ca. 45 pst. av landarealet. Videre ble karttjenesten for databasen lansert i oppdatert og modernisert utgave. Når det gjelder kartleggingen og karakteriseringen av forkastninger og sprekksoner, er Møre prioritert. Slike kart er et godt grunnlag for kartleggingen av fare for fjellskred. Den landsdekkende innsamlingen og analyseringen av bergartsprøver er videreført. For hele landet planlegges det å ta ca. 3 800 prøver, og ved utgangen av 2011 var ca. 75 pst. av boringene gjennomført. I den nasjonale løsmassedatabasen ble det gjort

omfattende korrektur, og det ble ferdigstilt fire løsmassekart i M 1:50 000. Prosjekter i forbindelse med kartlegging av øvre sedimentlag i Barentshavet, som grunnlag for klimastudier og leting etter hydrokarboner, er godt i gang. I arbeidet med utbygging av databasene som grunnlag for platerestruksjoner til bruk i petroleumsleting ble prosjektet «SPlates Plate Reconstruction Software» avsluttet.

Prioriteringer 2013

NGU skal fortsette innsamling av berggrunndata og sammenstille berggrunnskart i hovedsak i M 1:50 000 og følge opp den landsdekkende innsamlingen og analyseringen av bergartsprøver. Kartlegging i de tre nordligste fylkene prioriteres. NGU skal videreutvikle databasen for aldersdateringer som grunnlag for å øke kunnskapen om landets geologiske oppbygging. NGU skal fortsette løsmassekartleggingen og sammenstille løsmassekart i hovedsak i M 1:50 000. Kartleggingen av øvre sedimentlag i Barentshavet som grunnlag for klimastudier og leting etter hydrokarboner, videreføres.

God forvaltning og brukertilpasning av geologisk kunnskap

Målsetting: NGU skal etablere, samordne og forvalte geologisk kunnskap ved hjelp av databaser og karttjenester på Internett.

Resultatrapport 2011

Samordningen og forvaltningen av de nasjonale databasene inngår som en integrert del av Norge Digitalt. Det er utført videreutvikling og oppgradering av 11 karttjenester. Tilrettelegging av geografiske produkter og tjenester for utvalgte kommuner og fylker er i gang gjennom utvikling av nettsidene «Min kommune» på www.ngu.no. Innholdet forbedres kontinuerlig, og NGU har bedret sin kunnskap om kommunenes behov gjennom arbeidet så langt. NGU har holdt seg godt over kravet fra Norge Digitalt om minst 98 pst. oppetid på dagtid på hverdager.

Prioriteringer 2013

NGU skal videreutvikle eksisterende og utvikle nye databaser og grensesnitt, slik at brukerne opplever en stadig forbedring av dataenes anvendelighet. De geografiske data skal samordnes og forvaltes som en integrert del av Norge Digitalt. I

tillegg skal NGU tilrettelegge for europeisk bruk av de nasjonale geologiske temadata og webtjenester som omfattes av EU-direktivet «Infrastructure for Spatial Information in Europe» (INSPIRE). NGUs arbeid internt med IKT-sikkerhet vil bli prioritert.

God kommunikasjon og formidling av geologisk kunnskap

Målsetting: NGU skal formidle økt geologisk kunnskap i samfunnet og synliggjøre nytteverdien av denne gjennom presise og målrettede virkemidler.

Resultatrapport 2011

NGU har fortsatt med å utvikle www.ngu.no som sin viktigste kommunikasjonskanal. I forbindelse med den årlige kvalitetsvurderingen av nettstedet oppnådde det noe lavere poengsum enn i 2010. Det er satt i gang tiltak for å forbedre nettstedets svake punkter.

Prioriteringer 2013

NGU skal fortsette utviklingen av www.ngu.no for å sikre en effektiv formidling av geografiske data og tjenester til næringsliv, departementer, stats-etater, fylker, kommuner, utdanningsinstitusjoner og allmennhet. NGU skal styrke samarbeidet med andre etater for å skape og utnytte faglige og administrative synergieffekter.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 184,8 mill. kroner til driftsutgifter. Av dette er om lag 27,1 mill. kroner avsatt til MAREANO-programmet og 25 mill. kroner til programmet for geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nord-Norge som ble startet opp i 2011, og 10 mill. kroner til kartlegging av mineralressurser i Sør-Norge. Bevilgningen skal videre dekke lønnsutgifter, husleier, reiseutgifter, administrative fellesutgifter, investeringer og utgifter knyttet til tjenesteavtalen mellom Direktoratet for mineralforvaltning og NGU.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Under denne posten føres utgifter til eksternfinansierte prosjekter. Det skilles mellom oppdrag og samfinansieringsprosjekter. Det foreslås bevilget 73,8 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført opp

som inntekter fra oppdrag og tilskudd til samfinansieringsprosjekter under kap. 3905, postene 01 og 02. Fullmakten til å overskride posten

mot tilsvarende merinntekter foreslås videreført, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Oppdragsinntekter	30 629	28 500	29 400
02	Tilskudd til samfinansieringsprosjekter	35 839	43 000	44 400
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	13		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 767		
18	Refusjon av sykepenger	1 847		
	Sum kap. 3905	70 095	71 500	73 800

Post 01 Oppdragsinntekter

Her føres eksterne inntekter fra oppdrag. Det budsjetteres med 29,4 mill. kroner for 2013. Av dette utgjør oppdraget fra NVE knyttet til kartlegging av skredfare det største enkeltprosjektet. De øvrige oppdragsinntektene ventes i hovedsak å komme fra oljeselskapene.

Post 02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter

Her føres bidrag fra eksterne deltakere til finansiering av samfinansieringsprosjekter. Det budsjetteres med 44,4 mill. kroner for 2013. De viktigste finansieringskildene er Norges forskningsråd, oljeselskaper, mineralindustrien, kommuner, fylkeskommuner, andre departementer og statsetater.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til kap. 3905, postene 01 og 02, jf. omtale under kap. 905, post 21 og Forslag til vedtak II.

Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	13 214	16 800	19 700
30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	4 505	10 500	10 700
31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	4 515	61 400	
	Sum kap. 0906	22 234	88 700	30 400

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble bevilgningen under post 31 redusert med 61,4 mill. kroner, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er statens fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressursene i Norge og på Svalbard. Etaten har også kontor på

Svalbard. Etaten disponerte 17 årsverk per 1. mars 2012 og er samlokalisert med Norges geologiske undersøkelse (NGU) i Trondheim.

DMF skal arbeide for at Norges mineralske ressurser forvaltes og utnyttes til beste for samfunnet. Dette innebærer at DMF skal legge grunnlag for økt verdiskaping basert på en samfunnsmessig forsvarlig utvinning og bearbeiding av mineraler hvor både hensynet til næringsvirksomhet og miljø ivaretas. Direktoratet skal bidra til å realisere Nærings- og handelsdepartementets overordnede mål innenfor geologi- og mineralressursforvaltning.

Det var i 2011 fastsatt følgende hovedmål for etatens virksomhet:

- effektivt forvalte gitte fullmakter og være sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen
- arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning
- arbeide for økt verdiskaping i mineralnæringen
- arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) trådte i kraft 1. januar 2010. Loven har konsekvenser for DMFs arbeidsoppgaver. DMF har blitt pålagt flere oppgaver som følge av loven, og det har vært nødvendig å etablere nye rutiner. DMF arbeider aktivt med effektivisering og forenkling av arbeidsoppgaver, samt å tilpasse organisasjonen best mulig til de nye pålagte oppgavene etter mineralloven. Samtidig er det behov for å øke kapasiteten i etaten. Disse forholdene har medvirket til at enkelte oppgaver, som tilsyn og sikringsarbeider, har hatt noe mindre omfang sammenlignet med tidligere år.

På bakgrunn av de ovennevnte endringene i direktoratets arbeidsoppgaver, er det fastsatt nye hovedmål for etaten for 2013:

- sørge for forsvarlig forvaltning av mineralressurser
- redusere miljømessige konsekvenser av mineraluttak
- sørge for forsvarlige sikringstiltak og gjennomføring av tilsynsvirksomhet
- styrke kommunikasjon og brukerorientering
- sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser på Svalbard

Lovgrunnlaget for virksomheten er lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven). DMF tildeler undersøkelsesrett og utvinningsrett

til mineralske ressurser som staten eier. Videre gir direktoratet driftskonsesjon for mineralvirksomhet på alle typer mineraler. DMF er fast høringsinstans i saker om mineralske ressurser etter plan- og bygningsloven. Etter regler om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven skal ansvarlig myndighet (kommunen) forelegge planprogrammer om massetak for DMF. Etaten har innsigelseskompetanse i plansaker som angår mineralske ressurser. Videre administrerer etaten en rekke miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver der staten har et ansvar.

NHD mottok 31. januar 2012 en evaluering av DMF gjennomført av konsultantselskapet PwC. PwC konkluderer bl.a. med at dagens kapasitet og kompetanse i DMF ikke er dekkende for å møte kravene til måloppnåelse og pålagte oppgaver, og at DMFs organisasjon, styring og organisering av arbeidet kunne vært mer hensiktsmessig innrettet. Regjeringen foreslår i budsjettet for 2013 en økning i driftsbevilgningen til direktoratet som vil gi rom for å øke bemanningen.

På Svalbard er grunnlaget for DMFs virksomhet Bergverksordningen for Svalbard med utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. DMF utsteder mineraltillatelser og utgir oversikter over geologiske funn på Svalbard. Etter forskrift til lov om miljøvern på Svalbard skal planprogrammet i konsekvensutredninger som vedrører uttak og undersøkelser av mineralske ressurser, forelleges DMF før endelig vedtak.

Bevilgning til virksomheten på Svalbard gis over eget budsjettkapittel i Svalbardbudsjettet. Det vises til bevilgningsforslag og nærmere omtale under Svalbardbudsjettets kap. 11 Bergmesteren.

Resultatrapport 2011

Det gis en samlet omtale av resultatrapportering, mål og strategier for virksomheten på fastlandet og på Svalbard. Departementet har vurdert etatens gjennomføring av de fastsatte mål og strategier for 2011 som tilfredsstillende.

Effektivt forvalte gitte fullmakter og være et sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen

Målsetting: Direktoratet skal på en effektiv og god måte forvalte oppgaver tillagt virksomheten i mineralloven, plan- og bygningsloven, Svalbardmiljøloven og diverse fullmakter, og være fagorgan og høringsinstans i saker som berører mineralske ressurser.

Resultatrapport 2011

Saksbehandling

Det har vært en meget stor økning av søknader om undersøkelsesrett (mutingsøknader). I 2011 kom det inn søknader om 2 313 undersøkelsestilatelser mot 235 i 2010 og 821 søknader i 2009. Økningen skyldes økt etterspørsel etter mineralressurser og NGUs kartlegging av områder.

DMF avga uttalelse til 67 reguleringsplaner, 54 kommuneplaner, hvorav 23 med planprogram, og 16 verneplaner. Det ble tildelt 23 driftskonsepsjoner, mot 5 i 2010. På Svalbard ble Store Norske Gull AS i 2011 tildelt 12 utvinningsrettigheter (utmål) i St. Jonsfjordområdet.

Oppfølging av forvaltningsansvaret for NHDs hjemfalte eiendommer

Etaten har fullmakt til å utføre oppgaver på vegne av departementet knyttet til forvaltning av de gruveeiendommer som er hjemfalt til staten. Fullmakten gjelder seks gruveområder og gruverom i ti områder. Dette er gruverom som departementet har beholdt etter hjemfall hvor grunnen er overdratt til andre. Det ble ikke gjennomført tiltak i 2011.

Arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning

Målsetting: DMF skal kartlegge avrenning av tungmetaller og utføre tiltak for å forhindre avrenningen fra nedlagte gruver i samsvar med krav fra forurensningsmyndighetene og sikre farlige gruveåpninger der staten står som eier eller har forvalteransvaret. Videre skal DMF arbeide for at miljøhensyn ivaretas under planlegging og drift av mineraluttak.

Resultatrapport 2011

Forurensningstiltak

Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i de gruveområdene med antatt størst risiko for forurensning. DMF har gjennomført tiltak i ni gruveområder. Kontrollmålinger viser at den betydelige reduksjonen av tungmetallavrenning av kopper og sink fra disse områdene i hovedsak er opprettet. DMF har fulgt opp gjennomførte tiltak og i samarbeid med Klif vurderes behovet for eventuelle ytterligere tiltak i områder hvor det har vært mineralutvinning.

I Sulitjelma viser målingene at utslippene fortsatt er for høye sammenlignet med kravene fra Klif. Det er igangsatt en utredning av forhold knyttet til gruveavrenning i området med bakgrunn i pålegg gitt av Klif. Etter pålegg fra Klif, igangsatte DMF ytterligere utredninger av forurensningssituasjonen.

Klif har gitt Nærings- og handelsdepartementet pålegg om å iverksette forurensningsbegrensende tiltak ved Løkken Gruver. DMF har gjennomført møter og befaringer med Meldal kommune for å forbedre de kommunale prosessene som vil komme som følge av tiltakene som planlegges. DMF har gjennomført forbedringer av det eksisterende kalkingsanlegget. Det skal gjennomføres vurderinger av alternative forurensningsbegrensende tiltak.

Miljøverndepartementet har pålagt Nærings- og handelsdepartementet å redusere forurensningen fra gruveområdet i Folldal. Målingene viser ingen endring i metalltransporten, og den ligger fortsatt over kravet fra forurensningsmyndighetene. DMF har gjennomført et forsøk med væske til væske ekstraksjon (VEP) av det forurensete vannet i Folldal med positivt resultat.

Sikringstiltak

DMF har så langt prioritert nødvendig sikring av gruvene.

Arbeide for økt verdiskaping i mineralnæringen

Målsetting: DMF skal bidra til å gi mineralnæringen i Norge hensiktsmessige rammevilkår. Det er en målsetting å sikre at uttak skjer på en bergmessig forsvarlig måte gjennom godkjenning av driftsplaner og ved å føre tilsyn med driften.

Resultatrapport 2011

Mineralloven gir DMF hjemmel til å føre tilsyn med all uttaksvirksomhet. Etaten har i 2011 gjennomført 408 tilsyn med virksomheter i drift og 19 tilsyn med sikringsobjekter. Dette er en nedgang på om lag 200 tilsyn fra 2010. Årsaken til nedgangen er dels økte arbeidsoppgaver på andre områder og dels begrenset kapasitet.

På Svalbard ble det gjennomført befaringer i St. Jonsfjorden og ved gamle gruveåpninger ved gruve 6 i Adventdalen. Det ble gjennomført fellesbefaringer med arbeidstilsynet vår og høst i Barentsburg. Videre ble det gjennomført flere befaringer i Svea og gruve 7.

Arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Målsetting: Direktoratet skal være et kompetansesenter innenfor mineralområdet og utvikle kontaktnettet mellom næringen og offentlige etater, arbeide for at mineralressursene blir ivaretatt i plansammenheng og delta i utvalg, komiteer, undervisning m.v. Målsettingen er å få fram betydningen av bruken av mineraler i et moderne samfunn, sysselsettings- og verdiskapingspotensial i næringen og behovet for samfunnsmessig styring for å sikre en forsvarlig utnyttelse av ikke-fornybare ressurser.

Resultatrapport 2011

DMF utgir årlig sammen med NGU mineralstatistikk med nøkkeltall om næringen og mineralressurssituasjonen i Norge. Arbeidsfordelingen med NGU har blitt endret, slik at det nå i hovedsak er DMF som forestår innsamlingen av det statistiske grunnlaget, mens det er NGU som utarbeider statistikken. Tallene viser en viss vekst med hensyn til både volum og omsetning i mineralnæringen i forhold til 2010.

Prioriteringer 2013

Sørge for forsvarlig forvaltning av mineralressurser

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er at saksbehandlingen holder høyest mulig kvalitet og gjennomføres mest mulig effektivt.

Prioriteringer 2013

DMF skal i 2013 påse at saksbehandlingstiden holder høy kvalitet og ligger innenfor fastsatte frister. DMF skal arbeide for at mineralressursene blir ivaretatt i plansammenheng i ulike plan- og fredningsprosesser.

Redusere miljømessige konsekvenser av mineraluttak

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er at negative konsekvenser for miljøet ved planlegging og drift av mineraluttak blir minst mulige.

Prioriteringer 2013

DMF skal påse at undersøkelsesarbeider og uttak av mineralske ressurser blir gjennomført slik at

både hensynet til næringsvirksomhet og miljø ivaretas. Det har i 2011 og 2012 vært en stor økning i antall undersøkelser etter statens mineraler, og det er stor sannsynlighet for økt nivå også i 2013.

DMF skal prioritere arbeidet for å redusere avrenning fra nedlagte gruver. DMF skal særlig vektlegge prosesser og prosjekter på Løkken og i Folldal.

Sørge for forsvarlige sikringstiltak og gjennomføring av tilsynsvirksomhet

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er aktivt å påse at undersøkelsesarbeider og uttak av mineralske ressurser gjennomføres i henhold til minerallovens krav og godkjente driftsplaner.

Prioriteringer 2013

DMF skal som følge av utløpet av minerallovens overgangsregler i 2014 øke innsatsen overfor nye uttak som tidligere ikke er besøkt av etaten og som ikke driver etter godkjent driftsplan.

En vesentlig del av tilsynene skal være på uttak som ennå ikke har godkjente systemer etter mineralloven.

Direktoratet skal ivareta forsvarlig og varig sikring av farlige gruveåpninger.

Styrke kommunikasjon og brukerorientering

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er økt brukerorientering hvor administrative byrder for næringslivet reduseres mest mulig. DMF skal på forespørsel gi råd til kommuner, andre myndigheter og mineralnæringen og uoppfordret formidle kjent kunnskap om mineralnæringen, mineralressurser og relevant regelverk til brukere.

Prioriteringer 2013

DMF skal fortsette arbeidet med bergverksstatistikken i samarbeid med NGU og bransjen. Etaten skal arbeide for å få lagt driftsrapporter fra selskaper som driver mineralvirksomhet ut på Altinn, og utarbeide en fulldigital løsning for innrapportering av driftsrapportene.

På vegne av departementet skal DMF delta i møtene i de internasjonale studiegruppene for bly/sink og nikkel.

DMF skal fortsette samarbeidet som er etablert med Sametinget og bidra med kunnskap om forhold knyttet til mineralsk virksomhet. Her vil

særlig reindriftsnæringen være en viktig målgruppe.

DMF skal delta på andre viktige arenaer for å gi informasjon om norsk minerallovgivning.

Sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser på Svalbard

Målsetting: Målet for etatens virksomhet på Svalbard er at Svalbards geologiske ressurser skal forvaltes og utnyttes best mulig til nytte for samfunnet. Videre skal forvaltningsoppgaver som er tillagt etaten i henhold til Bergverksordningen for Svalbard og svalbardmiljøloven med forskrifter, ivaretas i tråd med dette.

Prioriteringer 2013

Når det gjelder etatens virksomhet på Svalbard, vises det til omtale i Svalbardbudsjettet.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 19,7 mill. kroner i driftsutgifter for direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard. Det gir rom for å øke bemanningen for å følge opp ny minerallov. På Svalbardbudsjettet for 2013 foreslås det i

tillegg bevilget 1,5 mill. kroner under kap. 11 Bergmesteren, til drift av virksomheten på Svalbard. I henhold til inngått tjensteavtale mellom DMF og NGU dekkes visse tjenester heretter over NGUs budsjett.

Post 30 Sikrings- og miljøtiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 10,7 mill. kroner. Dette er omtrent samme nivå som de foregående år. Midlene vil bli brukt både til sikring av farlige gruveåpninger, til tiltak for å redusere forurensningen fra gamle gruveområder, vedlikehold og kontroll med tidligere gjennomførte forurensningstiltak. I tillegg vil deler av bevilgningen bli benyttet til arbeidet med nødvendige vedlikeholds- og sikringstiltak på gamle gruvebygninger som eies av Nærings- og handelsdepartementet.

Post 31 Miljøtiltak Løkken, kan overføres

Det legges til grunn at arbeidet med pålagte forurensningsbegrensende tiltak etter tidligere gruve drift på Løkken i 2013 kan dekkes av overførte midler bevilget i 2011. Det vises til nærmere redegjørelse for prosjektet i Prop. 111 S (2011–2012) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2012.

Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Leie av bergrettigheter og eiendommer	21	200	200
02	Behandlingsgebyrer	2 200	500	500
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	117		
18	Refusjon av sykepenger	63		
	Sum kap. 3906	2 401	700	700

Post 01 Leie av bergrettigheter og eiendommer

Inntektene kommer fra leie av bergrettigheter og utleie av gruveeiendommer. For 2013 budsjetteres det med 0,2 mill. kroner. Det gjøres oppmerksom på at bortfeste av gruver til museale formål skjer vederlagsfritt, jf. forslag til vedtak XIV.

Post 02 Behandlingsgebyrer

Inntektene kommer fra behandlingsgebyr for mutings- og utmålsøknader. For 2013 budsjetteres det med 0,5 mill. kroner.

Kap. 907 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	331 755		
	Sum kap. 0907	331 755		

Innledning

Skipsregistrene og Sjøfartsdirektoratet ble slått sammen 1. januar 2012, jf. omtale i Prop. 1 S (2011–2012). Omtalen under kap. 907 omfatter resultatrapport for 2011 for Sjøfartsdirektoratet.

Sjøfartsdirektoratet er en sentral og viktig myndighetsaktør for utvikling av maritim virksomhet i Norge.

Regjeringens maritime strategi «Stø kurs» fra 2007 er bekreftet i Soria Moria II-erklæringen. Direktoratets arbeid skal være forankret i strategien. Samtidig skal direktoratet effektivt og offensivt bidra til at Norge er en verdensledende maritim nasjon.

Resultatrapport 2011

Sjøfartsdirektoratet hadde i 2011 en god måloppnåelse på alle sine områder uten vesentlige avvik i forhold til de fastsatte målene.

Sjøfartsdirektoratet vedtok i 2011 en ny strategiplan for perioden 2012–15. I henhold til den nye planen vil direktoratet i årene framover legge større vekt på etterlevelse av sikkerhetsstyrings-systemer og aktiv forebygging av ulykker. Direktoratet skal videreutvikle et risikobasert tilsyn, slik at innsatsen rettes mot områder som gir størst sikkerhets- og miljømessig gevinst.

Sjøfartsdirektoratet har i 2011 etablert ny kvalitetshåndbok, og direktoratets kvalitetssystem har blitt utviklet for å tilfredsstille ISO 9001 og COSO modellen for intern kontroll. Sjøfartsdirektoratets operative avdelinger ble ISO-sertifisert i mai 2012. Videre har direktoratet utarbeidet en egen språkprofil etter føringer fra «Klart Språk prosjektet».

I 2011 har det vært høy aktivitet når det gjelder nybygg og ombygging av fartøy, både i Norge og utlandet. Flere nye skip blir bygget i utlandet (fergeskrog). Videre har det vært høy aktivitet på ombygginger i de baltiske landene, Polen og Danmark. Dette har medført flere utenlandsoppdrag for Sjøfartsdirektoratets inspektører.

Direktoratet har også i 2011 hatt høy tilsynsaktivitet knyttet til norske og utenlandske skip, revisjoner av klasseselskap, godkjente foretak og utdanningsinstitusjoner. Forebyggende arbeid og regelverksutvikling, både nasjonalt og internasjonalt, er sentralt i dette arbeidet. Nytt elektronisk tilsynssystem har blitt introdusert i 2011.

Sjøfolks kompetanse og velferd

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal påse og medvirke til at sjøfolk på norske skip er godt kvalifiserte og har gode arbeids- og levevilkår.

Det var til sammen sysselsatt 32 500 personer per 31. desember 2011 på skip registrert i NIS (Norsk Internasjonalt Skipsregister) og NOR (Norsk Ordinært Skipsregister). Dette fordeler seg på 18 700 nordmenn og 13 800 utlendinger. I 2009 var 1 145 nordmenn og 29 910 utlendinger sysselsatt på norsk kontrollerte skip under utenlandsk flagg. Det foreligger ikke nyere opplysninger om dette, men det antas at sysselsettingen er relativt stabil. I sum utgjør dette anslagsvis 63 500 personer sysselsatt på norsk kontrollerte skip i 2011.

Sjøfartsdirektoratet har behandlet 23 939 saker knyttet til maritime personellsertifikater i 2011. Antall utstedte gebyrbelagte dokumenter knyttet til personellsertifisering i samme periode er 19 084. Det ble utstedt 14 500 båtførerbevis i 2011. Det er om lag 50 000 personer født i 1980 eller senere som har tatt det obligatoriske båtførerbeviset.

Direktoratet har i 2011 arbeidet med å få på plass det internasjonale båtførersertifikatet (ICC), og fra mai 2012 er det adgang til å ta sertifikatet i Norge. Det er inngått avtale med Norsk Test AS om utstedelse av ICC-sertifikatet.

Direktoratet har i henhold til STCW-konvensjonen (the Convention of Standards of Training, Certification and Watchkeeping) og relevant EU-regelverk ført kontroll med at den maritime undervisningen oppfyller stipulerte krav i dette regelverket. MLC 2006 (Maritime Labour Con-

vention) vil tre i kraft i 2013. Direktoratet har i 2011 prioritert opplæring av inspektørene på stasjonene og saksbehandlere ved hovedkontoret i henhold til MLC, slik at Norge skal være klar til å etterleve konvensjonens krav ved ikrafttredelse.

Direktoratet har opprettholdt velferdstjenesten overfor sjøfolk. Bl.a. tilbys aviser og annen nyhetsformidling, bibliotek- og filmtjeneste, idrettstjeneste og språkkurs. Tjenesten ble gjennomgått i 2011, bl.a. for å kartlegge hvordan tilbudet best mulig kan tilpasses dagens forhold på norske skip. Basert på denne gjennomgangen vurderes forbedringer med bl.a. elektronisk distribusjon av aviser.

Trygge og sikre skip

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal medvirke til trygge og sikre skip gjennom bl.a. aktiv deltakelse i det internasjonale regelverksarbeidet, dokumentkontroll, revisjoner og tilsyn av norske og utenlandske skip.

Sjøfartsdirektoratets inspeksjons- og revisjonsvirksomhet er et sentralt virkemiddel for fortsatt å kunne opprettholde en høy sikkerhetsstandard på norske skip, og det har også i 2011 vært høy tilsynsaktivitet. Sjøfartsdirektoratet har gjennomført dokumentasjonskontroll i forbindelse med nybygg, ombygging og innflagging av skip. Det har vært gjennomført tilsyn, havnestatskontroll og periodiske kontroller. Direktoratet har særlig prioritert uanmeldte tilsyn rettet mot mindre fiskefartøyer.

Ved utgangen av 2011 var det 3 570 kontrollpliktige norskregistrerte skip og flyttbare innretninger. 672 av disse var delegert til de anerkjente classeselskapene. Dette er en liten økning fra 2010 hvor flåten besto av 3 330 kontrollpliktige skip og flyttbare innretninger.

I 2011 utførte direktoratet 1 983 sertifikatinspeksjoner, inklusiv 40 byggetilsyn. I tillegg ble det utført 765 andre inspeksjoner, inkludert 59 inspeksjoner ved ombygginger, 338 inspeksjoner for fartstillatelse og slepetillatelse og 150 inspeksjoner etter havari eller skade. Direktoratet utførte til sammen 429 uanmeldte inspeksjoner på norske kontrollpliktige skip, inkludert 190 uanmeldte inspeksjoner på fiskefartøyer. Det ble tilbakeholdt 68 norskregistrerte skip. Dette tilsvarer 15,9 pst. av de kontrollerte skipene. Dette er en nedgang fra 2010 (17,2 pst.).

Etter forpliktelsene i havnestatssamarbeidet Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding) hadde Sjøfartsdirektoratet gjennomført til sammen 594 havnestatskontroller per 31. desem-

ber 2011. Åtte skip ble tilbakeholdt på grunn av alvorlige mangler, mot 19 i 2010. Av 508 norske skip som ble kontrollert i utenlandske havner innenfor Paris MoU i 2011, ble fire skip tilbakeholdt (0,8 pst). I tillegg ble ni norske skip holdt tilbake i havnestater utenfor Paris MoU. Dette er en nedgang på sju skip i forhold til 2010.

Sjøfartsdirektoratet har gjennomført fem revisjoner mot classeselskaper og fem revisjoner mot godkjente foretak. I tillegg er det gjennomført 199 revisjoner i henhold til International Safety Management Code (ISM-kodens) krav.

Sjøfartsdirektoratet har i 2011 videre utstedt 1 548 bunkerkonvensjonssertifikater om forsikring for ansvar for skade ved bunkersoljesøl og 248 bunkerssertifikater (CLC-sertifikater) om forsikring for ansvar for skade ved oljesøl.

Sjøfartsdirektoratet har fortsatt arbeidet med å redusere ulykker i fiskeflåten, og har i denne sammenheng bl.a. vektlagt oppsøkende virksomhet og holdningsskapende arbeid. Direktoratet har også nedsatt en arbeidsgruppe hvor både representanter fra næringen og direktoratet har deltatt. Gruppen har bl.a. vært med på å etablere nettportalen yrkesfisker.no, som skal lette tilgangen til sikkerhets- og regelverksinformasjon, og produsert en ny sikkerhetsfilm for fiskere. Arbeidsrådet inkluderer også utarbeidelse av forskrift for fartøyer under 15 meter, som ble sendt på høring i 2011 med ikrafttredelse i 2012. Det ble videre i 2011 etablert en fast samarbeidsordning mellom de nordiske sjøfartsadministrasjonene på området.

Det ble totalt registrert 498 ulykker i 2011, fordelt på 230 personulykker og 268 skipsulykker. Generelt har antall skipsulykker økt, mens personulykker stadig har blitt redusert. Direktoratet har arbeidet med forebyggende tiltak og hatt dialog med næringen for å redusere antall kontaktskader og grunnstøtinger. Årsakene til ulykkene er sammensatte, og direktoratet har sett på ulykesomfang og grunnen til disse.

Sjøfartsdirektoratet har i 2011 arbeidet målbevisst for å redusere fritidsbåtulykker gjennom kampanjer og holdningsskapende arbeid. Som ledd i dette arbeidet har direktoratet gjennomført en flytevestkampanje. På bakgrunn av mange ulykker med fritidsfartøyer ble det i 2011 nedsatt en arbeidsgruppe ledet av direktoratet som skulle vurdere sikkerheten ved bruk av fritidsfartøyer i et bredt perspektiv. Arbeidsgruppen overleverte sin rapport til Nærings- og handelsdepartementet i april 2012. Rapporten inneholder en rekke forslag til mulige tiltak, bl.a. holdningsskapende arbeid, styrking av kontrollapparatet, styrking av

kompetansen til båtførere, skjerping av promillegrensen, påbud om bruk av flyteutstyr, fartsbegrensninger og sikkerhetstiltak knyttet til båtulykker i forbindelse med fisketurisme.

Sjøfartsdirektoratet har hjemmel til å utstede overtredelsesgebyr ved brudd på bestemmelser i skipssikkerhetsloven. Det ble i 2011 fattet vedtak om utstedelse av overtredelsesgebyr i 62 av totalt 70 varslede saker. Sjøfartsdirektoratet har videre begynt å ilegge tvangsmulkt for visse overtredelser i skipssikkerhetsloven, og det ble fattet 137 vedtak om tvangsmulkt i 2011. Av disse er sju gått til inndrivelse.

Rent miljø

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal medvirke til et rent miljø.

Sjøfartsdirektoratet har deltatt aktivt i det internasjonale arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO med å utvikle regelverk for å redusere utslipp fra skip, herunder klimautslipp. Dette er et langsiktig arbeid som vil fortsette over flere år.

Videre har direktoratet gjennomført kampanjer rettet mot utvalgte fartøygrupper for å hindre ulykker eller grunnstøtninger som kan medføre forurensning i sjøen.

Kvalitet i alle ledd

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal ha kvalitet i alle ledd. Dette innebærer bl.a. å etablere gode regelverksprosesser, utarbeide brukervennlig regelverk og være åpne og tilgjengelig med hensyn til dialog med brukerne.

Sjøfartsdirektoratet har i 2011 prioritert saksbehandlingstid og restansenedbygging gjennom ulike tiltak. I tillegg har direktoratet fortsatt arbeidet med å forenkle det nasjonale regelverket som gjennomfører internasjonale konvensjoner innenfor det maritime området. Sjøfartsdirektoratet har også deltatt aktivt i internasjonalt regelverksarbeid der det i 2011 spesielt har vært arbeidet med polar-koden, en kode for skip som benytter gass og andre brennstoffer med lavt flammepunkt, og innføringen av energieffektiviserende tiltak.

Kap. 908 Skipsregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter	19 268		
	Sum kap. 0908	19 268		

Innledning

Skipsregistrene har vært lokalisert i Bergen og besto av Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) og Norsk Ordinært Skipsregister (NOR). NOR omfatter også Skipsbyggingsregisteret. Skipsregistrene ble 1. januar 2012 slått sammen med Sjøfartsdirektoratet og er organisert som en avdeling i direktoratet, fortsatt lokalisert i Bergen. Omtalen under kap. 908 omfatter resultatrapport for 2011.

Skipsregistrenes virksomhet har sikret rettsvern for norske skip og rettigheter i norske skip. Registrering i Skipsregistrene er nødvendig for å skaffe rettsvern overfor andre rettsstiftelser og sikrer offentlig troverdighet. Registrene er realregistre og tjener som ledd i den offentlige kontroll av norske skip og deres eierforhold. I Skipsregisteret kan det anmerkes dokumenter som går ut på

å stifte, forandre, overdra, behefte, anerkjenne eller oppheve en rett som har et registrert skip til gjenstand.

Skipsregistrenes kjerneoppgave er registrering av skip og rettigheter i skip, tildeling av skipsnavn, IMO-nummer (identifikasjonsnummer) og kjenningssignaler og utstedelse av CSR-dokumenter.

Skipsregistrenes overordnede mål er fra 1. januar 2012 tatt inn i Sjøfartsdirektoratets overordnede mål om å være en attraktiv flaggstat med høy sikkerhet for liv, helse, miljø og materielle verdier. For å nå denne målsettingen skal registrene:

- sikre korrekt registrering av skip og rettigheter i skip
- sikre oppdaterte registre
- yte god service
- drive aktiv markedsføring av NIS

Skipsregistrenes virksomhet påvirkes av markeds- og konjunkturmessige svingninger i skipsfartsnæringen og myndighetsbestemte rammevilkår.

Resultatrapport 2011

Skipsregistrene hadde i 2011 en god måloppnåelse på alle sine områder, uten vesentlige avvik i forhold til de fastsatte målene.

Det har de senere år vært en nedgang i NIS-flåten, og det ble registrert en nedgang med 21 skip i NIS, fra 569 i 2010 til 548 skip i 2011. I 2011 ble det registrert inn 66 nye skip (mot 100 i 2010) og slettet 87 skip (mot 115 i 2010). Handelsflåtens andel av NIS utgjorde 518 fartøyer med en bruttotonnasje på 13 652 759. Et positivt trekk er antall nyregistrerte bulkskip og tilkomsten av fartøyer knyttet til offshorenæringen.

Den positive utviklingen med økning i antall registrerte fartøyer i NOR har fortsatt i 2011. Ved utgangen av 2011 var det registrert 16 437 fartøyer med en samlet bruttotonnasje på 3 386 917, mot 15 580 skip med en samlet bruttotonnasje på 3 290 164 ved utgangen av 2010. Totalt økte NOR-flåten med 5,5 pst. i 2011. Registrering av fritidsfartøyer er den fartøytypen som har hatt størst økning, men også mindre arbeidsfartøyer har hatt en økning. Handelsflåten NOR utgjorde 891 fartøyer med en bruttotonnasje på 1 997 311. Økningen i nyregistrering i NOR har en klar sammenheng med at registeret har blitt mer kjent blant eiere av fartøyer under 15 meter.

Antall bygg registrert i Skipsbyggingsregisteret har økt, fra 83 i 2010 til 154 i 2011. Hovedvekten av registrerte bygg er kontrahert av norske redere.

For at Norge skal framstå som en attraktiv flaggstat, er det avgjørende at Skipsregistrene drives effektivt og servicert overfor brukerne av registrene.

Sikre et korrekt og oppdatert register

Arbeidet med løpende samkjøring av data fra andre offentlige registre mot Skipsregistrene er

videreført. Dette medvirker til at opplysningene i registrene er korrekte og oppdaterte. Skipsregistrene har i 2011 prioritert arbeidet med kjerneoppgavene, dvs. registrering av skip og rettigheter i skip, tildeling av skipsnavn, IMO-nummer og kjenningssignaler, innhenting og kontroll av måldata for fartøyer under 15 meter, kontroll av CE-dokumentasjon og utstedelse av CSR-dokumenter (registreringsopplysninger for skipene). Videre har registrene arbeidet med informasjon til brukerne om registreringsplikt og rettsvern. Dette er en viktig del av arbeidet for å sikre at registeret er oppdatert.

Høy grad av service

Rask og korrekt saksbehandling bidrar til et effektivt register. Det er også en viktig konkurransefaktor i forhold til utenlandske registre. Målet om kort saksbehandlingstid ble nådd. Skipsregistrene har etablert en vaktordning som gir god tilgjengelighet og ivaretar ufordringer knyttet til tidsforskjeller og kontakt mot utlandet.

Markedsføring av NIS

Skipregistrene har arbeidet målrettet for å markedsføre NIS både nasjonalt og internasjonalt som et kvalitetsregister gjennom annonsering i nasjonale og internasjonale aviser og tidsskrifter. Primære kilder har vært Lloyds List, Trade Winds og Dagens Næringsliv. Skipsregistrene har i tillegg deltatt på bl.a. Haugesundkonferansen og Nor-Shipping for å reklamere for Norge som en attraktiv flaggstat.

Andre oppgaver

Skipsregistrene har videreført digitaliseringsprosjektet for elektronisk arkiv og elektronisk lagring av registerets dokumentarkiv. Digitaliseringen av NIS og Skipsbyggingsregisteret ble ferdigstilt i 2010, mens arbeidet med digitalisering av NOR har vært prioritert i 2011. Digitaliseringsprosjektet forventes ferdigstilt i 2012.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	1 494 387	1 600 000	1 600 000
	Sum kap. 0909	1 494 387	1 600 000	1 600 000

Tilstandsbeskrivelse og målsettinger

Målsetting: Tilskuddsordningen for tiltak for sysselsetting av sjøfolk skal sikre maritim kompetanse og rekruttering av norske sjøfolk og i tillegg bidra til at norske rederier gis konkurransedyktige rammevilkår i forhold til vilkårene i andre land.

Tilskuddsordningen omfatter:

- prosentvis tilskudd (9,3 eller 12 pst.) til skip i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS)
- nettolønnsordning for bemanningen som omfattes av skipenes alarminstruks på passasjerskip (ferger) i utenriksfart i NOR
- nettolønnsordning for skip i petroleumsvirksomhet (offshorefartøyer) i NOR
- nettolønnsordning for øvrige fartøyer i NOR (lasteskip, brønnbåter, passasjerskip og slepebåter)
- nettolønnsordning for sikkerhetsbemanningen på hurtigruteskip som trafikkerer strekningen Bergen–Kirkenes.

Nettolønnsordningen innebærer at rederiene mottar refusjon tilsvarende summen av innbetalt inntektsskatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift for mannskap innenfor ordningen.

Sjøfartsdirektoratet forvalter ordningen på grunnlag av forskrift om forvaltning av tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, veiledninger fastsatt av Nærings- og handelsdepartementet og brev med nærmere presisering om rapporteringsrutiner og maler.

Resultatrapport 2011

Tilskuddsordningen har bidratt til å sikre kompetanse og arbeidsplasser på norskregistrerte skip. Ved utgangen av 2011 var om lag 11 600 sjøfolk omfattet av ordningen, mens det gjennomsnittlige antallet i budsjettåret var 10 637 refusjonsberettigede. I saldert budsjett 2011 var beregnet

antall refusjonsberettigede 10 500. Reduksjonen i tilskuddsutbetalingene i 2011 i forhold til saldert budsjett skyldes i hovedsak at utbetalt tilskudd til sjøfolk på offshorefartøyer i NOR ble lavere enn antatt.

Det forutsettes at rederier som omfattes av nettolønnsordningen, deltar i tiltak for opplæring av sjøfolk og innbetaler et beløp per ansatt per måned til et kompetansefond under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Fondsmidlene innkreves av stiftelsen og skal anvendes til kompetansehevings- og rekrutteringstiltak og prosjekter innen helse, miljø og sikkerhet i de maritime næringene. I 2011 ble 56 mill. kroner disponert til tilskudd til rederier som har opplæringsstillinger. Videre ble 8,8 mill. kroner benyttet til rekrutteringskampanjer, opplæringsprosjekter og ulike HMS-tiltak. Stiftelsen og kompetansefondet har bidratt til en positiv utvikling i antall opplæringsstillinger i perioden, med økning fra om lag 1 000 opplæringsplasser i innføringsåret 2004 til 2 803 ved utgangen av 2011. Det siste året økte antallet støttede stillinger med 14 pst.

Prioriteringer 2013

De maritime næringer er ett av satsingsområdene i Regjeringens aktive næringspolitikk. I tråd med Regjeringens maritime strategi «Stø kurs» videreføres tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Ordningen skal bidra til å sikre kompetanse og arbeidsplasser og bidra til mer konkurransedyktige rammevilkår for norsk maritim næring. Tiltak for sysselsetting er et viktig virkemiddel for å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer.

Budsjettforslag 2013

Regjeringen vil gjennom gode rammevilkår fortsatt bidra til å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer. For å begrense veksten av de samlede utgifter under tilskuddsordningen ble det

fra 1. juli 2008 innført en begrensning i refusjonsutbetaling per sysselsatt på kr 198 000 per år. Samme begrensning i utbetalingene gjelder i 2012 og foreslås videreført i statsbudsjettet for 2013. Det forutsettes at ordningens øvrige vilkår er oppfylt, bl.a. at rederier som omfattes av nettolønnsordningen, innbetaler kr 500 per ansatt per måned til kompetansefondet under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse, og at hvert skip i gjennomsnitt har tilknyttet minst to personer under opplæring gjennom året.

Det legges til grunn at om lag 11 000 sjøfolk vil omfattes av ordningen i 2013. Bevilgningsbehovet anslås til 1 600 mill. kroner. Beløpsanslaget er usikkert og vil bl.a. avhenge av utviklingen i antall refusjonsberettigede sjøfolk og lønnsnivået til disse. Det foreslåtte bevilgningsbeløpet skal dekke utbetalinger av tilskudd for 6. termin i 2012 (november–desember) og for 1. til 5. termin i 2013 (januar–oktober).

Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter		332 050	358 150
	Sum kap. 0910		332 050	358 150

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Sjøfartsdirektoratet og Skipsregistrene ble slått sammen 1. januar 2012, jf. redegjørelse i Prop. 1 S (2011–2012). Formålet med sammenslåingen var å etablere en enhetlig sjøfartsadministrasjon som er godt rustet til å møte samfunnets krav til sikkerhet, miljø og service på skipsfartsområdet. Sammenslåingen har ikke medført endringer i Sjøfartsdirektoratets og Skipsregistrenes kjerneoppgaver. Den nye sjøfartsadministrasjonens visjon er «sammen for økt sjøsikkerhet i rent miljø». Etatens overordnede mål er «en attraktiv flaggstat med høy sikkerhet for liv, helse, miljø og materielle verdier».

Sjøfartsdirektoratet har gjennomført og vedtatt en ny strategiprosess for årene 2012–15. Strategien stadfester direktoratets rolle som viktig og sentral for utviklingen av maritim virksomhet i Norge.

Sjøfartsdirektoratet er underlagt Miljøverndepartementet i saker som gjelder forurensning fra skip og vern av det marine miljøet. Direktoratet samarbeider med og er rådgiver for Kystverket og bistår med skipsteknisk kompetanse under oljevernaksjoner. Sjøfartsdirektoratet bistår Petroleumstilsynet i håndhevingen av petroleumsløven på norsk sokkel og har prosjektsamarbeid med NORAD i bistandssaker.

Sjøfartsdirektoratet er organisert med et hovedkontor i Haugesund, 17 stasjoner fordelt på to regioner i Norge, en avdeling for registrering

av skip i Bergen og tre velferdsstasjoner i utlandet. Direktoratet disponerte til sammen 326 årsverk per 1. mars 2012, fordelt med 204 årsverk ved hovedkontoret i Haugesund, 19 årsverk ved avdelingen i Bergen og 103 årsverk ved stasjonene.

Prioriteringer 2013

Godt kvalifiserte sjøfolk som har gode arbeids- og levevilkår

Sjøfartsdirektoratet skal i 2013 kontrollere bemanning og sjøfolks kvalifikasjoner på norske skip. Videre skal direktoratet føre tilsyn med arbeids- og levevilkår om bord på fartøyer, herunder føre kontroll med at maritim undervisning tilfredsstiller krav Norge har forpliktet seg til gjennom STCW-konvensjonen og EU-regelverket. Sjøfartsdirektoratet skal følge opp norsk regelverk om arbeids- og levevilkår for sjøfolk som implementerer MLC i norsk rett.

Virksomheten skal utvikle brukervennlige og effektive løsninger for utstedelse og fornying av personellsertifikater.

Sjøfartsdirektoratet skal forvalte refusjonsordningen for sysselsetting av sjøfolk i henhold til Nærings- og handelsdepartementets retningslinjer.

Videre skal virksomheten tilby en moderne og effektiv velferdstjeneste for sjøfolkene. Tjenesten skal løpende evalueres, bl.a. med henblikk på å fornye velferdstjenestens tilbud.

Sikre og miljøvennlige fartøyer

Sjøfartsdirektoratet skal i 2013 føre lovpålagt tilsyn, dokumentkontroll og sertifisering for å påse at norske og utenlandske fartøyer og norske flyttbare innretninger tilfredsstillende gjeldende krav. Dette inkluderer bl.a. revisjoner i henhold til ISM-kodens krav (International Safety Management Code), havnestatskontroller av tildelte fartøyer i henhold til Paris MoU, gjennomføring av vertsstatskontroller og deltakelse som observatør på ISM-revisjoner utført av klasseselskaper på skip/flyttbare innretninger og rederier. Revisjon og oppfølging av maritim virksomhet, inklusiv klasseselskaper og godkjente foretak, skal gjennomføres. Et viktig virkemiddel i det forebyggende arbeid er en videreutvikling av brukervennlige IT-løsninger for tilsyn og systematisering av funn ved tilsyn.

Videreutviklingen av et risikobasert tilsyn skal være førende for virksomhetens arbeid.

Sjøfartsdirektoratet skal være en pådriver for å redusere forurensning fra skip, og være åpen for innovative tekniske og operasjonelle løsninger. I dette ligger bl.a. at Sjøfartsdirektoratet skal gjennomføre stikkprøvekontroll av svovelinhold i bunkers, framskaffe oversikt over utslipp fra skip og bidra til at norske skip går til opphugging ved verksteder i henhold til IMOs foreløpige retningslinjer.

NIS og NOR skal være attraktive kvalitetsregistre

Sjøfartsdirektoratet skal sørge for korrekte og oppdaterte registre. Det skal være rask og korrekt saksbehandling. Sjøfartsdirektoratets data skal samkjøres med andre offentlige registre ved løpende oppdateringer og ved bulkvask. Sjøfartsdirektoratet skal yte service overfor næringsdrivende, privatpersoner og offentlig myndigheter.

Klart, brukervennlig og lett tilgjengelig regelverk

Sjøfartsdirektoratet skal være en synlig og tydelig pådriver i det internasjonale regelverksarbeidet. Dette innebærer deltakelse i relevante organ som IMO, ILO, Paris MoU og EU. Virksomheten skal fortsette arbeidet med å restrukturere nasjonalt regelverk. Direktoratet skal videreutvikle sine nettsider, og det er et mål at alt regelverk skal gjøres tilgjengelig på de nye hjemmesidene.

Kvalitet i alle ledd

Sjøfartsdirektoratet skal kontinuerlig arbeide med oppfølging, forbedring og effektivisering av tjenestene. Kunnskapsformidling er viktig i det forebyggende arbeid og skal formidles i aktuelle fora. Medarbeidere skal yte god service og være tilgjengelige. Virksomheten skal kommunisere på et klart og brukervennlig språk.

Sjøfartsdirektoratet skal gjennomføre kampanjer rettet mot utvalgte fartøysgrupper for å hindre ulykker og grunnstøtinger som kan medføre forurensning i sjø. Dette inkluderer bl.a. gjennomføring av tiltak for forebygging av ulykker som involverer fiskefartøyer, lastefartøyer, ferger og hurtigbåter.

Sjøfartsdirektoratet skal fortsette arbeidet med å følge opp tilrådninger som har blitt gitt fra arbeidsgruppen for å redusere ulykker med fritidsfartøy. Flytevestkampanjen skal videreføres, og det skal fortsatt arbeides med holdningsskapende arbeid. Videre skal direktoratet fortsatt bidra i arbeidet med tiltak rettet mot å forhindre drukningsulykker knyttet til fisketurisme.

Attraktiv arbeidsplass

Medarbeiderne er Sjøfartsdirektoratets viktigste ressurs. Direktoratet skal ha et systematisk HMS-arbeid med vekt på et godt arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon. Rekruttering av personer med riktig kompetanse og systematisk utvikling av ansattes kompetanse er avgjørende for å nå fastsatte mål.

Sjøfartsdirektoratets hovedkontor har vært lokalisert i Haugesund siden høsten 2006, i en region med svært lav arbeidsledighet og høy etterspørsel etter personell med maritim kompetanse. Dette medfører et press på personell- og ressursituasjonen, både ved direktoratets hovedkontor, men også ved flere av dets regionsstasjoner langs kysten. Utfordringen knyttet til personell- og ressursituasjonen vil på lengre sikt kunne påvirke Sjøfartsdirektoratets måloppnåelse på sentrale områder. Direktoratet har derfor iverksatt en rekke rekrutteringstiltak for å demme opp for dette. Direktoratet vil i 2013 prioritere nødvendige tiltak for å sikre at sikkerheten til sjøs ikke blir redusert på lengre sikt som en følge av denne presssituasjonen.

Godt omdømme

Et godt omdømme er viktig for virksomhetens troverdighet som tilsynsmyndighet og realregister. Sjøfartsdirektoratet skal i 2013 prioritere å synliggjøre den nye sjøfartsadministrasjonen som en tydelig og troverdig tilsynsmyndighet og opprettholde Skipsregistrenes gode omdømme. Dette krever en god og åpen dialog med brukerne. Den nye sjøfartsadministrasjonen skal videreføre arbeidet med å markedsføre Norge som et attraktivt, konkurransedyktig vertsland for kvalitets skipsfart.

Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR		140 400	144 000
02	Maritime personellsertifikater		10 500	12 000
03	Diverse inntekter		5 000	5 000
04	Gebyrer for skip i NIS		42 500	41 000
05	Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt		5 200	5 800
	Sum kap. 3910		203 600	207 800

Post 01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR, og post 04 Gebyrer for skip i NIS

Skip i NOR (Norsk Ordinært Skipsregister) er i hovedsak underlagt kontroll av Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene gir ikke full dekning for kontrollutgiftene. Gebyrene for skip i NIS (Norsk Internasjonalt Skipsregister) skal minst dekke virksomhetens kontrollutgifter og i tillegg norsk bidrag til IMO og andre utgifter knyttet til IMO-arbeidet. Gebyrene skal også dekke registrering av skip i NIS, NOR og Skipsbyggingsregisteret.

Det foreslås en bevilgning på 144 mill. kroner under post 01 og 41 mill. kroner under post 04.

Post 02 Maritime personellsertifikater

Det foreslås en bevilgning på 12 mill. kroner under posten.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 358,15 mill. kroner for 2013. Økningen i forhold til 2012 skyldes i hovedsak høyere pensjonsutgifter. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter og andre ordinære driftsutgifter.

Det foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 910, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3910, post 03, jf. Forslag til vedtak II

Post 03 Diverse inntekter

Posten omfatter refusjoner for oppdrag fra Petroleumstilsynet og Kystverket og diverse inntekter fra velferdsordningen. For 2013 budsjetteres det med 5 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til kap. 910, post 01, jf. omtale under kap. 910 og Forslag til vedtak II.

Post 05 Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt

På bakgrunn av bestemmelse i skipssikkerhetsloven har Sjøfartsdirektoratet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på loven. Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i skipssikkerhetsloven § 50 til å ilegge tvangsmulkt. Tvangsmulkt kan ilegges dersom pålegg ikke er innfridd innen den pålagte fristen som er gitt i vedtaket. Det foreslås en bevilgning på 5,8 mill. kroner for 2013. Det understrekes at anslaget er usikkert.

Kap. 913 Standardisering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Tilskudd	28 000	28 000	28 000
	Sum kap. 0913	28 000	28 000	28 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Standardisering innebærer utarbeiding av krav og spesifikasjoner til varer, tjenester og prosesser. Målet er å oppnå praktiske og økonomiske fordeler. I tillegg bidrar standardisering til å fjerne tekniske handelshindringer. Standard Norge er en nøytral og uavhengig privat organisasjon rettet mot næringsliv, forvaltning, arbeidsliv og forbrukere. Standard Norge fastsetter norske og internasjonale standarder som Norsk Standard og er medlem av den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN. Standard Norge har 73 ansatte.

Standard Norges arbeid blir hovedsakelig finansiert ved bidrag fra offentlige og private interessenter, royalty fra salg av standarder, medlemsavgifter og tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Departementets styring og forvaltning av tilskuddet er kun knyttet til departementets formål med tilskuddet.

Tilskuddet til Standard Norge bidrar til å opprettholde en nasjonal infrastruktur for standardiseringsarbeid i Norge. Hovedformålet med tilskuddet er å ivareta norske næringslivsinteresser i standardiseringsarbeidet. Dette gjøres ved at man søker å ivareta norske bedrifters tekniske løsninger ved utarbeidelsen av europeiske og globale standarder, slik at norske produkter lettere får adgang til internasjonale markeder.

Bruk av europeiske standarder bidrar positivt til den økonomiske utviklingen i Europa. Samtidig skal europeiske standarder bidra til at hensyn til helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt. Det er derfor et nært og forpliktende samarbeid mellom Europakommisjonen og EFTA-sekretariatet på den ene siden og de europeiske standardiseringsorganisasjonene på den andre. Standard Norge fastsetter europeiske harmoniserte standarder som Norsk Standard og notifiserer utarbeidelsen av nasjonale standarder til EFTAs overvåkingsorgan ESA og Europakommisjonen via CEN.

Resultatrapport 2011 og prioriteringer 2013

Formålet med det statlige tilskuddet er at Standard Norge skal sikre en effektiv infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivareta norske næringslivsinteresser i nasjonalt og internasjonalt standardiseringsarbeid.

Resultatrapport 2011

Det ble fastsatt 1 053 nye standarder, hvorav de fleste var basert på felles vedtatte europeiske standarder. Dette er 57 færre enn i 2010. En tredjedel av de europeiske standardene var basert på internasjonale standarder. Dette bidrar til handelsforenkling i et stort europeisk marked. 178 av de nye standardene var harmoniserte standarder, dvs. standarder som er utarbeidet for å dokumentere samsvar med krav i EU-direktiver. 18 nasjonale forslag til standarder ble notifisert til EU gjennom CEN. Disse standardene dekker spesifikke nasjonale behov som ikke omfattes av europeiske eller internasjonale standarder. Antallet nye standarder varierer av ulike årsaker fra år til år. Da en stor andel av standardene som fastsettes i løpet av et år, er basert på vedtatte europeiske standarder, vil aktivitetsnivået i Europa påvirke antallet standarder som fastsettes av Standard Norge.

Standard Norge utarbeidet i 2008 Nasjonal Standardiseringsstrategi i samarbeid med mange interessenter. Standard Norge har hovedansvar for oppfølging av strategien. I 2011 har organisasjonen prioritert nordisk samarbeid, samarbeid med NTNU om standardisering som tema i undervisningen og tiltak for å legge til rette for små og mellomstore bedrifters bruk av standarder og deltakelse i standardiseringsprosjekter.

Standard Norge har deltatt aktivt i arbeidet med å utarbeide en internasjonal standard for kvantifisering og kommunikasjon av produkters klimaspor. Arbeidet foregår i ISO og i en norsk speilkomiteé. Norsk næringsliv er bredt representert i dette arbeidet. Departementet er tilfreds

med at Standard Norge har deltatt aktivt i CENs sertifiseringskomité. Standard Norge er dermed sentralt plassert for å være en pådriver for felles europeiske merkeordninger. I dag er de ulike nasjonale merkeordningene årsak til et fragmentert indre marked for mange produkter.

Etter departementets vurdering er Standard Norges måloppnåelse for det statlige tilskuddet i 2011 tilfredsstillende. Standard Norge har sikret en effektiv infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivarettat norske næringslivsinteresser internasjonalt og nasjonalt.

Prioriteringer 2013

Standard Norge skal innenfor rammen av det statlige tilskuddet bidra til å dekke det offentlige og

næringslivets behov for standarder på en effektiv måte og skal arbeide videre med å fastsette europeiske harmoniserte standarder, notifisere utarbeidelse av nasjonale standarder og overvåke internasjonalt standardiseringsarbeid. Standard Norge skal fortsette oppfølgingen av Nasjonal Standardiseringsstrategi på områder av betydning for norsk næringsliv og verdiskaping.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås bevilget 28 mill. kroner til standardiseringsarbeidet i 2013.

Kap. 914 Klagenemnda for industrielle rettigheter

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Driftsutgifter			4 500
	Sum kap. 0914			4 500

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Styret for det industrielle rettsverns (Patentstyrets) organisering, virksomhet og grunnleggende saksbehandlingsregler er i dag regulert i lov av 2. juli 1910 nr. 7 om Styret for det industrielle Retsvern. På bakgrunn av loven er Patentstyret organisert i to avdelinger: Første avdeling som behandler og avgjør saker om patent, varemerker og design i første instans, og Annen avdeling som er klageinstans for saker avgjort av Første avdeling. Patentstyrets direktør er leder for Annen avdeling. Utgiftene for klagebehandlingen, om lag 2 mill. kroner på årsbasis, dekkes av Patentstyrets driftsbevilgning under kap. 901, post 01.

Regjeringen fremmet 27. april 2012 Prop. 94 L (2011–2012) Lov om patentstyret og Klagenemnd for industrielle rettar (patentstyreloven). Den nye loven ble vedtatt av Stortinget 6. juni 2012, jf. Innst. 343 L (2011–2012). Loven innebærer endringer for organiseringen og saksbehandlingen i Patentstyret, bl.a. at det skal opprettes et eget klageorgan: Klagenemnda for industrielle rettigheter. Nemnda skal organiseres som et uavhengig statlig forvaltningsorgan atskilt fra Patentstyret og departementet.

Målet med å opprette et særskilt administrativt klageorgan er å sikre god rettssikkerhet og raske og mer brukervennlig behandling av klager på Patentstyrets avgjørelser på området industrielle rettigheter. Et eget klageorgan vil gjøre behandlingen av klagesaker enklere og mindre formell enn om klager skulle bringes inn for domstolene.

Funksjon, oppgaver og finansiering av Klagenemnda

Det er lagt opp til at Klagenemnda skal være operativ fra 1. januar 2013, med tre stillinger: leder, nestleder og sekretær.

Nemnda skal være administrativ klageinstans for alle endelige vedtak som fattes av Patentstyret som første instans. Hovedoppgavene til Klagenemnda vil være å opprette og opprettholde en liste over tilkalt eksterne sakkyndige medlemmer i nemnda, ta imot og forhåndsbearbeide innkomne saker, forberede saksbehandlingen, gjennomføre møter og forhandlinger og informere partene om vedtak fattet av nemnda.

For å ha tilstrekkelig formell og reell uavhengighet fra Patentstyret foreslås det opprettet egne

utgifts- og inntektskapitler på statsbudsjettet for den nye Klagenemnda: kap. 914 til dekning av lønns- og andre driftsutgifter og kap. 3914 for gebyrinntekter. Det legges til grunn at klagegebyrer bare i begrenset grad vil kunne dekke nemndas utgifter. Dette er nødvendig for at kostnadene ved å klage ikke skal bli for høye for små og mellomstore bedrifter.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 4,5 mill. kroner til drift av Klagenemnda for 2013, basert på samme aktivitetsnivå på klagesakene som i dag. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter, leie av lokaler, kjøp av arkiv- og datatjenester og andre ordinære driftsutgifter.

Kap. 3914 Klagenemnda for industrielle rettigheter

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
01	Gebyrer			500
	Sum kap. 3914			500

Post 01 Gebyrer

Posten omfatter gebyrer fra bedrifter og personer som finner grunnlag for å klage på Patentstyrets avgjørelser ved behandling av søknader om patent, varemerke og design.

Det foreslås en bevilgning på 0,5 mill. kroner for 2013. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Programkategori 17.20 Forskning, innovasjon og internasjonalisering

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
920	Norges forskningsråd	1 337 563	1 360 000	1 413 900	4,0
922	Romvirksomhet	683 399	661 100	751 200	13,6
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	30 833	35 000	100 000	185,7
929	Norsk Designråd	36 000	36 800	38 000	3,3
934	Internasjonaliseringstiltak	7 129 862	462 000	372 000	-19,5
937	Svalbard Reiseliv AS	2 100	2 100	2 100	0,0
2421	Innovasjon Norge	46 387 328	45 075 700	44 077 400	-2,2
2426	SIVA SF	193 600	99 500	438 000	340,2
2429	Eksporthandel Norge AS			28 610 000	
	Sum kategori 17.20	55 800 685	47 732 200	75 802 600	58,8

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
01–29	Driftsutgifter	12 702	13 000	13 000	0,0
50–59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 868 263	1 643 400	1 700 400	3,5
70–89	Overføringer til andre	2 106 327	2 420 800	2 649 200	9,4
90–99	Låntransaksjoner	51 813 393	43 655 000	71 440 000	63,6
	Sum kategori 17.20	55 800 685	47 732 200	75 802 600	58,8

Økt globalisering fører til at varer, tjenester, kunnskap og kapital flyter lettere over landegrensene. Ny kunnskap og nye forskningsresultater med relevans for Norge og norske bedrifter utvikles i dag i mange land og på andre steder enn hvor det tradisjonelt har vært etablert forskningssamarbeid. Hensynet til en bærekraftig utvikling krever nye løsninger og utvikling av ny teknologi både nasjonalt og globalt.

De offentlige virkemiddelaktørene tilbyr norske bedrifter hjelp og støtte i forsknings- og idéfasen, i utviklingsarbeid, ved markedsintroduksjon og i vekstfasen, både nasjonalt og internasjonalt. Tilbudet omfatter bl.a. rådgivning og kompetanse, finansiering, profilering, garantier og nettverkstilbud.

For å opprettholde konkurransekraften i norsk næringsliv, må norske kunnskapsmiljøer og bedrifter ligge langt fremme internasjonalt når det

gjelder utvikling og bruk av ny kompetanse, ny teknologi og nye løsninger. Varer og tjenester som utvikles, må være mer attraktive, lønnsomme og miljøvennlige enn eksisterende produkter og konkurransedyktige i et internasjonalt marked. Det offentlige stimulerer næringslivets egen FoU-innsats ved å finansiere FoU-aktiviteter i næringslivet som anses å være eller bli samfunnsøkonomiske lønnsomme, bidra til verdiskaping og opprettholde og skape arbeidsplasser.

Offentlig finansiering av forskning skal sikre at det utføres både tilstrekkelig grunnleggende forskning, så vel som mer næringsrelevant forskning og utvikling (FoU). En god kunnskapsinfrastruktur i form av universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter bidrar både til utviklingen av næringsrelevant kunnskap og forskning og tilgang på arbeidskraft med høy kompetanse. Videre sikres næringslivet gode samarbeidspartnere og tilstrømning av forskningsbaserte ideer.

Nærings- og handelsdepartementets støtte til næringsrelevant forskning og anvendt FoU kanaliseres gjennom bevilgninger til programmer og ordninger i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Norsk Romsenter. Midlene skal bidra til at næringslivet styrker sin egen forskningsinnsats og i større grad kan nyttiggjøre seg den store mengden forskningsbasert kunnskap som blir utviklet i Norge og i resten av verden. Støtten er innrettet med sikte på å ha utløsende effekt, dvs. at bedriftene skal stimuleres til å gjennomføre mer FoU enn det offentlige bidraget isolert sett skulle tilsi.

Norges forskningsråd er det viktigste organet for departementets støtte til næringsrelevant forskning. Den største delen av departementets midler til Forskningsrådet går til medfinansiering av forskningsprosjekter som er styrt av næringslivet selv. Midlene omfatter også støtte til forskningsinfrastruktur, kommersialisering av forskningsresultater, tiltak for å sikre god samhandling mellom næringsliv og kunnskapsleverandører og deltakelse i internasjonalt, næringsrelevant forskningssamarbeid.

Innovasjon Norge forvalter mange av Regjeringens innovasjonsvirkemidler og er en viktig aktør og tilrettelegger både nasjonalt og regionalt. Selskapet skal legge til rette for omstilling og vekst i bedrifter over hele landet. Selskapet har et utstrakt samarbeid med andre virkemiddelaktører, noe som innebærer at næringslivet tilbys én dør inn til hele bredden av næringsrettede virkemidler. Selskapet for industrivekst, SIVA SF, tilbyr fysisk infrastruktur for industribedrifter og innovasjonsmiljøer og ulike programaktiviteter. Sammen med SIVA SF og Norges forskningsråd er Innovasjon Norge en sentral nettverksaktør med en rekke aktiviteter som skal stimulere til samhandling mellom næringsliv, FoU-miljøer, investeringsmiljøer og offentlig sektor. For å sikre at potensialet som ligger i god design utnyttes, satses det også på design både i Innovasjon Norge og gjennom bevilgningen til Norsk Designråd.

Tilgang på kompetent kapital spiller en nøkkelrolle når det gjelder innovasjon og verdiskaping i næringslivet. Det offentlige virkemiddelapparatet bidrar gjennom en rekke virkemidler med kapital på et tidlig stadium i bedriftenes utvikling. Dette skjer både gjennom tilskudd, egenkapital, garantier og ulike typer lån. Innovasjon Norge er en viktig aktør som forvalter mange av disse kapitalvirkemidlene, bl.a. gjennom etablering av nye landsdekkende såkornfond som skal gi økt tilgang på kompetanse og kapital for å etablere flere vekstforetak. Investinor tilbyr risikovillig kapital til internasjonalt orienterte konkurransedyktige bedrifter, primært nyetableringer. For å lykkes i den internasjonale konkurransen er det i tillegg behov for konkurransedyktige finansierings-, garanti- og forsikringsordninger ved eksport. Garantiordningene i Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og lån ved kapitalvareeksport forvaltet av det nyopprettede statlige selskapet Eksportkreditt Norge AS skal gi norsk næringsliv tilgang på eksportfinansiering på tilsvarende vilkår som utenlandske konkurrenter.

Kap. 920 Norges forskningsråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
50	Tilskudd	1 337 563	1 360 000	1 413 900
	Sum kap. 0920	1 337 563	1 360 000	1 413 900

Virksomhetsbeskrivelse og tilstandsvurdering

Norges forskningsråd (Forskningsrådet) er den sentrale virkemiddelaktøren for gjennomføring av regjeringens forskningspolitiske prioriteringer. Forskningsrådets ansvarsområde dekker stort sett alle fagområder og Forskningsrådet har et bredt spekter av virkemidler innenfor grunnleggende forskning, næringsrettet forskning og forskningsbasert innovasjon. Forskningsrådet har i hovedsak tre roller: Det er myndighetenes sentrale forskningspolitiske rådgiver. Forskningsrådet har videre en operatørrolle knyttet til finansiering av forskning, organisering av forskningsprogrammer, utvikling av virkemidler, evaluering og formidling av forskningsresultater og fremme av internasjonalt forskningssamarbeid. Dessuten representerer Forskningsrådet en viktig møteplass for aktører i det norske forskningssystemet, offentlig forvaltning, næringsliv og allmennheten. Norges forskningsråd er organisert som et nettobudsjettert forvaltningsorgan og er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet. Forskningsrådet mottar bevilgninger over 16 departementers budsjetter, hvorav bevilgningen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett er den nest største. Forskningsrådet har blitt evaluert av Technopolis på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Det vises til Prop. 1 S (2012–2013) for Kunnskapsdepartementet for nærmere omtale.

Forskning og utvikling er en av de viktigste drivkreftene for økonomisk vekst, verdiskaping og samfunnsutvikling. Økt internasjonal konkurranse og økt internasjonalt samarbeid bidrar til økt nyskaping og produktutvikling på områder hvor de enkelte land har naturgitte, historiske eller andre fortrinn. Globaliseringen forsterker den teknologiske og industrielle spesialiseringen land imellom. Samtidig blir produkter og produksjonsprosesser stadig mer komplekse, noe som gjør landene mer og mer avhengig av hverandres kompetanse og ressurser.

Offentlige virkemidler for støtte av forskningsaktivitet må både evne å styrke forskning på områder hvor Norge har etablerte fortrinn, og understøtte nye ideer og forskningsresultater på områder hvor norske forskningsmiljøer eller bedrifter er i oppstartsfasen. Åpen konkurranse om forskningsmidler bidrar til at det er prosjekter med høy forskningskvalitet og betydelig verdiskapingspotensial som mottar offentlig støtte, uavhengig av hvilket tematisk område de befinner seg innenfor. Samtidig bidrar støtte til forskning innenfor prioriterte tematiske områder til at etablerte næringsmessige fortrinn styrkes, og at nye

materialiseres på områder hvor potensialet for dette er til stede. Et eksempel på førstnevnte er Regjeringens satsing på Brukerstyrt innovasjonsarena. Eksempler på sistnevnte er satsingene på maritim forskning og teknologiutvikling og fornybar energiteknologi.

Brede satsinger på generiske teknologiområder, slik som nanoteknologi, bioteknologi og informasjon- og kommunikasjonsteknologi, danner et kunnskapsmessig fundament for ytterligere forskning, utvikling og innovasjon i et bredt spekter av næringer som bygger på, og anvender, disse generiske teknologiene. Regjeringen har i 2012 derfor lansert to nye FoU-strategier, for henholdsvis bioteknologi og nanoteknologi, som nå følges opp i forslaget til statsbudsjett for 2013.

Egenutført FoU er viktig for bedriftenes produktivitet og konkurranseevne. Gjennom oppbygging av egen, spesialisert FoU-kapasitet styrker bedriftene sin evne til å identifisere og nyttiggjøre seg teknologi utviklet av andre og til å inngå i samarbeidskonstellasjoner med andre bedrifter og forskningsmiljøer.

I tillegg til å stimulere næringslivets egen FoU-innsats har det offentlige en rolle med å legge til rette for et velfungerende FoU-system som er tilstrekkelig relevant for norsk næringsliv, bl.a. en kompetent norsk instituttsektor som kan sikre næringslivet tilgang på ny kunnskap som utvikles i de akademiske kunnskapsmiljøene nasjonalt og internasjonalt. 99 pst. av verdens kunnskapsproduksjon skjer utenfor Norges grenser, og både instituttsektorens og næringslivets egen deltakelse i internasjonalt samarbeid er avgjørende for å sikre tilstrekkelig kvalitet og relevans av de produkter som utvikles i Norge i en global konkurransesituasjon. Utover dette er et velfungerende samarbeid mellom næringsliv og universitets- og høyskolesektoren viktig for at den nasjonale forskningsinnsatsen skal bære frukter i form av verdiskaping og næringsutvikling, bl.a. gjennom kommersialisering av næringsrelevante FoU-resultater som utvikles innenfor de akademiske miljøene.

Målstruktur for forskningspolitikken og departementets tilskudd

Det er utviklet en felles målstruktur og mål- og resultatstyringssystem (MRS) for departementenes tildelinger til Forskningsrådet. Målene i St.meld. nr. 30 (2008–2009) Klima for forskning (forskningsmeldingen), og Forskningsrådets egne målsettinger utgjør de samlede målsettingene for forskningspolitikken. MRS-systemet fastsetter et overordnet mål:

Forskningsrådet skal bidra til at Norge utvikler seg som kunnskapssamfunn. Norge skal være blant de fremste når det gjelder å utvikle, dele og ta i bruk ny kunnskap. Forskningen skal framskaffe kunnskap som kan øke verdiskaping og velferd, svare på samfunnsutfordringene og utvide grensene for vår erkjennelse.

Det overordnede målet er operasjonalisert i tre tilhørende hovedmål for Nærings- og handelsdepartementets tilskudd:

- økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet
- god ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet
- forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet

Nærings- og handelsdepartementet er opptatt av at Forskningsrådet skal bidra til å utvikle et kunnskapsbasert næringsliv gjennom bruk av relevante virkemidler og legger vekt på at midlene skal utløse økt FoU-innsats i næringslivet. Forskningsrådet skal understøtte og styrke kvalitet i forskningen og vurdere hvordan næringslivet og offentlige aktører i samarbeid kan forsterke og utvikle nasjonale prioriteringer i lys av internasjonal forskning og muligheten for bilateralt og multilateralt forskningssamarbeid. Forskningsrådet skal legge til rette for innovasjon gjennom kommersialisering av forskningsresultater og styrket forskningsformidling.

Post 50 Tilskudd

Hovedprioriteringer og tiltak over departementets budsjett i 2013

Verdiskaping danner grunnlag for samfunnets velferd. I Regjeringens siste forskningsmelding ble målene for forskningsbevilgningene fastsatt. Den overordnede målsettingen med Nærings- og handelsdepartementets tilskudd til Forskningsrådet er at midlene skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, gjennom utvikling av et stadig mer kunnskapsbasert næringsliv.

For å nå departementets overordnede mål legger departementet vekt på at følgende tiltak skal prioriteres:

- Tiltak for å stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet. Offentlige midler skal bidra til utvikling og gjennomføring av forskningsprosjekter med høy samfunnsøkonomisk avkastning.
- Tiltak for deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid. 99 pst. av verdens kunnskaps-

produksjon skjer utenfor Norges grenser. Norske forskningsmiljøer må gjennom internasjonalt samarbeid møte og utfordres av sterke FoU-miljøer og hente hjem kunnskap utviklet utenfor landets grenser.

- Tiltak for å sikre relevant forskningsinfrastruktur. Forskningsinstituttene skal bidra til å dekke behovet for anvendbar kunnskap i både næringsliv og offentlig forvaltning. Det er viktig å sikre god kvalitet på instituttene leveranser og sikre instituttene gode rammevilkår for å delta i internasjonale forskningsprosjekter.
- Tiltak for kommersialisering av forskningsresultater og mer samarbeid i forskningssystemet. Det er viktig at næringslivet samarbeider med forskningsmiljøer og myndigheter for å bidra til verdiskaping basert på ny teknologi.

Satsingen på næringsrelevant forskning gjennom Norges forskningsråd foreslås økt til 1 413,9 mill. kroner for 2013, en økning på 53,9 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2012. Hovedmålsettingen med tildelingen er å styrke utviklingen av et mer kunnskapsbasert næringsliv.

I budsjettforslaget for 2013 foreslås det å styrke bevilgningen til næringsrelevant forskning på strategisk viktige og nasjonalt prioriterte områder, som bioteknologi og nanoteknologi der Regjeringen har lagt fram nasjonale FoU-strategier. Som en oppfølging av Regjeringens bioteknologistrategi foreslås bevilgningen til det nye store programmet innen bioteknologi, Biotek2021 økt med 10 mill. kroner for først og fremst å styrke industriell bioteknologi, men også helse og marin bioprospektering med sikte på næringsutvikling. Som en oppfølging av FoU-strategi for nanoteknologi foreslås det nye store programmet innen nanoteknologi, Nano2021, økt med 20 mill. kroner for å styrke næringsrettet FoU rettet mot strategiens tematisk prioriterte områder. Det legges videre vekt på fortsatt å prioritere generelle virkemidler som er rettet inn mot bredden av norsk næringsliv. Tildeling til programmet Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) foreslås økt med 9,4 mill. kroner som muliggjør en betydelig utlysning i 2013. Tildelingen til Teknologirådet økes med 1 mill. kroner, bl.a. for å styrke rådets synlighet og kapasitet til å legge til rette for en hensiktsmessig samfunnsdialog om teknologiutviklingen. På det nukleære området foreslås det avsatt 5 mill. kroner til konseptvalgutredning (KVU) av etablering av nytt mellomlager for brukt radioaktivt brensel, jf. omtale under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Nærings- og handelsdepartementets tilskudd vil bidra til å sikre utlysninger innenfor flere programområder i 2013.

Midlene fra Nærings- og handelsdepartementet foreslås fordelt slik i 2013:

Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2011	Fordeling 2012	Forslag 2013
Tilskudd til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	782 850	790 850	842 600
Tilskudd til institutter og annen infrastruktur	398 300	400 300	402 450
Tilskudd til kommersialisering og nettverkstiltak	116 350	126 350	126 350
Tilskudd til andre tiltak	39 500	42 500	42 500
Sum	1 337 000	1 360 000	1 413 900

Tilskudd til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid

Formålet med Nærings- og handelsdepartementets tildeling til Forskningsrådets forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid er å stimulere til kunnskapsbasert næringsutvikling og økt FoU-innsats i næringslivet. Disse midlene bidrar særlig til hovedmål 1: Økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet. En betydelig del av prosjektene som mottar midler via denne posten, er brukerstyrte, noe som innebærer at næringslivets forskningsbehov står sentralt når det gjelder innretning og valg av forskningstemaer.

Forskningsprogrammene deles i generelle og tematiske virkemidler. De generelle virkemidlene skal sikre støtte til de beste prosjektene uansett bransjetilhørighet, med unntak av de områdene som dekkes av tematisk rettede programmer. De tematiske virkemidlene består av programmer rettet mot prioriterte tematiske og teknologiske områder. Disse virkemidlene er rettet mot næringer og teknologiområder der Norge har spesielle fortrinn, eller der Regjeringen ønsker å prioritere

et område fordi det foreligger særlige behov eller potensial for verdiskaping.

Sentrale mål for satsingen på internasjonalt forskningssamarbeid er at det skal styrke både kvaliteten i og relevansen av norsk forskning. Internasjonalt forskningssamarbeid skal bidra til ny kunnskap, etablering av internasjonale kunnskapsnettverk og innpass på nye markeder. Internasjonalisering gis høy prioritet i forskningspolitikken og innebærer en satsing både på multilateralt og bilateralt samarbeid. Målet med tildelingene er å sikre både resultater med langsiktige effekter og en bred deltakelse fra norske forskningsmiljøer og bedrifter i slikt samarbeid.

Bevilgningene fra departementet til de generelle programmene i Forskningsrådet og til internasjonalt forskningssamarbeid er samlet for at internasjonalt samarbeid skal integreres bedre i Forskningsrådets vurderinger av støtteverdige prosjekter. Dette er også i tråd med Forskningsrådets internasjonale strategi.

Midlene til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid foreslås fordelt slik i 2013:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2011	Fordeling 2012	Forslag 2013
Forskningsprogrammer ¹	702 950	710 950	762 700
– <i>Generelle virkemidler</i>	-380 200	-379 200	-388 600
– <i>Tematiske virkemidler</i>	322 750	331 750	374 100
Internasjonalt forskningssamarbeid ²	79 900	79 900	79 900
Sum forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	782 850	790 850	842 600

¹ Forskningsprogrammer var i tidligere års Prop. 1 S betegnet som underpost 50.1 Programmer.

² Internasjonalt forskningssamarbeid var i tidligere års Prop. 1 S betegnet som underpost 50.4 Internasjonalt samarbeid.

Resultatrapport 2011

Forskningsprogrammer

Generelle virkemidler

Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) finansieres hovedsakelig av midler over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. BIA har stor pågang av gode prosjektsøknader og interessen for programmet er økende. Det er prosjekter som synes å ha høyest bedrifts- og samfunnsøkonomisk potensial, som får støtte. Ca. 1/3 av søkerne til programmet innvilges støtte, og konkurransen om midlene avgjøres ut fra en vurdering av forskningsinnhold, innovasjonsgrad, samfunnsnytte og verdiskapingspotensial.

Prosjektene i BIA kjennetegnes av høy innovasjonsgrad og stort potensial for verdiskaping. Mange av prosjektene består av brede konsortier, de aller fleste med internasjonale deltakere og med samarbeid langs verdikjeder eller på tvers av bransjer. Andre prosjekter gjennomføres av forskningsbaserte, nyetablerte bedrifter. Forskningsrådets brukerstyrte prosjekter blir årlig evaluert av Møreforskning. Den siste rapporten ble publisert i mai 2012. Rapporten viser at BIA-prosjekter lykkes når det gjelder betydning for bedriftenes utvikling og innovasjonsgrad. Analyse av de avsluttede prosjektene viser at BIA lykkes med å selektere prosjekter som er godt forankret i bedriftenes strategier og bidrar til økonomisk avkastning for bedriftene.

BIA hadde i 2011 en samlet finansiering på 375,2 mill. kroner, hvorav 355,2 mill. kroner fra Nærings- og handelsdepartementet. 307,5 mill. kroner ble benyttet på 176 løpende prosjekter, hvorav 36 var nye av året. Det var til sammen 448 norske bedrifter med i disse forskningsprosjektene, hvorav 214 små og mellomstore bedrifter med mindre enn 100 ansatte. I 93 pst. av prosjektene var det internasjonale samarbeidspartnere.

BIA bidrar til økt forskning i næringslivet ved at offentlige midler utløser betydelig egeninnsats, vilje til å satse på større prosjekter og finansiering fra næringslivet selv. Forskningsrådets andel av totalkostnadene i FoU-prosjekter var 38,1 pst. i 2011, tilsvarende som for 2010. Beregninger gjort av Forskningsrådet viser at 1 mill. kroner fra BIA utløser om lag 2,2 mill. kroner fra andre kilder, i hovedsak fra private. BIAs prosjektportefølje grupperer seg rundt temaer som har høy næringspolitisk prioritet som miljø, energi, helse og IKT. BIAs finansiering av FoU-prosjekter fordeler seg rimelig likt på de ulike næringssektorene

fra år til år. Det var i 2011 75 doktorgradsårsverk og 15 postdoktorgradsårsverk knyttet til programmet, og det har vært en positiv utvikling i antall publiserte vitenskapelige artikler, rapporter og foredrag på internasjonale konferanser fra BIA-prosjektene.

Utviklingen innenfor BIA har over år gått i retning mot større, mer krevende og internasjonalt orienterte forskningsprosjekter, med økende vekt på miljøvennlig teknologi. Denne tendensen har fortsatt i 2011. Departementet er tilfreds med en slik utvikling som er i tråd med målsettingene om økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning, og at forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet. En slik utvikling synes videre rimelig gitt innføringen av Skattefunn-ordningen, som håndterer mindre prosjekter fra enkeltbedrifter.

Ordningen med nærings-ph.d. er et formalisert samarbeid mellom bedrifter og høyere utdanningsinstitusjoner om å utdanne doktorander. Dette er en generell ordning uten tematiske eller faglige avgrensninger. Samlede tilskudd til nærings-ph.d. var i 2011 38,45 mill. kroner med 25 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Prosjektene innenfor ordningen omfatter bl.a. områder som helse/farmasi, miljøteknologi, IKT, marinteknologi og fiskeri.

Antall nye prosjekter i nærings-ph.d.-ordningen har økt fra 65 i 2010 til 115 ved utgangen av 2011.

Tematiske virkemidler

Maritim og offshore (Maroff-programmet) skal bidra til å realisere Regjeringens satsing på innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i maritim sektor. Som en oppfølging av Regjeringens maritime strategi var satsingsområdene i 2011 miljø, avansert transport og logistikk og krevende miljøvennlige maritime operasjoner. Programmet støttet 88 forskningsprosjekter i 2011. Maroffs viktigste virkemiddel for å bidra til økt verdiskaping i næringen er innovasjonsprosjekter. Av programbudsjettet gikk om lag 2/3 til innovasjonsprosjekter. Basert på rekordstor søknadsmengde i 2010 ble det startet 28 innovasjonsprosjekter og to kompetanseprosjekter i 2011. Som en oppfølging av Maritim21 ble det i 2011 også mulig å søke støtte til større demonstrasjonsprosjekter. I 2011 var 23 doktorgradsårsverk tilknyttet programmets prosjekter. På doktorgradsnivå ble det utført 7,5 årsverk.

Gassmaks-programmets overordnede mål er å bidra til økt verdiskaping gjennom industriell for-

edling av naturgass. Programmet har fått flere brukerstyrte innovasjonsprosjekter de siste årene, i tråd med føringene om at programmet over tid skal ha en større andel næringsrelevante prosjekter i porteføljen. Det ble i 2011 avsatt midler til fire nye innovasjonsprosjekter. Programmet har hatt en vesentlig økning fra 2010 til 2011 i antall publikasjoner.

Matprogrammet (Norsk mat fra sjø og land) har bidratt til nærings- og forvaltningsrettet forskning i hele verdikjeden fra forbruker til primærproduksjon for landbruksbasert matproduksjon og sjømat. Matprogrammet ble avsluttet ved utgangen av 2011, og ansvarsområdet og løpende portefølje videreføres i det nye programmet Bio-nær. Matprogrammets hadde et disponibelt budsjett i 2011 på 176,8 mill. kroner, hvor Nærings- og handelsdepartementets andel utgjorde 10,15 mill. kroner. Nærings- og handelsdepartementets engasjement rettet seg mot programmets mål om å styrke innovasjon og konkurransedyktighet i norske matnæringer/-bedrifter. Midler over Nærings- og handelsdepartementets budsjett gikk til brukerstyrte innovasjonsprosjekter med bedrifter som kontraktspartner.

Under de tematiske virkemidlene avsettes også midler til flere programmer som skal koble sammen grunnforskning, anvendt forskning og innovasjonstiltak på prioriterte nasjonale områder. Programmene finansieres over flere departementers budsjetter. Det ble i 2011 tildelt 159 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til programmene Verdikt (Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT), Renergi (Framtidens rene energisystemer), Nanomat (Nanoteknologi og nye materialer) og Fuge (Funksjonell genomforskning). Dette utgjorde nærmere 25 pst. av total bevilgning til disse fire programmene og 12 pst. av departementenes samlede bevilgninger til samtlige sju store programmer på 1,3 mrd. kroner. De to sistnevnte programmene ble avsluttet i 2011. Nye programsatsinger innen nanoteknologi og bioteknologi er Nano2021 og Biotek2021. Langsiktig kunnskapsutvikling på disse områdene er av stor betydning for framtidig næringsutvikling og for å møte framtidige utfordringer innenfor bl.a. energi, miljø og helse. Regjeringen har derfor utarbeidet egne FoU-strategier på disse to områdene. Strategiene legger føringer for innretningen av de nye programsatsingene på området.

Verdikt

Den største delen av de tematiske midlene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett,

64,8 mill. kroner, gikk til IKT-programmet Verdikt. Fremtidens Internett (sosiale nettverk, tingenes Internett og mobilt Internett) er programmets hovedprioritet. Aktivitetene i 2011 var relevante primært for kunnskaps- og IKT-næringen og sekundært for næringer innenfor medier, kultur, samferdsel, energi (petroleum og annet) og tjenesteyting. Næringslivets egenfinansiering i Verdikt-prosjekter er på samme nivå som det programmet selv investerer, hvilket gjør Verdikt til et av de store programmene som næringslivet bidrar mest til.

Nanomat

Programmet har bidratt til nasjonal kunnskaps- og innovasjonsutvikling innenfor nanoteknologi, mikroteknologi og nye materialer på områder av strategisk viktighet for Norge. 2011 var programmets siste driftsår med fokus på formidling av resultater gjennom flere kanaler som nyhetsbrev, nettsider og utarbeidelse av programmets slutt-rapport. I november 2011 ble programmets slutt-konferanse avholdt med nær 150 deltakere fra akademia, næringsliv og forvaltning. I 2011 ble det oppnådd gode resultater innenfor bl.a. områdene energi, IKT og helse. Nærings- og handelsdepartementets midler til Nanomat-programmet var på 32,4 mill. kroner i 2011 av totalt 95,1 mill. kroner. Av totalt 60 prosjekter var 28 rettet mot næringslivet.

Renergi

Til sammen 21 mill. kroner av midlene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett gikk til Renergi-programmet i 2011, samme beløp som i 2010. Renergi er det viktigste programmet i Forskningsrådet for satsing på miljøvennlig energi. Programmet har, i tillegg til etablering av 11 nye Forskningsssentre for miljøvennlig energi, stått sentralt i Regjeringens oppfølging av Klimaforliket. Programmet dekker hele verdikjeden innenfor energi, både energiproduksjon, energibruk og distribusjon. Om lag 75 pst. av midlene i 2011 gikk til næringsrettede prosjekter. Prosjektporteføljen dekker bl.a. energieffektivisering i byggsektoren og industrien, energimarkedet og ulike typer fornybar energi. Det vises til nærmere omtale i Prop. 1 S (2012–2013) for Olje- og energi-departementet.

Fuge

Fuge, som virket til og med 2011, vektla strategisk, langsiktig kunnskapsutvikling og innovasjon innenfor bioteknologi. Slik har Fuge bidratt til å styrke norsk funksjonell genomforskning innenfor de basalbiologiske, medisinske og marine fagfelt. Gjennom Fuge er det utviklet ny teknologi og metodekompetanse som kan bidra til å løse framtidige samfunnsutfordringer og utvikle biobaserte næringer. I tillegg har Fuge vært med på å gjøre norske fagmiljøer til attraktive internasjonale forskningspartnere. Nærings- og handelsdepartementets initiativ og bidrag overfor OECDs arbeidsgruppe innenfor bioteknologi, Working Party on Biotechnology, har ført til at marin bioteknologi er satt på dagsorden innenfor OECD. Norge har engasjert seg sterkt i dette arbeidet som også fokuserer på det marine miljøets muligheter til å bidra til framtidig bærekraftig verdiskaping. Fuge har i hovedsak blitt finansiert over budsjettene til Kunnskapsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og av avkastningen fra Forskningsfondet og hadde i 2011 et disponibelt budsjett på 249,8 mill. kroner, hvorav 40,4 mill. kroner fra Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Av 102 løpende prosjekter var bl.a. ti innovasjonsprosjekter, fire kompetanseprosjekter og 83 forskerprosjekter. Programmet ble avsluttet i 2011.

Forskningsmidlene til Regjeringens satsing på marin bioprospektering kanaliseres som en egen satsing innenfor Fuge-programmet og etterfølgende Biotek2021. Forskningsrådet gjennomførte i 2011 første utlysning på basis av prioriteringene lagt i Regjeringens strategi for marin bioprospektering i 2010. Nærings- og handelsdepartementets budsjettmidler på 29 mill. kroner for 2011 har primært gått til de fem næringsrettede prosjektene som ble igangsatt i 2010 samt det femårige forskningsprosjektet, MARZymes, som ble igangsatt i 2009 i samarbeid mellom Universitetet i Tromsø, NTNU, SINTEF og Universitet i Umeå.

I tillegg mottok programmene E-videnskap (eVITA), Transikk (Transportsikkerhet), Miljø 2015 og ELSA (Etiske, rettslige og samfunnsmessige aspekter ved bioteknologi, nanoteknologi og nevroteknologi) midler over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. eVITA, som ble tildelt 7,4 mill. kroner, har bidratt til forskning på andre vitenskapelige områder enn IKT, bl.a. ved hjelp av simuleringer som muliggjøres i samspillet mellom matematikk, statistikk og informatikk. Slike simuleringer krever stor regnekraft og er viktige på mange forskningsområder, deriblant de næringsrettede.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Norsk næringsliv og norske forskningsmiljøer har et betydelig utbytte av å samarbeide med sterke forskningsmiljøer i utlandet. Målet med de internasjonale stimuleringsiltakene er å øke norsk deltakelse i, og utbytte av, internasjonalt næringsrettet forskningssamarbeid og øke det internasjonale samarbeidet også i de nasjonale programmene. Internasjonalt forskningssamarbeid har vært prioritert innenfor Regjeringens forskningspolitikk de senere år.

Europasamarbeidet er den viktigste arenaen for norsk FoU-samarbeid med utlandet og omfatter ikke bare deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (EUs 7. rammeprogram), men også et voksende antall initiativer som benevnes som randsonaktiviteter (aktiviteter med finansiering dels fra rammeprogrammet, dels i form av nasjonal medfinansiering) til rammeprogrammet. Norsk deltakelse i disse internasjonale aktivitetene er i tråd med nasjonale prioriteringer.

Prosjektetableringsstøtten er en økonomisk støtteordning til søknadsutforming for norsk deltakelse i EUs 7. rammeprogram og randsonaktiviteter til rammeprogrammet (omfatter Eureka/Eurostars, felles teknologiinitiativer m.m.). Det ble i 2011 tildelt 40,2 mill. kroner i prosjektetableringsstøtte, hvorav 19 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Av de totale midlene gikk 29 pst. til bedriftssøknader, mens øvrige midler gikk til søknader fra institutter og universitets- og høyskolesektoren.

Nærings- og handelsdepartementet er ansvarlig departement for de teknisk-industrielle instituttene. Samfinansieringsordningen er et nasjonalt tilskudd til norske forskningsinstitutter som har oppnådd tildeling fra EUs 6. rammeprogram. Det ble gitt 1 mill. kroner i støtte til instituttene gjennom denne ordningen i 2011. Rammeprogrammet hadde siste utlysningsrunde i 2006, og prosjektene er i dag stort sett avsluttet.

Eureka er et europeisk nettverk for innovasjon som skal bidra til å stimulere markedsorientert FoU. Norske miljøer har vist stor interesse for innovasjonsprogrammet Eurostars, som er et felles initiativ fra Eureka og Europakommisjonen for å styrke forskningsintensive små- og mellomstore bedrifter. I 2011 ble det tildelt 26 mill. kroner til Eurostars-prosjekter.

Norge deltar i de to felles teknologiinitiativene *Artemis* og *Eniac*, som er samarbeidsprogrammer mellom næringsliv og offentlige myndigheter. Artemis støtter forskning innenfor elektronikk og

programvare og Eniac innenfor mikro- og nano-elektronikk. Til disse to programmene ble det i 2011 tildelt henholdsvis 1,5 og 1,0 mill. euro. EUs samarbeidsprogram AAL (Ambient Assisted Living) finansierer prosjekter for utvikling av IKT-baserte produkter og tjenester som kan forbedre eldre livskvalitet. Det norske bidraget til finansiering av AAL var 0,6 mill. euro i 2011, hvorav 1 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Bilateralt forsknings samarbeid er av stor betydning for kunnskapsutviklingen i norske forskningsmiljøer og norsk næringsliv. Forskningsrådets BILAT-ordning skal stimulere til økt bilateralt samarbeid innenfor prioriterte områder. Den næringsrettede delen av ordningen (BilatNæring) styrker samarbeidet mellom forskningsmiljøer og bedrifter og prioriterer områdene mat, helse, fornybar energi og nye materialer. Prioriterte land er USA, Canada, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika. Det er for perioden 2009-11 avsatt inntil 62,52 mill. kroner til ni prosjekter innen de faglig relaterte programmene Havbruk, Mat, BIA og Renergi. 10,9 mill. kroner ble disponert til dette formålet i 2011.

Fransk-norsk stiftelse skal fremme samarbeid mellom Frankrike og Norge gjennom finansiell støtte til bilaterale FoU-prosjekter med næringslivsdeltakelse, seminarer og korttidsopphold for forskere. Årlig støttebeløp fra norsk side ligger på 3 mill. kroner. Ni fellesprosjekter fikk støtte i 2011, hvorav to ble startet eller vedtatt i 2011.

Cost (European Cooperation in Science and Technology) er et mellomstatlig samarbeidsorgan for koordinering av nasjonale forskningsprosjekter hvor hovedtyngden er av mer grunnleggende karakter og næringslivsdeltakelsen mer beskjeden. I 2011 var det norsk deltakelse i 170 av 250 aktive Cost-nettverk.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

I 2013 vil Nærings- og handelsdepartementet videreføre de tidligere års langsiktige prioriteringer og styrke utvalgte områder av betydning for utviklingen av nytt næringsliv. Satsingen vil dekke generelle og åpne virkemidler og tematiske eller teknologiske områder hvor Norge har spesielle forutsetninger eller muligheter for å hevde seg på den internasjonale forskningsarenaen. Prioriteringen vil styrke den langsiktige verdiskapingen i Norge gjennom å stimulere til omstilling og økt verdiskaping i etablert næringsliv og utvikling av nytt næringsliv.

Generelle virkemidler

Brakerstyrt innovasjonsarena (BIA): Formålet med brukerstyrte FoU-satsinger og innovasjonsprosjekter er kunnskapsoverføring mellom forskningsmiljøene ved offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringslivet. Formålet med ordningen er at offentlige midler skal bidra til økt egeninnsats for forskning i næringslivet. Den ikke-tematiserte konkurransen i ordningen skal stimulere til utvikling av tverrfaglige prosjekter. Tildeling til BIA-programmet forelås økt med 9,4 mill. kroner som muliggjør en betydelig utlysning i 2013. I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevilget 10 mill. kroner til BIA for å stimulere til iverksetting av nye forskningsprosjekter for framtidig vekst innen treforedlingsindustrien. Dette området skal fortsatt ha høy prioritet i 2013 innen programmet.

Nærings-ph.d.: Ordningen stimulerer til forskerrekuttering til næringslivet og er et virkemiddel for å styrke samspillet mellom bedrifter og forskningsinstitusjoner. En viktig prioritering for å nå aktuelle kandidater er mobilisering og profilering av ordningen. For å sikre en videreføring av startede prosjekter og opprettholdelse av utlysningsnivået og oppstart av nye prosjekter på dagens nivå, foreslås det å videreføre Nærings- og handelsdepartementets støtte på 25 mill. kroner i 2013. I tillegg settes det av midler til ordningen over Kunnskapsdepartementets budsjett.

Tematiske virkemidler

Maroff: De prioriterte innovasjonsområdene under ordningen er miljø og miljøvennlig energitnyttelse, krevende miljøvennlige operasjoner i bl.a. nordområdene og avansert logistikk og transport. Næringsens innspill til en helhetlig maritim forsknings- og innovasjonsstrategi, kalt Maritim 21, vil følges videre opp bl.a. ved å legge til rette for demonstrasjonsprosjekter som innebærer fullskala testing av teknologi.

Gassmaks: I 2013 vil Gassmaksprogrammet legge vekt på flere brukerstyrte innovasjonsprosjekter, i tråd med føringer om at programmet over tid skal ha en større andel næringsrelevante prosjekter i porteføljen. Programmet vil prioritere bruk av gass i metall- og mineralproduserende industri og på samarbeid med internasjonale aktører innenfor petrokjemisk industri.

Bionærprogrammet: Tilskuddet til Bionærprogrammet i 2013 foreslås å gå til brukerstyrte innovasjonsprosjekter med prioritet til prosjekter hvor bedrifter er kontraktspartner. Dette er en videre-

føring av Nærings- og handelsdepartementets engasjement i Matprogrammet som ble avsluttet i 2011. I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevilget 10 mill. kroner til Bionærprogrammet for å stimulere til iverksetting av nye forskningsprosjekter for framtidig vekst innen treforedlingsindustrien. Dette området skal fortsatt være sentralt innen denne programsatsingen.

Verdikt: Programmet skal vare fram til 2014. Den tematiske strukturen for programmet legger vekt på framtidens Internett og, innenfor dette, sosiale nettverk, tingenes Internett og mobil Internett. Under denne strukturen skal Verdikt fortsatt operere med fire faglige søyler for:

- brukergrensesnitt, informasjonshåndtering og programvareteknologi
- kommunikasjonsteknologi og infrastruktur
- sikkerhet, personvern og sårbarhet
- sosiale, økonomiske og kulturelle utfordringer og muligheter

Den kommende strategien for IKT-forskning vil legge føringer for videre bruk av midler framover. Forskningsrådet har påbegynt arbeid med å vurdere en eventuell ny programsatsing etter Verdikt.

Nano2021: Nanoteknologi er et generisk teknologiområde med et stort potensial for innovasjon og næringsutvikling innenfor en rekke nasjonalt prioriterte anvendelsesområder. Nano2021 skal følge opp føringene i Regjeringens FoU-strategi for nanoteknologi som ble lagt fram i juni 2012. For 2013 skal midlene til nanoteknologi over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, inklusiv den foreslåtte styrkingen av programmet på 20 mill. kroner, bidra til økt innovasjon, kommersialisering og næringsutvikling basert på nanoteknologi. Midlene skal også bidra til en ansvarlig teknologiutvikling på området. I tråd med nanoteknologistrategien skal det gis prioritet til områdene energi, miljø, helse, mat, IKT, avanserte materialer, bioteknologi, HMS og ELSA.

Renergi: Departementets støtte til programmet er med på å styrke satsingen mot næringslivet. Programmet løper fram til og med 2013. Prioriterte områder i siste fasen av programmet vil bl.a. være brukerstyrte innovasjonsprosjekter rettet mot miljømessige energisystemer, konkurransedyktige varer og tjenester knyttet til energisektoren og konkurransedyktige fagmiljøer som samarbeider med internasjonale aktører.

Biotek2021: Bioteknologi er, som IKT og nanoteknologi, en muligjørende teknologi med et stort potensial for innovasjon, næringsutvikling og økt konkurransekraft. I dag har bioteknologien

særlig stor anvendelse i helserelaterte næringer – både i Norge og internasjonalt. OECD vurderer at bioteknologi vil få større betydning enn i dag innenfor marin og landbasert matproduksjon og i industrielle prosesser. Både OECD og EU bruker i mange sammenhenger begrepet «bioøkonomi» for å beskrive slike endringer. De næringsmessige aspektene er sentrale i det nye strategiske bioteknologiprogrammet, Biotek2021, som viderefører Regjeringens satsing på bioteknologi. Biotek2021 skal bidra til implementering av Regjeringens nasjonale strategi for bioteknologi. Bevilgningene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, inklusiv den foreslåtte styrkingen av programmet med 10 mill. kroner, skal bidra til å utløse dette potensialet og i første rekke rettes inn mot industriell bioteknologi og deretter helse og marin bioprospektering med sikte på næringsutvikling.

Andre programmer, deriblant eVITA (e-Viten-skap) som handler om utvikling av nye arbeidsformer og forskningsmetoder med basis i nødvendig elektronisk infrastruktur for å håndtere store mengder digitale data, mottar også bevilgninger under denne posten.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Internasjonalt forskningssamarbeid fører til teknologiske framskritt og verdiskaping, fremmer arbeidsdeling og hindrer forskningsmessig dobbeltarbeid. Samarbeidet innen FoU og innovasjon har avgjørende betydning for å kunne møte de globale utfordringene på områder som energi, miljø, klima og helse. Departementet forutsetter en effektiv videreføring av implementeringen av Forskningsrådets internasjonale strategi og integrering av dets virkemidler i internasjonalt arbeid. Dette bidrar til å knytte den internasjonale innsatsen til sterke norske miljøer og derved øke gjennomslagskraften i de internasjonale forskningsprogrammene.

Europeiske forskningsinitiativ forventes å utvikles videre, bl.a. gjennom felles satsinger innenfor European Research Area i 2013. Eurostars, teknologiinitiativene Artemis og Eniac og Ambient Assistent Living har i stor grad sammenfall med de nasjonale programmene BIA, Verdikt og Nanomat. Nye europeiske randsoneraktiviteter som er ventet i forbindelse med EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon, Horizon2020, vil ha oppstart allerede i 2013, men uten nasjonal medfinansiering det året. Dette gjelder spesielt en målrettet satsing på utvalgte områder innenfor grunnforskning på næringsrettede teknologiområder.

Slik nasjonal medfinansiering kan bli aktuelt fra 2014, som er oppstartsåret for Horizon 2020.

Det bilaterale arbeidet med land utenfor Europa, særlig ledende FoU-nasjoner som USA, er en viktig bestanddel i å lykkes med den internasjonale satsingen. Tiltak for både det bilaterale og multilaterale arbeidet, som prosjektetableringsstøtte og posisjoneringsstøtte, skal i økende grad anvendes til å stimulere til økt internasjonal aktivitet.

På bakgrunn av ovennevnte prioriteringer foreslås det tildelt 842,6 mill. kroner til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid i 2013.

Tilskudd til institutter og annen infrastruktur

Tilskuddet til forskningsinstitutter og infrastruktur skal bl.a. bidra til et velfungerende forskningssystem, jf. målsettingen om god ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet. Hoveddelen av departementets tilskudd vil benyttes til basisbevilgninger til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene. For øvrig dekker tilskuddet strategiske programsatsinger på teknologiområder rettet mot kunnskapsleverandørene (universiteter og høyskoler) for å sikre at disse leverer tjenester som er relevante og av høy kvalitet til eksisterende og framtidig næringsliv. Videre gis det midler til drift av nukleær virksomhet, Simulasenteret, Teknologirådet og Norges Tekniske Vitenskapsakademi.

Midler til institutter og annen infrastruktur foreslås fordelt slik 2013:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2011	Fordeling 2012	Forslag 2013
Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter	259 700	259 700	259 700
Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte	42 600	43 600	43 600
Nukleær virksomhet og andre infrastrukturtiltak	96 000	97 000	99 150
Sum institutter og annen infrastruktur	398 300	400 300	402 450

Resultatrapport 2011

Midler til institutter og infrastruktur omfattet i 2011 basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene og annen institusjonsstøtte som strategiske universitetsprogrammer, støtte til sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og til Simulasenteret. Tilskuddet har videre omfattet støtte til nukleær infrastruktur (Haldenprosjektet, øvrige nukleære aktiviteter på Kjeller og lager for radioaktivt avfall i Himdalen) og andre infrastrukturtiltak (støtte til Teknologirådet, Norges Tekniske Vitenskapsakademi og forskningsetiske komiteer).

Basisbevilgningene til instituttene skal gi muligheter for langsiktig kunnskaps- og kompetansebygging på strategisk viktige teknologiområder og internasjonalt samarbeid, slik at instituttene styrkes som gode leverandører av forskning til næringsliv, offentlig forvaltning og samfunnet for øvrig. Basisbevilgningene bidrar også til at instituttene kan bygge opp ny og relevant kompetanse på områder som ikke umiddelbart etterspørres av næringslivet. I 2011 har instituttene, bidratt

til bedre kobling mellom næringslivet og akademiske miljøer og til norsk deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid. Gjennom dette har de bidratt til god måloppnåelse i henhold til målsettingen om god ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet.

Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter

De teknisk-industrielle instituttene primære oppgave er prosjektrettet oppdragsforskning for næringsliv og offentlig forvaltning på det naturvitenskapelige og teknologiske området.

Midler til de teknisk-industrielle instituttene omfatter grunnbevilgninger til Christian Michelsen Research, Institutt for energiteknikk (IFE), Norsk Marinteknisk forskningsinstitutt (Marintek), Norges Geotekniske Institutt, The Norwegian Seismic Array, Northern Research Institute, Norsk Regnesentral, International Research Institute of Stavanger, Stiftelsen SINTEF, SINTEF Energi, SINTEF Petroleum og Telemark teknisk-industrielle utviklingscenter.

Basisbevilgningen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til de teknisk-industrielle instituttene utgjorde 259,7 mill. kroner i 2011. Videre hadde instituttene oppdragsinntekter på 2 776 mill. kroner. Samlede driftsinntekter for instituttene var 4 266 mill. kroner. I det nye finansieringssystemet mottar institutter grunnbevilgning bare fra sitt arenadepartement, som for de teknisk-industrielle instituttene er Nærings- og handelsdepartementet. De nevnte instituttene hadde et positivt driftsresultat på til sammen 203 mill. kroner i 2011.

Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte

Annen institusjonsstøtte omfattet 22,6 mill. kroner til strategiske universitetsprogrammer på områder som er viktige for norsk næringsliv, 10 mill. kroner hver til Sentre for forskningsdrevet innovasjon innenfor miljøteknologi og til Simulasenteret (Simula Research Center, som driver grunnleggende forskning knyttet til programvareutvikling).

Nukleær virksomhet og andre infrastrukturiltak

Midlene til nukleær virksomhet omfatter avsetning til Haldenprosjektet (The OECD Halden Reactor Project), drift av Institutt for energiteknikk (IFE) sin nukleære virksomhet på Kjeller og kombinert lager og deponi for lavt og middels radioaktivt avfall i Himdalen (KLDRA Himdalen) og Euratoms strålevernprogram.

IFE ble i 2008 gitt konsesjon for seks år for Haldenreaktoren og ti år ved de øvrige anleggene i Halden. Videre ble det gitt en konsesjon på ti år for anlegget på Kjeller.

Haldenprosjektet er det største og eldste internasjonale forskningsprosjektet i Norge og administreres av IFE. Målet for prosjektet er å gjøre produksjon av kjernekraft sikrere. Prosjektet gikk i 2011 inn i det tredje og siste året av daværende treårige avtaleperiode, og prosessen med å forhandle fram en ny treårsavtale ble sluttført og godkjent av de internasjonale partnerne. Etter anbefaling fra Regjeringen ga Stortinget sin tilslutning til at IFE i 2011 kunne inngå en ny treårig avtale for perioden 2012–14 om norsk deltakelse i prosjektet, med et samlet statlig tilskudd på 112,5 mill. kroner, jf. Prop. 1 S (2011–2012). I 2011 har Haldenprosjektet særlig bidratt med forskningsdata om kjernebrenselets oppførsel ved tap av kjølevann.

Avsetningen til annen nukleær virksomhet ved IFE Kjeller utgjorde 45,15 mill. kroner i 2011.

Virksomheten på Kjeller er knyttet til forskningsreaktoren JEEP II og ivaretar viktige nasjonale oppgaver som grunnforskning i fysikk (materialforskning), virksomheten ved isotoplaboratoriet og bestrålingsteknologi. I tillegg ble det fordelt 1 mill. kroner til deltakelse i Euratoms forskningsprogrammer.

Utgiftene forbundet med deltakelsen i Euratoms forskningsprogrammer har vært dekket med 1 mill. kroner per år fra flere departementer. Ordningen administreres av Norges forskningsråd. Det gjøres en ny vurdering av finansieringen fra 2014, når arbeidsprogram for Euratoms forskningsprogrammer om strålevern og avfallshåndtering i EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon, Horizon 2020, foreligger.

KLDRA Himdalen eies av Statsbygg, men drives av IFE på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. Alt gammelt, klargjort lavt og middels radioaktivt avfall som var lagret eller nedgravd ved IFE, er overført til KLDRA i Himdalen. Ved siden av drift av KLDRA ivaretok IFE også behandling av alt radioaktivt avfall generert i Norge før plassering i deponiet i Himdalen. IFE fikk i 2008 fornyet driftskonsesjon for Himdalanlegget fram til 30. april 2012, og departementets driftsavtale med IFE fra 1999 ble midlertidig forlenget. Departementet utreder for tiden konkurranseutsetting av drift av Himdalen.

Arbeidet med utredning av en ny mellomlagerløsning for brukt reaktorbrensel og annet langlivet mellomaktivt avfall fortsatte i 2011, bl.a. ved at Stranden-utvalget (tidligere Fase 2-utvalget) ferdigstilte sitt arbeid gjennom framleggelsen av NOU (2011: 2): Mellomlagerløsning for brukt reaktorbrensel og langlivet mellomaktivt avfall. Teknisk utvalgs utredning om spesialbehandling av ustabilisert brukt brensel i forkant av mellomlagring (2010) inngikk som underlag for Stranden-utvalget. Utredningene var på bred høring i 2011.

Andre infrastrukturiltak omfatter støtte til finansiering av virksomheten til Teknologirådet og Norges Tekniske Vitenskapsakademi. Institusjonene har en viktig rolle når det gjelder å stimulere til teknologidebatt og formidling av forskningsresultater. I tillegg ytes støtte til forskningsetiske komiteer.

Teknologirådet er et uavhengig rådgivende organ som skal identifisere muligheter og konsekvenser ved ny teknologi, og stimulere til offentlig debatt rundt dette. I 2011 ble det avsatt 7 mill. kroner til Teknologirådet. Rådet ble i 2011 evaluert av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning. Evalueringen viser at Teknologirådet skårer høyt på kapasitet, kompetanse og

kvalitet. Som følge av evalueringen vil det framover bli arbeidet med å gjøre Teknologirådet mer synlig i samfunnet.

I 2011 ble det avsatt 1 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi og 0,5 mill. kroner til de forskningsetiske komiteene.

Statens finansielle medvirkning for dekommisjonering av IFEs nukleære anlegg

I de vilkår som er stilt i konsesjonen for de nukleære anleggene på Kjeller og i Halden, slås det bl.a. fast at det skal foreligge planer for dekommisjonering, dvs. en forsvarlig avvikling av anleggene. Videre er det stilt krav om at det skal foreligge en finansieringsplan for dekommisjoneringen som skal være omforent med de parter som er forutsatt å bidra til den. IFE har, med referanse til konsesjonskravene, anmodet Nærings- og handelsdepartementet om at statens eventuelle medvirkning til finansieringen avklares. I statsbudsjettet for 2011 tok staten et finansielt medansvar for framtidig dekommisjonering under forutsetning av at IFE etablerer en ordning for å sette av egne midler til samme formål, og at ordningen utformes i samsvar med nasjonalt og internasjonalt regelverk. Det ble i 2010 påbegynt et arbeid med å etablere en slik ordning.

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Statens selvassurans, jf. St.prp. nr. 9 (1998–99), omfatter IFEs atomanlegg i Halden og på Kjeller, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg og midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller, i påvente av overføring til Himdalen. Atomenergiloven begrenser innehaverens ansvar for skader som skyldes virksomhet ved atomanlegg.

Norge har undertegnet endringsprotokoller til Paris- og Brusselkonvensjonene om erstatningsansvar på atomenergiens område. Endringsprotokollene hever ansvarsbeløpsgrensen oppad til 700 mill. euro. I henhold til atomenergiloven, jf. lov 15. juni 2007 nr. 37 og Paris-konvensjonen åpnes det for at beløpsgrensen for innehavers erstatningsansvar kan fravikes for lavrisikoanlegg, med en grense nedad på 80 mill. euro. De norske atomanleggene ble ved kongelig resolusjon av februar 2009 vurdert å falle innenfor definisjonen av lavrisikoanlegg og IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende statsgaranti ble fastsatt til 80 mill. euro, med praktisk virkning fra det tids-

punkt endringsprotokollen 12. februar 2004 til Paris-konvensjonen trer i kraft for Norge. Det er bare to land som har retifisert endringsprotokollen så langt. Inntil endringene trer i kraft, vil nåværende ansvarsbeløp være regulert i atomenergiloven.

Statsgarantien for ansvaret, som omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg, foreslås satt til 80 mill. euro, jf. Forslag til vedtak IX, 1.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Grunnbevilgning til teknisk industrielle institutter

Basisbevilgningene skal gi instituttene mulighet for langsiktig kunnskaps- og kompetansebygging på strategisk viktige teknologiområder og bidra til at instituttene er gode og relevante leverandører av forskningsbasert kunnskap. Deler av tildelingene til det enkelte institutt skal være resultatbasert. Sentrale kriterier for tildeling av midler er kvalitet, relevans, internasjonalisering og samarbeid med universiteter og høyskoler. I tråd med finansieringssystemet legges det opp til 10 pst. omfordeling av basisbevilgningene på den teknisk-industrielle arenaen i 2013.

Midlene tilføres de 12 teknisk-industrielle instituttene som omfattes av det statlige finansieringssystemet. De teknisk-industrielle instituttene primære oppgave er prosjektrettet oppdragsforskning for næringsliv og offentlig forvaltning på det naturvitenskapelige og teknologiske området. Det foreslås avsatt 259,7 mill. kroner til basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene.

Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte

Det foreslås avsatt 22,6 mill. kroner i 2013 til strategiske kompetansebygging og institusjonsstøtte. Videre foreslås en tildeling på 11 mill. kroner til Simulasenteret og 10 mill. kroner til Sentre for forskningsdrevet innovasjon innenfor miljøteknologi.

Nukleær virksomhet og andre infrastrukturiltak

Haldenprosjektet er organisert i treårige avtaleperioder, og administreres av Institutt for energiteknikk. En ny treårsperiode for Haldenprosjektet ble påbegynt 1. januar 2012. Den norske deltaker-

sen skal fortsatt sikre landet grunnleggende kompetanse i reaktorteknologi, bidra til å bevare en tilfredsstillende nasjonal beredskap mot ulykker, overvåke og sikre reaktoranlegg i norske nærområder og sikre norsk innflytelse i det internasjonale atomsikkerhetsarbeidet. I tillegg skal prosjektet komme norsk forskning og næringsliv til gode. I tråd med Stortingets forutsetninger kan MO_x-forskning i Halden bare skje i den hensikt å bedre sikkerheten ved bruk av denne type brensel, jf. Innst. S. nr. 126 (1998–99).

Gjennom Stortingets behandling av Prop. 1 S (2011–2012) ble det avsatt 112,5 mill. kroner til Haldenprosjektet for perioden 2012–14. I statsbudsjettet for 2013 foreslås det avsatt 37,5 mill. kroner av bevilgningen til Norges forskningsråd til videreføring av prosjektet. Videre foreslås det en tilsagnsfullmakt på 37,5 mill. kroner knyttet til støtte til prosjektet for 2014, jf. Forslag til vedtak VI, 1. Det vises for øvrig til omtale av tilsagnsfullmakten i kap. 3 Oversikt over tilsagnsfullmakter.

KLDRA Himdalen eies av Statsbygg, men drives av IFE på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. Lageret inneholder avfall fra IFEs egen forskningsvirksomhet og avfall fra eksterne brukere som forsvar, industri og helsevesen. IFE fikk ved kgl. res. av 27. april 2012 forlenget konsesjon for drift av KLDRA for en periode på minimum fire år, fram til 30. april 2016. Konsesjon for drift av KLDRA kan tildeles en annen konsesjon nær etter 30. april 2016, og IFEs konsesjon opphører senest 30. april 2028. Driftsavtalen mellom IFE og departementet vil bli forlenget tilsvarende konsesjonsperioden. Det foreslås en styrking av IFEs drift av KLDRA med 1,15 mill. kroner. Departementet utreder konkurranseutsetting av driften av KLDRA. Det forutsettes at IFE fra og med 2013 avsetter 3 mill. kroner per år i et fond som skal bidra til finansiering av framtidig dekommisjonering av de nukleære anleggene i Halden og på Kjeller, i tråd med prinsippet om at forurenser betaler. Beløpet som avsettes årlig, justeres i henhold til pris- og lønnsutvikling, og begge parter kan kreve forhandling av beløpet hvert femte år. Departementet vil vurdere beløpet på nytt som følge av det videre utredningsarbeidet om framtidig dekommisjonering av anleggene.

Stranden-utvalget behandlet i sin utredning av en ny mellomlagerløsning for brukt reaktorbren-

sel og annet langlivet mellomaktivt avfall (NOU 2011: 2) bl.a. spørsmålet om etablering og lokalisering av et nytt mellomlager og håndtering av det norske ustabile brukte reaktorbrenselet. I tillegg anbefaler utvalget at organisatoriske og økonomiske rammebetingelser rundt en mellomlagring av brukt brensel og annet radioaktivt avfall avklares så raskt som mulig. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte for oppfølging av disse problemstillingene.

IFE har konsesjon til å drive og eie Haldenreaktoren til 31. januar 2014, og vil innen utgangen av 2012 søke om fornyet konsesjon. Departementet vil i 2013 få gjennomført en utredning av omstilling i Halden kommune med og uten videreføring av IFEs øvrige forskningsaktiviteter etter dekommisjonering. Utredningen vil inngå som en del av beslutningsgrunnlaget for en eventuell ny konsesjon. Departementet vil i tillegg gjennomføre en utredning av IFEs forsknings- og næringsmessige betydning.

For 2013 foreslås avsatt 1 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi. Avsetningen til Teknologirådet foreslås økt med 1 mill. kroner fra 7 mill. kroner til 8 mill. kroner i 2013. 0,5 mill. kroner til de forskningsetiske komiteene foreslås overført til Kunnskapsdepartementets budsjett under kap. 284, post 01.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det avsatt totalt 402,45 mill. kroner til institutter og annen infrastruktur i 2013, hvorav 259,7 mill. kroner til basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene, 43,6 mill. kroner til strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte og 99,15 mill. kroner til nukleær virksomhet og andre infrastrukturtiltak.

Tilskudd til kommersialisering og nettverkstiltak

Tilskuddet til kommersialisering og nettverkstiltak skal legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater og økt kontakt og samspill mellom næringsliv, utdanningsinstitusjoner og forskningsinstitutter, jf. målet om at forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.

Midler til kommersialisering og nettverkstiltak foreslås fordelt slik i 2013:

Kategori	Fordeling 2011	Fordeling 2012	Forslag 2013
Kommersialisering av forskningsresultater	90 750	100 750	100 750
Virkemidler for regional FoU og innovasjon	25 600	25 600	25 600
Sum kommersialisering og nettverkstiltak	116 350	126 350	126 350

(i 1 000 kr)

Resultatrapport 2011

Kommersialisering av forskningsresultater

Forny2020-programmet skal bidra til økt verdiskaping ved å bringe forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner ut i markedet. Programmet ble iverksatt i 2011 og er en videreutvikling av Forny-programmet. Forny2020 retter seg i hovedsak mot forskning og utvikling utført ved universiteter, høyskoler, helseforetak og institutter. I forhold til Forny-programmet er det gjort viktige endringer for å legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater. Det skal bl.a. skilles tydeligere mellom støtte til ideene og støtte til organisasjonene (kommersialiseringsaktører og teknologioverføringskontorer som hjelper ideene fram. Forny2020 støtter også nystartede bedrifter som helt eller delvis er basert på immaterielle rettigheter fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner.

Programplanen for Forny2020 legger opp til at basisfinansieringen til kommersialiseringsaktørene ved de ovenfor nevnte institusjonene over tid reduseres, og det forventes at aktørene i et tiårs perspektiv er selvfinansierende.

Programmet hadde et disponibelt budsjett i 2011 på 127,8 mill. kroner, hvorav 90,8 mill. kroner ble tildelt over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Det ble gitt støtte til 68 prosjekter for verifisering av forskningsresultater og uttesting av teknologi. Videre ble det gitt støtte til åtte prosjekter med basisbevilgning til kommersialiseringsaktører knyttet til offentlige forskningsinstitusjoner og til et samhandlingsprosjekt mellom kommersialiseringsaktørene for å oppnå bedre utnyttelse av spisskompetanse og for å oppnå stor-driftsfordeler.

Samarbeidet med Innovasjon Norge er utvidet i 2011. For å kunne skape et så sømløst tilbud til brukerne som mulig inviterte Forny2020 representanter for ordningen med Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter og den landsdekkende etablerertilskuddsordningen med i evalueringene av verifiseringsprosjektene, jf. omtale av disse virkemidlene under kap. 2421 Innovasjon

Norge, henholdsvis post 72 og post 50. Flere av disse prosjektene er aktuelle for videreføring til etableringsstøtte eller IFO/OFU-kontrakt. Samarbeidet anses av virkemiddelapparatet som så vellykket at det har blitt videreført i 2012.

Forny2020 formaliserte i 2011 et samarbeid med Norsk Designråd. Formålet er å synliggjøre hvordan bruk av design i arbeid med idéutvikling, funksjonalitet og utforming kan styrke prosjekters konkurransekraft. Det skjer gjennom et kompetansehevingsprosjekt med de kommersialiseringsaktørene som Forny2020 samarbeider tett med.

Forny2020 arbeider aktivt med å etablere gode indikatorer for programmet og dette skal videreutvikles de neste årene. Hovedindikatorene har til nå vært antall oppstartselskaper og lisensavtaler. Trenden er en økning i antall lisensavtaler over de siste årene, og en reduksjon i etableringen av oppstartselskaper. Denne utviklingen er i tråd med målsettingen for Forny2020 hvor det legges størst vekt på å overføre ny teknologi til eksisterende bedrifter for å lykkes med en raskere anvendelse og markeds lansering.

Virkemidler for regional FoU og innovasjon

Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI) er Forskningsrådets regionale hovedsatsing på forskning og innovasjon. Formålet med VRI-programmet er å stimulere til økt innovasjon i regionene gjennom mobilisering av næringslivet til deltagelse i forskningsbaserte næringsrettede utviklingsprosjekter i samarbeid med regionale FoU-institusjoner. Per i dag er det 15 regionale VRI-satsinger over hele landet som involverer alle fylkene og som har forankring i de regionale partnerskapene ledet av fylkeskommunene. VRI har tette koblinger til Arena- og Norwegian Centres of Expertise (NCE)-nettverkene i regionene.

Av tildelingen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett i 2011 ble 19,2 mill. kroner tildelt VRI og 6,4 mill. kroner tildelt til finansiering av Forskningsrådets regionale representanter som er sentrale for gjennomføring av aktivitetene under VRI, til sammen 25,6 mill. kroner. Samlet

har VRI i 2011 bidratt i 74 nettverk med til sammen 1 390 bedrifter. VRI mobiliserte dette året til 67 prosjekter med finansiering fra regionale ordninger, 33 nasjonale ordninger og fem internasjonale ordninger. Etableringen av regionale forskningsfond har ført til stor økning i det regionale prosjekttilfanget.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Kommersialisering av forskningsresultater

Hensikten med tiltakene er å legge til rette for økt kommersialisering av forskningsresultater og økt kontakt og samspill mellom næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og forskningsinstitutter. Programmene under Forskningsrådet som bidrar til dette, er Forny2020 og VRI.

Forny2020 programmet skal bidra til økt verdiskaping ved å bringe forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner ut i markedet. Forny2020 retter seg i hovedsak mot forskning og utvikling utført ved universiteter, høyskoler, helseforetak og institutter. Det er gjort viktige endringer i Forny2020 for å legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater. Det skal bl.a. skilles tydeligere mellom støtte til ideene og støtte til organisasjonene (kommersialiseringsaktører og teknologioverføringskontorer) som hjelper ideene fram. Størstedelen av bevilgningen går til såkalte verifiseringsprosjekter som skal redusere teknisk og kommersiell risiko i prosjektene slik at eksisterende næringsliv og kapitalaktører vil kunne ta over og føre ideen fram til markedet i form av nye produkter, tjenester og prosesser. Forny2020 støtter også nystartede bedrifter som er helt eller delvis basert på immaterielle rettigheter fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner.

Forny2020 skal skape vekst i nye og etablerte bedrifter ved å selektere og gi støtte til prosjekter med høy risiko og høy forventet samfunnsøkonomisk avkastning. Programmet skal videre stimulere til et profesjonelt, effektivt og spesialisert kommersialiseringsapparat tilknyttet offentlig finansierte forskningsmiljøer. For å oppnå dette anser Nærings- og handelsdepartementet det som viktig å fremme god arbeidsdeling og gode sam-

arbeidsrelasjoner mellom kommersialiseringsaktører, virkemiddelapparat og næringsliv.

Forny2020 har tre virkemidler som kan bidra til at forskningsbasert nyskaping blir tatt i bruk:

- finansiering av verifisering
- basisfinansiering av kommersialiseringsaktørene
- strukturforbedring, nettverksbygging og kompetanseheving hos kommersialiseringsaktørene

Virkemidler for regional FoU og innovasjon

VRI skal i 2013 fremme innovasjon og verdiskaping gjennom regional samhandling mellom bedrifter og FoU-institusjoner og, i samarbeid med fylkeskommunene, bidra til at det blir større grad av prioritering i de regionale FoU-strategiene. Det legges opp til at de fylkesregionale partnerskapene skal ha ansvar for gjennomføring av de regionale satsingene. En midtveisevaluering av programmet som avsluttes i november 2012, vil bli fulgt opp i 2013. Aktivitetsnivået på VRI foreslås opprettholdt i 2013. Det foreslås avsatt 25,6 mill. kroner til virkemidler for regional FoU og innovasjon for 2013.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås et fortsatt høyt aktivitetsnivå innen kommersialisering og nettverkstiltak i 2013. Det foreslås avsatt totalt 126,35 mill. kroner til kommersialisering og nettverkstiltak i 2013, hvorav 100,75 mill. kroner til kommersialisering av forskningsresultater og 25,6 mill. kroner til virkemidler for regional FoU og innovasjon.

Tilskudd til andre tiltak

Tilskudd til tiltak for å bygge kompetanse på områder som er sentrale i Nærings- og handelsdepartementets politikkutforming, er viktig. Det gis derfor tilskudd til ulike kompetansebyggings tiltak og annen administrativ støtte til ordninger av betydning for det norske forsknings- og innovasjonssystemet.

Midler til andre tiltak foreslås fordelt slik i 2013:

	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2011	Fordeling 2012	Forslag 2013
Kompetansebygging	9 500	9 500	9 500
Administrative støttetiltak	30 000	33 000	33 000
Sum andre tiltak	39 500	42 500	42 500

Resultatrapport 2011

Nærings- og handelsdepartementet støtter ulike formål og tiltak som skal bidra til kunnskapsutvikling og kompetanseheving, både i Forskningsrådet selv og for brukere av Forskningsrådets tjenester. Tilskuddet bidrar til å understøtte tiltak som er sentrale i Nærings- og handelsdepartementets egen politikktutforming.

Kompetansebygging

Et godt kunnskapsgrunnlag er viktig for utformingen av forsknings- og innovasjonspolitikken. Nærings- og handelsdepartementet bidro til finansiering av tre programmer i Forskningsrådets regi i 2011: kunnskapsgrunnlaget for reiselivspolitikken, MER entreprenørskap og program for velferd, arbeid og migrasjon (VAM). Prosjektene knyttet til kunnskapsgrunnlaget for reiselivspolitikken ble avsluttet i 2011. Det er bl.a. utviklet en scenariomodell for å synliggjøre følgene av ulike utviklingsveier for norsk reiseliv. Forskningsprogrammet MER entreprenørskap (2009–13) ferdigstilte i 2011 en rapport om kunnskapsstatus på forskning om entreprenørskap med særlig vekt på norske forhold og kjønnsperspektivet. VAM er et samfunnsvitenskapelig forskningsprogram som skal gi kunnskap om velferdssamfunnets grunnlag, virkemåter og prosesser. Nærings- og handelsdepartementets midler til programmet utgjorde 1,5 mill. kroner i 2011.

Administrative støttetiltak

Tilskuddet omfattet administrativt tilskudd til Skattefunnordningen og støtte til informasjonstiltak og forskningsdokumentasjon i 2011.

Fradrag for kostnader til forskning og utvikling i næringslivet (Skattefunn) er hjemlet i Skatteloven, og Finansdepartementet har ansvaret for å fastsette forskrift og retningslinjer. Formålet er å bidra til økte FoU-investeringer i næringslivet. Innovasjon Norge bistår foretakene i søknadsprosessen, Forskningsrådet har ansvar for å godkjenne prosjektsøknadens FoU-innhold, mens skattemyndighetene godkjenner endelige prosjektkostnader og beregner støttebeløpet ved skatteavregningen. Administrasjonskostnadene for Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd finansieres over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Antall prosjekter innen Skattefunn nådde en topp i 2004 og avtok deretter i flere år. I 2011 ble det godkjent 1 454 nye prosjekter, en nedgang på om lag 9 pst. fra året før. En forklaring på nedgangen kan være at usikkerheten i markedene, og de svake vekstutsiktene internasjonalt påvirker forventningene til framtiden negativt og demper næringslivets investeringer i nye forskningsprosjekter.

Skattefunn er en rettighetsbasert ordning som gir fradrag i skatt for en andel av godkjente FoU-kostnader. Både kostnader knyttet til egenutført FoU og kjøp av FoU-tjenester fra godkjente FoU-institusjoner er omfattet. Ordningen er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2012–2013) Skatter og avgifter 2013.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Det foreslås avsatt 9,5 mill. kroner til kompetansebygging og 33 mill. kroner til administrative støttetiltak i Norges forskningsråd. I dette inngår administrasjonen av Skattefunnordningen, en del øvrige administrative tiltak og ulik statistikkproduksjon.

Kap. 922 Romvirksomhet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
50	Norsk Romsenter	48 700	50 200	53 300
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	131 860	131 500	146 400
71	Internasjonal romvirksomhet	377 360	333 800	306 900
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	48 900	42 100	35 400
73	EUs romprogrammer	76 579	103 500	195 700
74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>			13 500
	Sum kap. 0922	683 399	661 100	751 200

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Regjeringen satser betydelig på internasjonal romvirksomhet gjennom deltakelse i romprogrammer i European Space Agency (ESA) og gjennom deltakelse i EU-programmene Galileo og Global Monitoring for Environment and Security (GMES). Deltakelsen sikrer Norge tilgang til teknologi og gode vilkår i markedet for romrelaterte varer og tjenester. Satsingen utløser en rekke kontrakter og oppdrag for norske høyteknologiske bedrifter, både gjennom ESA-programmene, Galileo, GMES og det kommersielle markedet. Midlene gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, teknologiutvikling, forskning, miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, navigasjon, redningstjeneste og sjøsikkerhet.

Norsk Romsenter arbeider for å sikre norsk industri kontrakter i internasjonale programmer, styrke kompetansen i norske brukermiljøer og bidra til økt anvendelse av rombaserte tjenester i samfunnet. Ressursene konsentreres om prioriterte områder, som er sentrale for norske brukerinteresser og norske bedrifters kompetanse. Viktige områder er telekommunikasjon, navigasjon, jordobservasjon og utvikling av bæreraketter.

Samarbeid mellom ESA og EU

EUs økende engasjement i romspørsmål har ført til et tettere samarbeid mellom ESA og EU. Arbeidsdelingen innen europeisk romvirksomhet ligger an til å bli at ESA står for utforskning og utvikling av nye prosjekter og teknologier, mens EU vil ha driftsansvar for romtjenester som dek-

ker EUs behov, inklusiv satellittnavigasjonssystemet Galileo og miljøovervåkingsprogrammet GMES. Det har blitt arrangert flere felles ministermøter for EU og ESA, senest i desember 2011.

Nordområdene

Norge har en gunstig geografisk plassering for utforskning av atmosfæren og det nære verdensrom. I samarbeid med andre land er det foretatt investeringer i infrastruktur ved rakettskytefeltene på Andøya og Svalbard, radaranlegget EISCAT, laseranlegget ALOMAR på Andøya og Nordlysstasjonen i Longyearbyen. Svalbard Satellittstasjon er verdens ledende bakkestasjon for nedlesing av data fra polarbanesatellitter. Satellitter har stor og økende betydning for navigasjon, kommunikasjon og overvåking i nordområdene og er bl.a. en viktig datakilde for BarentsWatch.

Eierinteresser i nasjonal infrastruktur for romvirksomhet

Statens eierinteresser i nasjonal infrastruktur for romvirksomhet forvaltes av Norsk Romsenter og er organisert som egne aksjeselskaper. De aktuelle virksomhetene er som følger:

Andøya Rakettskytefelt AS (ARS)

Staten eier 90 pst. av ARS. Selskapet utfører rakettoppskytinger og ballongslipp gjennom avtaler med andre land. ARS er verdens nordligste permanente oppskytningsfasilitet og er ansvarlig for alle vitenskapsrelaterte ballong- og rakettoppoperasjoner på norsk territorium. ARS tilbyr komplett

bistand for oppskyting, nedlesing av data og bakkestøtte.

Norsk Romsenter Eiendom AS (NRSE)

Staten eier 100 pst. av NRSE. Selskapet eier fiberkablene til Svalbard. NRSE og Kongsberg Defence & Aerospace AS eier 50 pst. hver av Kongsberg Satellite Services AS (KSAT). KSAT eier infrastrukturen og har driftsansvaret for Svalbard Satellittstasjon (SvalSat), Troll Satellittstasjon (TrollSat), Tromsø Satellittstasjon og Grimstad Satellittstasjon og er også i ferd med å bygge opp flere satellittstasjoner på breddegrader nærmere ekvator. Ved den norske forskningsstasjonen Troll i Antarktis har NRSE installert en satellittkommunikasjonsantenne.

SvalSat er blitt en av verdens ledende bakkestasjoner for nedlesing av data fra polarbanesatellitter. Stasjonen har ni store og flere mindre antenner i drift. Antennene benyttes for datamottak fra satellitter eid av store romorganisasjoner som amerikanske NASA, europeiske ESA og japanske JAXA, i tillegg til den amerikanske værvarslingsorganisasjonen NOAA/IPO og den europeiske organisasjonen for meteorologisatellitter EUMETSAT. I tillegg har EUMETSAT bygd to antenner for sine satellitter. Dette gir driftsoppgaver i minst 14 år fra tjenesten ble opprettet i 2006. Fiberkabelen mellom fastlandet og Svalbard er svært viktig for konkurransesituasjonen til SvalSat.

Resultatrapport 2011

Hovedtall for norsk romindustri

	Resultat 2010	Mål 2011	Resultat 2011
Verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester	5,7 mrd.	6,8 mrd.	6,0 mrd.
Verdien av norske ESA-kontrakter, akkumulert	3,36 mrd.	3,75 mrd.	3,66 mrd.
Akkumulert returkoeffisient i ESA etter 2000	0,87	>1,0	0,92
Ringvirkningsfaktor	4,8	>4,5	4,8

I 2011 utgjorde verdien av norskproduserte, romrelaterte varer og tjenester 6 mrd. kroner, noe som er en økning fra 5,7 mrd. kroner fra året før. Eksportandelen var på 69 pst., en liten økning fra året før. Norske bedrifter har siden år 2000 fått ESA-kontrakter for til sammen 2 012 mill. kroner, tilsvarende en akkumulert returkoeffisient på 0,92.

Norske ESA-kontrakter og tildeling gjennom nasjonale følgemidler skal legge grunnlag for

Hovedmål og delmål

Hovedmålet for norsk romvirksomhet er å gi vesentlige og vedvarende bidrag til økt verdiskaping, innovasjon, kunnskapsutvikling, miljø og samfunnssikkerhet. Under hovedmålet er det definert følgende delmål:

- sikre at romvirksomheten gir betydelige industrielle ringvirkninger
- sikre at Norges geografiske fortrinn i romvirksomhet blir utnyttet
- bidra til å utvikle kostnadseffektive systemer som dekker nasjonale og internasjonale behov
- bidra til å styrke norske forskningsmiljøer gjennom internasjonalt samarbeid
- bidra til å øke kunnskapen om teknologi og realfag gjennom informasjonsarbeid om romvirksomhet

Nærings- og handelsdepartementet har fastsatt følgende delmål for Norges deltakelse i EUs satellittnavigasjonssystem Galileo:

- bidra til utbyggingen av felleseuropeisk infrastruktur som Norge vil få nytte av, og at berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får tilgang til teknologi og kompetanse til å utnytte de mulighetene Galileo gir
- medvirke til at norske myndigheter, næringer og virksomheter får anledning til å påvirke ytelsen i våre områder, og til norsk tilgang til og bruk av satellittnavigasjonstjenester

ytterligere salg av produkter og tjenester. For hver krone i ESA-kontrakter og kontrakter gjennom nasjonale følgeprogrammer har de norske leverandørene i tillegg oppnådd kontrakter til en akkumulert verdi av 4,80 kroner, dvs. en ringvirkningsfaktor på 4,8.

Norsk Romsenter har i 2011 oppnådd resultater som gjennomgående er i samsvar med fastsatte mål for ringvirkningsfaktor, og for verdien av norske ESA-kontrakter. Akkumulert returkoeffi-

sient og verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester, ligger noe under målet for 2011. Norsk Romsenter og ESA har iverksatt flere tiltak for å framskynde måloppnåelsen for returkoeffisienten. Dette gjøres bl.a. ved å arrangere møter mellom ESA og norsk industri og ved å tilrettelegge prosjekter for norske forsknings- og næringsaktører. Ringvirkningsfaktoren var i 2011 på 4,8, godt over målet på 4,5.

Bevilgningen til nasjonale følgemidler var i 2011 på totalt 48,9 mill. kroner. Sammen med overførte midler fra 2010 ble det totalt utbetalt 52 mill. kroner i 2011. Av disse ble 11 mill. kroner benyttet til arbeidet med norske satellitter for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System) og 7 mill. kroner ble anvendt til oppgradering av Andøya Rakettskytefelt AS. Videre ble 19,7 mill. kroner brukt til industriutvikling, 11,4 mill. kroner til tjenesteutvikling og 2,9 mill. kroner til vitenskap og undervisningsutvikling. I 2011 mottok 30 ulike bedrifter og organisasjoner nasjonale følgemidler gjennom til sammen 43 kontrakter.

Sikkerhet og risiko knyttet til romvirksomhetens strategiske betydning vurderes fortløpende i samarbeid med norske sikkerhetsmyndigheter. Romsenteret har i 2011 prioritert oppfølging av sikkerhetsmessige tiltak knyttet til Galileos bakkestasjoner på Svalbard og ved Trollbasen i Antarktis.

Norsk Romsenter har økt satsingen på utadrettet virksomhet. I 2011 har Norsk Romsenter holdt foredrag for 1 500 elever fra ungdomsskoler i Oslo og Akershus. I tillegg har Norsk Romsenter vært til stede med stand på Forskningstorget i Oslo og under Astrofestivalen, som ble arrangert i tilknytning til 200-årsjubileumet til Universitetet i Oslo.

Evaluering av norske romprogrammer

Konsulentselskapet PricewaterhouseCoopers har på vegne av Nærings- og handelsdepartementet gjennomført en omfattende evaluering av Norges deltakelse i European Space Agency (ESA), radarsatellittavtalen med Canada og tilskuddsordningen Nasjonale følgemidler. Evalueringen ble ferdigstilt sommeren 2012. Programmene har blitt vurdert for måloppnåelse, samfunnsøkonomiske effekter og for forbedringspunkter i den nasjonale oppfølgingen.

Evalueringen viser at viktige sider av programmene virker etter hensikten. De underbygger en positiv utvikling innenfor den romrelaterte sektoren og bidrar til å nå målene om verdiskaping, inno-

vasjon, kunnskapsutvikling og miljø- og samfunnsikkerhet. Det dokumenteres at programmene skaper positive ringvirkninger i norsk næringsliv, og at det er positiv synergi mellom de ulike programmene. Norsk industri har store markedsandeler innenfor deler av den rombaserte tjenestesektoren, særlig relatert til satellittkommunikasjon og jordobservasjon. Flere selskaper i denne sektoren har opplevd kraftig vekst de senere årene. Også enkelte bedrifter som produserer romrelatert teknologisk utstyr har hatt en god utvikling av omsetning og markedsandel, om enn i mindre grad enn tjenestesektoren. Det dokumenteres videre at den norske romsatsingen har gitt kostnadseffektive løsninger for brukerbehov i offentlig sektor. Utviklingen av rombaserte programmer for maritim overvåkning, slik som AIS-satellitten, har vært særlig vellykket. Det framheves i rapporten at Norsk Romsenters ekspert-rådgivning og lederskap blir høyt verdsatt av både myndigheter og næringsliv.

Evalueringen peker imidlertid også på enkelte utfordringer, som ifølge evaluator kan gjøre det nødvendig å justere norsk rompolitikk. Flere indikatorer for norsk romrelatert industri er ifølge rapporten nedadgående. Totalt salgsvolum har ikke økt gjennom de siste årene, og norske selskapers globale markedsandel synker. Mange norske rombedrifter har blitt kjøpt opp av internasjonale konserner og har i enkelte tilfeller blitt flyttet ut av landet. Internasjonalt er sektoren i økende grad preget av kommersialisering og framvekst av nye tjenestesektorer. Evaluator vurderer det norske virkemiddelapparatet for romvirksomhet som lite tilpasset denne utviklingen. Rapporten peker på at industristøtteordningene i hovedsak er rettet inn mot produksjon av romrelatert teknologi, mens mye av det internasjonale vekstpotensialet ligger i tjenesteutvikling. Strukturelle endringer i internasjonal romvirksomhet, slik som styrket satsing på romvirksomhet i framvoksende markeder og EUs styrkede rolle, kan på sikt bli en utfordring for virksomheten i Norge. Evalueringen vil sammen med andre innspill inngå i Nærings- og handelsdepartementets videre arbeid med å vurdere framtidig innretning og prioriteringer for romvirksomheten.

Post 50 Norsk Romsenter

Norsk Romsenter (NRS) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og disponerte 31,5 årsverk per 1. mars 2012. Norsk Romsenter er det strategiske, samordnende og utøvende organ for norsk romvirksomhet og skal fremme

Norges interesser i den europeiske romorganisasjonen ESA og annet internasjonalt samarbeid. I tillegg skal Norsk Romsenter forvalte de nasjonale følgemidlene og statens eierinteresser innen romvirksomheten.

Det foreslås at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan gi Norsk Romsenter fullmakt til å:

- selge andeler i selskaper hvor institusjonen har eierandeler, og kjøpe andeler i nye selskaper
- benytte utbytte fra selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler, og inntekter fra salg av andeler i slike selskaper til romrelatert virksomhet, inklusiv kjøp av andeler i nye selskaper, jf. Forslag til vedtak XIII

I 2013 skal Norsk Romsenter prioritere å øke Norges industriretur i ESA. Videre skal Norsk Romsenter prioritere arbeidet med automatisk skipsidentifikasjon (AIS) via satellitt. Norsk Romsenter skal følge og vurdere nasjonale konsekvenser av utviklingen av rompolitikken i EU, bl.a. sikre at norsk romindustri får like vilkår som europeisk romindustri i konkurransen om kontrakter til Galileo og til jordobservasjonsprogrammet GMES. For 2013 vil anslagsvis 1,5 mill. kroner av Norsk Romsenters administrasjonsbudsjett bli benyttet til administrativ oppfølging av Norges deltakelse i GMES, jf. også omtale under post 73.

En relativt stor del av norsk romvirksomhet foregår i Nord-Norge. Satsing på romvirksomhet inngår som et viktig ledd i Regjeringens nordområdepolitikk. Norsk Romsenter skal i 2013 særlig vektlegge arbeid relatert til nordområdene.

Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter skal innarbeides i de årlige budsjettproposisjonene. Tabell med nøkkeltall for Norsk Romsenter er gjengitt i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås bevilget 53,3 mill. kroner til dekning av administrasjonsutgifter for Norsk Romsenter.

Post 70 Kontingent i European Space Agency (ESA)

Medlemskapet i ESA er av stor betydning for norsk industri, brukerinteresser og forskning. Kontingenten i ESA er obligatorisk, og utbetalningene følger det årlige kravet fra ESA. Kontingenten dekker ESAs administrasjon og vitenskapspro-

gram. Nivået på ESAs budsjett bestemmes av ESAs ministerrådsmøter. Hvert land betaler en andel av budsjettet etter en fordelingsnøkkel som er basert på størrelsen på nettonasjonalinntekten. Den norske kontingenten for 2013 er satt til 2,46 pst. av ESAs budsjett.

ESAs vitenskapsprogram

Vitenskapsprogrammet i ESA er obligatorisk. Programmet har som mål å bidra til å utvide vår forståelse av grunnleggende spørsmål som mulighetene for liv andre steder enn på jorda, de fundamentale kreftene i naturen, solen og solsystemet og universets opprinnelse. Vitenskapsprogrammet har nå 16 operative satellitter, bl.a. i bane rundt planetene Mars, Venus og Saturn.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås en bevilgning på 146,4 mill. kroner til kontingent i ESA.

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Norges deltakelse i ESAs programmer og Norges øvrige internasjonale avtaler om romvirksomhet bidrar til teknologisk utvikling av industrien, til å dekke norske brukerinteresser og til å etablere en nasjonal infrastruktur for romvirksomhet. Norge har enkelte spesielle behov innen romvirksomhet som ikke kan dekkes gjennom medlemskapet i ESA. Det er derfor inngått egne internasjonale avtaler med tilhørende garantiansvar eller andre former for forpliktelser.

På ministerrådsmøtet i Haag i 2008 inngikk Norge forpliktelser i nye frivillige programmer med en ramme på totalt 90 mill. euro. I 2011 ble det inngått ytterligere ekstraordinære forpliktelser på 7,16 mill. euro. Det neste ministerrådsmøte i ESA er fastsatt til 20.–21. november 2012.

Norges gjenstående forpliktelser i de frivillige programmene i ESA og EASP-avtalen er ved utgangen av 2012 forventet å utgjøre henholdsvis 49,08 og 7,2 mill. euro, totalt ca. 426,3 mill. kroner. Det foreslås at Stortinget samtykker til at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan gi tilsagn om tilskudd på 27,11 mill. euro utover gitt bevilgning for å delta i de frivillige programmene i ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 49,08 mill. euro, jf. Forslag til vedtak VI, 2.

Forventede gjenstående forpliktelser per 31. desember 2012

Betegnelse	(i 1 000 kr)
<i>ESA programmer:</i>	<i>371 751</i>
Jordobservasjon	200 421
Telekommunikasjon	91 800
Teknologi	13 558
Navigasjon	0
Romtransport	32 343
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	32 948
Romovervåking	681
<i>EASP-avtalen</i>	<i>54 536</i>
<i>Radarsat</i>	<i>0</i>
Sum gjenstående forpliktelser	426 287

ESAs programmer

ESA har programmer innen jordobservasjon, telekommunikasjon, teknologi, navigasjon, romtransport, romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning og romovervåking. Ved utgangen av 2012 forventes det at Norges gjenstående forpliktelser vil utgjøre 49,08 mill. euro, tilsvarende ca. 371,8 mill. kroner. Nye forpliktelser inngått på ministerrådsmøte i Italia i november 2012 vil komme i tillegg til ovennevnte gjenstående forpliktelser.

ESAs ministerrådsmøte 2012

De frivillige programmene i den europeiske romorganisasjonen ESA finansieres gjennom at medlemslandene forplikter deltakelse under hvert program. Disse forpliktelsene gjøres på ESAs ministerrådsmøter, som normalt finner sted vært tredje år. Neste ministerrådsmøte er fastsatt til 20.–21. november 2012 i Caserta, Italia.

Det totale nivået på Norges forpliktelser vil være avhengig av utfallet av ministerrådsmøtet, bl.a. nivået på forpliktelser fra de øvrige landene og sammensetningen og størrelsen på programmene som blir vedtatt gjennomført. I bevilgningen for 2013 avsettes det foreløpig 113,6 mill. kroner til inndekning av nye utbetalinger til ESA i 2013, som følge av nye forpliktelser inngått på ministerrådsmøtet i 2012. Regjeringen vil fremme egen proposisjon for Stortinget i etterkant av ministerrådsmøtet om godkjenning av det totale nivået for

Norges nye forpliktelser og fordelingen av forpliktelsene mellom ulike programmer. Forpliktelsene på ministerrådsmøtet vil bli inngått med forbehold om Stortingets samtykke. Eventuelle endrede bevilgningsbehov som følge av utfallet av ministerrådsmøtet vil bli fremmet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013.

Jordobservasjon

ESAs jordobservasjonsprogram har en god balanse mellom utvikling av værsatellitter, miljøsatellitter og forskning. ESA er i gang med bygging av sju nye miljøsatellitter og to nye værsatellitter. Norges store geografiske territorium og spredte bosetting gjør at vi har særlig nytte av satellittbasert overvåking. En rekke europeiske tiltak innen jordobservasjon har blitt gjennomført de siste årene. ESA og Europakommisjonen har samarbeidet om å utvikle jordobservasjonsprogrammet GMES. Som et resultat av dette er Europa i ferd med å bli verdens ledende region innen miljøovervåking fra rommet.

Telekommunikasjon

Satellittkommunikasjon står for den største delen av omsetningen innen norsk romvirksomhet. Hoveddelen av omsetningen er eksporttrettet. Noen av de største norske aktørene har fått utenlandske eiere. Utviklingen medfører utfordringer, men har også ført til nyskaping, med nye produk-

ter og nye bedrifter innen både brukerstyr og tjenester. Norsk deltakelse i ESAs telekommunikasjonsprogrammer er viktig for å sikre teknologitvilling i norske bedrifter bl.a. innenfor digital satellittkringkasting, bredbåndskommunikasjon og mobil satellittkommunikasjon.

Teknologi

General Support Technology Programme (GSTP) er det mest sentrale teknologiprogrammet i ESA. Norske bedrifter med spisskompetanse kan ha synergieffekter med romvirksomhet f.eks. innen offshoreteknologi, medisinsk teknologi og forsvarsindustri. GSTP gir disse bedriftene mulighet til å kvalifisere teknologi for levering til ESAs programmer og det kommersielle markedet. PRODEX er et frivillig program ESA har opprettet for å utvikle og utnytte eksperimenter på satellitter. PRODEX er blitt tatt godt imot av norske FoU-miljøer og er hovedsakelig benyttet i forbindelse med validering av instrumentmålinger på nye jordobservasjonssatellitter.

Navigasjon

Norge har både stor samfunnsnytte av satellittnavigasjon og store muligheter for industriell verdiskaping innen satellittnavigasjon. Det vises for øvrig til omtale under post 73.

Romtransport

ESAs romtransportprogram sikrer Europa uavhengig adgang til verdensrommet. For Norge er deltakelse i programmet også viktig for å kunne gi norsk næringsliv andeler i utvikling og produksjon av de europeiske bærerakettene (Ariane) og markedet for kommersielle oppskytinger. Ariane-5 hadde fem vellykkede oppskytinger i 2011. Norske underleveranser til produksjonen av Ariane-5 inkluderer mekaniske strukturer, rakettmotorer og elektronikk til en verdi av ca. 10 mill. kroner per oppskyting.

Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning

Norge deltar i ESAs programmer for den internasjonale romstasjonen (ISS), noe som sikrer norske forskere tilgang til eksperimentfasiliteter ved romstasjonen. Norge prioriterer forskning innen biologiske prosesser og materialteknologi, områder som dekker norske behov bl.a. innen havbruk, planteforedling og materialutvikling.

Romovervåkning

På ESAs ministerrådsmøte i 2008 ble det vedtatt å starte opp et program innen romovervåkning. Programmet skal lede fram til operative felles-europeiske tjenester. På lengre sikt vil ESA forsøke å etablere samarbeidsavtaler med USA om romovervåkning.

Esrange Andøya Special Project (EASP)-avtalen

EASP-avtalen er et samarbeid mellom Tyskland, Frankrike, Sveits, Sverige og Norge om bruken av rakettskytefeltene i Kiruna og på Andøya. Norge tiltrådte avtalen i 1990, og avtalen fornyes automatisk for fem år av gangen. Inneværende periode varer fra 2011 til 2015. Norges gjenstående forpliktelser for perioden 2013–15 er anslått til 7,2 mill. euro, tilsvarende 54,54 mill. kroner.

Radarsat

Avtalen med det kanadiske selskapet Radarsat sikrer Norge havovervåkingsdata også ved overskyet vær, i mørketid og om natten. Bildene benyttes til suverenitetshevdelse i norsk økonomisk sone og ved forvaltning av miljøet og marine og polare ressurser. Radarsat-1 ble skutt opp i 1995. Denne er fortsatt operativ, men brukes ikke lenger til å dekke norske behov. Etterfølgeren Radarsat-2 ble skutt opp i desember 2007. Radarsat-2 skulle opprinnelig sikre Norge overvåkingsbilder til og med 2012. En reforhandlet avtale sikrer Norge radardata fra Radarsat-2 ut 2014, uten at det påløper nye innbetalinger fra norsk side i 2013 og 2014.

Neste generasjon Radarsat (Radarsat-C) var tenkt å overta for Radarsat-2 fra 2015. Det er nå klart at Radarsat-C blir forsinket, og sannsynligvis først vil kunne levere data i 2017. For å sikre Norge tilgang til radarsatellittdata også etter 2014 foreslås det å videreføre Norges deltakelse i Radarsat-2 fram til 2016. Det vil på bakgrunn av dette kunne innledes forhandlinger med Canada om datatilgang etter 2014, med forhåndsinnbetalinger i 2013.

Budsjettforslag 2013

Internasjonal romvirksomhet omfatter ESAs programmer, EASP-avtalen om virksomhet på rakettskytefeltene på Andøya og i Kiruna og Radarsat-avtalen med Canada. Norge deltar i en rekke frivillige programmer innenfor alle programområder i

ESA. Programmene har flere års varighet. De årlige utbetalingene til internasjonal romvirksomhet følger framdriften i programmene Norge deltar i. Det forventes et utbetalingskrav på om lag 280 mill. kroner i ESAs programmer for 2013. For

EASP-avtalen og en eventuell forlengelse av Radarsat-avtalen forventes det utbetalinger på henholdsvis om lag 18,2 og 8,7 mill. kroner. Det foreslås en samlet bevilgning på 306,9 mill. kroner for forpliktelser til internasjonal romvirksomhet.

Utbetalinger til internasjonale romfartsprogrammer i 2013

Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Anslag 2013
<i>ESA forpliktelser:</i>			
Jordobservasjon	75 214	69 579	63 399
Telekommunikasjon	114 571	95 742	47 416
Teknologi	96 992	65 404	13 558
Navigasjon	7 351	9 432	0
Romtransport	20 972	36 413	22 410
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	28 133	26 981	18 936
Romovervåking	5 457	4 948	681
Foreløpig avsetning til inndekning av nye forpliktelser ved ministerrådsmøtet i 2012	0	0	113 600
Sum frivillige ESA-programmer	348 690	308 499	280 000
<i>EASP-avtalen</i>	27 430	17 627	18 200
<i>Radarsat</i>	7 790	7 673	8 700
Sum post 71	383 910	333 799	306 900

Regnskapstallene for 2011 inneholder inntekter knyttet til EASP. Inntektene motsvares av tilsvarende utgifter. I tillegg rettes valutakursavvik først i regnskapet for påfølgende år. Dette er i hovedsak årsakene til at regnskapstallene i tabellen avviker fra statsregnskapets tall. Beløpene for 2013 er anslag. Det kan bli aktuelt å foreta endringer dersom forutsetninger eller framdriften skulle tilsi det. De økonomiske forpliktelsene overfor ESA og EASP-avtalen betales i euro. Valutarisikoen bæres av Norge. Det er budsjettert ut fra forventede valutakurser. Dersom kursen på utbetalingstidspunktene blir annerledes enn forutsatt i budsjettforslaget, vil forslag til bevilgningsendringer bli fremmet i endringsproposisjonene i 2013.

Post 72 Nasjonale følgemidler, kan overføres

De nasjonale følgemidlene bidrar til at norske bedrifter oppnår et høyt teknologisk nivå slik at Norge kan nyttiggjøre seg av de mulighetene

ESA-medlemskapet åpner for. I hovedsak kreves det minst 50 pst. egenfinansiering. Programmene er et middel for å bistå norske aktørers inntreden på det kommersielle rommarkedet og bidrar til å utvikle rombaserte tjenester for å dekke nasjonale og offentlige behov på en effektiv og kostnadsbesparende måte. Norges forskningsråd disponerer også midler til romforskning, som bl.a. finansierer norske instrumenter og eksperimenter på ESAs forskningssatellitter. ESAs programmer koordineres med nasjonale aktiviteter for å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av de tilgjengelige ressursene. Romsenteret fordeler følgemidlene til utvikling av industri, tjenester, infrastruktur, undervisning og bilateralt utviklingssamarbeid.

Målgruppen er først og fremst norske bedrifter og forskningsmiljøer som har, eller kan få, leveranser til internasjonal romrelatert virksomhet, både på grunnlag av Norges medlemskap i ESA, EUs romprogrammer og på grunnlag av

kontrakter i det ordinære kommersielle rommarkedet eller anvendelsesområder av stor betydning for Norge.

Industriutviklingsprogram

Programmet skal bidra til at bedriftene videreutvikler kompetanse og teknologi gjennom ESA-samarbeidet, for derved å utvikle konkurransedyktige produkter for det internasjonale rommarkedet. Utviklingen skjer i form av utviklingssamarbeid direkte med utenlandsk industri eller gjennom allianser med ledende internasjonale hovedkontraktører. Norsk Romsenter satser på bedrifter som er, eller vil kunne bli, konkurransedyktige i et internasjonalt marked.

Tjenesteutviklingsprogram

Programmet omfatter aktiviteter knyttet til utvikling av anvendelser og tjenester innen jordobservasjon, telekommunikasjon og navigasjon. Programmet er sterkt knyttet til å utvikle samfunnsnytt og miljøprofilen av romvirksomheten. Viktige offentlige forvaltningsoppgaver, eksempelvis kystforvaltning, miljøovervåking og samfunnsikkerhet, kan ofte dekkes på en kostnadseffektiv måte ved hjelp av rombaserte tjenester.

Infrastrukturutvikling

Programmet benytter følgemidler til å utvikle de fortrinn som Norge har ved sin nordlige beliggenhet eller for å utnytte spesiell kompetanse knyttet opp mot infrastruktur. Eksempler på dette er Galileos bakkestasjoner på Svalbard, Jan Mayen og Trollbasen. Innen infrastrukturutvikling er det viktig å få fram infrastruktur som er komplementær med det som utvikles gjennom de internasjonale programmene.

Undervisningsutviklingsprogram

Målsettingen med programmet er å utvikle forståelse for samfunnsnytt av romvirksomhet og styrke interessen for realfag hos ungdom. Andøya Rakettskytefelt, Norsk Romsenter og Nasjonalt senter for romrelatert opplæring har etablert et studentsatellittprogram. Programmet bygger på erfaringene fra det vellykkede satellittprogrammet NCUBE og omfatter planlegging, bygging, testing, oppskyting av og kommunikasjon med tre til fire småsatellitter. Programmet har en varighet fram til 2014.

Bilateralt utviklingsprogram

Norge har hatt mange bilaterale prosjekter innen romvirksomhet, bl.a. på Svalbard i samarbeid med USA og samarbeid med Canada om Radarsat. Industrielt har Norge samarbeidet med Frankrike og Tyskland. Det bilaterale samarbeidet er viktig for å øke kompetansenivået og sikre industriutvikling i norsk romvirksomhet.

Budsjettforslag 2013

De nasjonale følgeprogrammene gjør det mulig for Norge å nyttiggjøre seg den investering som ESA-medlemskapet representerer. Midlene til følgeprogrammer forutsettes også å dekke utvikling av nasjonale miljøer. Tidligere har det vært avsatt midler til oppgradering av Andøya Rakettskytefelt og til utvikling av AIS-satellitter under denne posten. Heretter vil midler til disse formålene bli foreslått under ny post 74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, jf. nedenfor. Det foreslås bevilget 35,4 mill. kroner til nasjonale følgeprogrammer.

Post 73 EUs romprogrammer

Galileo

Satellittnavigasjonssystemet Galileo er organisert, finansiert og utbygd under EUs institusjonelle rammeverk. Galileo er banebrytende fordi det er første gang EU investerer i felles strategisk og samfunns viktig infrastruktur, og fordi det er et av de største felleseuropeiske industriprosjektene noensinne. De to første Galileo-satellittene ble skutt opp i oktober 2011. Ytterligere 24 satellitter er planlagt skutt opp fram mot 2016.

Norges samlede finansielle forpliktelser til utbyggingsfasen av Galileo-programmet utgjør om lag 74 mill. euro (2010-verdi) og løper ut 2013. Norges deltakelse i Galileo medfører en anslått innbetaling på 173,7 mill. kroner i 2013. Det må tas en egen beslutning om Norge skal delta videre i Galileo etter 2013.

Norsk deltakelse i Galileo

Geografi, topografi og nærings- og bosettingsstruktur tilsier at Norge vil være blant de landene som har størst utbytte av Galileo. Aktiv deltakelse i Galileo sikrer innflytelse og innsikt i utformingen av en infrastruktur som vil få stor samfunnsmessig betydning. Galileo vil gi økt ytelse innen satellittnavigasjon i nordområdene. Industrielt er Norge godt posisjonert for å få leveranser til pro-

sjektet og for å utnytte norsk infrastruktur og kompetanse i et voksende marked knyttet til satellittnavigasjon.

Systemets ytelse er avhengig av et nettverk av bakkestasjoner. Et slikt nettverk er under utbygging. Etter avtale med Norge er det plassert Galileo bakkestasjoner på Svalbard, Jan Mayen og på Troll-basen i Antarktis. Stasjonen på Svalbard er av særlig interesse med tanke på å sikre fullgod ytelse fra Galileo også i nordområdene. Nest etter Frankrike er Norge det landet med flest utplasserte bakkestasjoner.

Den nasjonale oppfølgingen av deltakelsen i Galileo skjer gjennom et interdepartementalt koordineringsutvalg ledet av Nærings- og handelsdepartementet og et sekretariat i Norsk Romsenter med ansvar for å følge opp norske interesser i Galileo-programmets styringsorganer.

Global Monitoring for Environment and Security (GMES)

GMES er et EU-program for utvikling av langsiktig jordobservasjonskapasitet og informasjonstjenester innenfor miljøovervåking og samfunnssikkerhet. Programmet vil omfatte en rekke satellitter, bakkebaserte måleinstrumenter, modeller og varslingstjenester og skal gi observasjoner og bearbeidet informasjon innenfor hovedområdene klimaendringer, havovervåking, areal- og vegetasjonskartlegging, luftkvalitet, nødhjelp og samfunnssikkerhet.

GMES har blitt utviklet i samarbeid mellom EU og ESA. Norge har deltatt i dette arbeidet gjennom ESAs frivillige programmer og EUs rammeprogram for forskning. EU vedtok i 2010 å implementere den innledende driftsfasen (2011–13) av GMES som et program innenfor EUs institusjonelle struktur. Kongen i statsråd ga 22. juni 2012 sin tilslutning til at Norge deltar i den innledende driftsfasen av GMES gjennom at programmet innlemmes i EØS-avtalen. EØS-komiteen vedtok innlemmelse av programmet 13. juli 2012. Vedtaket vil forelegges Stortinget for godkjenning høsten 2012. Norges deltakelse i GMES innebærer en total kostnad på 29 mill. kroner for perioden 2012–13. Av dette utgjør kontingent til EU anslagsvis 22 mill. kroner under post 73, kostnader ved nasjonale tekniske forberedelser 5,5 mill. kroner under post 74 og administrative kostnader på anslagsvis 1,5 mill. kroner under post 50. Endelig utbetaling av kontingent til EU i 2013 vil avhenge av eurokurs og oppkallingstakt fra EU. Hele kostnaden for deltakelsen i 2012 og 2013 utbetales i 2013.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås en bevilgning på 195,7 mill. kroner til EUs romprogrammer, med henholdsvis 173,7 mill. kroner til deltakelse i Galileo og 22 mill. kroner til deltakelse i GMES.

Post 74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, kan overføres

Posten omfatter bevilgninger som tidligere har vært tildelt under post 72 Nasjonale følgemidler, til oppgradering av Andøya Rakettskytefelt og til videreutvikling av norske AIS-satellitter. I tillegg omfatter posten midler som er foreslått til tekniske følgeaktiviteter for å utnytte Norges deltakelse i EUs jordobservasjonsprogram GMES. Midlene foreslås skilt ut fra post 72 for å få to mer rendyrkede poster med hver sine formål.

Oppgradering av Andøya Rakettskytefelt

Andøya Rakettskytefelt AS (ARS) utgjør en vesentlig del av norsk romvirksomhet. En vellykket videreutvikling av ARS forutsetter en attraktiv og effektiv infrastruktur for brukerne. Det er samtidig viktig å stimulere norske forskningsmiljøer til å bruke ARS. I perioden 2010–12 er det avsatt til sammen 28 mill. kroner til oppgradering og videreutvikling av ARS. Det foreslås avsatt 6 mill. kroner til dette formålet i statsbudsjettet for 2013.

Skipsidentifikasjon

Gjennom bevilgninger til Norsk Romsenter er det utviklet en norsk satellitt for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System) fra skip. Demonstratorsatellitten AISSat-1 ble skutt opp i 2010. AIS-satellitten er en bidragsyter til helhetlig overvåking og varsling i norske havområder og gjør det mulig å holde løpende oversikt over skip som er utstyrt med AIS-sender. Satellitten er en viktig datakilde for BarentsWatch. En oppfølgersatellitt, AISSat-2, planlegges skutt opp i 2013. For 2013 foreslås det avsatt 2 mill. kroner til videreutvikling av AIS-satellittkonseptet.

Nasjonal oppfølging av jordobservasjonsprogrammet GMES

For å sikre at Norge får fullt utbytte av medlemskapet i EUs jordobservasjonsprogram GMES vil det være behov for nasjonale tekniske oppfølgingsaktiviteter i 2013, og det foreslås avsatt 5,5 mill. kroner til dette formålet.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås en bevilgning på 13,5 mill. kroner til nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter.

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Tilskudd	30 833	35 000	100 000
	Sum kap. 0924	30 833	35 000	100 000

Post 70 Tilskudd

Kontingent til deltakelse i EU-programmer

Regjeringen ønsker å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og andre land i Europa. Denne målsettingen oppnås bl.a. gjennom deltakelse i EU-programmer, som Norge kan delta i gjennom EØS-avtalen.

Årlig medlemskontingent for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av ventet framdrift under de enkelte program. Kontingenter betales samlet av Utenriksdepartementet, mot senere refusjon fra de departementene som er ansvarlige for de enkelte programmene. Andre utgifter knyttet til deltakelse i programmene (lønn og øvrige utgifter til nasjonale eksperter ved Europakommisjonen, nasjonale sekretariater, utredninger, evalueringer m.m.) betales direkte av de programansvarlige departementene.

Nedenfor omtales følgende EU-programmer:

- EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (CIP) – delprogram for Entreprenørskap og Innovasjon (EIP)
- Marco Polo programmet

EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (CIP) – delprogram for Entreprenørskap og Innovasjon (EIP)

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

Norge deltar i EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (CIP) for perioden 2007–13. Målet for programmet er å styrke innovasjon og konkurransekraft i europeisk næringsliv, skape et innovativt og inkluderende informasjonssamfunn og fremme effektiv energibruk og økt bruk av fornybar energi i Europa. Programmet prioriterer små og mellomstore bedrifter.

CIP er et av Europakommisjonens verktøy for økt sysselsetting og økonomisk vekst i Europa. Målsettingene i CIP skal nås gjennom tre delprogrammer:

- Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet (EIP)
- IKT-programmet (ICT PCT)
- Energiprogrammet (IEE)

Nærings- og handelsdepartementet har koordineringsansvaret for CIP og fagansvaret for aktivitetene innenfor EIP.

CIP har en samlet økonomisk ramme på 3,6 mrd. euro for hele programperioden, fordelt med 2,16 mrd. euro til Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet, 720 mill. euro til IKT-programmet og 720 mill. euro til Energiprogrammet. Den samlede kontingentforpliktelsen for norsk deltakelse i CIP er beregnet til 85 mill. euro. I tillegg kommer utgifter til nasjonal oppfølging og nasjonale eksperter. Et nasjonalt kontaktpunkt for delprogrammet EIP er etablert i Innovasjon Norge. Det nasjonale kontaktpunktet skal bl.a. informere norske aktører om mulighetene knyttet til CIP-EIP og mobilisere til størst mulig norsk uttelling fra programmet. Videre kan Innovasjon Norge gi prosjektetableringsstøtte for å øke mulighetene for norsk uttelling fra programmet. Kontaktpunktet skal også sikre god koordinering av den nasjonale oppfølgingen av CIP mot oppfølgingen av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling.

Resultatrapport 2011

Delprogrammet for Entreprenørskap og innovasjon skal bidra til å bedre rammevilkårene for næringsvirksomhet og stimulere til økt tilgang på finansiering, teknologi og innovasjon.

Den norske deltakelsen i programmet ble evaluert i 2011. Hovedkonklusjonen er at deltakelsen i programmet framstår som noe kostbart sammenlignet med utbyttet de øvrige nordiske land oppnår. Lav måloppnåelse kan imidlertid skyldes at programmet i stor grad virker eller fungerer indirekte gjennom å skape bedre policy og praksis og å styrke nettverk, klynger og møteplasser for erfaringsutveksling. Ut fra dette er det vanskeligere å måle konkrete resultater av norsk deltakelse. Innovasjon Norge jobber kontinuerlig med å forbedre norske bedrifters tilgang til midler gjennom CIP. Sentrale prosjekter var:

- Enterprise Europe Network (EEN) i Norge
Det norske nettverket er en del av et europeisk nettverk som består av 600 organisasjoner og 3 500 rådgivere. 45 pst. (5,6 mill. kroner) av prosjektets kostnader finansieres av CIP/EIP. Europakommisjonen har tildelt Innovasjon Norge oppgaven med å drifte EEN i Norge. Nettverkets rolle er å gi bedriftene konkret veiledning knyttet til internasjonalisering og koble europeiske bedrifter sammen. Over 3 000 norske bedrifter har fått rådgivning av nettverket. Prosjektet har hjulpet bedrifter med bl.a. toll- og momsproblematikk, internasjonale kontrakter og tilgang til markeder.
- Cluster Excellence.eu
Prosjektet skal se på utfordringer knyttet til evaluering og kvalitet i klynger og klyngeledelse og lage opplæringsmateriale. Norsk deltakelse gjennom Innovasjon Norge har en finansieringsandel på 145 000 euro. Prosjektet har stor nytte for Innovasjon Norges Arena/NCE (Norwegian Centres of Expertise)-program.
- GreenConServe
Prosjektet skal utvikle og teste innovation vouchers (sertifikater) for byggsektoren. Innovasjon Norge, SINTEF, Building Smart og Forsvarsbygg deltar fra Norge med en finansieringsandel på 515 000 euro.
- LCB-HealthCare
Dette er et omfattende EU-basert samarbeidsprosjekt for å fremme innovasjon og nytenking innen lavkarbonutslipp og energiøkonomisering i sykehus og andre helsebygg. Det er også et poeng å identifisere barrierer for slik nytenking. Målet er å senke karbonutslippene fra bygninger. Norsk partner er Sykehusplan, som eies av Helsedirektoratet og drives av SINTEF Helse. Bidrag fra CIP/EIF til norsk partner er 70 000 euro, i tillegg til egenfinansiering på 10 000 euro.
- Female Entrepreneurship in the Nordic Region (FEN)
Prosjektet skal arbeide for å øke antall kvinnelige entreprenører gjennom bruk av rollemodeller. SINTEF og Innovasjon Norge er norske partnere med en finansieringsandel på 65 000 euro. FEN-deltakeren Silje Vallestad i Bipper Communications ble i mars 2011 tildelt prisen som årets kvinnelige gründer.
- Net4Biz (Network for Business)
Målet for prosjektet er å få flere små og mellomstore bedrifter i Europa til handle på tvers av landegrensene. Innovasjon Norge er norsk partner med en finansieringsandel på 70 000 euro, med 50 pst. støtte fra CIP/EIP.
- Inno Partnering Forum
Prosjektets mål er å forbedre rammebetingelsene for små- og mellomstore bedrifter i Europa og være en bærekraftig plattform der virkemiddelapparatet i Europa kan lære av hverandre.

Budsjettforslag 2013

Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet er beregnet å kreve 50 mill. euro, dvs. om lag 380 mill. kroner, i samlet norsk kontingent. Det utgjør om lag 54 mill. kroner i gjennomsnitt per år i programperioden 2007–13. For 2013 er utgiftene for deltakelsen i delprogrammet anslått til om lag 90 mill. kroner. Beløpet dekker:

- netto årskontingent basert på foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen etter fratrukk for ubrukte midler av utbetalt kontingent i 2011 (om lag 81 mill. kroner)
- utgifter til kontaktpunktjenester, prosjektetableringsstøtte og nasjonalt sekretariat som ivaretas av Innovasjon Norge
- utgifter til tre nasjonale eksperter
- utgifter til trygd/arbeidsgiveravgift

På dette grunnlag foreslås avsatt om lag 90 mill. kroner til dekning av utgifter knyttet til delprogrammet for Entreprenørskap og innovasjon for 2013.

Marco Polo-programmet

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

Hovedmålet med Marco Polo-programmet er å fremme et mer miljøvennlig godstransportsystem, bl.a. ved å redusere veitransporten og dermed avhjelpe miljø- og kapasitetsproblemene i europeisk transport. Programmet gir støtte til foretak

som legger om sine internasjonale godstransporter i en bærekraftig retning, bl.a. ved å overføre transport fra et overbelastet veinett til sjø- eller banetransport. Marco Polo-programmet har en internasjonal dimensjon ved at støtte kun kan gis til grensekryssende transport. Norge deltar på lik linje med EUs medlemsland. Markedsføring av Marco Polo programmet skjer bl.a. gjennom Norsk senter for nærskipsfart (Short Sea Promotion Centre Norway) og Samferdselsdepartementets Marco Polo-hjemmeside.

Det nåværende Marco Polo-programmet (Marco Polo II) gjelder perioden 2007–13 og har en økonomisk ramme på 450 mill. euro. Norges andel er beregnet til om lag 9,6 mill. euro. Den norske deltakelsen i Marco Polo II dekkes av Samferdselsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet med en tredjedel hver.

Resultatrapport 2011

Det er innført en ordning med forprosjektstøtte på kr 150 000 til forberedelse av søknader til EUs Marco Polo program. Støtten kanaliseres gjennom Innovasjon Norge og Samferdselsdepartementet. Norske prosjekter har flere år på rad vært å finne blant de som tilfredsstiller kravene, og dermed mottar oppstartsstøtte. For 2011-utlysningen ble to norske aktører tildelt støtte. Borregaard Industries har fått støtte til prosjektet «Nordix» som gjelder frakt av biokjemikalier og cellulose med shortsea shipping og jernbane. Lorentzen Rederi AS har fått startstøtte til prosjektet «Scan-Balt» for frakt av aluminium fra Norge til Polen med skip.

Budsjett 2013

På grunnlag av foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen foreslås avsatt om lag 3 mill. kroner til dekning av Nærings- og handelsdepartementets utgifter til deltakelse i Marco Polo II-programmet.

Gjennomføring og utvikling av det indre marked EFTA/EØS-landene har siden 2004 bidratt med finansiering av Europakommisjonens aktiviteter knyttet til gjennomføring og utvikling av det indre marked. Slike tiltak er positivt for verdiskapingen og gir norsk næringsliv like vilkår som øvrig europeisk næringsliv. Norge deltar i det indre marked

og bidrar med midler til programmer og tiltak som skal forbedre hvordan det indre marked fungerer. Midlene benyttes til konkrete tiltak for å sikre et godt fungerende indre marked, bl.a. informasjonstiltak rettet mot næringslivet og privatpersoner og innsamling av informasjon om hvordan det indre marked fungerer. Budsjettet finansierer også den halvårige resultattavlen for det indre marked.

Resultatrapport 2011

Europakommisjonen finansierte i 2011 en rekke studier og undersøkelser knyttet til ulike aspekter av det indre marked. I tråd med oppfølgingen av handlingsplanen for det indre marked (Single Market Act), som ble lagt fram i 2010, har Europakommisjonen arbeidet med å forbedre funksjonaliteten til det indre marked. Det er indikert 12 satsingsområder, som skal stimulere vekst og øke borgernes tillit til det indre marked, og som følges av konkrete forslag til regelverk som skal vedtas innen utgangen av 2012. Dette omfatter bl.a. forslag til tilpasningen av ni varedirektiver til det nye regelverket for fritt varebytte og forslag til standardiseringsforordning. Det er videre gjennomført flere informasjonstiltak som skal sikre kunnskap om hvilke muligheter og rettigheter det indre marked gir til bedrifter og borgere, eksempelvis gjennom problemløsningsnettverket SOLVIT og informasjonsportalen Ditt Europa.

Budsjettforslag 2013

Europakommisjonen forventer å videreføre aktivitetene i 2013 i tråd med dagens ordning. Mye av aktivitetene forventes å bli knyttet til gjennomføringen av handlingsplanen for det indre marked (Single Market Act). I løpet av høsten 2012 vil det komme en revidert versjon av handlingsplanen. Den vil inneholde nye satsingsområder som skal følges opp i løpet av 2013. Det er lagt opp til tiltak som skal videreutvikle det indre marked. Videre vektlegges oppfølging og gjennomgang av regelverk for det indre marked, som eksempelvis produktsikkerhet, markedstilsyn og forbedring av informasjon til næringsdrivende og privatpersoner.

På grunnlag av foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen foreslås det avsatt om lag 3,5 mill. kroner til deltakelse i arbeidet med gjennomføring og utvikling av det indre marked.

Oppsummering av budsjettforslag 2013 for posten

Det foreslås en bevilgning til internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer på til sammen 100 mill. kroner for 2013. Foruten programutgiftene det er redegjort for foran, foreslås det om lag

2 mill. kroner til etterbetaling i kontingenten for 2011 knyttet til EUs program for næringsliv og entreprenørskap (MAP). Det vises til nærmere omtale av MAP-programmet i Prop. 1 S (2011–2012). De endelige kontingentkravene fra Europakommisjonen kan avvike noe fra den fordelingen som er angitt.

Kap. 929 Norsk Designråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Tilskudd	36 000	36 800	38 000
	Sum kap. 0929	36 000	36 800	38 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Aktiv utnyttelse av design i norsk næringsliv er et vesentlig bidrag for å skape et mer innovativt næringsliv. Departementets tilskudd til Norsk Designråd skal støtte opp under dette.

Norsk Designråd er en privat stiftelse med 19 ansatte og stiftelsens formål er å fremme bruk av design som et strategisk innovasjonsverktøy for å oppnå større konkurranseevne og lønnsomhet i norsk næringsliv. Norsk Designråd markedsfører betydningen av design som innovasjonsverktøy både for industri og tjenesteytende næringer og arbeider aktivt gjennom rådgivning og formidling av designkompetanse. Norsk Designråd har faglig ansvar for utvikling og drift av programmet Designdrevet innovasjonsprogram (DIP) som ble lansert i 2009. I tillegg samarbeider Norsk Designråd med Innovasjon Norges Designprogram for å gjøre designfaglig bistand tilgjengelig for bedrifter over hele landet.

DIP igangsetter bedriftsprosjekter som benytter designmetodikk helt fra prosjektstart i idéfasen. Siktemålet er å få fram forslag til nye løsningsalternativer som er så unike og interessante at de bringes videre inn i forsknings-, utviklings-, og kommersialiseringssfasene. DIP skal bidra til at bedriftenes erfaringer kommer andre bedrifter til gode slik at det oppnås en høy samfunnsøkonomisk effekt, samtidig som programmet stimulerer den enkelte bedrift til å prøve ut nye innovasjonsmetoder og realisere nye prosjekter som ellers ikke hadde blitt gjennomført.

Viktige prioriteringer for programmet framover er evaluering og ny utlysning av bedriftsprosjekter. Prosjektgrunnlaget er nå tilstrekkelig til

at arbeidet med å utvikle metoder og verktøy kan igangsettes. Norsk Designråd kan nå tilby aktiviteter overfor næringslivet som kan gi ny kunnskap, kompetanseoverføring gjennom målrettede tiltak som seminarer, kurs, workshops, oppslagsverk og rådgivningstjenester. I tillegg skal informasjon og resultater fra prosjektene utnyttes til videreformidlingsarbeid, forskningsprosjekter og kopling opp mot internasjonale innovasjonspartnere og EU-initiativer.

Målgruppen for programmet er hovedsakelig etablerte bedrifter som bruker design aktivt i eget utviklingsarbeid og som har høye ambisjoner for framtidig designaktivitet. Prosjektene skal ta utgangspunkt i bedriftenes egne strategier og utfordringer.

Stiftelsene Norsk Designråd og Norsk Form er siden 2005 samlokalisert i Norsk Design- og Arkitektursenter (DogA), arena for formidling av og debatt om design, samtidsarkitektur, byplanlegging og byutvikling. Stiftelsene eier aksjeselskapet DogA i fellesskap. Både Norsk Designråd og Norsk Form arbeider med å fremme og styrke design, men fra ulike innfallsvinkler.

Det vises til Nærings- og handelsdepartementets Prop. 1 S (2011–2012) hvor potensialet for et samarbeid mellom Norsk Designråd og Norsk Form omtales. Det pågår en prosess mellom Nærings- og handelsdepartementet, Kulturdepartementet og institusjonene om dette.

Resultatrapport 2011

Norsk Designråd arbeider aktivt for å være et nasjonalt kompetansesenter slik at norske virksomheter kan bruke design som et innovasjons-

verktøy for økt konkurransevne. Rådgivningsoppdragene økte fra 49 i 2010 til 56 i 2011. Oppdragene omfatter bl.a. å bidra til økt profesjonalisering av den opplevelsesbaserte reiselivsnæringen. Norsk Designråd fikk i 2011 status som senter for tjenesteinnovasjon (Center for Service Innovation) som er en del av Norsk forskningsråds program for framragende forskning. Norsk Designråd skal bidra til å øke bevisstheten rundt verdien av å integrere design i bedrifters tjenesteinnovasjonsprosesser og rekruttere og formidle beste praksis til små og mellomstore bedrifter. DIP har i 2011 prioritert oppfølging av bedriftsprojekter for å innhente erfaringsmateriale fra prosjektene som skal brukes i å videreformidle resultater fra DesignPilot og formidling av designdrevet innovasjon som metode til øvrig næringsliv. Det ble gjennomført ny utlysning av DesignPilot hvor det kom inn totalt 80 søknader og hvor 16 prosjekter mottok prosjektmidler. Norsk Designråd har gjennom DIP videreført det tette samarbeidet med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Norsk Designråd jobber aktivt med å nå ut til nye mål-

grupper med sine nyhetssaker på digitale medier og via sosiale medier. Fagarrangementene er godt besøkt og får gode resultater ved evalueringer, hvor Designdagen med utdeling av Merket for god design er det største arrangementet. Norsk Designråd hadde i 2011 driftsinntekter på 40 mill. kroner. Av dette ble 36,8 mill. kroner bevilget over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Resten var tilskudd fra andre og noe egeninntjening. Driftsresultatet viser et overskudd på kr 551 897.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås et tilskudd på 38 mill. kroner til Norsk Designråd i 2013. Tilskuddet skal bl.a. brukes til bedriftsrådgivning og veiledning om bruk av design, arbeid med designdrevet innovasjon, markedsføring av design overfor næringslivet og internasjonal eksponering av norsk design og designere. Designdrevet innovasjonsprogram (DIP) skal videreføres på omtrent samme nivå som tidligere år.

Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 702	13 000	13 000
73	Støtte ved kapitalvareeksport	422 958	449 000	359 000
75	Utgifter til overtakelse av lån	809		
90	Lån til midlertidig statlig eksportfinansieringsordning for CIRR-kvalifiserte lån, <i>kan overføres</i>	6 693 393		
	Sum kap. 0934	7 129 862	462 000	372 000

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det vedtatt følgende bevilgninger, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012):

- ny post 22 Interimsstyre for statlig eksportfinansieringsordning, kan nyttes under kap. 2429, post 70, ble bevilget med 40 mill. kroner
- ny post 74 Tilrettelegging av overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån, ble bevilget med 80 mrd. kroner
- post 75 ble bevilget med 9 mill. kroner

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Nærings- og handelsdepartementet stiller årlig midler til disposisjon for næringslivsaktiviteter ved utenriksstasjonene, strategiske internasjonaliseringssjakter og til eventuell norsk deltakelse i verdensutstillinger. Målet er å bidra til å samordne og styrke den samlede og langsiktige offentlige innsatsen for å øke norsk eksport og fremme norske næringsinteresser i utlandet. Næringslivet har særlig behov for drahjelp og støtte fra myndighetene i nye og viktige vekstmarkeder. Dette skal være et supplement til den ordinære virksomheten til virkemiddelapparatet, i

markeder og innenfor sektorer der norsk næringslivs langsiktige muligheter er spesielt framtreddende. Det er særlig behov for tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten i forbindelse med gjennomføringen av politiske besøk og statsbesøk.

Resultatrapport 2011

I 2011 ble det avsatt 9,5 mill. kroner til nærings- og profileringsarbeid ved 70 utenriksstasjoner. Hoveddelen av tilskuddet gikk til stasjonene i Europa og Asia, mens stasjonene i Afrika og Latin-Amerika hadde størst prosentvis økning i tildeling fra 2010 til 2011. For å understøtte departementets arbeid med oppfølging av Brasil-strategien og strategi for næringssamarbeid med Russland, ble tildelingen til Brasilia, Rio, Moskva, Murmansk og St. Petersburg økt i 2011. I 2010 var et betydelig beløp av midlene øremerket til stasjonene i Kina for EXPO-aktiviteter. Denne øremerkingen ble tatt bort i 2011, og midlene frigjort til fordeling. De fleste stasjoner utenfor Kina fikk derfor noe økt tildeling i 2011. Midlene ble brukt til å finansiere 136 prosjekter i 2011.

Til arbeidet med strategiske internasjonaliseringssjekter ble det avsatt om lag 10 mill. kroner i 2011. Tilskuddet gikk til tiltak i samarbeid med næringslivet og virkemiddelapparatet under bl.a. Kongeparets besøk til Slovenia og Kroatia, statsrådets besøk til Brasil, Ghana, Angola og Mosambik, statsrådets deltakelse på norsk-russisk næringslivskonferanse i Moskva og statssekretærbesøk til Japan. Det ble lagt særlig vekt på tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten for norsk næringsliv i utlandet. Av Nærings- og handelsdepartementets andel av tilskuddet til Norges deltakelse på Expo 2012 ble det utbetalt 2 mill. kroner i 2011.

Prioriteringer 2013

Nærings- og handelsdepartementet vil også i 2013 stimulere til næringslivsrettede aktiviteter ved utenriksstasjonene gjennom støtte til konkrete samarbeidsprosjekter mellom stasjonene, virkemiddelapparatet og næringslivet. Departementet vil videre gjennomføre strategiske internasjonaliseringssjekter i samarbeid med virkemiddelapparatet, næringslivet og forsknings- og utdanningsinstitusjoner, med særlig vekt på vekstkræftige markeder og sektorer.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås bevilget 13 mill. kroner til dekning av utgifter til eksportfremmende tiltak ved utenriksstasjonene og strategiske internasjonaliseringssjekter i 2013.

Post 73 Støtte ved kapitalvareeksport

Avtalen mellom Eksportfinans ASA og Nærings- og handelsdepartementet om 108-ordningen, ble sagt opp med virkning for nye tilsagn fra og med 21. desember 2011. En overgangsordning gjaldt fram til 1. juli 2012. Deretter har Eksportkreditt Norge AS forvaltet statens eksportkredittordning. Det vises til omtale under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS. Eksportfinans ASA vil også etter stiftelsen av Eksportkreditt Norge AS forvalte sin portefølje av CIRR-lån som er knyttet til tilsagn gitt før 21. desember 2011. Slike lån vil fortsatt være omfattet av 108-ordningen. Det innebærer at det i flere år framover vil være behov for bevilgninger under kap. 934, post 73, men at bevilgningsbehovet vil reduseres etter hvert som lånene tilbakebetales.

Om ordningen

Ordningen med fastrentelån (CIRR-lån) til utenlandske importører av norske kapitalvarer og norske rederier i internasjonal konkurranse, den såkalte 108-ordningen, ble opprettet i 1978 med utgangspunkt i den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Avtalen regulerer på hvilke vilkår offentlig støttede eksportkreditter kan gis i OECD-landene, herunder rente- og avdragsvilkårene for offentlig støttede lån ved kapitalvareeksport. Felles regler for eksportkreditter skal forhindre mulig subsidiekonkurranse mellom OECD-landene. Formålet med 108-ordningen har vært å fremme norsk eksport. Dette skulle gjøres ved å tilby norske eksportører av kapitalvarer og arbeids- og tjenesteytelser et konkurransedyktig eksportkreditttilbud på like gode vilkår som offentlige støttede eksportkreditter i våre konkurrentland. 108-ordningen administreres av Eksportfinans ASA. Bevilgningsbehovet over statsbudsjettet framkommer når rentesatsene på utlånene ikke fullt ut dekker innlåns- og forvaltningskostnadene. Bevilgningen vil dermed avhenge av rentebetingelser på utlån under ordningen, det samlede volumet av utestående kreditter i ulike valutaer, rentesatsene på innlånene og valutabevegelser. Staten bærer følgelig en risiko knyttet til ord-

ningens økonomiske resultat. Eksportfinans blir kompensert for å forvalte ordningen gjennom marginer på utestående lån. Underskuddet belaster statsbudsjettet to år etter at det er påløpt. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse til Eksportfinans for den mellomværende perioden fram til utbetalingstidspunktet.

Resultatrapport 2011

Tabellen under viser årlige utbetalinger av nye lån og saldo ved årsslutt. Som i 2010 var markedsrentene generelt mer attraktive enn CIRR-renten.

	(i mrd. kroner)					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nye lån i løpet av året	5,1	11,5	14,1	14,4	2,7	6,2
Saldo ved årsslutt	8,0	17,6	31,6	38,8	35,3	34,6

Tabellen under viser årlige underskudd i perioden 2006–11. Økningen i underskuddet skyldes hovedsakelig en økning i lånevolum.

	(i mill. kroner)					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Underskudd på avregningskontoen (inkl. renter)	42,2	166,5	366,0	423,0	449,0	358,9

Sammen med Nærings- og handelsdepartementet og GIEK deltok Eksportfinans i eksportkredittgruppene i OECD. Det vises til omtale under kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt. I revidert nasjonalbudsjett for 2010 ble det åpnet for at eksport som er i nasjonal interesse, kan få lån under 108-ordningen. Eksportfinans har mottatt en del henvendelser og søknader om finansiering av prosjekter i nasjonal interesse, men hadde ved utgangen av 2011 ikke utbetalt lån knyttet til denne type prosjekter.

Forventet utvikling

De siste nye utlån under 108-ordningen ble utbetalt i 2012, men Eksportfinans vil fortsette å forvalte sin eksisterende portefølje i flere år framover. Tabellen nedenfor viser anslåtte belastninger på avregningskontoen for årene 2012–15 og dermed bevilgningsbehov over statsbudsjettet i perioden 2014–17. Anslagene er per utgangen av andre kvartal 2012.

	(i mill. kroner)			
	2012	2013	2014	2015
Underskudd på avregningskontoen	270	248	205	159
Utgift for staten (inkl. renter)	298	274	227	176

Budsjettforslag 2013

Regnskapet for 108-ordningen for 2011 viste et underskudd på avregningskontoen på om lag 322,4 mill. kroner, som med rentegodtgjørelse utgjør om lag 359 mill. kroner primo januar 2013. Det foreslås derfor en bevilgning på 359 mill. kroner i tilskudd til Eksportfinans ASA for 2013.

Post 75 Utgifter til overtakelse av lån

Regjeringen besluttet 18. november 2011 å opprette en statlig enhet som skulle forvalte ordningen med offentlig støttede eksportkreditter. Nærings- og handelsdepartementet inngikk en

avtale med Eksportfinans ASA om en overgangsordning fram til en ny statlig enhet var opprettet 1. juli 2012. Avtalen innebar at Eksportfinans ASA tilrettela og inngikk avtalene om eksportfinansiering på vegne av staten med staten som långiver.

Resultatrapport 2011

I forbindelse med etableringen av en overgangsordning for eksportfinansiering, jf. Prop. 34 S (2011–2012), Prop. 42 S (2011–2012) og Innst. 138 S (2011–2012), fikk Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å utgiftsføre utgifter i forbindelse med overtakelse av lån fra Eksport-

finans ASA uten bevilgning. Ved overføring av lån fra Eksportfinans ASA til staten påløp det utgifter til juridisk bistand, gebyrer og andre transaksjonsutgifter. I tillegg påløp avbruddskostnader (kansellering av rentesikring) som følge av at enkelte lån ble overført før sikkerhetene var utløpt. Under forutsetning av at staten senere overtok lånene og dekket enkelte kostnader i forbindelse med overføringen, sa Eksportfinans ASA seg villig til å fortsette å betale ut lån som selskapet hadde gitt tilsagn om, men ikke var forpliktet til å honorere. Dette var avgjørende for at norsk eksportindustri ikke skulle bli skadelidende i perioden før staten hadde fått på plass nødvendige fullmakter, apparat og kompetanse til selv å forestå slike utbetalinger.

I 2011 ble det belastet om lag 0,8 mill. kroner.

Post 90 Utlån

I forbindelse med etableringen av en overgangsordning for eksportfinansiering, jf. Prop. 34 S (2011–2012), Prop. 42 S (2011–2012) og Innst. 138 S (2011–2012), ble det til sammen for 2011 og 2012 bevilget 40 mrd. kroner til å utbetale lån under overgangsordningen, inkludert vederlag for ulike typer lån som ble overtatt fra Eksportfinans, jf. Innst. 138 S (2011–2012), romertallsvedtak V.

Under overgangsordningen ble det i 2011 utbetalt lån for om lag 6,7 mrd. kroner. Dette dreier seg i hovedsak om statens overtakelse av lån som Eksportfinans ASA hadde utbetalt etter framleggelse av Prop. 34 S (2011–2012) den 18. november under forutsetning av at staten senere ville overta lånene.

Kap. 3934 Internasjonaliseringstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
80	Renter fra overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån	-16 224		
	Sum kap. 3934	-16 224		

Post 80 Renter fra overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån

Rapport for 2011

I 2011 utgjorde renteinntektene et negativt beløp på om lag 16,2 mill. kroner. Det negative beløpet har sammenheng med at vederlaget til Eksportfinans ASA i forbindelse med overføringen av lån

til staten bl.a. besto av renter som var påløpt i perioden hvor Eksportfinans ASA var långiver, men som ikke var kommet til innbetaling på det tidspunkt lånene ble overdratt av staten. Når låntaker på et senere tidspunkt betalte inn renter for lånene, kunne dermed hele beløpet betales til staten selv om staten kun hadde vært långiver for deler av renteperioden.

Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
71	Tilskudd	2 100	2 100	2 100
	Sum kap. 0937	2 100	2 100	2 100

Post 71 Tilskudd

Tilskuddet gis til Svalbard Reiseliv AS. Selskapet er eid av Svalbard Reiselivsråd som består av 63 bedrifter i Longyearbyen innenfor reiselivs- og

reiselivsrelaterte næringer. Svalbard Reiseliv AS er det koordinerende leddet for reiselivet på Svalbard og gjennomfører aktiviteter i henhold til handlingsplanen som er vedtatt av Svalbard Reiselivsråd.

St.meld. nr. 22 (2008–2009) Om Svalbard, slår fast at reiselivsnæringen, sammen med kulldrift og forskning, er de tre grunnpilarene for videre samfunnsutvikling på Svalbard. I meldingen sies det at Regjeringen ønsker å videreutvikle reiselivsnæringen som grunnlag for størst mulig verdiskaping på øygruppen og som grunnlag for bosettingen i Longyearbyen. Også Regjeringens nye reiselivsstrategi, Destinasjon Norge, lansert i april 2012, slår fast at satsingen på reiselivsnæringen som en av grunnpilarene for samfunnsutviklingen på Svalbard videreføres.

Svalbard Reiseliv AS sin virksomhet er finansiert gjennom medlemsavgifter, salg av tjenester til Svalbard Reiselivsråd, deltakelse i prosjekter og gjennom tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Målet med tilskuddet er å bidra til økt verdiskaping og bedre lønnsomhet for et miljøtilpasset reiseliv ved å informere om, profilere og markedsføre Svalbard som reisemål. Tilskuddet bidrar bl.a. til å ivareta fellesoppgaver som drift av helårig turistinformasjon, opplæring av guider som grunnlag for miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig ferdsel på øygruppen, både for fastboende og tilreisende, og kompetansebygging blant aktørene. Svalbard Reiseliv AS forestår også produksjon av relevant statistikk om reiselivsnæringen på Svalbard.

Resultatrapport 2011

Antall ankomne gjester i 2011 var 35 885, en oppgang på 3,2 pst. i forhold til året før. Spesielt 4. kvartal viste en oppgang, noe som antakelig kan tilskrives en langvarig mørketidssatsing. Antall gjestedøgn i Longyearbyen utgjorde 85 785, en økning på 3,5 pst. fra 2010. Gjennomsnittlig besøkslengde har gått opp også i 2011, da de besøkende bodde i snitt 2,76 døgn i Longyearbyen. Hensyntatt den ekstraordinære nedgangen i 2010 som følge av vulkanutbruddet på Island, vurderes

utviklingen fra 2010 til 2011 imidlertid ikke som en reell økning i antall gjestedøgn.

74 pst. av de besøkende kom fra Norge, en økning på 5 prosentpoeng fra 2010. Beleggprosenten ved overnattingsstedene i Longyearbyen var i 2011 på 37,3 pst., en liten nedgang grunnet at åpningen av nye Svalbard Hotell i mars 2011 økte sengekapasiteten fra 762 til 796 senger.

Gjestedøgnstatistikken viser økende andel kurs- og konferansegjester, mens antall øvrige yrkesreisende synker. Ferie- og fritidssegmentet er stabilt. Den totale cruisetrafikken til Svalbard gikk marginalt ned fra 2010 til 2011, da 39 046 passasjerer entret øygruppen.

Miljø- og sikkerhetsmessige aspekter ved reiselivsvirksomhet på Svalbard står sentralt også for Svalbard Reiseliv. Prosjektet «Clean Up Svalbard», der turoperatørene tar ansvar for strandrydding i områder de besøker med sine grupper, er et populært tiltak blant de tilreisende. Også prosjektet plastposefritt Svalbard går videre.

Ved utgangen av 2011 hadde til sammen 138 personer oppnådd autorisering i ulike kategorier knyttet til Svalbardguideopplæring. Flere personer er autorisert i flere kategorier. Guideopplæringen er et viktig verktøy for å sikre kvalitet og kompetanse og skape gode holdninger til Svalbards natur- og kulturmiljø. Autorisasjonsordningen for guider er viktig for å sikre en miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig utvikling av reiselivet på Svalbard.

Svalbard Reiseliv har vært uten fast tilsatt daglig leder i hele 2011, og selskapets reiselivskordinator har vært konstituert i stillingen. Ny daglig leder er fortsatt ikke på plass per august 2012.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås en bevilgning på 2,1 mill. kroner til Svalbard Reiseliv AS.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
50	Innovasjon – prosjekter, fond	472 000	233 200	233 200
51	Tapsfond, såkornkapitalfond	10 000		
70	Bedriftsutvikling og administrasjon	292 600	311 000	338 500
71	Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, <i>kan overføres</i>	383 410	380 700	401 200
72	Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>	234 684	285 000	285 000
73	Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, <i>kan overføres</i>	13 142	5 000	5 200
76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>		257 000	260 300
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	3 800	3 800	4 000
79	Maritim utvikling, <i>kan overføres</i>	12 692		
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	44 965 000	42 100 000	42 550 000
96	Egenkapital, Investinor AS		1 500 000	
	Sum kap. 2421	46 387 328	45 075 700	44 077 400

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012):

- post 50 ble økt med 15 mill. kroner
- post 51 ble bevilget med 199,7 mill. kroner
- ny post 53 Risikoavlastning for nye såkornfond, ble bevilget med 75 mill. kroner
- post 70 ble økt med 3 mill. kroner
- post 71 ble økt med 5 mill. kroner
- ny post 95 Egenkapital, såkornfond, ble bevilget med 425 mill. kroner

Vedrørende 2013:

Satsingen på næringsutvikling, innovasjon og internasjonalisering gjennom Innovasjon Norge foreslås videreført i 2013. Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, trekker opp linjene for den videre utviklingen av Innovasjon Norge. Innovasjon Norge skal opprettholde, styrke og videreutvikle tjenester og programmer som selskapet har etablert for næringslivet. Dette er viktig for å fremme innova-

sjon og nyskaping i hele landet. De operative bevilgningene til selskapet (når post 51, 78, 90 og 96 holdes utenom) foreslås økt fra 1 471,9 mill. kroner i 2012 til 1 523,4 mill. kroner i 2013.

I tråd med føringene i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, foreslår Regjeringen:

- å utvikle selskapet gjennom nye mål
- en ny innretning og styrking av ordningen med landsdekkende etablerertilskudd, spisset mot tidligere fase enn i dag
- en forsterket satsing på internasjonalisering
- en Invest in Norway-funksjon, et profesjonelt apparat for å ta i mot bedrifter som ønsker å investere i Norge

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Innovasjon Norge er et av Regjeringens viktigste virkemidler for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Selskapet er organisert som et særlovselskap hvor selskapets styre har et selvstendig ansvar for selskapets virksomhet og resultatene som oppnås. 1. januar 2010 kom fylkeskommunene inn som deleiere av Innovasjon

Norge. Staten, ved Nærings- og handelsdepartementet, eier nå 51 pst. av selskapet, mens fylkeskommunene til sammen, og likt fordelt, eier 49 pst. I tillegg til hovedkontoret i Oslo hadde Innovasjon Norge per 31. desember 2011 15 distriktskontorer og dessuten en rekke lokalkontorer som fører til at selskapet er representert med kontorer i alle fylker unntatt Akershus. Selskapet har også utekontorer i over 30 land. Ved utgangen av 2011 disponerte selskapet om lag 701 årsverk, fordelt med 306 ved distriktskontorene, 165 ved utekontorene og 230 ved hovedkontoret. Det er en nedgang i samlet årsverk som følge av gjennomført omstillingsprosess i 2011.

Midler til Innovasjon Norges virkemidler bevilges over budsjettene til:

- Nærings- og handelsdepartementet (kap. 2421)
- Kommunal- og regionaldepartementet direkte (kap. 500, post 21 og kap. 552, post 21 og 72) og indirekte gjennom bevilgninger til fylkeskommunene (kap. 551, post 60 og 61)
- Fiskeri- og kystdepartementet (kap. 2415, post 75)
- Landbruks- og matdepartementet (kap. 1149, post 71, kap. 1150, post 50 og kap. 1151, post 51)

Innovasjon Norge forvalter virkemidler innenfor finansiering, kompetanse, profilering, nettverk og rådgiving. Selskapet skal kombinere ulike virkemidler ut fra den enkelte kundes behov og har frihet til å utforme og prioritere virkemidlene innenfor gitte budsjetttrammer. I tillegg skal selskapet forvalte virkemidlene i overensstemmelse med EØS-regelverket og føringer som er lagt for selskapets virksomhet i Lov om Innovasjon Norge, årlige budsjettproposisjoner og øvrige føringer fra ovennevnte departementer, fylkesmenn og fylkeskommuner.

Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF

Meld. St. 22 (2011–2012) ble lagt fram 27. april 2012 og behandlet i Stortinget 14. juni 2012, jf. Innst. 365 S (2011–2012). Meldingen legger rammene for den videre utviklingen av Innovasjon Norge og SIVA SF og viser hvordan selskapene er sentrale verktøy for å realisere Regjeringens nærings-, distrikts- og regionalpolitikk. Videre gir den en status for Innovasjon Norge og SIVA og presenterer Regjeringens planer for den videre utviklingen av selskapene. I 2009/2010 ble det gjennomført helhetlige evalueringer av begge selskapene med påfølgende åpne høringsrunder av

evalueringene. I arbeidet med meldingen ble det også arrangert en innspillskonferanse. I meldingen redegjøres det for hvordan Regjeringen vil følge opp evalueringene av selskapene og innspill fra høringsrundene.

For Innovasjon Norge kan Regjeringens ambisjoner for selskapet deles inn i fem hoveddeler. Det skal bli bedre styring, måling og oppfølging av selskapet, det skal bli enklere og bedre for kundene, selskapets internasjonaliseringsarbeid skal styrkes, selskapets kompetanse skal utnyttes bedre og det skal legges noen nye oppgaver til selskapet.

For å få til bedre styring, måling og oppfølging legges det i meldingen fram nye mål for selskapet. I de nye målene, som er omtalt nærmere under, legges det vekt på at de skal være tilpasset selskapets virksomhet, med en klarere kobling til virkemiddelporteføljen. Målene legger i tillegg til rette for økt grad av målstyring og bedre oppfølging av selskapet. Eierstyringen vil i tillegg legge spesiell vekt på selskapets rolle som faglig kompetent rådgiver for eiere og oppdragsgivere, forenkling av virkemiddelporteføljen og Innovasjon Norges møte med sine kunder. Innovasjon Norge skal ha en tydeligere rolle som rådgiver for oppdragsgivere og eiere, i spørsmål knyttet til næringsutvikling og utvikling og forvaltning av egne virkemidler. Den strategiske dialogen mellom selskapet og oppdragsgivere, nasjonalt og regionalt, skal videreutvikles. Selskapet skal også brukes som en lyttepost for eiere og oppdragsgivere og utarbeide gode analyser knyttet til utviklingen av norsk økonomi.

Regjeringen har som ambisjon at det skal bli enklere og bedre for selskapets kunder å benytte seg av selskapet, bl.a. gjennom en enklere og mer brukervennlig virkemiddelportefølje og ved forbedret dialog mellom Innovasjon Norge og kundene. Regjeringen er videre opptatt av at søknadsprosesser ikke er unødig kompliserte og at unødvendige rapporteringskrav unngås. Departementet vil be Innovasjon Norge gjennomgå egne krav til søknader og tilhørende rapportering med tanke på forenkling.

Meldingen understreker betydningen av et helhetlig virkemiddelapparat og et velfungerende samarbeid mellom Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd. Ved å utnytte Innovasjon Norges kompetanse og kontorstruktur og ved et godt samarbeid med de andre virkemiddelaktørene, kan også selskapet bli et forbedret verktøy for brukere, eiere og oppdragsgivere.

Meldingen varsler en styrking av selskapets internasjonaliseringsarbeid. Det legges opp til at

Innovasjon Norges utekontorer i første rekke skal tilby praktisk assistanse, samtidig som samarbeidet mellom selskapets kontorer i Norge og utlandet skal styrkes. Det legges videre opp til et sterkere og mer formalisert samarbeid med utenriksstasjonene, Norges forskningsråd og SIVA om internasjonalisering. I meldingen blir det også lansert at det skal opprettes et strategisk råd for å bistå med vurderingen om hvor næringslivet ser behov for utekontorer. Videre mener Regjeringen at vekstmarkeder i Asia og Afrika vil være viktige markeder framover.

Av nye oppgaver varsler Regjeringen at det skal opprettes en Invest in Norway-funksjon. Innovasjon Norge vil få oppdraget, men i samarbeid med andre. Meldingen viser det også til at Regjeringen vil foreslå at det opprettes inntil seks nye landsdekkende såkornfond. I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble fondskonstruksjonen presentert, og ved behandlingen ble det vedtatt å bevilge midler til statlig deltakelse i de to første fondene. I meldingen ble det også presentert et justert investeringsmandat for Investinor AS og varslet at eierskapet til selskapet vil bli overført fra Innovasjon Norge til Nærings- og handelsdepartementet.

Nye mål for Innovasjon Norge fra 2013

I Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, presenterer Regjeringen nye mål for Innovasjon Norge. Den gamle målstrukturen til Innovasjon Norge ble utarbeidet i 2003, i forbindelse med at selskapet ble opprettet. Den gamle målstrukturen speiler i stor grad de ulike organisasjonene som i 2004 ble slått sammen til Innovasjon Norge, og målstrukturen viser ikke i tilstrekkelig grad selskapets samlede virksomhet i dag. Evalueringen av selskapet i 2010 pekte på flere svakheter ved målene, bl.a. at det var en uklar kobling mellom målene og selskapets virkemidler. I høringsuttalelsene til evalueringen var det bred enighet om at selskapets målstruktur burde revideres. Arbeidet med nye mål har skjedd i nært samarbeid med minoritetseiere, øvrige oppdragsgivere og selskapet.

Gjennom de nye målene ønsker Regjeringen å legge til rette for en tydeligere kobling mellom selskapets mål og de oppdrag og virkemidler Innovasjon Norge forvalter. De nye målene skiller videre mellom selskapets formål og hovedmål, mellom hva selskapet skal være og hva selskapet skal oppnå.

Innovasjon Norges nye formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å rea-

lisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Det nye hovedmålet for Innovasjon Norge er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og utløse regionenes næringsmessige muligheter.

Dette skal nås gjennom selskapets tre delmål:

- flere gode gründere
- flere vekstkraftige bedrifter
- flere innovative næringsmiljøer

Eiernes ambisjon er å styrke den overordnede styringen av selskapet og redusere graden av detaljerte føringer. De nye målene skal legges til grunn for alle oppdrag som gis selskapet, og er overordnet øvrige føringer og styringssignaler. Dette gjelder bl.a. føringer i ulike oppdrag knyttet til satsinger på særskilte sektorer og målgrupper. Oppdrag som ikke faller inn under selskapets formål og målstruktur, bør som hovedregel ikke legges til selskapet.

Nærings- og handelsdepartementet vil, i samarbeid med øvrige eiere, oppdragsgivere og Innovasjon Norge utforme et mer operativt og detaljert mål- og resultatstyringssystem, basert på den nye målstrukturen for Innovasjon Norge. Det nye mål- og resultatstyringssystemet skal være klart våren 2013, og skal vurdere selskapets måloppnåelse på en god og effektiv måte og skal være et verktøy for å utvikle bedre og mer treffsikre virkemidler.

Samarbeid med andre aktører

Regjeringen legger vekt på at det samlede tilbudet til næringslivet er helhetlig, treffsikkert og slagkraftig. Innovasjon Norge har inngått samarbeidsavtaler med en rekke aktører for å forenkle mottakernes tilgang til og øke nytten av det offentlige tilbudet for næringsutvikling. Regjeringen mener det er viktig at Innovasjon Norge samarbeider med relevante deler av et helhetlig offentlig virkemiddelapparat som er kundevennlig i møte med bedriftene.

Samarbeidsavtalen med SIVA og Norges forskningsråd danner grunnlag for et mer omfattende samarbeid og en felles kundekontakt gjennom Innovasjon Norges kontorer. Norges forskningsråd er representert ved flere av selskapets kontorer i Norge og medfinansierer stillinger ved noen av Innovasjon Norges kontorer i utlandet.

Hovedmål og delmål for 2011

Hovedmålet for Innovasjon Norge sin virksomhet i 2011 er å fremme bedrifts- og samfunnsøkon-

misk lønnsom næringsutvikling i hele landet og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

I tillegg til hovedmålet er det fastsatt fire delmål. Innovasjon Norge skal:

- bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
- bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet
- styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
- bidra til næringsutvikling, basert på regionale forutsetninger

I tilknytning til hovedmålet er det gitt noen generelle føringer for selskapets virksomhet. Innovasjon Norge skal:

- være en kunde- og markedsorientert organisasjon
- korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner
- være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng

Innovasjon Norge skal prioritere prosjekter i idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasen. De primære målgruppene er entreprenører, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial. Selskapet skal, som en integrert del av virksomheten, arbeide for å fremme kvinners deltakelse i næringslivet, både som entreprenører og ledere.

Resultatrapport 2011

For å nå sine mål har Innovasjon Norge et bredt sett av virkemidler, fra å stimulere til utvikling av en idé til å bidra til at bedrifter skal lykkes i internasjonale markeder. Overfor samme mottaker kan Innovasjon Norge i enkelte tilfeller benytte flere virkemidler. Resultatrapporten for 2011 tar derfor utgangspunkt i å belyse måloppnåelsen for hele Innovasjon Norges virksomhet.

Resultatene for delmålene og de generelle føringene for Innovasjon Norge belyses ved kunde-effektundersøkelser og evalueringer. Hvert år gjennomfører Innovasjon Norge to undersøkelser for å måle effekten av virksomheten – en før-

undersøkelse for å avklare mottakernes forventninger til prosjektene, og en etterundersøkelse for å belyse resultatene i etterkant. Innovasjon Norge gjennomfører i tillegg en serviceundersøkelse som måler kundenes syn på hvorvidt tilbudet møter kundens behov og deres opplevelse med kontakten med selskapet. Rapporteringen nedenfor tar utgangspunkt i førundersøkelsen av bedrifter som fikk tilsagn i 2010, og etterundersøkelsen av bedrifter som mottok støtte i 2007. Begge undersøkelsene er gjennomført i 2011. For delmål som ikke er omfattet av før- og etterundersøkelsen, rapporteres det i årsrapporteringen på aktiviteter gjennomført i 2011.

Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge bidrar til økt innovasjon gjennom arbeid mot tre hovedområder: entreprenørskap, innovasjon i etablerte bedrifter og etablering og oppbygging av regionale og nasjonale innovasjonsmiljøer. Av Innovasjon Norges samlede tilsagn i 2011 gikk rundt to av tre kroner til innovasjonsprosjekter og av disse igjen er 57 pst. av tilsagnene til innovasjonsprosjekter på internasjonalt eller nasjonalt nivå. Dette er om lag på samme nivå som i 2010. Etterundersøkelsen blant bedrifter som i 2007 mottok bistand, viser at Innovasjon Norges virkemidler i stor grad har bidratt til innovasjon i produktutvikling (45 pst.), markedsutvikling (39 pst.), prosessutvikling (33 pst.) og organisasjonsutvikling (24 pst.). Etterundersøkelsen viser at 70 pst. av bedriftene mente at prosjektet har vært viktig for egen lønnsomhetsutvikling, og 51 pst. svarte at prosjektet hadde vært viktig for bedriftens konkurransevne. Om lag 64 pst. oppga at prosjektet Innovasjon Norge har ytt bistand til, hadde hatt betydning for bedriftens overlevelse. Førundersøkelsen viste at 89 pst. av prosjektene ikke ville blitt gjennomført, ville blitt utsatt i tid eller gjennomført i mindre skala uten støtte fra Innovasjon Norge. Dette er på tilsvarende nivå som i tidligere års undersøkelser. Innovasjon Norge har i henhold til disse undersøkelsene, bidratt til å skape eller sikre mellom 7 554 og 10 176 arbeidsplasser blant de bedriftene som fikk tilsagn i 2007. Dette er en sterkere sysselsettingseffekt sammenlignet med bedrifter som fikk tilsagn i 2006. Sysselsettingseffekten per prosjekt er beregnet til 1,3 til 1,8 arbeidsplasser per prosjekt i 2007 mot 1 til 1,4 arbeidsplasser per prosjekt i 2006.

Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid er konsentrert rundt formidling av informasjon og kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter og internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap. Ved utgangen av 2011 var Innovasjon Norge representert i 32 land og selskapet hadde egne kontorer i 29 av disse. Innovasjon Norge håndterte om lag 700 prosjekter i 2011, en liten nedgang fra 2010. Av Innovasjon Norges tilsagn i 2011 gikk 50 pst. til internasjonalt rettede innovasjonsprosjekter. Dette er en økning fra 2010. De viktigste internasjonaliseringsfremmende tjenestene fra Innovasjon Norge har i 2011 vært:

- rådgiving og kompetanse til bedrifter i Norge
- finansiell risikoavlasting
- døråpner til beslutningstakere, myndigheter og partnere

Innovasjon Norges programaktivitet er sentral for å bidra til bedriftenes utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter. Innovasjon Norge har flere ordninger som i den sammenheng har til hensikt å fremme internasjonalisering. Bl.a. skal programmet Internasjonal vekst bidra til at små og mellomstore bedrifter med konkurransemessige fortrinn og internasjonalt vekstpotensial oppnår lønnsom vekst i internasjonale markeder. Andre ordninger som er spesielt innrettet mot internasjonalisering, er bl.a. FoU-kontrakter, egenkapital gjennom investeringsfond og ulike gjenkjøpsavtaler.

Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Globaliseringen har gitt norsk næringsliv større muligheter på nye markeder. Samtidig øker konkurransen om tilgang til kapital, kompetanse og kunder. Innovasjon Norge arbeider for at Norge og viktige norske sektorer benytter profilering til å oppnå internasjonal konkurransekraft. I 2011 har de viktigste aktivitetene innen profilering vært: omdømmearbeid, profilering av Norge som reisemål og arbeidet med VisitNorway.com, internasjonal markedsrådgiving, fellestands på messer i utlandet og arbeid med næringslivsdelegasjoner.

En viktig del av Innovasjon Norges profileringarbeid er å legge til rette for at bedriftene kan delta i næringslivsdelegasjoner i forbindelse

med statsbesøk og andre offisielle besøk. Gjennom fagseminarer, rundebordskonferanser og nettverksbygging får norske bedrifter anledning til å etablere kontakter som det ellers ville tatt lang tid å oppnå. I 2011 ble det gjennomført fem delegasjonsreiser til utlandet med 261 norske deltakende bedrifter. Innovasjon Norge har også bistått ved to delegasjonsreiser til Norge med 101 norske deltakende bedrifter. I 2011 arrangerte Innovasjon Norge 13 internasjonale messer med til sammen 260 deltakende bedrifter. 85 pst. av bedriftene som deltok på fagmessene, var små og mellomstore.

Profilering av Norge som reisemål i utlandet skal bidra til at Norge blir det foretrukne reisemålet for den kvalitetsbevisste reisende. Totalt ble det gjennomført over 149 aktiviteter fordelt på 1 162 kunder i 2011. Antall internasjonale turoperatører og reisebyråer som selger norske reiseprodukter, utgjorde 1 907 i 2011, mot 1 101 i 2010. Sentralt i markedsføringen er Norges offisielle reiselivsportal, visitnorway.com, der mye ny funksjonalitet er utviklet gjennom 2011. I 2011 var det nær 12 mill. besøk og drøyt 8,9 mill. unike brukere av portalen, som har partneravtale med ca. 90 pst. av norske destinasjoner og turistkontorer.

Innovasjon Norges arrangement Norwegian Travel Workshop organiserte 8 000 møter mellom 305 turoperatører fra 25 land og 326 norske tilbydere av reiseprodukter. Innovasjon Norge arrangerte også presseturer i Norge for 924 internasjonale journalister, noe som resulterte i 8 016 artikler i trykte media, 74 TV- og 58 radioprogrammer, mot henholdsvis 7 265, 290 og 145 i 2010. Den anslåtte annonseverdien er på nesten 582 mill. kroner. Dette er en økning på 169 mill. kroner fra 2010. Presseoppslagene er av stor betydning i arbeidet med å gjøre Norge kjent, både som reisemål og omdømme internasjonalt.

Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge samarbeider tett med fylkeskommuner og fylkesmenn og er en pådriver i en rekke fellesprosjekter, nettverk og møteplasser. Det operative samarbeidet mellom Innovasjon Norges distriktskontorer og de regionale partnerskapene er opprettholdt fra tidligere år. Innovasjon Norge har også i 2011 samarbeidet med Norges forskningsråd, SIVA, fylkeskommunene og det øvrige partnerskapet om omforente og koordinerte satsinger knyttet til utvikling av regionale innovasjonssystemer og næringsklynger. Eksem-

pler på dette arbeidet er innenfor rammen av Forskningsrådets Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI-programmet), SIVAs infrastrukturprogrammer og Innovasjon Norges programmer Norwegian Centres of Expertise (NCE) og Arena. De regionale næringsklyngene som er med i programmene NCE og Arena, gjennomfører bl.a. kompetanse- og innovasjonsprosjekter, ofte sammen med nasjonale eller regionale FoU- og kunnskapsmiljøer.

Regional omstilling er en ekstraordinær innsats over flere år i områder med en sårbar næringsstruktur eller svikt i næringsgrunnlaget. Innovasjon Norge skal bidra til at arbeid i omstillingsområder drives profesjonelt og målrettet. Innovasjon Norge foretar en årlig programstatusvurdering for alle omstillingsområder. Vurderingen viser at omstillingsarbeidet gjennomgående drives på en god måte i de fleste omstillingskommuner. Innovasjon Norge har innenfor arbeidet med regional omstilling i 2011 hatt ansvar for oppfølging og kvalitetssikring av 24 kommuner/regioner på vegne av fylkeskommuner, samme som for 2010. Det ble i løpet av 2011 igangsatt omstillingsprosjekter i tre kommuner, og tilsvarende avsluttet prosjekter i tre kommuner.

Generelt

Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon: Førundersøkelsen viser at 64 pst. av bedriftene mener at Innovasjon Norges tjenester er godt tilpasset deres behov, mot 67 pst. i forrige førundersøkelse. Etterundersøkelsen viser at 36 pst. (38 pst. året før) av bedriftene ble fulgt opp av Innovasjon Norge etter at tilsagnet ble gitt. Om lag 93 pst. (89 pst.) av kundene er tilfredse med den rådgivningen de har fått.

Innovasjon Norges virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner: Førundersøkelsen for 2010 viser at i gjennomsnitt 60 pst. av bedriftene mener bistanden fra Innovasjon Norge var utløsende for at prosjektet ble iverksatt. Selskapet bidrar til at en rekke bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter blir realisert. Disse hadde ikke blitt realisert dersom bedriftene kun hadde hatt de private finansmarkedene å forholde seg til. Innovasjon Norge arbeider med å bidra til økt samhandling mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner/akademia, men kan fortsatt bli bedre på dette området.

Innovasjon Norge skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng: Innovasjon Norge har i 2011 gjennomført en rekke kunnskapsleveranser med innspill til oppdragsgiverne til selskapet og gjennomført evalueringer av egne tjenester og programmer. Innovasjon Norge leverte en rekke innspill til Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF.

Målgrupper

Av de samlede brutto tilsagnene for låne-, garanti- og tilskuddsordningene i 2011 gikk 8 pst. til etablerere, uendret fra 2010, 9 pst. til unge bedrifter, mot 5 pst. i 2009 og 23 pst. til små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial, mot 26 pst. i 2010. Bedrifter med under 20 ansatte mottok i 2011 82 pst. av midlene mot 81 pst. i 2010, og bedrifter med inntil 100 ansatte mottok 93 pst. av midlene mot 91 pst. i 2010. I 2011 gikk 35 pst. av de samlede tilsagnene for låne-, garanti- og tilskuddsordningene til prosjekter rettet mot kvinner, mot 34 pst. i 2010. Resultater av Innovasjon Norges kvinnesatsing er nærmere omtalt i Del III av proposisjonen.

Ordninger uten årlige bevilgninger

Investinor AS

Investinor AS ble opprettet i 2008 som et heleid selskap av Innovasjon Norge. Formålet med Investinor er å bidra til økt verdiskaping gjennom å tilby risikovillig kapital til internasjonalt orienterte konkurransedyktige bedrifter, primært nyetableringer.

Nyinvesteringer utgjør fortsatt en betydelig del av Investinors virksomhet. Selskapet gjennomførte i 2011 sju nyinvesteringer på til sammen 113,6 mill. kroner. Samtidig krever eksisterende porteføljeselskaper en økende andel av selskapets ressurser. I 2011 gjennomførte Investinor 32 oppfølgingsinvesteringer på til sammen 223,1 mill. kroner. I tillegg har selskapet brukt ressurser på aktiv eierstyring av selskapene. Av Investinors opprinnelige forvaltningskapital på 2,2 mrd. kroner var 500 mill. kroner forbeholdt investeringer i marin næringsvirksomhet. Det gjensto totalt 401,1 mill. kroner i ledig kapital per 31. desember 2011. Den øvrige kapitalen er investert, kommitert, i forhandlinger eller avsatt som reserve for oppfølgingsinvesteringer. Kapitaltilfør-

selen på 1,5 mrd. kroner i 2012 er foreløpig ikke benyttet.

Investinors driftsinntekter består av avkastning på Investinors investeringsportefølje. I 2011 hadde Investinor realiserte tap ved salg av eien-deler på 50 mill. kroner. I tillegg ble investeringsporteføljen netto nedskrevet med 115,1 mill. kroner gjennom året, som ga et tilsvarende urealisert tap på investeringer i aksjer. Til sammenligning hadde Investinor ingen realiseringer i 2010 og et urealisert tap fra investeringer i aksjer på 49,9 mill. kroner. Selskapets driftskostnader ble redusert fra 41,8 mill. kroner i 2010 til 36,2 mill. kroner i 2011. Dette skyldes bl.a. reduserte lønns- og sosiale kostnader, og redusert innkjøp av eksterne tjenester. Investinors driftsresultat i 2011 var minus 194,1 mill. kroner mot minus 90,7 mill. kroner i 2010. Netto finansinntekter er redusert fra 69 mill. kroner i 2010 til 55,5 mill. kroner i 2011. Finansinntektene er tilnærmet i sin helhet avkastning på Investinors portefølje av markeds-baserte fond av obligasjoner og sertifikater. Reduksjonen skyldes at både plasseringen i finansporteføljen og kurseffekten av renteendrin-ger har vært lavere i 2011 enn 2010. Etter skatt hadde Investinor i 2011 et årsresultatet på minus 134 mill. kroner mot minus 31,4 mill. kroner i 2010. Dette er i tråd med erfaringer og forventninger om at det vil ta tid før investeringsselskaper innen venturebransjen får avkastning fra sin inves-teringsportefølje.

For Investinor legges det til grunn et justert investeringsmandat, som presentert i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF. Investinor skal prioritere lønn-somme investeringer i sektorer med næringsmil-jøer med internasjonale komparative fortrinn, som ivaretar utnyttelse av viktige naturressurser, som ivaretar utnyttelse av ny teknologi og kompe-tanse, eller som bidrar til mindre miljøbelastning og menneskeskapte klimaendringer. Dette kan dreie seg om investeringer innen bl.a. miljøteknologi, energi, marint næringsliv, maritim sektor, reiseliv, IKT og bio- og helseteknologi. Investe-ringsfasen beholdes som i dag, men med en presi-tering for å skape klarhet om førstegangsinveste-ringer i ekspansjonsfasen og avgrensning mot såkornfasen.

Såkornfond

For å stimulere til økte investeringer i såkorn-fasen varslet Regjeringen i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, et forslag om å etablere nye landsdek-

kende såkornfond hvor staten bidrar med egenka-pital og risikoavlastning. Regjeringen planlegger å bidra i opprettelsen av inntil seks nye landsdek-kende såkornfond som skal investere i nye inno-vative og internasjonalt konkurransedyktige bedrifter.

I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevil-get midler til statlig deltakelse i to nye landsdek-kende fond. Fondene skal investere i såkorn- og oppstartsfasene, med mulighet for at de investerte midlene også kan brukes til internasjonaliserings- og omstillingsprosesser i disse bedriftene. Fon-dene investerer særlig i kunnskapsintensive og teknologisk tunge bedrifter.

Fondene skal ha en gjennomsnittlig størrelse på om lag 500 mill. kroner og skal finansieres i form av egenkapital med 50/50-fordeling mellom private investorer og staten. Fondenes opprettelse er betinget av tilstrekkelig privat deltakelse. Totalt vil ordningen, ved opprettelse av til sammen seks nye fond, kunne tilføre såkornsegmentet 3 mrd. kroner, hvorav 1,5 mrd. kroner fra staten og 1,5 mrd. kroner fra private investorer. Risiko-avlastningen fra staten til de private investorene er satt til inntil 15 pst. av statens innskutte egenkapi-tal. Hensikten med risikoavlastningen er at den skal utløse privat kapital til investering i tidlig fase av bedrifters liv gjennom såkornfondene.

Videre settes det av et tapsfond tilsvarende 35 pst. av statens egenkapital for å dekke eventu-elle statlige tap i ordningen. Hensikten med taps-fondet er å dekke tap som eventuelt vil bli reali-serte når fondene avsluttes. Fondenes løpetid skal avklares i forhandlinger med private investorer, men begrenses oppad til 15 år. Fondene skal dri-ves på markedsmessige vilkår. Innovasjon Norge skal forvalte statens interesser i den nye ordnin-gen.

Fondenes satsingsområder vil bestemmes av fondsforvalternes kompetanse, men, basert på erfaringer med dagens fond, vil eksempelvis energi, miljøteknologi, marin sektor, IKT, bio- og helseteknologi og reiseliv være interessante områder. Fondenes forvaltning baseres på forval-ternes kompetanse og muligheten til å utvikle nye kompetente forvaltningsmiljøer. Det er et mål at det skal etableres såkornfond i alle landsdeler. Som varslet i Meld. St. 7 (2011–2012) Nordområ-dene – visjon og virkemidler, skal et fond etable-res i Nord-Norge.

Fondene bør opprettes gradvis, etter hvert som det reises privat kapital. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag om bevilgning til flere fond i etterfølgende budsjettår. Innovasjon Norge har fått oppdraget med å utar-

beide en rammeavtale for nye såkornfond sammen med potensielle investorer eller representanter for disse. Den nye fondsordningen må avklares med EFTAs overvåkningsorgan ESA, og departementet har igangsatt denne prosessen.

Fond opprettet i 1997 og 2000

I 1997 ble det opprettet et landsdekkende såkornfond (START-fondet) og fire regionale fond som dekker henholdsvis Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. I 2000 ble det i tillegg opprettet et fond for indre Østlandet, som gikk konkurs i 2007. Det endelige oppgjøret etter konkurransen ble budsjettmessig behandlet i revidert nasjonalbudsjett 2010. I tillegg ble SåkornInvest I AS avvirket høsten 2011, jf. omtale i Prop. 111 S (2011–2012) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2012. Kommitert kapital under ordningen er 776 mill. kroner, hvorav 50 pst. i ansvarlig lån fra staten (388 mill. kroner). Ved utgangen av 2011 hadde Innovasjon Norge utbetalt 374,9 mill. kroner i ansvarlige lån. Tilhørende tapsfond utgjorde om lag 94 mill. kroner (25 pst. av 374,9 mill. kroner). Ved utgangen av 2011 var 164,7 mill. kroner av hovedstolen tapsført utover tapsfond. Dette representerer en økning om lag 22,5 mill. kroner i løpet av året. I tillegg kommer tapsavsetninger på utestående renter på 155 mill. kroner.

Distriktsrettede fond opprettet i 2003 og 2004

Det langsiktige målet med den distriktsrettede såkornordningen er å tilføre kunnskapsbedrifter med stort vekstpotensial lokalisert i næringssvake områder en blanding av tålmodig egenkapital og relevant kompetanse. Det er opprettet fem distriktsrettede såkornfond. Fondene er lokalisert i Tromsø, Bodø, Førde og to fond i Namsos. Innovasjon Norge anslår at de distriktsrettede såkornfondene fra og med 2012 kan investere i om lag ti nye selskaper til sammen. Den resterende kapitalen i fondene er reservert for oppfølgingsinvesteringer i allerede investerte selskaper. Ved utgangen av 2011 var det ikke gjort tapsavsetninger ut over tapsfond for de distriktsrettede fondene.

Innovasjon Norge valgte i 2010 en forvalter til et nytt fond for Innlandet som har vurdert muligheten for å hente inn kapital. Forvalteren klarte ikke å mobilisere tilstrekkelig privat kapital til fondet og leverte mandatet tilbake til Innovasjon Norge. Kapitalen ble tilbakeført til statskassen høsten 2011, jf. omtale i Prop. 25 S (2011–2012)

Endringer i statsbudsjettet for 2011 under Nærings- og handelsdepartementet.

Landsdekkende fond opprettet i 2005

Det langsiktige målet med den landsdekkende såkornkapitalordningen er gjennom økt tilgang på kompetent kapital og kompetanse å støtte etablering av innovative, konkurransedyktige vekstforetak. Fondene er lokalisert til Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. Fondene er operative og foretar investeringer. Fondene er nå i hovedsak lukket for nye investeringer. Det ble heller ikke i 2011 gjort tapsavsetninger for de landsdekkende fondene ut over det som er satt av i tapsfond. To av fondene har til sammen gjort forskuddsbetalinger for om lag 51 mill. kroner av hovedstol på statens lån.

Fond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Investeringsfondene for Nordvest-Russland og Øst-Europa skal investere i aksjekapital og tilby ansvarlige lån til prosjekter hvor norske bedrifter samarbeider med bedrifter i de aktuelle regionene. Formålet med investeringsfondene og Tilskuddsfond for Nordvest-Russland er å bidra til å fremme næringsutvikling og styrke norske bedrifters konkurransevne og verdiskaping gjennom deltakelse i kommersielle investeringsprosjekter. Investeringsfond og Tilskuddsfond for nærings-samarbeid med Nordvest-Russland dekker fylkene Murmansk og Arkhangelsk, det autonome området Nenets og republikken Karelen, mens Investeringsfond for Øst-Europa omfatter Russland, Hviterussland, Ukraina og de østeuropeiske statene som ikke er medlemmer av EU. Om lag to av tre av henvendelsene til Innovasjon Norge gjelder prosjekter i Russland.

Investeringsfond for Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en ramme på 150 mill. kroner. Ni investeringsprosjekter er aktive. Innovasjon Norge mottok i 2011 fire søknader, seks færre enn året før. I 2011 ble det tatt beslutning om investeringer i to prosjekter på 8,8 mill. kroner. Totalt utbetalt beløp i fondets levetid er 55,44 mill. kroner. Årsresultatet for fondet utgjorde 0,312 mill. kroner. Gjennom en avtale med en konsulent i Kirkenes næringshage drives informasjonsarbeid og veiledning til søkere lokalt i Kirkenes. Innovasjon Norges regionkontor i Vadsø arbeider også med virksomhet rettet mot Nordvest-Russland.

Tilskuddsfond for nærings samarbeid med Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en engangsbevilgning på 30 mill. kroner for å styrke samarbeidet mellom norske og russiske bedrifter i Nordvest-Russland. Fondet skal nyttes til å støtte utredninger, planlegging og tilrettelegging av kommersielle prosjekter av stor betydning for videreutvikling av nærings samarbeidet med Nordvest-Russland. Det ble i 2011 gitt tilsagn om 450 000 kroner i støtte til to prosjekter. Siden opprettelsen av fondet er det gitt 113 tilsagn. Bedrifter i Sør-Varanger kommune har mottatt støtte til 18 forprosjekter på i alt 5,379 mill. kroner. Per 31. desember 2012 utgjorde disponible midler i fondet 7,071 mill. kroner.

Investeringsfond for Øst-Europa

Fondet ble opprettet i 1997 med en ramme på 70 mill. kroner. Fondet ble senere tilført 50 mill. kroner slik at investeringsmidlene totalt utgjør 120 mill. kroner. Innovasjon Norge mottok 15 søknader i 2011, mot 22 året før. Det ble ikke foretatt noen investeringsbeslutninger for fondet i 2011. Det er samlet foretatt 20 investeringer i fondets løpetid. Sju av engasjementene er solgt og tre er konkurs, slik at det gjenstår ti aktive investerin-

ger. Samlet utbetalt investeringsbeløp er 92,1 mill. kroner. Årsresultatet for fondet utgjorde i 2011 minus 1,56 mill. kroner. Fondet har en negativt opptjent egenkapital på 10,1 mill. kroner.

Prioriteringer 2013

Innovasjon Norges prioriteringer skal være i tråd med målene som er satt for selskapet. Selskapets mål er overordnet øvrige føringer og styringssignaler, bl.a. gjelder dette føringer i ulike oppdrag knyttet til satsinger på særskilte sektorer og målgrupper. Selv om Innovasjon Norge skal prioritere små- og mellomstore bedrifter i sitt arbeid, er det likevel åpent for at store bedrifter kan motta støtte. Innovasjon Norge skal prioritere arbeidet med å følge tiltak og føringer i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF. Nærmere omtale av prioriteringer er gitt under de enkelte budsjettpostene nedenfor.

Resultatrapportering 2011, prioriteringer og budsjettforslag 2013

Låne- og garantirammer

Det foreslås at rammene for landsdekkende innovasjonslån, garantier og lavrisikolån videreføres på samme nivå som i 2012.

Ordning	(i mill. kroner)		
	Endelig ramme 2011	Ramme 2012	Forslag 2013
Landsdekkende innovasjonslån, nye tilsagn	500	500	500
Landsdekkende garantier, nye tilsagn	40	40	40
Lavrisikolån	2 500	2 500	2 500

Garantiordningen er nærmere omtalt under post 50 og låneordningene under post 90 nedenfor. Det vises for øvrig til Forslag til vedtak VIII, 1 (garantiordningen) og X, 1 og 2 (låneordningene).

Håndtering av såkornfond opprettet i 1997 og 2000

Flere av såkornfondene etablert før 2006 er i en utfordrende økonomisk situasjon. Et av fondene er konkurs og et er avvirket. I konkurssituasjoner skjer ting raskt, og saksbehandlingstiden i departementer og Stortinget kan bli for lang. Derfor foreslår Regjeringen at Innovasjon Norges fullmakt fra 2012 til å gjøre nødvendige grep for – om mulig – å avverge en konkurs, dersom det bidrar til å sikre statens verdier og videreføre bedriftene

som fondet eier, videreføres i 2013, jf. Forslag til vedtak XII.

Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond

Formålet med ordningen er økt innovasjon. Midlene kan benyttes til tilskudd og avsetninger til tapsfond for landsdekkende innovasjonslån og garantier. Innovasjon Norge skal ved bruk av disse midlene kunne tilby finansiering til bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utviklingsprosjekter i hele landet. Målgruppen er primært etablerere, unge bedrifter, små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner og vekstpotensial.

Tilskudd kan gis til prosjekter som bidrar til framveksten av nytt næringsliv. Lån, tilskudd og garantier skal bidra til å sikre at nye prosjekter

blir igangsatt, og at eksisterende prosjekter videreutvikles. Dette er viktig både for å skape nye arbeidsplasser og for å sikre eksisterende arbeidsplasser i lønnsomme bedrifter. Støtte i form av lån, garantier og tilskudd kan gis til industriell forskning og utviklingsaktiviteter før konkurransediagnostikk og tekniske forstudier i forkant av denne typen FoU-aktiviteter. Støtte kan også gis til konsulentbistand, kunnskapsformidling og opplæring og – under visse forutsetninger – til fysiske investeringer.

Måloppnåelse for ordningen vurderes mot Innovasjon Norges til enhver tid gjeldende mål- og resultatstyringssystem.

Resultatrapport 2011

Bevilgningen var på 472 mill. kroner i 2011. Gjennom bruken av midlene har Innovasjon Norge tilbudt finansiering til bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter i hele landet. 76 pst. av midlene gikk til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå.

Rammen for *innovasjonslån* var på 500 mill. kroner i 2011. I alt ble det gitt tilsagn om innovasjonslån for 320 mill. kroner. Av tilsagnene gikk 83 pst. til prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå. Videre gikk 58 pst. av tilsagnene til bedrifter med mindre enn 20 ansatte og 89 pst. til bedrifter med inntil 100 ansatte. Til de tre prioriterte målgruppene gikk 58 pst. av bevilgningen til små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner, 6 pst. til etablerere og 11 pst. til unge bedrifter.

Innovasjon Norge tildelte 44 mill. kroner gjennom ordningen *landsdekkende innovasjonstilskudd* i 2011. 76 pst. av midlene gikk til prosjekter med innovasjon på internasjonalt eller nasjonalt nivå. 25 pst. av prosjektene var miljørettede.

Garantirammen på 40 mill. kroner ble utnyttet i sin helhet. Av garantiene gikk 53 pst. til prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå og 78 pst. til bedrifter med færre enn 20 ansatte.

Det var øremerket minimum 20 mill. kroner til *landsdekkende etablererstipend*. I tillegg prioriterte Innovasjon Norge ytterligere 14 mill. kroner til ordningen, slik at ordningens ramme i 2011 ble totalt 34 mill. kroner. 85 pst. av beløpet ble gitt til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå og 90 pst. til prosjekter med produkt-/tjenesteinnovasjoner. Kvinneandelen utgjorde 45 pst., og 15 pst. av beløpet gikk til unge etablerere under 35 år.

Rammen på 10 mill. kroner øremerket til *miljøprosjekter i de maritime næringene og utvikling av nærskipfartsflåten* ble på grunn av liten etterspørsel redusert med 8 mill. kroner i forbindelse med endringer i statsbudsjettet høsten 2011, jf. Prop. 25 S (2011–2012). Totalt 22 prosjekter mottok støtte fra ordningen, og midlene gikk i hovedsak til utstyrsleverandører med prosjekter innen avansert transport og logistikk.

Resultatrapportering for miljøteknologiordningen er omtalt under post 76.

Av en samlet bevilgning på 472 mill. kroner ble 345 mill. kroner benyttet til tilskudd. De resterende 127 mill. kronene ble benyttet til tapsavsetninger for innovasjonslån og garantier. Tapsavsetningene ble vurdert som tilfredsstillende sett i forhold til kalkulert risiko per 31. desember 2011.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Innovasjonslån, garantier og tilskudd

Innovasjon Norge skal fortsette å prioritere etablerere, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner og potensial. Innovasjonslåneordningen er spisset mot innovasjon og internasjonalisering. Den skal stimulere til bedre utnyttelse av utviklingspotensialet som ligger i innovative vekstbedrifter og primært benyttes i bedriftens tidlig- og kommersialiseringsfase. Spesielt skal ordningen styrke den direkte bedriftsrettede innsatsen i sentrale områder.

Garantier kan gis for lån til realinvesteringer for å medvirke ved bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, moderniserings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter i norsk næringsliv. Det kan også stilles garantier for driftskreditt. Ordningen skal være selvfinansiert ut over det som avsettes til tapsfond.

Regjeringen foreslår en ny innretning av den landsdekkende etablerertilskuddsordningen, for å forsterke Innovasjon Norges innsats mot etablerere i en tidligere fase. Ordningen er nærmere omtalt under, men det vil fortsatt være anledning til unntaksvis å gi tilskudd til andre formål. Ordningen foreslås styrket ved at det blir mindre midler til disposisjon for den landsdekkende innovasjonstilskuddsordningen.

Innovasjon Norge bestemmer selv hvor mye av tilskuddsmidlene som, innenfor en låneramme foreslått satt til 500 mill. kroner og en garantiramme foreslått med 40 mill. kroner, skal benyttes til den nye landsdekkende etablerertilskuddsordningen og tapsfond for innovasjonslån og garantier, jf. Forslag til vedtak X, 1 og VIII, 1. Utgifter til

evalueringer av Innovasjon Norges virksomhet kan også finansieres over denne posten. Det foreslås å flytte finansieringen av tjenesten Bedriftsnettverk fra post 50 til post 71, slik at nettverksprosjekter fra 2013 finansieres over denne posten.

Satsing på maritim sektor

Innovasjon Norges maritime midler kan benyttes både til tilskudd og til å sikre at innovasjonslånordningen kan benyttes av nærskipfartsflåten og til maritime miljøprosjekter. Målet med den maritime satsingen er å styrke omfanget av og samarbeidet om nyskaping i de maritime næringene og dermed styrke verdiskaping og konkurransevne i sektoren. Målgruppen for satsingen er bedrifter som er en del av eller har tilknytning til de maritime næringene og omfatter dermed skipsverft, maritime utstyrsleverandører, rederier, forsknings-, tjeneste- og konsulentmiljøer. I tråd med Regjeringens maritime strategi og Maritim21 vil hovedprioriteringene for de maritime midlene fortsatt være: miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende maritime operasjoner og maritim transport i Nordområdene, avansert logistikk og forretningsutvikling og maritimt omdømme og profilering. For 2013 foreslås det at satsingen på maritim sektor videreføres på om lag samme nivå som i 2012.

Landsdekkende etablerertilskudd

Formålet med landsdekkende etablerertilskudd er å stimulere flere til å starte bedrifter basert på nye ideer med stort verdiskapingspotensial. Det foreslås en ny innretning av ordningen fra og med 2013, ved at Innovasjon Norge skal gi et mindre beløp til flere bedrifter sammenlignet med det som har vært praksis de seneste årene. Det skal utarbeides klare og tydelige kriterier for støtte, for å redusere seleksjonskostnadene og gjøre søknadsprosessen for brukerne raskere og enklere. Tiltaket skal bidra til å bedre kapitaltilgangen til gründere og bedrifter som er yngre enn tre år. Unntaksvis kan Innovasjon Norge støtte noe eldre bedrifter, eller støtte prosjekter med et større beløp. Etableringer med vekstpotensial som representerer noe nytt i nasjonal eller internasjonal sammenheng, skal fortsatt prioriteres. Ordningen foreslås styrket ved at det innenfor rammen av bevilgningen blir mindre midler tilgjengelig til den landsdekkende innovasjonstilskuddsordningen. Etter departementets vurdering vil det bidra til å sikre at formålet med bevilgningen oppnås i større grad.

Oppsummering

Det foreslås til sammen 233,2 mill. kroner under posten for 2013. Midlene benyttes til landsdekkende tilskudd, satsing på maritim sektor og tapsavsetninger for landsdekkende innovasjonslån og garantier.

Post 51 Tapsfond, såkornkapitalfond

Bevilgningen under posten har blitt benyttet til å dekke avsetninger til tapsfond ved opprettelse av nye såkornfond og avsetning til å dekke bokførte tap på renter på utbetalte lån til etablerte såkornfond. Det ble bevilget 10 mill. kroner til formålet i 2011. Sistnevnte formål ble avvirket i forbindelse med budsjettet for 2012, og disse avsetningene er tilbakeført til statskassa inneværende år, jf. nærmere omtale i Nærings- og handelsdepartementets budsjettproposisjon for 2012.

I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevilget midler til statlig deltakelse i nye landsdekkende såkornfond, hvorav 148,8 mill. kroner til tapsfond for eventuelle realiserte tap av statens eierandeler over posten.

Såkornfondene er en statlig ordning hvor statens interesser er forvaltet av Innovasjon Norge. Det er derfor en underliggende forutsetning at tap utover tapsfond ikke skal belaste Innovasjon Norges regnskap og egenkapital.

Post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Målet med tilskuddet er å sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle rollen som en proaktiv samarbeidspartner og premissleverandør for næringslivet og offentlige myndigheter. Innovasjon Norge skal bidra med kunnskap og faglige innspill til nasjonale og regionale myndigheter på bakgrunn av sitt nettverk og kunnskap om næringslivet og bedriftenes utfordringer og rammebetingelser.

Innovasjon Norges administrasjons- og gjennomføringskostnader ble før 2011 finansiert etter ulike modeller for de ulike oppdragene. I 2011 ble det innført en samordnet modell for dekning av administrasjons- og gjennomføringskostnader for alle oppdrag til Innovasjon Norge, med unntak av selvfinansierende ordninger som låne- og fondsvirksomheten. Alle administrasjons- og gjennomføringskostnader skal dekkes av oppdragsgiver med unntak av selskapets basiskostnader og kostnader spesifisert i budsjettforslaget for 2013. Basiskostnadene finansieres over post 70 og omfatter:

- direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og lederne på utekontorene, med unntak av utekontorer som er dedikert særskilte ordninger
- honorar til hovedstyret, regionstyrene og valgkomiteene
- en grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene
- strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er relatert til særskilte oppdrag
- styringsdialog med eierne
- innspill til nasjonal og regional politikktutforming
- deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan
- fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene

Resultatrapport 2011

Innovasjon Norges driftskostnader ble finansiert ved tilskudd over kap. 2421, post 70, andre tilskuddsposter, garantipremier/rentemarginer på garanti- og utlånsvirksomhet, avkastning på fondsordninger og brukerbetaling. De samlede driftskostnader utenom direkte prosjektkostnader utgjorde 788 mill. kroner i 2011, mot 944 mill. kroner i 2010. Av beløpet for 2011 ble 293 mill. kroner dekket ved tilskudd over post 70. Det ble i 2010 foretatt avsetning for omstillingskostnader på 69,8 mill. kroner. Av dette ble 42,4 mill. kroner anvendt i 2011, og 27,4 mill. kroner skal dekke kostnader som vil påløpe senere år.

Nedgangen i administrasjonskostnader skyldes først og fremst nedbemanning som følge av omstilling av organisasjonen. I statsbudsjettet for 2011 ble det vedtatt reduksjoner i enkelte av Innovasjon Norges budsjettposter som medførte et omstillingsbehov i selskapet. Selskapet reduserte sin bemanning med 96 årsverk i 2011.

Innovasjon Norges 15 distriktskontorer arbeider i hovedsak med kunder og prosjekter som har utgangspunkt i egen region og oppgaver knyttet til realisering av nasjonale og fylkesvise utviklingsplaner og strategier. Parallelt med dette samarbeider distriktskontorene om prosjekter og satsinger på tvers av fylkes-/regiongrenser og internasjonalt. I 2011 har kontorene bl.a. videreført arbeidet med å utvikle førstelinjetjenesten i kommunene og inngått samarbeidsavtaler med kommuner om fordeling av arbeidsoppgaver.

Virksomheten ved kontorene i utlandet er rettet mot rådgivning og formidling av informasjon og kunnskap om internasjonale forretningsmuligheter, spesielt til små, nyetablerte, kunnskaps-

intensive eller høyteknologiske bedrifter med stort eksportpotensial. Innsatsen er også rettet mot internasjonalt teknologisamarbeid, bl.a. gjennom kartlegging av markedsmuligheter for norskutviklet teknologi, kunnskapsoverføring mellom norsk næringsliv og andre land og tiltak som skal bidra til å etablere nettverk mellom norske og internasjonale bedrifter og FoU-miljøer. Utekontorene har også en viktig rolle i arbeidet med profilering av Norge og prioriterte norske sektorer. De skal videre bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet og øke kjennskapen til Norge i utvalgte land og målgrupper.

Tilskuddet til bedriftsutvikling og administrasjon ble i 2011 fordelt mellom hoved-, distrikts- og utekontorene med henholdsvis 39, 25 og 36 pst., mot henholdsvis 39, 35 og 26 pst. året før. Den reduserte andelen av midlene til distriktskontorene skyldes delvis at enkelte lokale funksjoner ble flyttet til hovedkontoret som et kostnadsbesparende tiltak. Samtidig ble den største nedbemanningen gjennomført på hovedkontoret, slik at den relative andelen av tilskuddet som gikk til utekontorene, økte. Midlene ble benyttet til følgende aktiviteter:

- kundekontakt og saksbehandling
- levere tjenester
- påvirke politikktutforming og gi innspill til myndighetene
- samarbeid med utenriktjenesten
- styring og ledelse
- utvikle mål og strategier
- utvikle tjenesteporteføljen

Innovasjon Norges øvrige virksomhet er finansiert på følgende måter:

- administrative kostnader utover basiskostnadene, ble finansiert av oppdragsgiver
- administrasjon av fondsordninger for Nordvest-Russland og Øst-Europa ble dekket av avkastning på fondskapitalen
- administrasjon av rådgivingstjenester ved hjemme- og utekontorer ble dekket delvis gjennom brukerbetaling
- administrasjon av ordninger under Landbrukets Utviklingsfond ble dekket gjennom særskilt bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet
- administrasjon av enkelte oppdrag fra fylkeskommunene, som f.eks. omstillingstiltak, ble dekket særskilt av oppdragsgiver

Innovasjon Norge har revidert sin instruks for fastsettelse av brukerbetaling av tjenester som selskapet yter, bl.a. for å sikre praktisering i tråd

med Wien-konvensjonens bestemmelser om diplomatisk samkvem. Revisjonen er en oppfølging av Riksrevisjonen og Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité's merknader i henholdsvis Dokument nr. 3:2 (2010–2011) og Innst. 246 S (2010–2011).

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Det foreslås en bevilgning på 338,5 mill. kroner til bedriftsutvikling og administrasjon i 2013.

Bevilgningen er i hovedsak en grunnbevilgning til selskapet og skal dekke selskapets basis-kostnader som nevnt over. Videre vil posten dekke flere andre oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet, som koordinering av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon, videreføring av informasjons- og veiledningsaktiviteter om EØS (Enterprise Europe Network), samarbeid med utenriktjenesten og tilrettelegging av norske bedrifters deltakelse i næringslivsdelegasjoner ved statsbesøk og andre offisielle besøk, tilrettelegging for industriell deltakelse ved forsvarsanskaffelser, rådgivningstjenester om immaterielle rettigheter, handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet, hjemhenting av kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, nettverksbygging, rådgivning og formidling ved utekontorene knyttet til spørsmål om internasjonalisering og internasjonale forretningsmuligheter og forvaltningsoppgaver knyttet til såkornfond- og Skattefunnordningen. Innenfor bevilgningen settes det også av midler til å utvikle selskapet, i tråd med føringene i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF. Basert på meldingen foreslår Regjeringen å styrke Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid med 8 mill. kroner i 2013. Midlene skal brukes til tiltak for å styrke arbeidet med å gi råd og bistand til små og mellomstore bedrifter med internasjonale vekstambisjoner. Selskapet skal både styrke sin egen kompetanse når det gjelder internasjonale markedsmuligheter og samarbeidet med andre aktører, bl.a. utenriktjenestens utestasjoner og Norges forskningsråd. Innovasjon Norge skal styrke tilstedeværelsen i nye vekstmarkeder, f.eks. i Asia og Afrika, og vil i 2013 foreta en fullstendig gjennomgang av sin internasjonale tilstedeværelse. Det etableres også et strategisk råd for internasjonal tilstedeværelse med representanter fra næringsliv og samarbeidsaktører.

Post 71 Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, kan overføres

Målet med bevilgningen er å bidra til å utvikle og styrke norske bedrifters innovasjonsevne og internasjonale konkurransekraft. Innovasjon Norge skal gjennom bruk av midlene stimulere bedrifter til samarbeid ved å legge til rette for og utvikle møteplasser og nettverk for kompetanseheving og kunnskapsformidling i bedrifter og enkelte bransjer. I tillegg skal bevilgningen bidra til å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet. Hovedområdene for posten er idé-, utviklings-, kommersialiserings- og internasjonaliseringsfasen. For midlene som er avsatt til reiseliv, er målet å fremme den samlede reiselivsnæringens konkurransevne og lønnsomhet.

Bevilgningen skal, sammen med midler fra Kommunal- og regionaldepartementet (kap. 552, post 72), fylkeskommunene (over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, kap. 551, post 60 og 61) og midler fra landbrukssiden, finansiere programvirksomheten til Innovasjon Norge med tilhørende administrasjons- og gjennomføringskostnader. Enkelte programmer delfinansieres av Norges forskningsråd og SIVA. I tillegg har enkelte programmer innslag av brukerbetaling.

Innovasjon Norge har frihet til å prioritere de programmer som det er størst behov for innenfor de tre områdene internasjonalisering, profilering og innovasjon, og de føringene som gis av oppdragsgiverne.

Nettverksprogrammer og profilering

Midlene til nettverk og profilering skal benyttes til programmer for fremme av entreprenørskap, innovasjon og internasjonalisering i norske bedrifter. Innovasjon Norge skal gjennom nettverksprogrammene utvikle og tilrettelegge læringsarenaer og møteplasser og tilby rådgivning og veiledning for oppstartsbedrifter og etablerte bedrifter. Programmene skal også legge vekt på tiltak som styrker samarbeid mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og offentlig sektor. Bedrifter med stort eksportpotensial skal stimuleres til å utnytte muligheter som finnes utenfor Norge gjennom programmer som bidrar til å fremme eksport, internasjonalisering og internasjonalt teknologisamarbeid. Programmer for profilering og omdømmebygging skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi bedre kjent i utlandet og bidra til at utenlandsk næringsliv investerer og etablerer ny virksomhet i Norge.

Resultatrapport 2011

122,8 mill. kroner ble satt av til nettverks- og profileringsaktivitet i 2011, mot 163 mill. kroner i 2010. Klyngeprogrammene ARENA og NCE ble prioritert og var de to største programmene finansiert fra denne posten. 57 pst. av midlene tildelt gjennom Innovasjon Norges programmer gikk til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå og 83 pst. til internasjonalt rettede prosjekter.

Arena-programmet har som formål å utvikle bedre samspill mellom næringslivet, FoU-miljøer og offentlige aktører innenfor definerte sektor og regioner og gjennom det forsterke miljøenes innovasjonsevne. I 2011 ble tre Arena-prosjekter avsluttet, seks nye prosjekter ble rekruttert inn i programmet og fire prosjekter ble innvilget videreføring i et fjerde driftsår. Per 31. desember 2011 var det til sammen 23 prosjekter i Arenas portefølje. Ca. 700 bedrifter og vel 90 FoU-/kunnskapsmiljøer har deltatt i Arena-prosjektene dette året.

NCE-programmet (Norwegian Centres of Expertise) skal bidra til å forsterke innovasjonsaktiviteten i de mest vekstkraftige og internasjonalt orienterte næringsklyngene i Norge. I 2011 pågikk det 12 NCE-prosjekter, det samme antallet som i 2010. NCE-prosjektene hadde deltakelse fra 1 115 bedrifter og 113 FoU-/kunnskapsmiljøer i 2011, mot henholdsvis 944 og 103 i 2010. Gjennom NCE-programmet ble det finansiert 220 innovasjonsprosjekter – en økning på nesten 20 pst. fra 2010.

Gjennom Høyvekstprogrammet får utvalgte nye bedrifter med høyt kunnskapsnivå og stort potensial for vekst internasjonalt et eget kundeteam med markedsrådgiver fra et utekontor og kunderådgiver fra sitt distriktskontor som sammen skal være pådrivere og støttespillere. I 2011 ble det arbeidet langsiktig med 62 gründere i regi av programmet, inkludert deltakerbedrifter på Global Entrepreneurship Training, et kurs som skal hjelpe lovende gründere og bedrifter med å realisere sitt internasjonale potensial. Dette er en stor økning sammenlignet med 2010 da det var 28 bedrifter. Bedriftene kommer fra så å si alle landets fylker.

Kompetanseprogrammet, som i hovedsak omfatter tjenestene Fram og Navigator, skal bidra til å gi et kvalitetssikret og helhetlig tilbud av kompetansetjenester til entreprenører og små og mellomstore bedrifter. Hensikten er å øke målgruppens langsiktige konkurransekraft, lønnsomhet og innovasjonsevne. I 2011 var det totalt 45 løpende prosjekter med om lag 500 deltakende bedrifter, mot henholdsvis 52 og om lag 550 i

2010. Det var prosjektaktivitet i alle landets fylker ved utgangen av 2011.

Programmet Internasjonal Vekst skal bidra til at små og mellomstore bedrifter med konkurransemessige fortrinn og internasjonalt vekstpotensial oppnår lønnsom vekst i internasjonale markeder. I 2011 leverte Innovasjon Norges utekontorer 219 internasjonale rådgivningsoppdrag som er delfinansiert av programmet, mot 250 i 2010.

Omdømmeprogrammet skal følge opp Innovasjon Norges delmål om økt profilering av Norge og norsk næringsliv i utlandet og støtte prosesser for utvikling av strategisk posisjon for sektorer, nettverk og enkeltbedrifter. I 2011 er det bl.a. arbeidet med omdømmestrategier for maritim sektor, IKT-næringen og for NCE- og Arena-prosjekter innen olje/gass.

Bransjeorientert IT-program (BIT) er et markedsstyrt forretningsutviklingsprogram for nasjonalt og internasjonalt orienterte bedrifter. Et sentralt mål med BIT er at utviklede løsninger tas i bruk av flest mulige bedrifter på kommersielle vilkår. Det ble ikke igangsatt nye aktiviteter i 2011 siden tjenesten ble vedtatt nedlagt fra 31. desember 2011, men har vært konsentrert om oppfølging av fire igangsatte prosjekter.

Designprogrammet er et samarbeid mellom Innovasjon Norge og Norsk Designråd. Gjennom programmet tilbys bedrifter rådgiving innen merkevarebygging og bruk av design som strategisk virkemiddel i forretningsutvikling. I 2011 ble det igangsatt 118 nye designrådgivningsoppdrag, mot 150 i 2010.

Gjennom sektorprogrammene skal Innovasjon Norge etablere et godt kunnskapsgrunnlag om utvalgte sektorer i Norge og deres internasjonale muligheter. Med utgangspunkt i identifiserte behov skal det gjennomføres tiltak som tilfører kunnskap, kompetanse og kapital som mobiliserer til nyetableringer, utvikling av vekstforetak og innovasjonsmiljøer i disse sektorene. Innovasjon Norges sektorprogrammer omfatter sektorene energi og miljø, olje og gass, maritim, helse og IKT.

Reiseliv

Målet for Innovasjon Norges arbeid på området reiseliv er å fremme den samlede reiselivsnæringens konkurransevne og lønnsomhet. Regjeringen la i april 2012 fram den nye nasjonale reiselivsstrategien Destinasjon Norge. Hovedmålene for strategien er økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen, flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter, særlig i distrikts-Norge, og

flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet. Den nye reiselivsstrategien varslet økt satsing på reiselivet framover. Innovasjon Norge er en sentral aktør i implementeringen og gjennomføringen av strategien.

Innovasjon Norge skal, i samarbeid med reiselivsnæringen, bidra til å markedsføre Norge som reisemål, heve kompetansen i næringen, stimulere til samarbeid og utvikling av nye reiselivsprodukter og til å øke kvaliteten på eksisterende produkter. I tillegg skal Innovasjon Norge bidra med kunnskap og informasjon om markeder og internasjonale trender.

Den offentlige innsatsen skal utfylle og styrke næringens egne bidrag. Det er en forutsetning at reiselivsnæringen selv bidrar til markedsføring og profilering av Norge og egne produkter. I overensstemmelse med regelverk for statsstøtte har Innovasjon Norge utarbeidet en finansieringsmodell for profileringsarbeidet. Prinsippet som er lagt til grunn, er at myndighetene i hovedsak finansierer overbyggende aktiviteter, som merkevarebygging og profilmarkedsføring, mens næringen selv finansierer aktiviteter som er direkte salgsutløsende. All markedsføring skal inneholde en overordnet Norgesprofilering, og Innovasjon Norges strategi for fremme av Norge som merkevare skal legges til grunn for markedsføringen av Norge som reisemål. Effekten av markedsføringstiltakene evalueres løpende.

Innovasjon Norge skal videreutvikle den nasjonale reiselivsportalen på Internett, visitnorway.com. Våren 2011 ble den nasjonale bookingløsningen for distribusjon og salg av norske reiselivsopplevelser (BookNorway) lansert som en integrert del av visitnorway.com. Framover er det spesielt viktig at bookingløsningen gjøres tilgjengelig på alle relevante språk det er visitnorway-utgaver av, og at antall bookbare produkter økes. Bruk av sosiale medier skal vies økt oppmerksomhet som kanal for markedsføring og salg av norske reiselivsprodukter framover.

Regjeringen ser at nettverk er viktig for å fremme innovasjon i norsk reiseliv. Det vil derfor fortsatt bli stilt krav til at prosjekter innenfor reiseliv er samarbeids- og/eller nettverksprosjekter. På denne måten vil Regjeringen bidra til å styrke samspillet mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og det offentlige.

Yrkesreisende er en viktig målgruppe for norske reiselivsaktører, og Innovasjon Norge skal fortsette arbeidet rettet mot markedet for møter, insentivturer, kongresser og begivenheter. Regjeringen ser det som viktig at mulighetene for å vise

fram Norge som møte-, kongress- og begivenhetsarrangør blir ivaretatt på beste måte når store internasjonale arrangementer blir gjennomført i Norge.

Ambisjonen om å utvikle Norge som et ledende bærekraftig reisemål styrkes ved at bærekraft er gjort til en premiss i den nye reiselivsstrategien. Det innebærer at hensynet til en bærekraftig utvikling av norsk reiselivsnæring styrer beslutninger og integreres tydelig i alle innsatsområder i reiselivspolitikken. Innovasjon Norge skal bidra til å utvikle og fremme bærekraftige reiselivsdestinasjoner og bedrifter. Prosjektet Bærekraftig Reiseliv 2015, med bl.a. utvikling av en bærekraftsmerkeordning for reiselivsdestinasjoner, er en bærebjelke i dette arbeidet.

Regjeringen ønsker å bidra til økt kompetanse både i og om reiselivsnæringen. Innovasjon Norge skal videreutvikle og iverksette bedriftsrettede kompetanseutviklingsprogrammer og videreformidle den markedskunnskapen som opparbeides.

Resultatrapport 2011

Innovasjon Norge har ansvaret for den overordnede markedsføringen av Norge som reisemål, i tillegg til øvrig operativt arbeid med å fremme den norske reiselivsnæringen. Innovasjon Norge brukte i 2011 til sammen 595 mill. kroner på arbeid med å fremme den norske reiselivsnæringen, hvorav 259 mill. kroner var tilsagn knyttet til finansieringstjenester. Av de resterende 336 mill. kroner ble rundt 70 pst. dekket over post 71 (234 mill. kroner) og 30 pst. dekket gjennom brukerbetaling fra reiselivsnæringen (102 mill. kroner). Som følge av nedbemanningen i Innovasjon Norge i 2011 har det vært noen lavere aktivitet enn i 2010.

I 2011 gikk Norge opp én plass og er nå rangert som nummer 12 i den verdensomspennende rangeringen over land med den best samlede merkevaren (omdømmemåling), Anholt-GfK Roper Nation Brand Index. Det viser at det langsiktige arbeidet med omdømme- og merkevarebygging av Norge begynner å bli lagt merke til. Antall turistankomster til Norge økte med 9 pst. i 2011, og antall kommersielle gjestedøgn økte med 2 pst. fra 2010 til 2011. Det betyr at Norge har tatt nye markedsandeler i det internasjonale reiselivsmarkedet det siste året. Med utgangspunkt i den vanskelige økonomiske situasjonen i særlig Europa, var 2011 preget av en stagnasjon i utenlandske gjestedøgn. Norske gjestedøgn økte derimot med 3 pst. i 2011 og utgjorde dermed 73 pst. av alle kommersielle gjestedøgn i Norge i 2011.

I mai 2011 ble et av norsk reiselivs største utviklingsprosjekter lansert på Visitnorway, da bookingløsningen BookNorway ble lansert. 400 hoteller, leilighetsanlegg, pensjonater og hytter er lagt inn i løsningen i tillegg til de vel 300 kjedehotellene i Norge. Transportsektoren blir godt dekket i den nasjonale løsningen gjennom de relevante ferge-rederier og flyselskap. Framover vil det være et mål å få flere opplevels- og aktivitetsaktører til å gjøre sine produkter og tjenester tilgjengelige gjennom løsningen.

Arbeidet med å øke bærekraft/samfunnsansvar i norsk reiseliv er videreført gjennom prosjektet Bærekraftig Reiseliv 2015. Prosjektet startet i 2007 og har gjennom involvering av reiselivsnæringen utarbeidet en handlingsplan som nå utprøves i pilotdestinasjonene Trysil, Vega, Røros og Geilo Fjellandsby. Et svært synlig resultat av dette langsiktige arbeidet er Røros' nyvunne internasjonalt anerkjente priser Virgin Holidays Responsible Tourism Award (2011) og Tourism for Tomorrow i kategorien Destination Stewardship (WTTC 2012).

I 2011 ble også navigasjonsløsningen Green Travel utviklet på Visitnorways nett- og applikasjonsløsning. Navigasjonstjenesten leder brukerne til reiselivsprodukter med miljømerkene Svanen, Miljøfyrtårn, ISO 14001, Blått Flagg og Norsk Økoturisme og gjør det dermed lett for turister å gjøre miljøvennlige valg.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Regjeringen foreslår en bevilgning på 401,2 mill. kroner til nettverk, profilering og reiseliv i 2013. Bevilgningen foreslås fordelt med 141,2 mill. kroner til programvirksomheten og 260 mill. kroner til reiseliv. Innenfor programaktiviteten er det opp til Innovasjon Norge å foreta en fordeling av brukene av midlene.

Som en oppfølging av Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, foreslås det opprettet en *Invest in Norway*-funksjon som skal finansieres over programbevilgningen i 2013. Invest in Norway skal være et kontaktpunkt og en koordinator som tilrettelegger en dialog mellom internasjonale selskaper som vurderer å etablere virksomhet i Norge, og norske myndigheter og virkemiddelaktører. Invest in Norway skal ikke arbeide aktivt for å tiltrekke utenlandske investeringer til Norge, men legge til rette for en mer systematisk og helhetlig håndtering av henvendelser fra utenlandske selskaper som vurderer lokalisering i Norge. Innovasjon Norge skal ha sekretariatsansvaret for

funksjonen, en rolle som innebærer tett samarbeid med andre virkemiddelaktører som bl.a. SIVA og Norges forskningsråd. Invest in Norway skal vurdere potensialet i eventuelle investeringer og informere aktører om eksisterende rammebetingelser og støtteordninger og eventuelt formidle kontakt mot offentlige myndigheter og andre aktører på lokalt og nasjonalt nivå når dette er aktuelt.

Innovasjon Norge har videre startet utvikling av et nytt helhetlig programtilbud for klynger som skal bygge videre på hovedelementene i dagens tilbud. I dag baserer Innovasjon Norges klyngetilbud seg rundt programmet Bedriftsnettverk, rettet mot samarbeid mellom små- og mellomstore bedrifter, ARENA-programmet, rettet mot regionale samarbeid mellom bedrifter og kunnskapsmiljøer i en tidlig fase, og NCE-programmet, rettet mot veletablerte næringsklynger. Bakgrunnen er at det i forbindelse med evalueringene og de strategiske revisjonene av programmene ble identifisert flere behov for å videreutvikle programtilbudet. Blant forslagene som er fremmet for å bedre tilbudet til de mest internasjonalt orienterte klyngene, er det såkalte Global Centres of Expertise i prosjektet ved Handelshøyskolen BI «Et kunnskapsbasert Norge».¹ Innovasjon Norge tar sikte på å legge fram en forstudie for dette arbeidet i løpet av 2012. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om saken på en egnet måte.

I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevilget 5 mill. kroner for å opprette et nasjonalt nettverk med utgangspunkt i det norske treforedlingsmiljøet. Innovasjon Norge skal som en del av nettverket ha en mobiliseringsrolle for å få fram gode prosjekter fra næringen. Innovasjon Norge vil videreføre dette arbeidet i 2013, med utgangspunkt i bevilgningen og føringene gitt i revidert nasjonalbudsjett 2012.

Innovasjon Norge har en sentral rolle i oppfølgingen av Regjeringens nye reiselivsstrategi, bl.a. å bidra med sin kompetanse i strukturarbeidet som nylig er startet opp. Strategien følges opp gjennom forslaget til statsbudsjett for 2013. Innovasjon Norge skal gjennom sin innsats i markedsføring av Norge som reisemål, kompetansehevingsprogrammer og prioritering av samarbeids- og innovasjonsprosjekter bidra til at strategiens målsettinger nås. Innovasjon Norge skal i sitt arbeid for reiselivsnæringen satse på prosjekter som bidrar til å styrke samarbeid og helhetlig opplevelsesutvikling. I tillegg til midlene over Innovasjon

¹ Kilde: Torger Reve og Amir Sasson «Et kunnskapsbasert Norge» (2012), Handelshøyskolen BI.

Norges budsjett, foreslås det midler til reiselivsformål over bevilgningen til Norges forskningsråd (kap. 920), Svalbard Reiseliv (kap. 937) og SIVA SF (kap. 2426). Det er også satt av midler over bevilgninger på Nærings- og handelsdepartementets budsjett (kap. 900, post 21 og 75), inklusiv 15 mill. kroner til incentivordning for restruktureringen av reiselivsnæringen.

Post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter, kan overføres

Regjeringen vil stimulere til samarbeid mellom bedrifter om forskning og utvikling. Særlig mellom leverandør- og kundebedrifter er det felles gevinster ved et tett og markedsorientert forsknings- og utviklingssamarbeid.

Forsknings- og utviklingskontrakter (FoU-kontrakter) innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere parter innen næringslivet (IFU) og mellom næringslivet og det offentlige (OFU).

Forutsetningen for finansiell støtte under ordningen er at det er etablert en kontrakt om utviklingssamarbeid mellom en eller flere kompetente leverandørbedrifter på den ene siden og en eller flere markedsorienterte, krevende kunder på den andre. Støtten skal ha som mål å frambringe vesentlige nyheter i markedet. Det vektlegges også at støtten utløser prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført, bidrar til nye samarbeidsrelasjoner i næringslivet og at prosjektene har et stort markedspotensial. Det skal legges til rette for kompetanseutvikling ved at både leverandørbedriften og kundeparten får tilgang til ny teknologisk og markedsmessig kompetanse. Kundeparten skal ha en lokomotivrolle ved å bidra med markedsapparat, kompetanse og andre ressurser overfor leverandørbedriftene.

Støtten kan også gå til kundebedrifter, i hovedsak innenfor helsesektoren, så lenge det er i tråd med statsstøtteregulverket og kun dersom det er avgjørende for å utløse prosjektet.

FoU-kontrakter er et virkemiddel som bidrar til å internasjonalisere norsk næringsliv. Dette skjer både gjennom å støtte samarbeidsprosjekter mellom norske bedrifter og utenlandske kunder og gjennom å støtte norske prosjekter med eksportpotensial.

I tillegg til å støtte en rekke mindre enkeltprosjekter benyttes bevilgningen til målrettet satsing på større enkeltprosjekter hvor potensialet for kommersiell suksess og verdiskaping er spesielt stort. Dette gjelder bl.a. innenfor næringsområder hvor Norge har særlige forutsetninger for å lyk-

kes, og satsingsområder i offentlig sektor. Ordningen er dermed et viktig virkemiddel i Regjeringens satsing på utvalgte områder som miljøteknologi, maritim og marin næringsutvikling og energi.

Offentlig sektor står overfor store utfordringer på mange områder. Nærings- og handelsdepartementet ønsker en betydelig andel prosjekter med offentlig kundepartner. Innovasjon Norge er, i samspill med InnoMed (Nasjonalt nettverk for behovsdrivet innovasjon i helsesektoren), de regionale helseforetakene og Norges forskningsråd, en viktig aktør i Regjeringens satsing på innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren. Et sentralt mål er å øke antall FoU-kontrakter med helseforetak som kunde. I tillegg er det et mål å videreutvikle møteplasser mellom leverandørindustrien, helsesektoren og virkemiddelapparatet.

Industrielt samarbeid knyttet til Forsvarets anskaffelser er et annet prioritert område. Innovasjon Norge skal innenfor rammen av FoU-kontrakter prioritere arbeidet med nasjonale utviklingsprosjekter innen forsvarssektoren og industrielt samarbeid ved forsvarsanskaffelser fra utlandet.

Resultatrapport 2011

Samlet bevilging i 2011 utgjorde 285 mill. kroner. Innovasjon Norge mottok søknader om FoU-kontrakter for til sammen 774 mill. kroner. Søknadsbeløpene fordelte seg med 171 mill. kroner til OFU- og 603 mill. kroner til IFU-kontrakter.

Det ble i 2011 gitt tilsagn om til sammen 312,4 mill. kroner i støtte til 211 nye FoU-kontrakter, mot 291,9 mill. kroner til 220 nye prosjekter i 2010. Tildelingene i 2011 fordelte seg på 57 OFU-kontrakter med tilsagn om til sammen 70,1 mill. kroner og 154 IFU-kontrakter med tilsagn om til sammen 242,3 mill. kroner. Total kostnadsramme for alle prosjektene var 1,7 mrd. kroner. Gjennomsnittlig tilskudd per kontrakt var på 1,4 mill. kroner, mot 1,33 i 2010.

Av prosjektene representerte 165 nye samarbeidsrelasjoner, mot 174 nye samarbeidsrelasjoner i 2010. Av de nye relasjonene i 2011 var 75 samarbeid med bedrift som benyttet ordningen for første gang, og 90 samarbeid med en kjent bedrift på et nytt område.

Prosjektene som fikk tilsagn, involverer i stor grad små og mellomstore leverandørbedrifter. Av de 154 IFU-tilsagnene ble 135 gitt til bedrifter med inntil 19 ansatte. Kun fem ble gitt til bedrifter med over 50 ansatte. Videre var 35 (65 pst.) av OFU-prosjektene og 141 (92 pst.) av IFU-prosjektene

internasjonalt rettet. Store OFU/IFU-prosjekter defineres som prosjekter med tilskudd på over 4 mill. kroner. Disse får særskilt behandling, bl.a. ved bruk av rådgivende panel. I 2011 var det sju IFU- og tre OFU-prosjekter over 4 mill. kroner.

Mange av prosjektene var innenfor informasjonsteknologi. Det var også en rekke prosjekter innenfor olje og gass, helse, miljøteknologi, ny og fornybar energi, marin- og maritim sektor. Helse og omsorg har vært en prioritert sektor, og samlet tildeling til denne sektoren var i 2011 på 54,6 mill. kroner, mot 57,3 mill. kroner i 2010. Forsvarssektoren har også vært prioritert, og denne sektoren mottok tilsagn om 11,2 mill. kroner av samlet tildeling i 2011.

I etterundersøkelsen blant bedrifter som mottok støtte i 2007, var FoU-kontrakter utløsende for at prosjektet ble gjennomført i 93 pst. av tilfellene. Av støttemottakerne rapporterer 88 pst. at prosjektet har ført til høyere kompetanse og 83 pst. at det har ført til økt innovasjon, mens 59 pst. rapporterer om at prosjektet har ført til økt omsetning.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

I 2013 vil det fortsatt være et mål å øke antall innovative prosjekter i offentlig regi, og Innovasjon Norge skal fortsette arbeidet for et høyt antall OFU-prosjekter. Videre skal det både for OFU og IFU legges til rette for større enkeltprosjekter og prosjekter innen næringer hvor Norge har naturlige fortrinn. Prosjekter innen helsesektoren, forsvarsanskaffelser og gjenkjøp skal prioriteres. Videre skal prosjekter som bidrar til internasjonalisering prioriteres.

FoU-kontrakter er et godt og effektivt virkemiddel for å fremme innovasjon. Det foreslås en bevilgning på 285 mill. kroner i 2013, dvs. samme nivå som for 2012. Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagnsfullmakten for 2012. Det foreslås at tilsagnsfullmakten på 100 mill. kroner videreføres i 2013, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

Post 73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, kan overføres

Tilskuddsordningen til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft er ett av Regjeringens tiltak for å bedre industriens langsiktige kraftvilkår. Ordningen innebærer at Innovasjon Norge, ut fra nærmere angitte kriterier, kan tildele det som i henhold til EØS-avtalen betegnes som bagatellmessig

støtte. Formålet med ordningen er å bidra til at kraftintensiv industri går sammen om felles innkjøp av kraft gjennom langsiktige kraftavtaler.

Ved vurdering av måloppnåelse for ordningen skal det legges vekt på om ordningen har bidratt til å etablere innkjøpskonsortier for kjøp av kraft og omfanget av disse konsortiene, bl.a. antall bedrifter og volum av inngåtte kraftavtaler.

Resultatrapport 2011

I 2011 har 17 bedrifter fått til sammen 19,4 mill. kroner i støtte, en økning på 62 pst. i forhold til 2010. Dette skyldes bl.a. at kraftleverandørene har vært gode informanter om ordningen, og at informasjon har blitt bedre tilgjengeliggjort av Innovasjon Norge.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Ordningen foreslås videreført i 2013. Det legges til grunn at bevilgningene fra tidligere som ennå ikke er benyttet, supplert med en ny bevilgning på 5,2 mill. kroner i 2013 vil være tilstrekkelig til å dekke behovet for 2013.

Post 76 Miljøteknologi, kan overføres

Formålet med satsingen er å stimulere til flere prosjekter innen miljøteknologi. Satsingen skal bidra til å fremme forretningsutvikling som vil styrke norsk industris konkurransevne på lengre sikt. Målgruppen er små, mellomstore og store bedrifter i hele landet som skal igangsette pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Det kan gis tilskudd til pilotprosjekter innenfor miljøteknologi og investeringstøtte til pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor fornybar energi, herunder andre-generasjons biodrivstoff. Prosjektene skal være bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme, og bidraget fra Innovasjon Norge skal være utløsende for prosjektet. Over tid vil satsingen kunne bidra til at Norges miljømålsettinger realiseres.

Innenfor Program for miljøteknologi skal Innovasjon Norge opparbeide særlig kompetanse på miljøteknologiområdet, bl.a. for å fungere som et kompetansesenter for miljøteknologi og for å veilede søkere i det samlede tilbudet av virkemidler med relevans for utvikling og kommersialisering av miljøteknologi. Innovasjon Norge skal i tillegg stille sekretariatsressurser til disposisjon for Programrådet for miljøteknologi.

Resultatrapport 2011

Det var avsatt 257 mill. kroner til miljøteknologiordningen under post 50 i 2011, sammenlignet med 140 mill. kroner i 2010. Søknadsinngangen økte utover året etter hvert som ordningen ble bedre kjent og aktuelle bedrifter ble ferdige med sine prosjektplaner. Søknadsmengden ble til slutt svært stor, og totalt ble det innregistrert en søknadsmengde på 900 mill. kroner. Det forventes at dette beløpet vil vokse ytterligere i 2012. Hovedtyngden av søknadene kom fra prosjekter innen fornybar energi. Antall søknader fra andre sektor økte betydelig i siste kvartal 2011, og Innovasjon Norge vil arbeide for å vise potensialet også for andre sektorer i 2012.

Det ble gitt tilsagn om tilskudd om til sammen 228,6 mill. kroner til 50 prosjekter med en samlet prosjektramme på 976 mill. kroner. Mange store utviklingsprosjekter fikk tilskudd gjennom ordningen i 2011. 17 av prosjektene fikk et tilskudd på over 5 mill. kroner, og ti av disse var på over 10 mill. kroner. Det var bedrifter innen vindkraft som mottok den største delen av tildelingene, med tilsagn på totalt 43,9 mill. kroner. Solenergi fulgte deretter med tildelinger på totalt 32,2 mill. kroner, mens prosessindustrien mottok totalt 31,6 mill. kroner. Samtlige av tilsagnene gikk til prosjekter med innovasjonnivå på nasjonalt eller internasjonalt nivå.

Det ble brukt 13 mill. kroner til å forvalte ordningen i 2011, og 14,5 mill. kroner på kompetansearbeid. Innovasjon Norge fikk i 2011 oppdraget med å etablere et kompetansemiljø innen miljøteknologi. Det har vært stor aktivitet i 2011, både i forhold til ytterligere samarbeid med andre relevante virkemiddelaktører og i forhold til bedriftene. Rundt 50 medarbeidere i Innovasjon Norge er utpekt som kjernemedlemmer i dette kompetansemiljøet, og selskapet har ytterligere hevet sin sektorkompetanse på området. Det har også vært en bred koordinering av rådgivningen og promoteringen av ordningen med andre virkemiddelaktører, bl.a. har det blitt arrangert felles saksbehandlerseminarer, og blitt etablert prosesser for mobilisering, saksbehandling og oppfølging av søknader innen området energi og miljø. Innovasjon Norge ser på dette kompetansearbeidet som suksess, grunnet den høye søknadsinngangen.

Nærings- og handelsdepartementet opprettet i 2011 et programråd for miljøteknologi, der representanter fra ni virkemiddelaktører ble invitert til å delta. Innovasjon Norge leder sekretariatet for rådet, som har gjennomført to møter i 2011. Innovasjon Norges har brukt 1 mill. kroner på sin rolle

i programrådet i 2011. Rådet har levert innspill til rammene i programmet for miljøteknologi, stimulert til ytterligere koordinering av relevante virkemider og gitt innspill til videre strategi.

Prioriteringer og budsjettforslag 2013

Satsingen på miljøteknologi under Innovasjon Norge foreslås videreført med 260,3 mill. kroner i 2013.

Post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Formålet med ordningen er å dekke deler av administrasjonskostnadene i de distriktsrettede såkornfondene og på den måten redusere kostnadene for de private investorene. Støtten skal bidra til oppbygging av regionale forvaltermiljøer med kompetanse innen såkorninvesteringer. Den utbetales fra det tidspunktet fondene er operative og skal ikke utgjøre mer enn 50 pst. av fondets totale forvaltningskostnader på årsbasis.

For 2013 foreslås det bevilget 4 mill. kroner i administrasjonsstøtte til distriktsrettede såkornfond.

Post 79 Maritim utvikling, kan overføres

I 2011 ga Innovasjon Norge tilsagn på 12 mill. kroner til i alt 22 prosjekter med utviklingsaktiviteter i hele verdikjeden fra innovasjon til marked. Hovedtyngden av prosjektene gikk til utstyrsleverandører med en klar SMB-profil, med prosjekter innen transport og logistikk. 85 pst. av midlene har gått til prosjekter med innovasjon på nasjonalt eller internasjonalt nivå.

Programmet er fra 2012 innlemmet i post 50 Innovasjon – prosjekter, fond.

Post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, overslagsbevilgning

For å finansiere egen utlånsvirksomhet foretar Innovasjon Norge innlån i statskassen til valgfri løpetid og med en rentesats som tilsvarer rente på statspapirer med tilsvarende løpetid. Innlån fra statskassen budsjetteres under kap. 2421, mens avdrag/tilbakebetaling og låneprovisjon til staten på 0,4 pst. p.a. budsjetteres under kap. 5325. Innlån og avdrag bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang selskapet tar opp eller tilbakebetaler et lån. Bevilgningene vil variere mer som følge av hvor hyppig innlånene refinansieres enn som følge av endringer i utlånsvolumet.

Løpetiden på innlånene kan variere fra to måneder til flere år. Rentene som Innovasjon Norge betaler på innlån, inntektsføres under kap. 5625. Selv om det er felles poster i statsbudsjettet for finansiering av Innovasjon Norges ulike låneordninger, er det en forutsetning at ordningene holdes regnskapsmessig og rapporteringsmessig atskilt.

Innovasjon Norges utlånsportefølje

Tabellen nedenfor viser Innovasjon Norges utlånsportefølje ved utgangen av 2011 og per 30. juni 2012.

Låneordning	(i mill. kroner)	
	31. desember 2011	30. juni 2012
<i>Innovasjonslåneordningen</i>		
Landsdekkende innovasjonslån	1 509,3	1 491,4
Distriktsrettede risikolån	1 307,1	1 263,2
Miljøfondslån	36,3	33,2
Distriktsrettet låneordning	43,1	36,2
Likviditetslån til fiskerinæringen	23,8	22,8
Sum risikolåneordningen	2 919,6	2 846,8
<i>Lavrisikolåneordningen</i>		
Ordinære lavrisikolån	4 326,8	4 161,0
Grunnfinansieringslån til fiskeriformål	3 623,7	3 781,8
Lavrisikolån til landbruksformål	3 226,2	3 361,5
Lån til landbruksformål gitt før 2001	887,6	809,4
Sum lavrisikolåneordningen	12 064,3	12 113,7
Sum utlån	14 983,9	14 960,5

De sentrale låneordningene til Innovasjon Norge er lavrisikolån og innovasjonslån.

Lavrisikolån

Lavrisikolånene brukes til å delfinansiere investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøyer og investeringer i landbruket. Lånene gis på markedsmessige betingelser. Rammen for ordningen foreslås videreført med 2,5 mrd. kroner, dvs. på samme nivå som i 2012.

Innovasjon Norge ga i 2011 tilsagn på i overkant av 2,1 mrd. kroner. Tilgangen på tilfredsstillende prosjekter i 2011 ga ikke grunnlag for et større tilsagnsvolum. Lånene fordelte seg med 36 pst. til ordinære lavrisikolån, 33 pst. til grunnfinansieringslån til fiskeflåten og 29 pst. til lån til landbruksformål, mot henholdsvis 35, 33 og 30 pst. i 2010. Administrasjonskostnadene knyttet til ordningen dekkes av rentemarginen. Det var et betydelig fall i søknadsinngangen fra 2010 til 2011. Dette skyldes bl.a. at konjunktursituasjon bidro til redusert investeringsaktivitet i næringslivet.

Innovasjonslåneordning

Denne kategorien lån omfatter distriktsrettede risikolån og landsdekkende innovasjonslån, hvor sistnevnte inngår i Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde.

Den landsdekkende innovasjonslåneordningen skal bidra til å øke innovasjonsevnen særlig blant etablerere og små og mellomstore bedrifter ved å gi lån til prosjekter som det er vanskelig å skaffe tilstrekkelig risikokapital til i det private kredittmarkedet. Innovasjonslån kan benyttes til prosjekter og investeringer rettet mot nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling og omfatter ansvarlige lån, gjeldsbrevslån og pantelån. Risikoprofilen bestemmes av størrelsen på tapsfond og ordningens tilhørende bevilgning til tapsavsetninger. I 2012 er rammen på 500 mill. kroner, og den foreslås videreført på samme nivå i 2013.

Tapsfondet skal dekke konstaterte tap gjennom spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger. Innovasjon Norge har ansvar for å fylle opp tapsfondet for landsdekkende innovasjonslån med

midler fra bevilgningen under post 50 slik at det til enhver tid gjenspeiler den reelle risikoen i porteføljen. Dersom tapsfondet avviker negativt fra vurdert risiko med mer enn 10 prosentpoeng, skal tapsfondet fylles opp inntil avviket er innenfor denne grensen. Per 31. desember 2011 hadde Innovasjon Norge en overdekning i tapsfondet sett i forhold til kalkulert porteføljerisiko.

Budsjettforslag 2013

Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges brutto innlån for risiko- og lavrisikolåneordningene i 2013. Bevilgningen dekker også refinansiering av tidligere opptatte innlån for disse ordningene og den avviklede distriktsrettede låneordningen. Det foreslås en total innlånsbevilgning på 42,55 mrd. kroner for 2013. Anslaget på brutto innlånsvolum er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse

med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Post 96 Egenkapital, Investinor AS

Det er totalt bevilget 3,7 mrd. kroner i egenkapital til Investinor AS, tilført via Innovasjon Norge. I Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, la Regjeringen opp til at Investinors eierskap skulle overføres fra Innovasjon Norge til Nærings- og handelsdepartementet. Nærings- og handelsdepartementet tar sikte på å formalisere forslag om overføringen i en proposisjon om endring av budsjettet for inneværende år høsten 2012. Nærings- og handelsdepartementet vil, i samarbeid med Finansdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet, utarbeide forslag til reviderte vedtekter for Investinor som følge av overføringen av eierskapet og ovennevnte endringer i satsingsområder og presisering av investeringsfaser.

Kap. 5325 Innovasjon Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	23 752	5 000	5 000
51	Tilbakeføring av tapsfondmidler til såkornkapitalfond	14 300	134 700	
70	Låneprovisjoner	51 645	54 500	55 900
90	Avdrag på utestående fordringer	44 430 000	41 900 000	42 400 000
91	Tilbakeført kapital, såkornfond	57 300		10 000
Sum kap. 5325		44 576 997	42 094 200	42 470 900

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012):

- post 50 ble økt med 6,6 mill. kroner
- post 70 ble redusert med 600 000 kroner
- ny post 91 ble bevilget med 123,2 mill. kroner

Post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning

Midlene som bevilges under kap. 2421, post 50 blir overført til en særskilt fondskonto i Norges Bank og samtidig belastet i statsregnskapet. Midler som ikke bindes opp ved tilsagn i løpet av året, skal tilbakeføres i påfølgende budsjettermin.

Det foreslås bevilget 5 mill. kroner i tilbakeføring for 2013. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2013.

Post 51 Tilbakeføring av tapsfondmidler til såkornkapitalfond

Det vises til nærmere omtale av bakgrunnen for tilbakeføringen i 2012 under kap. 2421, post 51.

Post 70 Låneprovisjoner

Det vises til omtale av innlånssystemet for Innovasjon Norge under kap. 2421, post 90. Provisjonen beregnes og innbetales etter utgangen av året. Selskapet skal betale en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassen. Låneprovisjon for 2012 som innbetales i 2013, er anslått til 55,9 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2013.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Posten omfatter avdrag på de innlånene Innovasjon Norge har tatt opp i statskassen. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 42,4 mrd. kroner. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2013.

ring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Post 91 Tilbakeført kapital, såkornfond

Det er i utgangspunktet forutsatt at lånene til såkornfondene skal tilbakebetales etter 15 år, men det kan betales tilbake avdrag på tidligere tidspunkt. De tilbakebetalte avdragene skal tilbakeføres til statskassen. Til og med 2011 hadde Innovasjon Norge fått tilbakeført 79 mill. kroner i forskuddsinnbetalinger fra såkornfondene. Dette beløpet ble vedtatt tilbakeført til statskassen gjennom behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2012. Tilbakebetalingene kommer som følge av avhendinger av porteføljeselskaper. Når midlene blir tilbakebetalt til Innovasjon Norge, blir de plassert på en ikke-rentebærende konto i Norges Bank, slik at rentene på disse midlene tilfaller staten.

I 2012 venter Innovasjon Norge å motta ytterligere forskuddsinnbetalinger. På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2013.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
80	Renter på lån fra statskassen	315 488	490 000	380 000
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen		3 000	5 000
85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	2 570	15 000	18 000
86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	1 126	2 000	500
	Sum kap. 5625	319 184	510 000	403 500

Vedrørende 2011:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012):

- post 80 ble redusert med 140 mill. kroner
- post 81 ble økt med 9,5 mill. kroner
- ny post 83 Tilbakeføring av renter fra såkornkapitalfond, ble bevilget med 19,6 mill. kroner
- post 85 ble økt med 600 000 kroner
- post 86 ble redusert med 1,8 mill. kroner

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Innovasjon Norge foretar innlån fra statskassen til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarende renten på statspapirer med samme løpetid for å finansiere sine utlån. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Til sammen foreslås en bevilgning på 380 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Post 81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen

Renten på innlån fra statskassen for å finansiere Innovasjon Norges utlån under innovasjonslåneordningen følger renten på statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningens administrasjonskostnader dekkes innenfor rentemarginen. Nettobeløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen. Netto rentemargin for regnskapsåret 2011 foreslås budsjettert med 5 mill. kroner i 2013. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2013.

Post 85 Utbytte, lavrisikolåneordningen

Staten tar utbytte fra ordningen da den drives på kommersielle vilkår. Utbyttet fastsettes til 75 pst. av årsresultatet, begrenset oppad til statens gjen-

nomsnittlige innlånsrente i løpet av året, multiplisert med ordningens innskuddskapital på 619,8 mill. kroner. Innlånsrenten beregnes på bakgrunn av renten på femårs statsobligasjoner. Utbyttet i 2012, som kommer til utbetaling i 2013, er anslått til 18 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2013.

Post 86 Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Det foreslås en bevilgning på 500 000 kroner i utbytte fra de to fondene for regnskapsåret 2012 med utbetaling i 2013. Beløpet er basert på anslåtte renteinntekter da man ikke forventer realisering av investeringer i 2012. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2013.

Kap. 2426 SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Tilskudd	38 600	44 500	48 000
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	155 000	55 000	140 000
95	Egenkapital			250 000
	Sum kap. 2426	193 600	99 500	438 000

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble post 70 økt med 15 mill. kroner, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Selskapet for industrivekst, SIVA SF er lokalisert i Trondheim og hadde 39 ansatte ved utgangen av 2011. Virksomheten er organisert i hovedområdene eiendom og innovasjon. Innen eiendom står SIVA for oppføring og utleie av bygg og fysisk infrastruktur for industribedrifter og innovasjonsmiljøer. Innen innovasjon har SIVA en pådriverrolle gjennom programarbeid, nettverksbygging og medeierskap i innovasjonsselskaper. Internasjonalt er SIVA spesielt engasjert i Nordvest-Russland, med utvikling av innovasjonssentre for

å bidra til økt samarbeid mellom norsk og russisk næringsliv.

SIVA er morselskap i et konsern med datterselskaper, tilknyttede selskaper og minoritetsaksjeposter. Ved utgangen av 2011 hadde SIVA-konsernet direkte eierposter i 131 selskaper på mer enn 100 steder. 18 av disse var heleide datterselskaper. Flere av selskapene har igjen eierandeler i andre selskaper. Om lag 100 av selskapene er innovasjonsselskaper etablert i tilknytning til forsknings- og kunnskapsparke, industriinkubatorer, regionale utviklingsselskaper, næringshager og noen såkorn-/investeringsselskaper. Innovasjonsselskapene arbeider for å fremme nyskappings- og nettverksaktiviteter mellom aktører fra privat virksomhet, forskning/utdanning og offentlige myndigheter. De øvrige selskapene er rene eiendomsselskaper som står for utbygging for industribedrifter og innovasjonsmiljøer som

forsknings- og kunnskapspark. SIVA forvalter også statens eierinteresser i IT Fornebu Properties AS.

SIVA er eid av Nærings- og handelsdepartementet (NHD) og mottar bevilgninger over budsjettene til Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet (over kap. 552, post 72). Tilskuddet fra de to departementene går til å finansiere SIVAs innovasjonsaktiviteter. Tilskuddet over Nærings- og handelsdepartementets budsjett dekker også deler av SIVAs faste administrasjonskostnader. I tillegg mottar SIVA midler til spesifikke oppdrag fra andre offentlige myndigheter.

Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA

Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst- om Innovasjon Norge og SIVA SF, ble lagt fram 27. april 2012 og behandlet i Stortinget 14. juni 2012, jf. Innst. 365 S (2011–2012). Meldingen legger rammene for den videre utviklingen av Innovasjon Norge og SIVA og viser hvordan selskapene er sentrale verktøy for å realisere Regjeringens nærings-, distrikts- og regionalpolitikk. Betydningen av et helhetlig virkemiddelapparat og et velfungerende samarbeid mellom Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd understrekes.

I meldingen gis det en statusrapport for SIVA, og Regjeringens planer for den videre utviklingen av selskapet presenteres. Det redegjøres videre for hvordan Regjeringen vil følge opp ulike evalueringer tilknyttet SIVAs virksomhet, bl.a. en rapport levert av Nordlandsforskning i desember 2011 om SIVAs eierskap i innovasjonsselskapene. Det understrekes at SIVA, innenfor sine gjeldende mål og rammer, må foreta en prioritering av hvilke utviklingsprosesser selskapet skal delta i og styrke utnyttelsen av nettverket sitt for å sikre at virkemidlene er tilgjengelige i de riktige sammenhengene. Regjeringen understreker i meldingen SIVAs rådgivende rolle knyttet til utvikling av eksisterende virkemidler på sine områder.

I meldingen presenteres nye mål både for SIVA og Innovasjon Norge. De nye målene legger til rette for en økt grad av målstyring og bedre oppfølging av selskapene. SIVAs nye mål er presentert nedenfor og vil bli gjeldende fra 2013. Den nye målstrukturen medfører ingen endring i selskapets virksomhet, men reflekterer i større grad den muligheten SIVA har til å gå inn i større eiendomsprosjekter av lokal, regional og nasjonal

betydning. Dette følges opp i budsjettforslaget for 2013 gjennom forslag om en bevilgning på 250 mill. kroner til å øke innskuddskapitalen i SIVA SF, forbeholdt eiendomsaktiviteten.

Målsettinger og resultatrapport 2011

Målstrukturen for 2011

Hovedmålet for SIVA er å bidra til innovasjon og næringsutvikling gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av sterke regionale innovasjons- og verdiskapingsmiljøer i alle deler av landet. SIVA har et særlig ansvar for å bidra til å fremme vekstkraften i distriktene.

Det er fastsatt delmål for de to hovedområdene. I tillegg er det spesifisert at SIVA kan påta seg spesielle oppgaver nasjonalt eller internasjonalt innenfor sine kjernekompetanseområder, forutsatt at selskapet har kapasitet, og at tilstrekkelig finansiering medfølger.

Årsregnskapet for SIVA-konsernet viste i 2011 et underskudd etter skatt og minoritetsinteresser på 19,1 mill. kroner, mot et overskudd på 20,7 mill. kroner året før. Resultatendringen skyldes i hovedsak resultateffekt fra investeringen i IT Fornebu Properties AS, økt nedskrivning av eiendom og økte finanskostnader. Styret mener at årsregnskapet gir et riktig bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Som følge av at investeringer i tilknyttede selskaper blir vurdert etter egenkapitalmetoden, blir SIVAs andel av overskudd/underskudd i de enkelte selskapene tatt inn som finansinntekt/-kostnad i SIVAs regnskap. Denne resultateffekten var i 2011 negativ med 0,2 mill. kroner på konsernnivå, mot positiv med 29,7 mill. kroner året før. Herunder kommer resultateffekten av SIVAs investeringer i IT Fornebu Properties AS, som utgjorde minus 21,8 mill. kroner, mot pluss 11,5 mill. kroner i 2010. Samlet resultateffekt knyttet til investeringen i IT Fornebu var ved utgangen av 2011 negativ med 172 mill. kroner.

Innovasjonsvirksomheten

Delmål for innovasjonsvirksomheten for 2011:

- SIVAs innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for oppbygging av sterke lokale og regionale verdiskapingsmiljøer over hele landet.
- SIVAs innovasjonsaktiviteter skal bidra til å skape og utvikle samarbeidsarenaer og bygge nettverk mellom privat næringsliv, FoU-miljøer og offentlig virksomhet, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Virksomheten omfatter både eierskap i de enkelte innovasjonsselskapene, pådriver-, nettverks- og programaktivitet.

Sentrale begreper:

- *Næringshage*: Samlokalisering av virksomheter som driver innen kunnskapsintensive næringer. Tilbyr grunnlag for samarbeid og et faglig og sosialt miljø, felles fysisk infrastruktur og samarbeid om f.eks. resepsjon og sentralbord. Organiseres som aksjeselskap der SIVA er medeier. Næringshageprogrammet finansieres over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.
- *Inkubator*: En inkubator tilbyr et fysisk miljø, rådgivning og støttetjenester for å bidra til at gründere kan videreutvikle lovende forretningsideer. SIVA startet opp et inkubatorprogram i 2000 og tilbyr i dag inkubator tjenester til gründere innen ulike bransjer. FoU-inkubatorer er lokalisert i tilknytning til universitets- og forskningsmiljøer og regionale nyskapsmiljøer. Inkubatorprogrammet finansieres over budsjettene til Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.
- *Distribuert inkubator*: Gjennom distribuerte løsninger skal en FoU-inkubator tilby tjenester også til gründere i mindre sentrale deler av landet, utenom de etablerte inkubatorene.
- *Industriinkubator*: En industriinkubator skal bidra til å utvikle innovasjonsmiljøer og kunnskapsintensiv næringsvirksomhet i industriområder med omstillings- og nyskapsbehov. Inkubatoren er knyttet opp mot en større industribedrift («morbedrift») eller en gruppe bedrifter som ønsker knoppskyting eller utvikling av nye bedrifter i tilknytning til egen virksomhet.
- *Forsknings- og kunnskapspark*: Parker som er nært tilknyttet de ledende universitets- og høyskolemiljøene i landet. Målet er å utvikle gode forretningsideer og forskningsbaserte resultater til bærekraftig næringsvirksomhet. I forskningsparkene tilbys alltid inkubatoraktivitet.
- *Investeringselskap*: For å bedre tilgangen på risikokapital til bedrifter lokalisert i distriktene har SIVA, sammen med andre offentlige og private samarbeidspartnere, engasjert seg i oppbygging av regionale investeringsselskaper (såkorn og venture). For SIVAs del er denne virksomheten redusert de senere årene.

Innovasjonsvirksomheten finansieres med tilskudd over budsjettene til Nærings- og handelsdepartementet (44,5 mill. kroner i 2011) og Kommunal- og regionaldepartementet (81 mill. kroner

i 2011). Midlene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett gikk til videreutvikling av inkubatorer knyttet opp mot de sentrale universitets- og forskningsmiljøene og til SIVAs generelle nettverksaktiviteter. Dessuten dekket bevilgningen bidrag til videreutvikling av SIVAs aktiviteter i Nordvest-Russland, arbeid med programmet Norwegian Centres of Expertise (NCE) og oppfølging av investeringer gjort i regionale såkorn- og venturefond. Deler av midlene gikk til å dekke SIVAs faste administrative kostnader knyttet til innovasjonsvirksomheten, rapportering til og kontakt med Nærings- og handelsdepartementet og rentekostnader knyttet til tidligere lånefinansierte investeringer på innovasjonsområdet. Midlene over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett skal i all hovedsak brukes innenfor det distriktspolitiske virkeområdet for å fremme varig verdiskaping. I 2011 ble disse midlene bl.a. benyttet til å starte opp et nytt næringshageprogram, videreutvikle FoU-inkubatorer tilknyttet regionale høyskoler, industriinkubatorer, inkubatorer for mat- og naturbaserte næringer, arbeid med kvinner og entreprenørskap og innovasjonsaktivitet i de enkelte regionene. Det vises til nærmere omtale under kap. 552, post 72 i Kommunal- og regionaldepartementets budsjettproposisjon.

SIVA hadde i 2011 bl.a. eierskap i 43 næringshageselskaper, 23 forsknings- og kunnskapspark (som driver FoU-inkubatorer), 18 industriinkubatorer, 11 regionale såkorn- og ventureselskaper og ni regionale utviklingsselskaper. Selskapet har de senere årene redusert sine direkte eierskap i såkorn-/ventureselskaper, men flere av de innovasjonsmiljøene SIVA deltar i, er aktive deltakere i slike selskaper.

Inkubasjon

2011 var det siste året for det femårige FoU-inkubatorprogrammet med distribuert løsning. Programmet ble startet opp i januar 2007 og hadde som mål å bidra til vekst og utvikling for nyetablerte kunnskapsbedrifter og gründere, gjennom rådgivning, kontortjenester, støttefunksjoner og tilgang til kompetansenettverk. Fra 2012 videreføres de fleste inkubatorene som har deltatt i FoU-inkubatorprogrammet med distribuert løsning, i en ny, samlet inkubasjonssatsing, nærmere omtalt nedenfor. Samtlige FoU-inkubatorer har etablert et system for distribuerte løsninger, dvs. at de også tilbyr inkubator tjenester til gründere utenfor inkubatoren. Formålet er å bidra til utvikling av flere vekstbedrifter i distriktene. Det ble totalt tatt inn 96 nye bedrifter i 2011, mot 132 i 2010. Antall

bedrifter som i 2011 mottok statsstøtte gjennom FoU-inkubatorprogrammet i form av innovasjonsrådgivning og kontorstøtte, var 351, mot 370 i 2010. Andelen «kvinnebedrifter» (kvinner i ledende stilling) blant inkubatorbedriftene som ble tatt opp i programmet i 2011 er 27 pst., mot 29 pst. i 2010. I alt er 1 223 virksomheter tatt inn i FoU-inkubatorprogrammet siden oppstarten i 2000.

Nordlandsforskning utførte i 2008–09 en følgeevaluering av FoU-inkubatorprogrammet med distribuert løsning på oppdrag fra SIVA. Evalueringen påviste god addisjonalitet av programmet, og et flertall av gründerbedriftene rapporterte at de hadde blitt hjulpet til mer effektiv etablering og utvikling av forretningsideens innovasjons- og vekstpotensial. Evalueringen foreslo en del utviklingstiltak som SIVA har jobbet med i videre utvikling og innretning av inkubatorprogrammet. Undersøkelser viser at 20 pst. av inkubatorbedriftene opphører (avvikles og/eller fusjonerer) i løpet av inkubasjonsperioden (normalt tre år). Dette tyder på at nyetablerte inkubatorbedrifter er mer levedyktige enn nyetablerte bedrifter generelt, der forskning viser at om lag halvparten avvikles i løpet av de tre første årene. De fleste bedriftene som tas inn i inkubatorer, er forsknings- og nyskappingsbaserte med internasjonalt potensial og vekstambisjoner. SIVA startet i 2005 innhenting av årlige regnskapsdata for inkubatorbedrifter etter avsluttet inkubasjonsperiode. Regnskapene viser en betydelig vekst i omsetning, egenkapital og antall ansatte på bedriftsnivå. Dokumenterte resultater både i Norge og internasjonalt viser at inkubasjon har gode effekter og høy målopnåelse.

På innovasjonsområdet arbeider også SIVA med industriinkubatorprogrammet, som ble etablert i 2004. To nye inkubatorer ble inkludert i programmet i 2011. I tillegg ble det etablert fem maritime industriinkubatorer, finansiert av over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, i tilknytning til Regjeringens tiltakspakke for skips- og offshoreverft og utstyrs- og tjenesteleverandører i Norge. Totalt har 273 bedrifter/prosjekter vært gjennom industriinkubatorene siden oppstart av programmet i 2004. Andelen «kvinnebedrifter» (kvinner i ledende stilling) blant industriinkubatorbedriftene som ble tatt opp i programmet i 2011 er 29 pst., mot 31 pst. i 2010. Industriinkubatorer etableres og utvikles i samarbeid med én eller flere industribedrifter, gjerne der det er omstillingsbehov eller ønske om utvikling av nye forretningsområder. Prosjektene det arbeides med, har ofte høy modenhetsgrad, og det rapporteres om gode resultater i form av

utvikling av ideer og etablering av nye virksomheter.

Inkubatorprogrammet for mat- og naturbasert næring er et samarbeid mellom SIVA og Innovasjon Norge, med SIVA som programoperatør. Seks miljøer har deltatt i programmet i 2011. Ved utgangen av året var 51 bedrifter tilknyttet disse inkubatormiljøene.

SIVA har i 2011 arbeidet med å utvikle og implementere et nytt inkubasjonsprogram som ble iverksatt fra 2012. Den nye inkubasjonssatsingen videreføres i 2013 og er nærmere omtalt under budsjettforslag for 2013 nedenfor.

Næringshageprogrammet

SIVAs næringshagesatsing startet i 1998 og har vært evaluert flere ganger. 2011 var et overgangsår i programmet med utfasing av gammelt program og oppstart av nytt 1. juli. Næringshager som vektlegger nyskaping og bedriftsutvikling har vært prioritert i programmet. Det nye næringshageprogrammet har et tiårs perspektiv og legger større vekt på nyetableringer og utvikling og vekst hos eksisterende bedrifter. For nærmere beskrivelse av programmet vises det til Kommunal- og regionaldepartementets budsjettproposisjon.

Kvinnesatsing

Kvinnesatsingen «kvinnovasjon» omfattet i 2011 alle SIVAs innovasjonsprogrammer. Formålet med satsingen, som finansieres av Kommunal- og regionaldepartementet, er å legge til rette for arbeidsplasser for kvinner gjennom tilbud og tiltak innen mobilisering, samhandling, mentorordning, profilering og kompetanseoppbygging. Prosjektene gjennomføres i samarbeid med bl.a. Innovasjon Norge, fylkeskommunene og Norges forskningsråd. Høsten 2011 ble en følgeevaluering av Kvinnovasjonsprogrammet, på bestilling fra Kommunal- og regionaldepartementet, avsluttet. Evaluator konkluderer med at programmet har vært et vellykket tiltak. For nærmere beskrivelse av Kvinnovasjonssatsingen og evalueringen vises det til Kommunal- og regionaldepartementets budsjettproposisjon.

Reiseliv

SIVAs reiselivssatsing skal legge til rette for utvikling av hele verdikjeder i næringen og finne løsninger på utfordringer knyttet til sesongbetont turistnæring. I samarbeid med Innovasjon Norge

og regionale aktører har SIVA i 2011 gjennomført diskusjoner og prosesser med reiselivsaktører, kommuner og næringshager i flere fylker.

SIVA hadde én investering innen reisemålsutvikling i 2011, Nordlysattraksjonen AS i Alta. Videre er SIVA, sammen med Norges forskningsråd og Innovasjon Norge, representert i styringsgruppen for «Prosjekt Reiseliv i Nord» etter oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

Samarbeid med andre aktører

Norwegian Centres of Expertise (NCE)-programmet er et samarbeidsprosjekt mellom Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA. Formålet er å styrke regionale nærings- og kunnskapsmiljøer bestående av bedrifter med vekstambisjoner og internasjonal konkurransevne. Programmet ble startet i 2005 og besto i 2011 av 12 NCE-miljøer. SIVA har hovedansvaret for inkubatoraktiviteten i prosjektene, med mål å øke innovasjons- og nyskappingsaktiviteten i klyngene. I tillegg deltar SIVA i eierstyre og sekretariat sammen med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd, i den sentrale programledelsen og i strategiprosesser.

Samarbeidet mellom SIVA, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd ivaretas på ledelsesnivå gjennom en samarbeidsavtale som operasjonaliseres gjennom et samarbeidsutvalg og et arbeidsutvalg. Gjennom samarbeidsutvalget er det i 2011 jobbet videre med tre prosjekter som ble påbegynt i 2010, med tema felles kunnskapsgrunnlag, fornybar energi og miljøteknologi. Arbeidet skjer i arbeidsgrupper med deltakere fra hver av institusjonene.

I løpet av 2011 er det også inngått avtaler mellom de tre virkemiddelaktørene på regionalt nivå, med mål å framstå mer enhetlig regionalt. Avtalene har form av en handlingsplan med hovedområder som tilgjengelighet, strategiske prosesser og felles profilering.

SIVA har i løpet av 2011 fornyet partnerskapsavtalene med fylkeskommunene. Samarbeidet styres i stor grad gjennom disse avtalene og har blitt ytterligere forsterket gjennom etablering av nytt næringshageprogram og inkubasjonsprogram. Utvelgelse av miljøer som deltar i disse programmene har skjedd i god dialog med fylkeskommunene. Oppfølging vil foregå i regionale fora (programråd/partnerskap), hvor fylkeskommunene vil være den ledende part.

Effekter på innovasjonsområdet

Både evalueringen av SIVA (NIBR/Oxford Research 2010) og tidligere evalueringer har påvist at det er en markeds- og/eller systemsvikt når det gjelder infrastruktur for innovasjonsvirksomhet. På bakgrunn av tilgjengelig dokumentasjon mener Nærings- og handelsdepartementet at SIVAs innovasjonsaktiviteter har bidratt til mer utført innovasjon enn hva som ville ha vært tilfellet uten SIVA. I tillegg er addisjonaliteten av selskapets aktiviteter på innovasjonsområdet god. Innovasjonsselskapene som SIVA har bidratt til å etablere og utvikle, vurderes som effektive arenaer for å fremme nyskaping i ulike regioner. Som det framgår i Meld. St. 22 (2011–2012) vil Nærings- og handelsdepartementet, sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og SIVA, arbeide for å utvikle innovasjonsselskapene videre.

Eiendomsvirksomheten

Delmål for eiendomsvirksomheten 2011:

- SIVAs eiendomsvirksomhet skal bidra til økt investeringskapasitet for etablering av industrimiljøer og kunnskapsbedrifter i hele landet og bidra til å senke barrierer for etablering der normale markeds mekanismer ikke fungerer.

Virksomheten er organisert under selskapet SIVA Eiendom Holding AS (SEH), som er et heleid datterselskap av SIVA SF. Virksomheten består både av heleide industrianlegg, der SIVA står for bygging og utleievirksomhet, og av eiendomsselskaper der SIVA eier bygg sammen med andre aktører.

Eiendomsområdet utgjør totalt om lag 85 pst. av SIVA SFs balanse. Eiendomsselskapene er etablert som egne aksjeselskaper og er ofte knyttet opp mot forsknings- og kunnskapsparke. Eiendomsvirksomheten skal være risiko- og kapitalavlastende for bedriftene. Staten har skutt inn egenkapital, og virksomheten styres som et ordinært eiendomsselskap innenfor rammene av målsettingene referert over.

SIVA Eiendom Holding AS eide per utgangen av 2011 aksjer i 39 eiendomsselskaper (mot 40 ved utgangen av 2010). Eierandelen i 16 av disse er større enn 50 pst. og inngår i konsernregnskapet. Selskapet hadde eiendomsinvesteringer på 51 steder i Norge, uendret fra 2010. Det totale antall leietakere i konsernet, inkludert datterselskaper og tilknyttede selskaper, var ved årsskiftet om lag 800 (750 i 2010), fordelt på et areal på om lag 640 000 m² (650 000 m² ved utgangen av

2010). Av totalt utbygd areal i SIVA Eiendom Holding AS utgjør areal til industriformål om lag 65 pst. og areal til kontorbygg (forsknings- og kunnskapspark) om lag 35 pst.

SIVA har i 2011 investert om lag 158 mill. kroner gjennom prosjekter i datterselskaper av SEH. De største utbyggingene i 2011 har foregått i Alta, Tromsø, Andenes, Leknes, Namsos, Verdal, Bergen, Fornebu, Horten og Høyanger. Gjennom tilknyttede selskaper er det gjennomført investeringer for om lag 1,25 mrd. kroner, mot om lag 1,5 mrd. kroner året før. Hoveddelen av investeringene er relatert til utbygging i forsknings- og kunnskapspark, noe som har bidratt til å mobilisere lokal kapital og kompetanse. Eiendomsvirksomheten har gjennom 2011 mottatt flere større og komplekse prosjekthenvendelser relatert til industriutbygging og omstillingsprosesser. Selskapet legger vekt på å mobilisere lokal kapital og kompetanse til prosjektene og har gjennom 2011 erfart at det er nødvendig at de kommer inn i prosjektene på et tidlig tidspunkt dersom tilretteleggingen skal bli effektiv. Videre erfarer selskapet at det blir stadig mer organisatorisk omfattende å gjennomføre en del av prosjektene, bl.a. med hensyn til koordinering av ulike aktører.

Nærings- og handelsdepartementet innførte i 2010 et formelt avkastningskrav til SEHs egenkapital (eksklusiv Fornebu-engasjementet). Dette ble innført for å sikre en markedsmessig avkastning på den statlige innskuddskapitalen i eiendomsvirksomheten. I 2011 var avkastningen på 7,2 pst., mot kravet på 4,0 pst. pluss 2,0 pst. risikopåslag. Dette er etter Nærings- og handelsdepartementets vurdering meget tilfredsstillende.

Effekter av eiendomsvirksomheten

Evalueringen av SIVA (NIBR/Oxford Research 2010) konkluderer med at det er behov for en statlig aktør som driver eiendomsutvikling innenfor nærings- og distriktspolitikken. Evaluator mener virksomheten bidrar til at samfunnets samlede eiendomsinfrastruktur blir bredere på områder der det ikke finnes så mange private alternativer, og at addisjonaliteten av virksomheten er god. SIVAs eiendomsinvesteringer bidrar videre, ifølge evaluator, til at private eiere etter en stund kommer inn i prosjekter som de i utgangspunktet ikke fant kommersielt attraktive.

IT Fornebu

Gjennom SIVA Eiendom Holding AS eier SIVA SF 32,6 pst. i IT Fornebu Properties AS (ITFP), tid-

ligere IT Fornebu Holding AS. SIVA ivaretar statens eierandel i selskapet og rapporterer separat for engasjementet.

ITFP driver oppføring og utleie av næringslokaler på Fornebu med særlig vekt på kunnskapsbedrifter og innovasjonsvirksomhet, i tråd med formål og visjon for IT- og kunnskapssenteret. ITFP gjennomførte våren 2011 en prosess for børsnotering ved Oslo Børs. Det ble ikke oppnådd tilfredsstillende betingelser for noteringen, og den ble trukket. Gjennom 2011 har ITFP hatt under oppføring bygg for utleie til Statoil med langsiktig leiekontrakt. Bygget skal ferdigstilles ultimo 2012, med påfølgende leiestart.

Staten har gjennom SIVA i alt tilført IT Fornebu-prosjektet om lag 403 mill. kroner. Bokført verdi av investeringene var per 31. desember 2011 om lag 190 mill. kroner. Utviklingen av verdien i selskapet vurderes som positiv, og verdien på SIVAs investering anslås å være betydelig høyere. Årsresultatet for ITFH AS var i 2011 på minus 65 mill. kroner, mot 233 mill. kroner i 2010. Regnskapet er tyngt av ekstraordinære kostnader i tilknytning til forsøket på børsnotering. Resultat-effekt for SIVA var i 2011 på minus 21,2 mill. kroner, mot pluss 11,5 mill. kroner i 2010.

SEH legger vekt på å ivareta statens engasjement gjennom videre utvikling av selskapets verdier og visjon. Styret i ITFP har fastlagt en strategi om at ITFP skal være et eiendomsutviklingsselskap på Fornebu, med spesiell vekt på å legge til rette for kunnskapsintensive virksomheter. Utviklingen av selskapets tomter og eiendommer vurderes som positiv.

Internasjonal virksomhet og spesialoppdrag

SIVAs internasjonale engasjement er tredelt:

- innovasjonsaktivitet i Nordvest-Russland
- fullfinansierte utviklingsprosjekter
- koblinger mellom det norske innovasjonsnettverket og internasjonale forsknings- og innovasjonsmiljøer

Nordvest-Russland

SIVA har gjennom sitt heleide datterselskap SIVA International Management AS (tidligere SIVA-Tech AS) vært til stede i Nordvest-Russland siden 1992 gjennom eiendomsinvesteringer og innovasjonsaktiviteter. Virksomheten anses som en viktig del av det politiske og næringsmessige samarbeidet mellom Norge og Nordvest-Russland.

Selskapet har i 2011 fortsatt arbeidet med å videreutvikle sine tilbud i området. Virksomheten

i Nordvest-Russland finansieres over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Tilbudene omfatter Polarstjerna Innovasjonssenter i Murmansk med inkubatoren Polarstjerna, Norsk Etablerersenter, som er en del av tilbudet i inkubatoren, Technopark NOR, som er et logistikk- og næringsssenter nær Murmansk flyplass og eies sammen med Innovasjon Norge, webportalen www.barentsnova.com og nettverk til lokale og føderale myndigheter. SIVA har også startet et arbeid for å tilrettelegge for russiske etableringer i Norge, «Business Safari», med hovedvekt på de nordligste fylkene. Konseptene og tilbudene profilerer Norge og norske bedrifter på en synlig og positiv måte i regionen. I tillegg reduseres den økonomiske risikoen for bedriftene, tilgang til kompetanse og nettverk økes, og forholdet til offentlige myndigheter forenkles.

Innovasjonssenteret i Murmansk vektlegger de sektorer der norsk næringsliv har særlige forutsetninger for å lykkes, som marin og maritim virksomhet, energi- og miljøsektoren og turisme. Senteret tilbyr kontorfasiliteter, kompetanse og nettverk til norske og russiske potensielle samarbeidspartnere og reduserer slik den økonomiske risikoen ved mulig etablering i Russland. Ved utgangen av 2011 hadde senteret 26 bedrifter. Siden starten i 1999 har senteret hjulpet om lag 300 norske bedrifter i arbeidet med å vurdere forretningsmuligheter i Nordvest-Russland.

Engasjementer i Baltikum

SIVA hadde gjennom sitt datterselskap SIVA Baltic Holding AS interesser i tre eiendomsselskaper/næringsparker i Latvia og Litauen ved inngangen til 2007. To av engasjementene ble avhendet samme år. SIVA jobber fremdeles aktivt med å avhende aksjene i det gjenstående selskapet i Litauen på et best mulig kommersielt grunnlag. Den internasjonale finanskrisen har vært, og er ennå, en medvirkende årsak til at det er vanskelig å selge anlegget til en forretningsmessig akseptabel pris.

Utviklingsprosjekter

SIVAs oppdragsvirksomhet utenlands er hovedsakelig finansiert av ulike tilskuddsordninger under Utenriksdepartementet og omfatter prosjekter i det tidligere Øst-Europa og på Balkan. Hovedhensikten med prosjektene er utvikling og kompetanseheving i mottakerlandet. SIVA har derfor som regel samarbeidet med SINTEF og/eller et regionalt innovasjonsselskap i disse pro-

sjektene. Det forutsettes for øvrig at prosjektene har ringvirkninger for norsk næringsliv.

Innovasjonsselskapene har sett behov for å skape og utvikle samarbeidsarenaer og nettverk mellom de norske innovasjonsmiljøene og internasjonale miljøer. SIVA kan i den sammenheng fungere som et bindeledd mellom norske og utenlandske miljøer og bygge opp samarbeidsrelasjoner til innovasjonsnettverk i andre land, koble aktører og legge til rette for samarbeid mellom enkeltsselskaper.

Koblinger mellom det norske innovasjonsnettverket og internasjonale miljøer

Globaliseringen utfordrer de norske innovasjonsselskapene som SIVA er medeier i. SIVA legger derfor vekt på å utvikle samarbeidsareaer og nettverk mellom privat næringsliv, FoU-miljøer og offentlig virksomhet både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. F.eks. benytter SIVA kompetanse og kapasitet fra innovasjonsselskapene i sine spesialoppdrag knyttet til næringsutvikling som bistand og EØS-prosjekter, noe som bidrar til relasjonsbygging og internasjonal erfaring for disse miljøene.

Målsettinger og prioriteringer 2013

Nye mål for SIVA

I Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, presenteres nye mål for SIVA.

Formål

SIVA er, gjennom sin eiendoms- og innovasjonsvirksomhet, statens virkemiddel for tilretteleggende eierskap og utvikling av bedrifter og nærings- og kunnskapsmiljøer i hele landet. SIVA har et særlig ansvar for å fremme vekstkraften i distriktene.

Hovedmål

SIVA skal utløse lønnsom næringsutvikling i bedrifter og regionale nærings- og kunnskapsmiljøer.

I tillegg til formål og hovedmål er det fastsatt to delmål, ett for hvert virksomhetsområde. Selskapets målstruktur gjelder uavhengig av hvilket departement som legger oppdrag til selskapet. Den nye målstrukturen gjelder fra 2013 og skal operasjonaliseres med indikatorer som gir grunnlag for å vurdere om selskapet når sine mål.

Nærings- og handelsdepartementet vil i nært samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet og SIVA utvikle et nytt mål- og resultatstyringssystem for selskapet i løpet av høsten 2012. Intensjonen er at systemet også skal kunne måle effektene av de enkelte programmer, og resultater av føringer og målsettinger knyttet til målgrupper. Det nye styringssystemet skal legge til rette for økt grad av målstyring og bedre oppfølging av selskapets resultater.

Innovasjonsvirksomheten

Delmål for innovasjonsvirksomheten:

- SIVAs innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer og koble disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk.

I 2013 skal SIVA fortsette sitt arbeid med å utvikle innovasjonsmiljøer i hele landet og være pådriver for nettverksbygging og samarbeid mellom ulike regionale og nasjonale aktører. Selskapet skal legge til rette for en tettere kobling mellom næringslivet og kunnskaps- og forskningsmiljøene og bidra til å skape og utvikle samarbeidsarenaer mellom de ulike verdiskapingsmiljøene rundt i landet.

SIVA skal videreføre den nye inkubasjonssatsingen som startet i 2012. Satsingen innebærer en kvalitetsmessig videreutvikling av de tidligere nasjonale inkubatorprogrammene (FoU-inkubatorprogrammet med distribuert løsning, industri-inkubatorprogrammet og inkubatorprogrammet for mat- og naturbaserte næringer). Viktige elementer i den nye inkubasjonssatsingen er systematisk oppfølging i større deler av ideens eller bedriftens livsløp, økt vekt på profesjonalisering av inkubatormiljøene, bl.a. gjennom utvikling av ulike nasjonale støttetjenester og prosessverktøy, større fleksibilitet i forhold til regionale og bransjemessige tilpasninger og utvikling av sterke nettverk og samspill regionalt og nasjonalt. SIVA har utarbeidet nærmere mål og krav til inkubasjonsmiljøene og for satsingen som helhet. Målgruppen for satsingen er sterke innovasjonsmiljøer og næringsaktører hvor inkubasjon er en vesentlig aktivitet, som forskningsparker og kunskapsparker, større industribedrifter, klynger og bedriftsnettverk. Målgruppen for inkubatorene er vekstbedrifter og ideer med stort vekstpotensial. Verdiøkning i inkubatorens porteføljebedrifter følges opp, også etter avsluttet inkubasjonsperiode.

SIVA skal i 2013 bidra med å følge opp og videreutvikle programmet Norwegian Centers of Expertise i samarbeid med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. SIVA skal dessuten bruke sin innovasjons- og utviklingskompetanse til å bistå med tilrettelegging for utvikling av reise-mål.

SIVA skal arbeide nært og godt med de andre næringsrettede virkemiddelaktørene om aktiviteter og tiltak som ligger i skjæringsfeltet mellom institusjonene.

Eiendomsvirksomheten

Delmål for eiendomsvirksomheten:

- SIVA skal gjennom sine eiendomsinvesteringer senke barrierer for etablering der markeds mekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle eiendomsprosjekter.

Avkastningsmålet for eiendomsvirksomheten, femårs rullerende gjennomsnitt av tiårs statsobligasjonsrenter med et risikopåslag på 2,0 pst., forutsettes videreført som før.

I 2013 skal SIVAs eiendomsvirksomhet fortsatt bidra til etablering og utvikling av industrimiljøer og kunnskapsbedrifter på steder, og i prosjekter, der normale markeds mekanismer ikke fungerer godt nok. SIVA skal i 2013 styrke eiendomsvirksomheten ved å satse på større industriprosjekter av lokal, regional og nasjonal betydning, jf. foringen i Meld. St. 22 (2011–2012) og forslag om å øke egenkapitalen i SIVA med 250 mill. kroner. Selskapet skal ikke konkurrere om prosjekter med private aktører. Mobilisering av lokal kapital og kompetanse ved investeringer i eiendom og infrastruktur er en viktig del av innsatsen, og dette skal fortsatt vektlegges i selskapets arbeid på eiendomsområdet.

Internasjonal virksomhet og spesialoppdrag

I 2013 skal SIVA videreføre sitt arbeid for å stimulere til økt nærings samarbeid mellom Norge og Nordvest-Russland. Videreutvikling av innovasjonssentra og inkubator drift vil fremme økonomisk samarbeid og bedre norsk næringslivs muligheter til å posisjonere seg i regionen. SIVA skal fremdeles konsentrere innsatsen om Murmansk-området. Senteret i Murmansk skal, som tidligere, spesielt vektlegge de sektorer der norsk næringsliv har særlige fortrinn, som energi- og miljøsektoren, marin og maritim virksomhet.

I Meld. St. 22 (2011–2012) uttrykker Regjeringen at SIVA kan bruke sin kompetanse på utvikling av innovasjonsaktiviteter, som inkubasjon og næringshager, i utlandet hvis det fullfinansieres av Innovasjon Norge, og hvis dette inngår som en del av den koordinerte norske innsatsen for internasjonalisering av norske bedrifter. Det slås videre fast at SIVA, innenfor den ordinære virksomheten, ikke skal foreta eiendomsinvesteringer i utlandet utover engasjementet i Russland, eller ta deleierskap i lokale samarbeidsselskaper internasjonalt. Regjeringen ønsker imidlertid at SIVA skal samarbeide tett med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd om tilrettelegging for internasjonale selskapers etableringer i Norge. I meldingen framgår det også at Innovasjon Norge og SIVA skal formalisere og styrke sitt samarbeid om internasjonalisering av norsk næringsliv.

Budsjettforslag 2013

Post 70 Tilskudd, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 48 mill. kroner til SIVA i 2013, som er en økning på 3,5 mill. kroner fra saldert budsjett 2012.

Tilskuddet skal gå til selskapets inkubatorsatsing, ulike nettverksaktiviteter og SIVAs arbeid med å videreutvikle innovasjonssenter og inkubatortilbud i Nordvest-Russland. Tilskuddet skal også dekke administrative kostnader knyttet til SIVAs rolle som virkemiddelinstitusjon, inkludert finanskostnader knyttet til tidligere lånefinansierte investeringer på innovasjonsområdet.

SIVA skal gjennom sitt nettverksarbeid fremme økt samarbeid og samhandling mellom næringsvirksomhet og FoU- og utdanningsmiljøer, finansinstitusjoner/investorer og offentlige

myndigheter. Målgruppen for SIVAs aktiviteter på dette området er inkubatorer, klynger innenfor NCE-programmet og innovasjonsselskaper knyttet til bl.a. forskningsparker, kunnskapsparker og næringshager.

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

SIVAs låneramme er fra utgangen av 2007 fastsatt til 700 mill. kroner. Lånerammen var per 15. september 2012 utnyttet med 660 mill. kroner. SIVA kan foreta innlån i statskassen og selv velge løpetid på lånene. Det enkelte innlån knyttes til et statspapir, og rentesats på innlånet blir satt lik renten på statspapiret og med tilsvarende løpetid. Innlån fra og avdrag til statskassen bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang SIVA tar opp et nytt eller tilbakebetaler et gammelt lån. Innlån budsjetteres under kap. 2426, post 90, mens avdrag budsjetteres under kap. 5326, post 90, jf. nedenfor. Per i dag er det anslått at SIVA vil refinansiere lån på til sammen 140 mill. kroner i løpet av 2013. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Post 95 Egenkapital

Det foreslås en bevilgning på 250 mill. kroner til styrking av SIVAs innskuddskapital i 2013. Midlene skal forbeholdes eiendomsaktiviteten og skal gjøre SIVA Eiendom Holding AS i stand til å gå inn i større prosjekter for å bidra til å realisere samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer og etableringer, jf. omtale i Meld. St. 22 (2011–2012).

Kap. 5326 SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Låne- og garantiprovisjoner	6 877	6 600	6 600
90	Avdrag på utestående fordringer	155 000	55 000	220 000
	Sum kap. 5326	161 877	61 600	226 600

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det bevilget 40,8 mill. kroner under ny post 95 Tilbakeføring av kapi-

talinskudd fra IT Fornebu Holding AS, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Selskapet betaler en låneprovisjon på 0,4 pst. av årlig gjennomsnittssaldo på innlånsporteføljen til statskassen og en garantiprovisjon på 0,6 pst. av samme beregningsgrunnlag. Sistnevnte skal kompensere for mulig subsidieffekt ved låneopptak i statskassen, jf. EØS-avtalens regelverk for statsstøtte. Provisjonene innbetales etterskuddsvis. Låne- og garantiprovisjon for 2012, som innbetales i 2013, er budsjettert med 6,6 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødven-

dig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Det vises til omtalen under kap. 2426, post 90. Det budsjetteres med et avdrag på SIVAs statskasselån i 2013 på 220 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Kap. 5613 Renter fra SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
80	Renter	35 702	29 500	29 600
	Sum kap. 5613	35 702	29 500	29 600

Post 80 Renter

SIVA foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Selskapet kan dermed ta opp nye lån fra staten til en rente som er lik løpende effektiv rente på tilsvarende

statspapir. Det foreslås bevilget 29,6 mill. kroner i renter fra SIVAs låneopptak i statskassen for 2013. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Tilskudd			110 000
90	Utlån til eksportfinansieringsordning			28 500 000
	Sum kap. 2429			28 610 000

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det vedtatt følgende bevilgninger, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012):

- post 70 ble bevilget med 71 mill. kroner
- post 90 ble bevilget med 10 mrd. kroner
- ny post 95 Egenkapital, ble bevilget med 5 mill. kroner

finansjenester til norsk eksport av kapitalvarer og tjenester, dvs. statens eksportkredittordning. Ordningen skal bidra til at norske eksportører kan konkurrere på like vilkår med andre eksportører med tilgang til nasjonale eksportkredittordninger. Det innebærer at selskapet på vegne av staten og i eget navn kan yte såkalte CIRR-lån² og lån på markedsvilkår til låntakere som kvalifiserer for CIRR-

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Eksportkreditt Norge AS er et 100 pst. statseid selskap som forvalter den statlige ordningen for

² CIRR (Commercial Interest Reference Rate) er minimumsrenten for offentlig støttede fastrentelån iht. «Arrangement on Officially Supported Export Credits», og renten endres månedlig. For fastsettelse av renten tas utgangspunkt i statsobligasjonsrenten i den aktuelle valuta. CIRR settes ett prosentpoeng høyere enn dette.

lån og har søkt om dette. For at Eksportkreditt Norge AS skal kunne tilby finansiering, må GIEK eller én eller flere kvalifiserte banker stille som garantist. Eksportkreditt Norge AS ivaretar hele prosessen knyttet til promotering, salg, behandling av søknader og utbetalinger og oppfølging av lån. Utlånene står på statens balanse, og staten tar all risiko knyttet til utlånsvirksomheten. Selskapet driftes utelukkende gjennom tilskudd fra staten og alle inntektene fra utlånsvirksomheten tilfaller staten.

Eksportkredittordningen som Eksportkreditt Norge AS forvalter, avløser den såkalte 108-ordningen som har vært forvaltet av Eksportfinans ASA, jf. omtale under kap. 934, post 73. Avtalen om 108-ordningen ble sagt opp med virkning for nye tilsagn per 21. desember 2011. Behovet for å avløse 108-ordningen oppsto da et skjerpet internasjonalt regelverk for finansinstitusjoners soliditet gjorde at Eksportfinans ASA ikke lenger kunne tilby like store utlån uten en betydelig oppkapitalisering. Eksportfinans' eiere lyktes ikke i å enes om en slik oppkapitalisering.

For at norsk eksportnæring skulle oppleve overgangen mellom de to ordningene som mest mulig sømløs, ble det etablert en overgangsordning i tråd med føringene i Prop. 34 S (2011–2012), Prop. 42 S (2011–2012) og Innst. 138 S (2011–2012). Det vises til nærmere omtale av overgangsordningen under kap. 934, postene 75 og 90 og kap. 3934, post 80. Ved opprettelsen fikk Eksportkreditt Norge AS ansvaret for oppfølgingen av de eksportlånene som var ytt av staten under overgangsordningen, og som ved opprettelsen av selskapet hadde en samlet utestående verdi på om lag 21,5 mrd. kroner.

Eksportkreditt Norge ble stiftet 25. juni 2012 i tråd med føringene i Prop. 102 L og Innst. 342 L (2011–2012) Lov om Eksportkreditt Norge AS. Selskapet hadde sin første virkedag 2. juli 2012 og hadde da om lag 30 ansatte, som i løpet av selskapets oppstartsfasen forventes å vokse til om lag 40. Eksportkreditt Norge er lokalisert i Oslo.

Styret i Eksportkreditt Norge har ansvar for selskapets virksomhet og resultatene som oppnås. Nærings- og handelsdepartementets eierrolle utøves i generalforsamling og følger opp eksportkredittordningen og forvaltningen av lån gjennom å avholde jevnlig kontaktmøter med selskapet.

Mål for Eksportkreditt Norge

Hovedmålet for Eksportkreditt Norge er å fremme norsk eksport gjennom konkurransedyktig, tilgjengelig og effektiv eksportfinansiering.

Fra hovedmålet er det fastsatt delmål som skal sikre forsvarlig og effektiv låneforvaltning på vegne av staten og for selskapets aktuelle kunder. Målstrukturen vil bli bearbeidet av departementet og selskapet.

Eksportkreditt Norge vil i 2013 fremdeles være i en oppstartsfase og må fortsatt prioritere oppgaver som er forbundet med oppstarten av selskapet. Det er et mål at selskapet skal komme i normal drift i løpet av 2013.

Budsjettforslag 2013

Post 70 Tilskudd

Tilskuddet til Eksportkreditt Norge AS skal dekke alle utgifter forbundet med administrasjon av selskapet og forvaltningen av utlånsvirksomheten. Det er derfor behov for et tilskudd som kan dekke personalkostnader, kostnader til lokaler, programvarelisenser, eksterne tjenestekjøp til f.eks. IKT-drift, utvikling og tilpasninger av systemer, andre driftskostnader og investeringer. For 2013 er det anslått at Eksportkreditt Norge vil være i full bemanning (om lag 40 årsverk), og budsjettbehovet er da anslått til 110 mill. kroner. Dette er vesentlig lavere enn helårsvirkningen av bevilgningen til selskapet i 2012. Reduksjonen henger sammen med at det i 2013 er planlagt vesentlig færre oppstartsutgifter enn i 2012.

Det foreslås på dette grunnlag en bevilgning på 110 mill. kroner for 2013.

Post 90 Utlån

Alle lånesøknader som faller innenfor fastsatt regelverk for eksportkredittordningen, vil få tilsagn om finansiering, jf. Forskrift om eksportkredittordningen § 1 og forslag til vedtak X, 3. I tillegg har selskapet i henhold til Prop. 102 L (2011–2012) Lov om Eksportkreditt Norge, anledning til å videreføre hele eller deler av Eksportfinans ASAs lån som kommer til marginreforhandling hos sistnevnte. Utbetalingsbehovet i 2013 knytter seg til oppfølging av tilsagn for nye eksportlån og vederlaget til Eksportfinans ASA for marginendringslånene som overtas. Transaksjonene skal foretas på kommersielt grunnlag. Beste anslag for dette er totalt på 28,5 mrd. kroner. Anslaget er usikkert, spesielt på grunn av usikkerheten i verdensøkonomien.

Det foreslås på dette grunnlag en bevilgning på 28,5 mrd. kroner for 2013. For å sikre fleksibilitet slik at staten kan honorere alle tilsagn som er gitt, foreslås det en fullmakt til å overskride bevilgningen, jf. forslag til vedtak IV, 4. For å iva-

reta og utlikne differanser mellom valutakurs for utbetalinger av lån og innbetaling av avdrag foreslås det videre en fullmakt til å utgiftsføre valuta-

tap og inntektsføre valutagevinster under henholdsvis kap. 2429, post 89 Agio, og kap. 5329, post 89 Disagio, jf. forslag til vedtak V, 3.

Kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Gebyrer m.m.			25 000
90	Avdrag på utestående poster			3 300 000
	Sum kap. 5329			3 325 000

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det vedtatt følgende bevilgninger, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012):

- post 70 ble bevilget med 1 mill. kroner
- post 90 ble bevilget med 1,2 mrd. kroner

Post 70 Gebyrer

For den statlige eksportkredittordningen som Eksportkreditt Norge AS forvalter, anslås det gebyrinntekter på 25 mill. kroner i 2013. Statens gebyrinntekter i det enkelte låneforhold er bl.a. avhengig av Eksportkreditt Norges' rolle i låneforholdet. Er selskapet agent for lånet, kan det f.eks. kreves et agentgebyr etc. Det foreslås på dette

grunnlag en bevilgning på 25 mill. kroner for 2013. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Avdragene under den statlige eksportkredittordningen vil følge fastsatte avdragsprofiler som normalt innebærer halvårslige avdrag. I 2013 er avdragsinnbetalinger under ordningen anslått til 3,3 mrd. kroner. Det foreslås på dette grunnlag en bevilgning på 3,3 mrd. kroner for 2013. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Kap. 5629 Renter fra Eksportkreditt Norge AS

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
80	Renter			1 020 000
	Sum kap. 5629			1 020 000

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det vedtatt en bevilgning på 278 mill. kroner under post 80, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Post 80 Renter

For 2013 er forventede renteinntekter fra statens samlede utlån under den statlige eksportkredittordningen anslått til 1 020 mill. kroner. Anslaget inkluderer renter for lån som ble gitt under overgangsordningen som varte fra desember 2011 til utgangen av juni 2012. Det foreslås på dette grunnlag en bevilgning på 1 020 mill. kroner for 2013. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om

nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

GIEK er en statlig forvaltningsbedrift som primært tilbyr langsiktige garantier for eksportkreditter tilpasset norske eksportbedrifters behov for risikoavdekning. GIEK skal fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet gjennom å gi garantier på vegne av den norske stat. Virksomheten kan garantere for eksport av alle typer varer og tjenester over hele verden.

GIEKs virksomhet er lokalisert i Oslo og disponerte 64 årsverk per 1. mars 2012. GIEK har et styre som er oppnevnt av Nærings- og handelsdepartementet.

Det statlige tilbudet av eksportkredittgarantier skal bidra til å sikre norsk næringsliv konkurranseedyktige vilkår på linje med deres utenlandske konkurrenter og være et supplement til det private garantimarkedet.

Det statlige garantitilbudet har vist seg spesielt viktig under de siste årenes uro i finansmarkedene, da tilbudet i det kommersielle markedet har vært begrenset.

GIEKs eksportkredittgarantier gis i dag først og fremst i forbindelse med avdekking av kommersiell risiko, men kan også gis for å avdekke politisk risiko. Med *kommersiell risiko* menes risiko forbundet med at en *privat* kjøper kan gå konkurs eller av andre grunner ikke betaler. Med *politisk risiko* menes risiko forbundet med at en *offentlig* kjøper ikke vil betale, eller at krig, ekspropriasjon og andre tiltak fra offentlige myndigheter hindrer betaling. GIEKs investeringsgarantier dekker kun politisk risiko. Rammene for offentlig støttede eksportkreditter reguleres internasjonalt av den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». I tillegg til eksportkredittgarantier gir GIEK et tilbud av byggelåns-, kraft- og anbudsgarantier.

GIEKs ordninger skal gå i balanse på lang sikt. GIEK avgjør selv nivået på risikoeksponering og tapsavsetninger ut fra balansekravet. De ulike ordningene regnskapsføres hver for seg.

GIEK har følgende aktive garantiordninger:

- Alminnelig garantiordning dekker garantier gitt etter 31. desember 1993. Ordningen kan avdekke alle typer risiko med unntak av de

garantier som EFTAs overvåkingsorgan ESA har definert som mulig å avdekke i det kommersielle forsikrings- og garantimarkedet. Unntaket gjelder garantier med kortere løpetid enn to år og som dekker kommersiell risiko for kreditter hovedsakelig til kjøpere i OECD-landene. Denne type risiko kan avdekkes av GIEKs datterselskap GIEK Kredittforsikring AS (GK).

- Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen) ble opprettet i 1989 og anvendes når risikoen er for høy for GIEKs alminnelige ordning. Ordningen skal bidra til at norske eksportører deltar i utviklingsfremmende prosjekter.
- Garantiordning for byggelån til skip, fartøyer og innretninger til havs (byggelånsgarantiordningen) benyttes til å garantere for byggelån i forbindelse med bygging eller ombygging av skip, fartøyer og innretninger til havs. Ordningen ble etablert i 2005. Det kan garanteres for inntil 50 pst. av det enkelte lån eller dellån på like vilkår med en finansinstitusjon.
- Garantiordningen for kraftintensiv industriskjøp av kraft benyttes til å garantere for finansiering i forbindelse med kjøp av kraft på langsiktige vilkår. Ordningen ble operativ i 2011 og skal medvirke til at aktørene kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår. Garantiordningen er forbeholdt kraftintensive virksomheter innenfor trelast og trevare, treforedling, kjemiske produkter og metaller. Ordningen gjelder for langsiktige kraftavtaler med en varighet på minst sju år, og det kan ikke garanteres for kraftavtaler med en varighet på mer enn 25 år. Garantier kan gis til enkeltvirksomheters kraftkjøp eller til kraftkjøp foretatt av en sammenslutning av virksomheter (konsortier) innenfor kraftintensiv industri. Garantier kan stilles både overfor kraftselger og banker og andre långivere som finansierer kraftkjøpet. I tråd med EØS-avtalens statsstøtteregele skal garantien til enhver tid maksimalt dekke 80 pst. av den underliggende finansielle forpliktelsen som garantien motsvarer og av det tapet som oppstår ved mislighold.

Garantiordninger som er under avvikling:

- Gammel alminnelig ordning, dvs. garantier og garantitilsagn gitt til og med 31. desember 1993.
- Gamle særordninger, som inneholder fire særordninger som ble slått sammen i 1999.
- Garantiordning for eksport til og investeringer i det tidligere Sovjetunionen og de baltiske land

(SUS/Baltikum-ordningen) for vedtak i perioden 1999–2002.

Målet er å administrere avvikling av de gamle ordningene med minst mulig erstatningsutbetaling og størst mulig gjenvinning.

I tillegg forvalter GIEK:

- Beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring for Nærings- og handelsdepartementet. Ordningen er omtalt nærmere under kap. 900, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger.
- Anbudsgarantiordning for Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund). Retningslinjene for Anbudsgarantiordningen fastsettes av Norfund, og nærmere omtale av ordningen gis under kap. 161 Næringsutvikling, på Utenriksdepartementets budsjett.

GIEK Kredittforsikring AS (GK) er 100 pst. eid av GIEK. GK tilbyr kortsiktige kredittforsikringer. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag.

Mål for virksomheten

For å reflektere endringer i virksomheten ble GIEKs mål skrevet om i 2011, og nye målformuleringer ble gjort gjeldende fra 2012. Det er lagt opp til at målene skal ligge fast over flere år. Målene for 2012 er derfor like målene for 2013, som gjenngis under overskriften Mål og prioriteringer for 2013. Mål og delmål som gjaldt for 2011, er gjen-gitt i resultatrapporten under.

Resultatrapport 2011

GIEKs hovedmål i 2011 var å fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet. Dette skal oppnås gjennom å utstede garantier på vegne av den norske stat. Under hovedmålet inngikk følgende tre delmål i 2011:

GIEK skal bidra til eksportkontrakter

GIEK skal gi et konkurransedyktig tilbud sammenlignet med utenlandske statlige garantiinstitutter. Det er viktig at produktene GIEK tilbyr hele tiden utvikles, og at de tilpasses bedriftenes og bankenes behov og den internasjonale konkur-

ransen. GIEKs produkter skal være godt kjent i markedet, og GIEK skal ha en holdning for åpenhet og innsyn i virksomheten. Det skal legges vekt på å behandle enkeltsaker forsvarlig og på like premisser. Saksbehandlingstiden skal være akseptabel.

Offentlige eksportgarantier har fått økt betydning for norsk industri, og den høye aktiviteten i GIEK fortsatte inn i 2011. Den sterke veksten i GIEKs portefølje skyldes både uro i finansmarkedene, med vanskeligere tilgang på kapital, høyere priser og mindre vilje til å ta risiko. Dette kommer i tillegg til veksten i norsk eksportnæring innen offshore olje- og gassutvinning.

Samlet verdi for eksportkontrakter der GIEK bidro i 2011, er estimert til 37,5 mrd. kroner. I gjennomsnitt har GIEK garantert for 66 pst. av kontraktsbeløpene der de har vært involvert. Totalt 29 eksportører, fordelt på 51 søknader, var nye brukere av GIEKs garantier. GIEK har bidratt til realisering av seks mindre eksportkontrakter (med verdi under 30 mill. kroner). I tillegg leverer mange mindre bedrifter til de større kontraktene som finansieres med GIEK-garantier.

Sju selskaper innen maritim sektor sto for nærmere 60 pst. av de GIEK-garanterte kontraktene, hvorav ni av kontraktene var på mer enn 1 mrd. kroner.

Norsk eksportindustri ekspansjon i geografiske områder som f.eks. Brasil og Russland, har sammen med den finansielle uroen gjort at GIEK nå må forholde seg til nye typer og ofte mer komplekse saker enn tidligere.

Norsk offshore og maritim næring får konkurransefordeler gjennom å være innovative. Gjennom sine garantier bidrar GIEK til at næringene har et konkurransedyktig tilbud på linje med sine konkurrenter.

GIEK har satsset på feltet fornybar energi ved å opprette en egen arbeidsgruppe som skal sørge for kvalitetsekspertise innen området. Det er utarbeidet en egen policy og egne tiltak for å støtte denne type prosjekter.

I 2011 utarbeidet GIEK standardvilkår for sosiale forhold og menneskerettigheter. Standardvilkårene stilles overfor kundene i forbindelse med GIEKs garantigiving.

Tabellen under gir informasjon om omfanget av GIEKs virksomhet og aktiviteten i 2011.

Utnyttelse av garantirammene ved utgangen av 2011

(beløp i mill. kroner)

Ordning	Garanti- ramme	Tilsagn	Poliser (samlet ansvar)	Sum poliser og tilsagn	Søknader	Nye poliser i 2011 (antall)
Alminnelig garantiordning ¹	120 000	17 881	74 716	92 597	24 126	24 363 (171)
U-landsordningen	3 150	76	548	624	1 073	0
Byggelånsgarantiordningen	6 500	0	785	785	331	901 (6)
Kraftgarantiordningen	20 000	0	0	0	0	0

¹ En stor del av garantiene er i utenlandsk valuta, spesielt dollar, og beløp for søknader og det som er bundet under rammen angitt i norske kroner, vil dermed variere med endringer i vekslingskursene.

GIEK skal være premissgiver for Nærings- og handelsdepartementet

GIEK skal arbeide for å harmonisere regelverk og praksis og bidra til internasjonal konkurranseutjevning i internasjonale fora, som OECD og Berne Unionen. Sistnevnte er en internasjonal organisasjon der hovedsakelig statlige garantiinstitutter er representert, og har til formål å fremme gode prinsipper innen internasjonal kredittforsikring og garantistillelse og ivareta eksportkredittorganisasjonenes felles interesser. For at GIEK skal kunne ivareta norske interesser, kreves det god kontakt med Nærings- og handelsdepartementet, Utenriksdepartementet, finansinstitusjoner, næringslivet og det øvrige virkemiddelapparatet.

GIEK har bidratt med innspill i aktuelle saker og bistår Nærings- og handelsdepartementet i ulike fora.

Sammen med Nærings- og handelsdepartementet og Eksportfinans ASA har GIEK deltatt aktivt i eksportkredittgruppene i OECD. GIEK har bl.a. gitt vesentlige bidrag til revisjonen av de eksisterende retningslinjene for miljø og sosiale forhold. Retningslinjene vil inneholde sterkere krav om at sosiale spørsmål, herunder menneskerettigheter, skal være en del av vurderingsgrunnlaget i eksportkredittinstitusjonenes saker. I St.meld. nr. 10 (2008–2009) Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi, uttrykte Regje-

ringen at Norge skulle være en pådriver i OECDs eksportkredittgrupper når det gjelder arbeidet med implementeringen av konkrete retningslinjer for å ivareta arbeidsvilkår. GIEK har fulgt opp dette og vil arbeide videre med implementeringen av nye retningslinjer for miljø og sosialt ansvar.

I 2011 bidro GIEK også i arbeidet i OECD med å definere omfanget av sektoravtalen for fornybar energi, som sikrer bedre betingelser i form av lengre løpetider og mer fleksible tilbakebetalingskrav for prosjekter innen fornybar energi. Arbeidet ble ferdigstilt i 2012.

GIEK har i 2011 også deltatt sammen med Utenriksdepartementet i Parisklubben, der arbeid med å inndrive eller ettergi GIEKs fordringer på fremmede stater, samordnes med andre kreditorland. GIEK deltok videre aktivt i Berne Unionen. GIEK har også god kontakt med andre nordiske garantiinstitutter.

Garantiordningene skal gå i balanse på lang sikt

GIEK skal ha en risikoprofil i sine porteføljer som samsvarer med balansekravet på lang sikt. Ved mislighold skal tap begrenses. GIEK skal prioritere grundig risikovurdering i alle saker, og avsetningene skal stå i forhold til tapsrisikoen. GIEK skal ha god kompetanse innen risikovurdering og kunnskap om de næringene som er viktige for norsk kapitalvareeksport.

Aktive garantiordninger

Økonomi i ordningene og årsresultat 2011

(i 1 000 kr)

Ordning	Premier og andre inntekter	Resultat før avsetning	Tapsavsetning	Utbytte	Resultat 2011
Alminnelig garantiordning ¹	1 154 399	1 073 424	720 942	1 964 ²	350 519
U-landsordningen	11 568	7 251	-3 922	-	11 173
Byggelånsgarantiordningen	11 548	7 874	-5 108	-	12 982
Kraftgarantiordningen	159	-3 699	0	-	-3 699

¹ Inklusiv overføringer til utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS.² Gjelder utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS.*Alminnelig garantiordning*

Årsresultatet 2011 viser et overskudd på 350,5 mill. kroner, mot et underskudd på 325 mill. kroner i 2010. Ved utstedelse av en ny polise, kostnadsfører GIEK avsetning til tap på hele ansvaret, mens premieinntekten blir ført på det enkelte år gjennom polisens løpetid. Avsetninger til tap gjøres på grunnlag av GIEKs risikovurdering i hver enkelt sak.

Antall saker i mislighold er stabilt og lavt. De største misligholdte engasjementene er innen maritim sektor. Det ble utbetalt 43,5 mill. kroner i erstatninger fordelt på ti saker. Gjenvinningsbeløp seg til 42,4 mill. kroner inkludert moratorieavtaler.

Utstående ansvar ved utgangen av 2011 utgjorde ca. 74,7 mrd. kroner, og avsetninger til tap på garantiene utgjorde ca. 4,5 mrd. kroner. Den alminnelige ordningen har en negativ egenkapital på ca. 351 mill. kroner.

Porteføljen i alminnelig garantiordning reflekterer norsk eksportnæring, og engasjementene er derfor konsentrert om få bransjer og markeder. Likevel er det styrets vurdering at ordningen vil gå i balanse på lang sikt, forutsatt at markedet ikke endres vesentlig.

Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Grunnfondet for ordningen er 450 mill. kroner og representerer en likviditetsbuffer som GIEK kan trekke på når det ikke er tilstrekkelig likviditet i ordningen. Utestående fordringer og premieinntekter skal benyttes til å bygge opp grunnfondet til bevilget størrelse. Grunnfondet er ikke rente-

bærende. Ordningen har få poliser, og det utstedes sjeldent nye. Av denne grunn vil resultatet kunne variere mye fra år til år.

Årsresultatet for U-landsordningen i 2011 viser et overskudd på ca. 11 mill. kroner. Det var ingen nye erstatningssaker. Samlet ansvar ved utgangen av 2011 var ca. 548 mill. kroner. Det er hittil ikke trukket på grunnfondet. Summen av ordningens egenkapital og grunnfond var på 493 mill. kroner ved utgangen av 2011.

Styrets oppfatning er at U-landsordningen vil gå i balanse på lang sikt.

Garantiordning for byggelån til skip

Det ble gitt seks nye poliser på til sammen 901 mill. kroner og gitt nye tilsagn på 779 mill. kroner. Årsresultatet viser et overskudd på ca. 13 mill. kroner. Samlet ansvar ved utgangen av 2011 var på ca. 785 mill. kroner.

Styrets oppfatning er at byggelånsordningen vil gå i balanse på lang sikt.

Kraftgarantiordningen

Etablerings- og driftskostnadene for denne ordningen dekkes av et tilskudd på 10 mill. kroner. Tilskuddet skal tilbakebetales med framtidige garantiinntekter. Ordningen er hittil ikke benyttet. Resultatet i 2011 viser et underskudd på ca. 3,7 mill. kroner. Totalt er det brukt 7,3 mill. kroner av tilskuddet på 10 mill. kroner, og styret mener det er en risiko for at omkostningene ved å opprettholde ordningen vil overskride beløpet som er bevilget. Styret mener derfor at det kan bli vanskelig å oppnå balansekrav på lang sikt.

Ordninger som er under avvikling

Økonomi i ordningene og årsresultat 2011

(i 1 000 kr)

Ordning	Inntekter	Resultat før avsetning	Tapsavsetning	Overføring til staten	Resultat 2011
SUS/Baltikum-ordningen før 1. januar 1999	3 070	2 588	0	141 212	-138 624
SUS/Baltikum-ordningen etter 1. januar 1999	831	670	-2 465	0	3 135
Gammel alminnelig ordning	9 484	7 922	-6 835	207 000	-192 243
Gamle særordninger	5 724	4 162	-6 293	4 700	5 755

SUS/Baltikum-ordningene

Da det ikke lenger fantes fordringer eller ansvar under gammel SUS/Baltikumordning (1994–98) ble 141,2 mill. kroner tilbakeført til statskassen i 2011.

Utestående garantiansvar for ny SUS/Baltikumordning per 31. desember 2011 var på ca. 4 mill. kroner fordelt på en polise. Ansvaret under ordningen opphører i 2015. Fordringene under ordningen var regnskapsført med 0 ved utgangen av 2011.

Gammel portefølje

Gammel portefølje er en samlebetegnelse på Gammel alminnelig garantiordning og Gamle særordninger. Samlet utestående garantiansvar var ved årsskiftet på ca. 281 mill. kroner, fordelt på 16 poliser under Gammel alminnelig garantiordning. Fordringene under Gammel portefølje var per 31. desember 2011 regnskapsført til ca. 722 mill. kroner. Oppfølgingen av porteføljen består i hovedsak av inndrivning av utestående krav i moratorieavtaler gjennom Parisklubben.

Årlig tilbakeføres ordningenes overskuddslikviditet til statskassen.

Annet

Moratorier og utnyttelse av gjeldsplanen

Gjeldsplanen fra 1998 med utvidelser i 2001 og 2004 opprettholdes som helhetlig strategi på gjeldsområdet. Planen er nærmere omtalt i Utenriksdepartementets budsjettproposisjon. Gjeldsplanen medfører at GIEKs fordringer mot visse land kan ettergis uten nye bevilgninger ved avregning mot et rammebeløp. Et av hovedtiltakene i planen er å ettergi fordringer overfor gjeldstyn-

gede lavinntektsland. Fordringene er i hovedsak knyttet til eksportkredittgarantier gitt på slutten av 1970- og på begynnelsen av 1980-tallet og hører hovedsakelig inn under Gammel portefølje. GIEK hadde per 31. desember 2011 til sammen ca. 828 mill. kroner i utestående fordringer i moratorieavtaler.

GIEK Kredittforsikring AS (GK)

Selskapet skal drives forretningsmessig og har eget styre. GK tilbyr kortsiktig kundekredittforsikring og skal rette spesielt se mot små og mellomstore eksportbedrifter.

GK har hatt betydelig vekst i forsikret volum de siste årene, og veksten fortsatte i 2011. Markedsmessig ble 2011 et todelt år. Første halvår var preget av nøktern optimisme med vekt på at de største finansielle utfordringene var tilbakelagt, mens andre halvår var preget av europeisk gjeldskrise med særskilte utfordringer for de søreuropeiske landene. I tillegg ble annet halvår preget av historisk raskt og stort prisfall på fisk fra norsk oppdrettsnæring. Selskapet forsikret et totalt kredittsalg på ca. 45 mrd. kroner i 2011, omkring 2 mrd. kroner mer enn i 2010. Årsresultatet etter avsetninger og skatt ble 3,5 mill. kroner i 2011.

Ved utgangen av 2011 var 77 pst. av GKs poliser knyttet til eksport fra små og mellomstore bedrifter, dvs. bedrifter med færre enn 100 ansatte.

Mål og prioriteringer i 2013

GIEKs hovedmål er å fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet gjennom å gi garantier på vegne av den norske stat. Under hovedmålet inngår følgende delmål:

GIEK skal bidra til eksportkontrakter ved å gi et konkurransedyktig eksportgarantitilbud og være et supplement til markedet

Dette innebærer at GIEK skal gi norske eksportører et konkurransedyktig eksportgarantitilbud ved å tilby eksportgarantier på vilkår i samsvar med OECDs «Arrangement on Officially Supported Export Credits». GIEK skal videre være et supplement til markedet. GIEK skal være orientert om andre lands tilbud og følge opp arbeidet med internasjonalt regelverk for eksportgarantier i OECD.

GIEK skal medvirke til at byggelån oppnås på forretningsmessige vilkår

Dette innebærer at GIEK skal medvirke til at norske skipsverft, offshoreverksteder og annen relevant virksomhet oppnår byggelån og på den måten bidra til å sikre økt aktivitet gjennom å gi et tilbud av byggelånsgarantier.

GIEK skal medvirke til at langsiktige kraftavtaler inngås på forretningsmessige vilkår

Dette innebærer at GIEK skal medvirke til at aktørene i kraftmarkedet kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår gjennom å gi et tilbud av garantier for kraftavtaler.

GIEK skal være en faglig rådgiver med god kompetanse

Dette innebærer at GIEK skal være Nærings- og handelsdepartementets fagorgan i garanti og andre relevante eksportpolitiske spørsmål. GIEK skal ha kompetanse til å bistå Nærings- og handelsdepartementet i OECDs eksportkredittgrupper og delta i Parisklubben med Utenriksdepartementet. GIEK skal gi informasjon om garantitilbudet, gi veiledning i søknadsprosesser, behandle søknader og følge opp tilsagn, poliser og mislighold og forestå gjenvinning i enkeltsaker. GIEK skal betjene kunder, banker og øvrige samarbeidspartnere på en god måte og ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i vurdering og håndtering av den enkelte sak.

GIEK skal oppfylle kravet om at den enkelte ordning skal gå i balanse på lang sikt inkludert eventuelle tapsfond

For å oppfylle denne forutsetningen må GIEK ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for risiko-

vurdering i den enkelte sak og til enhver tid ha god risikostyring i porteføljene for de enkelte ordningene. GIEK må i tillegg gjøre hensiktsmessige og forretningsmessig fornuftige tiltak for å sikre verdier ved mislighold og for å begrense endelige tap ved erstatningsutbetalinger. GIEK skal sørge for å ha tilstrekkelige rutiner og kompetanse knyttet til dette.

Budsjettforslag 2013

Garantivedtak

Alminnelig garantiordning

Ordningen bidrar til at norske eksportbedrifter får nye kontrakter og er viktig for verdiskaping og sysselsetting i Norge. Den er spesielt viktige i perioder med ustabilitet i finansmarkedene, for små og mellomstore eksportører og ved eksport til risikoutsatte land.

Per 10. august 2012 var ca. 103,1 mrd. kroner bundet under rammen, og søknader for ca. 41,8 mrd. kroner lå til behandling.

Totalrammen for nye og gamle tilsagn og garantiansvar i 2013 under Alminnelig ordning og Gammel alminnelig ordning foreslås satt til 135 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 2. Rammen for Alminnelig ordning økes sammenlignet med saldert budsjett 2012.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Ordningen brukes for å møte etterspørselen etter garantier som dekker lån til land med høyere risiko enn det som er akseptabelt under Alminnelig garantiordning, og fungerer som et supplement til denne.

Per 10. august 2012 var ca. 469,6 mill. kroner bundet under rammen, og ingen søknader lå til behandling.

Det foreslås at ordningen videreføres innenfor en ramme for nye og gamle tilsagn og garanti-ansvar på 3,15 mrd. kroner i 2013, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid inntilstående beløp på ordningens grunnfond, jf. Forslag til vedtak VIII, 3.

Garantiordning for byggelån til skip, fartøyer og innretninger til havs

Per 10. august 2012 var garantier for ca. 974,7 mill. kroner bundet under rammen, og søknader for 1,2 mill. kroner lå til behandling.

Det foreslås en totalramme for nye og gamle tilsagn og garantiansvar på til sammen 5 mrd. kroner i 2013, jf. Forslag til vedtak VIII, 4.

Garantiordning for kraftintensiv industris kjøp av kraft

Rammen for ordningen er i dag 20 mrd. kroner. Per 10. august 2012 var ingenting bundet under

rammen, og det lå ingen søknader til behandling. Rammene for ordningen tar høyde for et anslått omfang av nye langsiktige kraftavtaler i kraftintensiv industri de nærmeste årene.

Det foreslås at ordningen videreføres med en totalramme for nye og gamle tilsagn og garantiansvar på til sammen 20 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 5.

Post 24 Driftsresultat

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
24.1	Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-91 858	-120 000	-130 000
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	91 858	120 000	130 000
	Sum post 24	0	0	0

Administrasjon

GIEKs garantiansvar har økt kraftig i de siste årene. For at GIEK skal kunne utøve sitt ansvar for risikovurderinger og følge opp porteføljen på en god måte, legges det opp til en økning på 4 årsverk i 2013. Videre legges det opp til å dekke utgifter tilknyttet nye områder som krever særskilt kompetanse, og hvor det er nødvendig å hente inn ekstern kapasitet. Midlene skal også dekke anskaffelse av nytt saksbehandlings- og dokumenthåndteringssystem. GIEKs administrasjonsutgifter dekkes inn av premieinntekter fra ordningene.

Trekkfullmakter

Trekkfullmakter innebærer at GIEK kan låne midler fra statskassen dersom erstatningsutbetalinger

under en garantiordning overstiger ordningens bankinnskudd. Hvis GIEK foretar trekk i statskassen, forutsettes midlene tilbakebetalt etterfølgende år når fordringer som følge av erstatning helt eller delvis gjenvinnes. Trekk i statskassen renteberegnes.

For Alminnelig garantiordning, U-landsordningen og ordningene under avvikling er likviditetssituasjonen god, slik at det ikke forventes behov for trekkfullmakter i 2013.

For Byggelånsgarantiordningen er det liten egenkapital, og likviditeten er begrenset. For å ta høyde for eventuelle nye erstatningsutbetalinger, foreslås rammen for trekkfullmakten videreført med 600 mill. kroner i 2013, jf. Forslag til vedtak III.

Kap. 5460 Garanti-instituttet for eksportkreditt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
50	Tilbakeføring fra risikoavsetningsfond for SUS/Bal- tikum-ordningen	141 212		
71	Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	207 000	15 700	10 700
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	4 700	2 800	600
91	Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen		100	100
	Sum kap. 5460	352 912	18 600	11 400

Post 71 Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning, og post 72 Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland

Ved behandlingen av St.prp. nr. 59 (1983–84) og statsbudsjettframlegget for 2000 ble det avklart at fjorårets overskuddslikviditet utover 25 mill. kroner årlig skal tilbakeføres fra Gammel alminnelig ordning, og at hele fjorårets overskuddslikviditet årlig skal tilbakeføres fra Gammel særordning for utviklingsland. Bevilgningsforslagene for 2013 er i henhold til dette.

Post 91 Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen

GIEK har ikke lån i statskassen per august 2012. Det er usikkerhet knyttet til behov for bruk av

trekkfullmakten for å dekke erstatningsutbetaling under byggelånsgarantiordningen, og det foreslås derfor en bevilgning på 100 000 kroner.

Utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS

Utbyttebestemmelsen for GIEK Kredittforsikring er fastsatt for fem nye år (fra og med 2012 til og med 2016) slik at utbyttet beregnes som 75 pst. av selskapets regnskapsmessige årsoverskudd etter avsetninger og skatt, begrenset oppad til innskutt egenkapital på 35 mill. kroner multiplisert med statens gjennomsnittlige innlånsrente for det enkelte år (som fastsatt i rundskriv fra Finansdepartementet lik den gjennomsnittlige renten på femårs statsobligasjonslån i 12-månedersperioden 1. oktober to år før budsjettåret til 30. september året før budsjettåret).

Kap. 5614 Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
80	Renter		100	100
	Sum kap. 5614		100	100

Post 80 Renter

Det vises til omtale under kap. 5460, post 91.

Programkategori 17.30 Statlig eierskap

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
950	Forvaltning av statlig eierskap	122 837	25 700	25 700	0,0
953	Kings Bay AS	15 000	17 500	27 500	57,1
960	Raufoss ASA	8 427	8 200	8 200	0,0
	Sum kategori 17.30	146 264	51 400	61 400	19,5

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013	Pst. endr. 12/13
01–29	Driftsutgifter	16 404	25 700	25 700	0,0
70–89	Overføringer til andre	129 860	25 700	35 700	38,9
	Sum kategori 17.30	146 264	51 400	61 400	19,5

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

De fleste selskaper med forretningsmessige mål der staten har eierinteresser, forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet. Selskapenes virksomhet omfatter en rekke sektorer, fra finansieringsvirksomhet, energiproduksjon og havbruksvirksomhet til telekommunikasjon, transport og fast eiendom. Innenfor de rammer og formål som gjelder for eierskapet i det enkelte selskap, opptrer departementet som en aktiv og langsiktig eier med mål om best mulig utvikling for det enkelte selskap og av porteføljens avkastning og verdi.

Departementet rapporterer om eierskapsutøvelsen til Stortinget ved egne stortingsmeldinger og i de årlige budsjettproposisjonene, til Riksrevisjonen ved statsrådets årlige redegjørelse og til allmennheten i form av årlige eierberetninger. Her redegjøres det både for utøvelsen av eierskapet og for resultatutviklingen i selskapene. Eierberetningen omfatter alle større statlige eierenga-

sjementer i næringsvirksomhet, også selskaper som forvaltes av andre departementer. Eierberetningen oversendes Stortinget til orientering.

I tillegg utgir departementet dokumentet «Regjeringens eierpolitikk» som oppsummerer den eierpolitikken som gjelder for det samlede statlige eierskapet. Dokumentet omtaler statens mål for eierskapet i det enkelte selskap og statens generelle forventninger til selskapene med hensyn til avkastning, utbytte og rapportering. Som departementet tidligere har orientert Stortinget om, vurderer departementet behovet for nye utgaver av publikasjonen, når det er endringer som det er naturlig å innlemme i den. Med bakgrunn i dette blir ikke «Regjeringens eierpolitikk» nødvendigvis utgitt årlig. Som følge av at Regjeringen la fram den nye eierskapsmeldingen i april 2011, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, er publikasjonen oppdatert og ble utgitt i juni 2012.

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 25 selskaper. Den samlede verdien av disse eierinteressene er vurdert til

ca. 263 mrd. kroner per 1. juli 2012, basert på markedsverdi for de børsnoterte selskapene og bokført egenkapitalverdi for de selskapene som ikke er børsnoterte. Eierskapet omfatter ti selskaper hvor staten eier samtlige aksjer (Argentum Fondsinvesteringer AS, A/S Bjørnøen, Electronic Chart Centre AS, Eksportkreditt Norge AS, Entra Eiendom AS, Flytoget AS, Kings Bay AS, Mesta Konsern AS, Norsk Eiendomsinformasjon AS og Secora AS), fire majoritetsposter (Kongsberg Gruppen ASA, Nammo AS, Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Telenor ASA), sju minoritetsposter (Aker Kværner Holding AS, Cermaq ASA, DNB ASA, Eksportfinans ASA, Norsk Hydro ASA, SAS AB og Yara International ASA), ett selskap som er under avvikling (Raufoss ASA), to statsforetak (Statkraft SF og SIVA SF) og ett særlovselskap (Innovasjon Norge).

Innovasjon Norge, SIVA SF og Eksportkreditt Norge AS omtales særskilt under henholdsvis kap. 2421, kap. 2426 og kap. 2429.

To av selskapene, Kings Bay AS og A/S Bjørnøen, som begge er lokalisert på Svalbard, er avhengig av statlig støtte.

Aksjene i de sju selskapene Cermaq ASA, DNB ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Norsk Hydro ASA, SAS AB, Telenor ASA og Yara International ASA er børsnoterte med en samlet

markedsverdi for statens aksjer på om lag 183 mrd. kroner målt etter kursene på Oslo Børs per 1. september 2012.

I Norge har bl.a. store oljefunn på norsk sokkel og den økonomiske utviklingen internasjonalt preget markedsverdiene på Oslo Børs i 2011, og hovedindeksen falt 12,5 pst. gjennom året. Den verdijusterte avkastningen for de børsnoterte aksjene i det statlige direkte eierskapet var 4,4 pst. i 2011. I løpet av 2011 falt verdien av aksjene i de børsnoterte selskapene som forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet, fra 207 til 172 mrd. kroner. For den samlede porteføljen som forvaltes av departementet ble verdien redusert fra om lag 298 mrd. kroner per 31. desember 2010 til ca. 259 mrd. kroner per 31. desember 2011.

I forbindelse med arbeidet med den nye eierskapsmeldingen ble det lagt et grunnlag for en videreutvikling av den statlige eierskapspolitikken. Økt globalisering, raskere teknologiutvikling, mer fragmentert eierskap i større børsnoterte selskaper og økt vekt på eierstyring og selskapsledelse setter nye og høyere krav til aktive aksjeeiere og deres bidrag. Dette gjelder spesielt store strategiske eiere slik som den norske stat. I tråd med dette ble Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning styrket gjennom økt ressurstilgang i 2012, og det legges opp til en ytterligere styrking i 2013.

Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og handelsdepartementet (avrundede beløp)

	Statens eierandel	Verdi av statens eierandel ¹	
	per 31.12. (pst.)	per 31.12. (mill. kroner)	
	2011	2011	2010
Cermaq ASA	43,5	2 827	3 625
DNB ASA	34,0	32 424	45 356
Kongsberg Gruppen ASA	50,0	6 960	7 980
Norsk Hydro ASA	34,3	19 664	30 187
SAS AB	14,3	314	915
Telenor ASA	54,0	85 138	83 812
Yara International ASA	36,2	24 999	35 298
Sum børsnoterte selskaper		172 326	207 173
Aker Kværner Holding AS	30	2 246	1 324
Argentum Fondsinvesteringer AS	100	6 190	6 321
Bjørnøen AS	100	4	4
Eksportfinans ASA	15	5 204	773
Electronic Chart Centre AS	100	16	19
Entra Eiendom AS	100	7 272	6 864
Flytoget AS	100	920	945
Kings Bay AS	100	8	8
Mesta Konsern AS	100	1 052	1 310
Nammo AS	50	726	652
Norsk Eiendomsinformasjon AS	100	53	56
Raufoss ASA, under avvikling	50,3	0	0
Secora AS	100	44	62
SIVA SF	100	991	998
Statkraft SF	100	59 490	69 208
Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	99,9	1 678	1 749
Innovasjon Norge	51	502	522
Sum unoterte selskaper		86 396	90 815
Sum alle selskaper		258 722	297 988

¹ Beregnet ut fra børsverdi ved årets slutt for børsnoterte selskaper. De unoterte selskapene er verdsatt til bokført egenkapital fratrukket minoritetsinteresser.

Endringer i Nærings- og handelsdepartementets portefølje

Regjeringen besluttet 18. november 2011 å opprette en statlig enhet som skal forvalte ordningen med offentlig støttede eksportkreditter. Eksport-

kreditt Norge AS er etablert og har vært operativ fra 1. juli 2012. Det vises til nærmere omtale under kap. 2429. For øvrig har det siden budsjettproposisjonen for 2012 ble lagt fram i oktober 2011 og fram til medio september 2012, ikke vært endringer i Nærings- og handelsdepartementets eier-

skapsportefølje, verken når det gjelder selskaper eller eierandeler.

Mål og strategier for forvaltningen

Hovedmålene for statens eierskapsforvaltning er det redegjort for i Meld. St. 13 Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, og Innst. 392 S (2010–2011), som ble behandlet av Stortinget i juni 2011. Meldingen begrunner hvorfor staten er eier, skisserer hva staten bør eie og beskriver hvordan staten skal utøve sitt eierskap.

Hovedprinsippene for den statlige eierskapspolitikken, herunder selskapslovgivningens rolle-deling mellom eier og styret og allment aksepterte prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse, ble videreført i meldingen med visse justeringer.

Regjeringen vil sikre et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap. Staten er eier i virksomheter som har stor betydning for norsk nærings- og samfunnsliv. Statlig eierskap sikrer råderett over felles naturressurser og bidrar til at avkastning og utbytte fra disse kommer fellesskapet til gode. Videre sikrer statlig eierskap nasjonalt eierskap til nøkkelvirkosomheter og bidrar til at kompetansemiljøene knyttet til hovedkontorfunksjoner og forskning og utvikling består og utvikles i Norge.

Regjeringen ønsker å opprettholde omfanget av statens eierskap på omtrent dagens nivå og å opprettholde statens eierskap i viktige bedrifter som eksempelvis Statoil, Telenor og Statkraft. Innenfor denne rammen må imidlertid staten til enhver tid vurdere om staten er en god eier for et selskap og være villig til å endre sitt eierskap dersom det er andre eiere som kan bidra til en bedre utvikling av et selskap. I den forbindelse har Regjeringen fått fullmakt fra Stortinget til å redusere sin eierandel i enkelte selskaper for å kunne medvirke til å etablere gode industrielle løsninger for disse selskapene.

Meld. St. 13 (2010–2011) videreførte fra forrige eierskapsmelding en tydelighet om statens mål for eierskapet generelt og målene med eierskapet i enkelt-selskaper spesielt. Som et hjelpemiddel i klargjøringen er selskapene delt inn i fire målkategorier.

Selskapene i kategori 1–3 omfatter det som omtales som statens direkte forretningsmessige eierskap, mens kategori 4 omfatter virksomheter med i hovedsak sektorpolitiske mål. Målene med eierskapet vil kunne endre seg over tid. Erfaringsmessig er det slik at endringer i eierstruktur i et selskap ofte har skjedd som følge av konkrete situasjoner og behov knyttet til selskapenes utvik-

ling. Det er likevel slik at selskapskategoriseringen uttrykker en eierstrategi som skal ligge fast over noen år.

Dokumentet «Regjeringens eierpolitikk» sammenfatter målene og rammene for statens eierskap slik de er fastlagt av regjering og Storting. Dette gir grunnlaget for utøvelse av et aktivt og verdiknende eierskap basert på åpenhet, tydelighet, ryddighet og forutsigbarhet i forvaltningen av eierskapet.

Selskaper med statlige eierandeler skal forvaltes i samsvar med etablerte prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse, jf. NUES (Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse) og OECDs retningslinjer for statlig eide selskaper. Et overordnet mål for statens forretningsmessige eierskap er at selskapene skal ha en god industriell utvikling, og at statens investerte kapital gir høyest mulig avkastning over tid. Innenfor en slik forretningsmessig ramme legges det til grunn at selskapene også arbeider aktivt med å ivareta sitt samfunnsansvar, og at dette arbeidet bidrar til selskapenes utvikling og langsiktige avkastning over tid. Staten har i eierpolitikken uttrykt klare forventninger til selskapenes utøvelse av sitt samfunnsansvar, og disse forventningene er også kommunisert direkte til selskapene.

Selskaper som skal være konkurransedyktige over tid, må investere tilstrekkelig i forskning og utvikling og i kompetanseutvikling. Likeledes bør selskapet bringe fram et mangfold i ledelsen på alle nivåer. Det vil over tid være vanskelig for et selskap å gjennomføre omstillinger i nødvendig takt og omfang dersom selskapet ikke håndterer slike prosesser på en god måte overfor ansatte og lokalsamfunn. Statlig eide selskaper forventes å ha langsiktige strategier for utvikling av virksomhet i Norge, i tillegg til internasjonale satsinger; begge deler kan bidra positivt til arbeidsplasser og verdiskaping. Selskaper med statlig eierskap forventes å håndtere miljømessige hensyn godt og være blant de fremste i sine bransjer når det gjelder å benytte miljøvennlig teknologi. Høye etiske standarder i alle forhold vil være nødvendig for å opprettholde selskapets verdier og legitimitet. Lønnsbetingelser og eventuelle andre kompensasjonsordninger for selskapets ledelse skal være rimelige og moderate, men også konkurransedyktige. Det bør også være åpenhet om godtgjørelsene til ledende ansatte i selskaper med statlig eierandel. Dette framgår også av Regjeringens oppdaterte retningslinjer for lederlønn i selskaper med statlig eierandel som ble fastsatt i mars 2011.

Departementet har i eierdialogen med selskapene rettet økt oppmerksomhet mot slike gene-

relle hensyn og har innført et regelmessig opplegg for oppfølging av selskapenes arbeid med samfunnsansvar. I Statens eierberetning for 2012 rapporteres det også på et overordnet nivå om slike forhold.

Staten som eier må forholde seg aktivt til selskapenes soliditet og finansiering. Dette skjer gjennom vurderinger, beslutninger og kommunikasjon knyttet til bl.a. utbytte og til relaterte temaer som f.eks. finansiering av framtidig vekst.

Et aktivt eierskap innebærer at eier tar stilling til vesentlige vekstplaner som krever styrking av selskapenes egenkapital. Forretningsmessig virksomhet innebærer økonomisk risiko, og staten må også være forberedt på at det kan oppstå tap i selskaper den deltar i. Departementet vil arbeide med forhold knyttet til selskapenes strategiske posisjon og veivalg som kan styrke grunnlaget for videre forretningsmessig utvikling. Dersom staten selv ikke vil bidra helt eller delvis til å finansiere videre utvikling av virksomheten, vil muligheten for å finansiere dette gjennom partnerskap med private investorer måtte vurderes.

For staten som eier er det avgjørende at selskapene har kompetente styrer, som kan føre et effektivt tilsyn med virksomhetene. Styrene skal også lede selskapenes strategiske arbeid. Sammensetningen av styrene skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og relevant mangfold ut fra det enkelte selskaps egenart og uavhengighet av selskapsledelsen. Aktivt eierskap innebærer bl.a. at staten som eier følger opp hvorvidt resultatene står i forhold til de mål som er satt. Dessuten vil behovet for kompetanse i de enkelte styrene endre seg over tid. Staten forventer at styrene gjennomfører egevalueringer, og staten gjør også sine egne vurderinger. Ved manglende resultatoppnåelse eller kompetanse skal staten delta aktivt i arbeidet med å endre styresammensetningen.

Når det gjelder Nærings- og handelsdepartementets oppfølging av at kjønnsrepresentasjonen i styrer er i samsvar med regelverket, vises det til omtale i kapittel om Likestilling i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Staten ønsker å være en profesjonell og krevende eier som bl.a. gjennom å utfordre selskapenes styrer bidrar til en positiv utvikling for selskapene. Det er derfor lagt opp til bl.a. en styrking av statens analytiske og strategiske oppfølging av selskapene, bedret oppfølging av statens forventninger til selskapenes arbeid med samfunnsansvar og styrking av arbeidet med rekruttering av styremedlemmer. I tråd med dette er Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning styrket i 2012, og det er foreslått en ytterligere styrking i 2013.

Lederlønn og insentivordninger

Med virkning fra 1. april 2011 har Regjeringen fastsatt «Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper» som beskriver forventningene på dette feltet. Hovedprinsippene fra tidligere retningslinjer er videreført, men det er foretatt innstramminger på områdene pensjonsytelser og sluttvederlag, og det er eksplisitt uttrykt at selskapene skal bidra til moderasjon i lederlønnene. Pensjonsordninger for lønn over 12 G skal framover utformes som innskuddspensjon. Videre er kravene til åpenhet og rapportering om lederløninger skjerpet for heleide selskaper slik at de skal rapportere på linje med de børsnoterte selskapene. Nødvendige vedtektsendringer ble gjennomført i 2011 slik at disse selskapene i 2012 har rapportert i samsvar med de nye retningslinjene.

Lederlønningene i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Hovedelementet i en godtgjørelsesordning bør være den faste grunnlønnen. Ordningene må utformes slik at det ikke oppstår urimelig godtgjørelse på grunn av eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke. Opsjoner og andre opsjonslignende ordninger skal ikke benyttes i selskaper der staten har eierandel.

I den siste eierskapsmeldingen er det redegjort nærmere for Regjeringens forventninger til lederlønn. Gjeldende statlige retningslinjer og en oversikt over ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige selskaper under Nærings- og handelsdepartementet er gjengitt i kap. 9 og 10 i proposisjonens del III Spesielle temaer. Med bakgrunn i lønnsutviklingen for toppledelsen i statens selskaper har departementet i brev minnet selskapenes styrer på forventningene til selskapene om å bidra til moderasjon i lønnsutviklingen, og det er avholdt møte med styreledere for å drøfte erfaringer knyttet til å styre lederlønnsutviklingen.

Tilbakekjøp av aksjer

Generalforsamlingen i et aksjeselskap kan gi styret fullmakt til å kjøpe tilbake egne aksjer i markedet i den hensikt å slette disse aksjene på et senere tidspunkt. Sletting innebærer en nedsettelse av selskapskapitalen og må vedtas av en ny generalforsamling. Dette er en metode der overflødig egenkapital føres tilbake til aksjonærene, noe som bidrar til at avkastningen på selskapets gjenværende egenkapital øker. Tilbakekjøp kan også betraktes som et supplement til ordinær utbytteutbetaling.

Nærings- og handelsdepartementet ser det som hensiktsmessig at selskaper med statlig eierandel kan foreta tilbakekjøp av egne aksjer på linje med andre selskaper. I enkelte tilfeller inngår departementet derfor avtaler som forplikter staten til å delta ved slike tilbakekjøp på en måte som hol-

der statens eierandel uendret. Avtalene, som er offentlige, regulerer også det vederlaget staten i denne sammenheng skal motta. Det er i 2012 inngått nye tilbakekjøpsavtaler med henholdsvis DNB ASA, Telenor ASA og Yara International ASA som løper fram til generalforsamlingene i 2013.

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
21	Spesielle driftsutgifter	16 404	25 700	25 700
70	Utbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA	106 433		
	Sum kap. 0950	122 837	25 700	25 700

Vedrørende 2012:

Gjennom Prop. 142 S (2011–2012) har Regjeringen fremmet forslag om å tilføre Secora AS 50 mill. kroner som ansvarlig lån under ny post 90.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til konsulentbistand ved eier- og strukturmessige vurderinger, meglerhonorar (transaksjonskostnader) og faglig bistand ved aksjetransaksjoner i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning. I tillegg dekker posten årsgebyr til Verdipapirsentralen (VPS) og godtgjørelse til kontofører VPS.

Departementets behov for eksterne rådgivnings- og meglertjenester varierer betydelig fra år

til år, og utgiftene til slike tjenester er derfor vanskelig å anslå på forhånd. Departementet har derfor ved utarbeidelsen av budsjettproposisjonen lagt til grunn et sjablongmessig anslag på vel 25 mill. kroner til slike tjenester. Eventuelle endringer i bevilgningen må foreslås i de faste endringsproposisjonene i vår- eller høstsesjonen.

Det foreslås en bevilgning på 25,7 mill. kroner. Det er knyttet en overskridelsesfullmakt til posten. Fullmakten omfatter dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter og andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene. Det foreslås at gjeldende overskridelsesfullmakt videreføres for 2013, jf. Forslag til vedtak IV, 1.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Tilbakeføring av tilskudd til pensjoner for tidligere Raufossansatte	7 752		
96	Salg av aksjer	2 635 739	25 000	25 000
	Sum kap. 3950	2 643 491	25 000	25 000

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble det bevilget 16,2 mill. kroner under ny post 87 Innbetaling – garantiord-

ning, Eksportfinans ASA, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Post 96 Salg av aksjer

Det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner fra mulige statlige aksjesalg i 2013. Endelige og fullstendige inntektsbeløp for de enkelte aksjesalgene må foreslås bevilget i løpet av budsjettåret når transaksjonene er avklart eller gjennomført,

enten i egne proposisjoner eller i de faste endringsproposisjonene i vår- og høstsesjonen.

Departementet er avhengig av å bruke meglerforetak og annen faglig bistand for å gjennomføre transaksjoner, jf. omtalen under kap. 950, post 21. Salg av aksjer bruttobudsjetteres.

Kap. 953 Kings Bay AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Tilskudd	15 000	17 500	27 500
	Sum kap. 0953	15 000	17 500	27 500

Tilstandsbeskrivelse

Kings Bay AS eier grunnen og de fleste av bygningene i Ny-Ålesund på Svalbard. Selskapet har ansvaret for infrastrukturen på stedet og ivaretar miljø og kulturminner. Selskapets oppgave er å fremme forskning og vitenskapelig virksomhet og bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal, arktisk forskningsstasjon, og formålet med statens eierskap i Kings Bay AS er å sørge for at Ny-Ålesund utvikles som senter for naturvitenskapelig forskning på Svalbard. I 2011 var det gjennomsnittlig 26 ansatte i Kings Bay AS.

Med sin beliggenhet i Kongsfjorden på Spitsbergen, om lag 10 mil nord for Longyearbyen, er Ny-Ålesund den nordligste bosettingen på Svalbard. Med unntak av tjenester som politi, redning og beredskap, er servicetilbudet på stedet i all hovedsak styrt og tilrettelagt av Kings Bay AS. Tatt i betraktning stedets størrelse og beliggenhet er infrastrukturen relativt god med bl.a. egen kai og flystripe. Ny-Ålesund er via radiolink tilknyttet det fiberoptiske sambandet mellom Longyearbyen og fastlandet.

Det er foretatt betydelige investeringer i oppbygging av forskningsinfrastrukturen i Ny-Ålesund de siste 10–20 årene. Den overordnede målsettingen med disse investeringene er at Ny-Ålesund skal utvikles som et av de fremste stedene for arktisk klima- og miljøforskning i verden. I dag har 14 forskningsinstitusjoner fra ti land faste stasjoner i Ny-Ålesund. Norsk Polarinstitutt og Kartverket har også stasjoner i Ny-Ålesund.

Ny-Ålesund er definert som en «grønn» forskningsstasjon og skal fungere som et naturvitenskapelig laboratorium. Annen næringsvirksom-

het i og omkring Ny-Ålesund skal tilpasses de rammer som forskningsvirksomheten setter.

Det er ønskelig at infrastrukturen benyttes bedre på årsbasis, både til forskning og undervisning. Hoveddelen av forskningsaktiviteten foregår i løpet av sommerhalvåret.

Kings Bay AS er pålagt en rekke samfunnsoppgaver og er underlagt restriksjoner med hensyn til hva eiendommene kan benyttes til. Selskapet er derfor avhengig av tilskudd over statsbudsjettet. Målsettingen med statstilskuddet er å sette selskapet i stand til å utføre de oppgaver det er satt til å løse på en forsvarlig måte. Tilskuddet til Kings Bay AS skal utnyttes effektivt og målrettet i forhold til prioriteringene. Selskapet skal rapportere om økonomiske og andre forhold knyttet til konkrete kriterier for måloppnåelse.

På vegne av Nærings- og handelsdepartementet ivaretar Kings Bay AS også administrasjon av Bjørnøen AS. En del av tilskuddet til Kings Bay AS går til å dekke driften i Bjørnøen AS. De to selskapene har felles aksjonærvalgte styremedlemmer.

Resultatrapport 2011

Kings Bay AS har som målsetting at selskapets drift skal gå i balanse, mens større investeringer og andre ekstraordinære kostnader som påløper som følge av selskapets særlige forpliktelser, dekkes av tilskudd fra staten

Resultatregnskapet viser et positivt årsresultat på kr 4 541. I 2011 har selskapet foretatt investeringer i bygningsmasse og øvrig infrastruktur for totalt 10,8 mill kroner. Av dette har 1,3 mill. kroner gått til oppsamlingsarrangement for tank-

anlegget, 1 mill. kroner til ENØK-tiltak og 3,1 mill. kroner til ny lagerhall.

Det var 25 063 overnattingsdøgn i Ny-Ålesund i 2011. Av dette var 13 063 forskerdøgn. Det er en nedgang på 606 forskerdøgn i forhold til 2010.

I tillegg til daglig drift har det vært 11 offisielle besøksgrupper med til sammen ca. 145 personer innom Ny-Ålesund i 2011. Dette gir selskapet god publisitet og en del inntekter, men er også ressurskrevende og gir selskapet nye utfordringer.

Selskapet arbeider systematisk for å oppnå en kostnadseffektiv drift og en prissetting av tjenestene som dekker kostnadene ved driften. I 2011 har selskapet foretatt investeringer i bygningsmassen og øvrig infrastruktur for totalt 10,8 mill. kroner.

Ny-Ålesund Symposiet har vært gjennomført årlig i Ny-Ålesund siden 2006. Symposiet 2011 måtte avlyses på grunn av værmessige forhold. Symposiet i 2012 hadde tittelen «Towards a green economy: The role of technology». Formålet med symposiet er å spre kunnskap og skape forståelse for Svalbard, norske polare interesser og globale miljøspørsmål.

A/S Bjørnøens driftsinntekter kommer fra utleie av eiendommen og utgjorde kr 192 061 i 2011. Driftskostnader ut over dette dekkes av tilskudd fra Kings Bay AS og utgjorde kr 175 628 i 2011.

Utfordringer framover

Ifølge evalueringen av tilskuddsordningen som konsultentselskapet BDO har gjennomført på oppdrag fra departementet, preges infrastrukturen i Ny-Ålesund av et betydelig vedlikeholdsetterslep. Dette gjelder i stor grad energiproduksjonen på stedet. Energiplanen for Ny-Ålesund ble utarbeidet i 2009 og fastslår at forskningslandsbyen fortsatt vil være avhengig av diesel som energikilde i overskuelig framtid da verken solceller eller vindkraft tilfredsstiller framtidige behov og miljøhensyn. Imidlertid er det grunn til å tro at det er mulig å oppnå 30–40 pst. reduksjon i dieselforbruk gjennom enøk-tiltak på bygningsmassen. Kombinert med at det trolig kommer nye typer renseteknologi og dieselturbiner i løpet av noen

år, vil dette kunne gi vesentlig reduksjon i utslippsmengden av CO₂ og NO_x. Utviklingen avhenger helt av tempoet enøk-tiltakene kan realiseres i. Kings Bay AS jobber aktivt med å gjennomføre enøk-tiltak.

I tillegg skaper stadig strengere krav til sikkerhet ved flyplass/kaianlegg og økt interesse fra nye land som vil ha forskningsstasjoner i Ny-Ålesund, utfordringer som krever investeringsmidler.

Dagens forskermiljø har i økende grad behov for å sende store datamengder tidsmessig riktig (dvs. «i sanntid») kloden rundt. Kartverkets planer om å etablere en fiberoptisk kabel mellom Longyearbyen og Ny-Ålesund vil muliggjøre dette og samtidig gi eksisterende og kommende forskningsmiljø et forbedret kommunikasjonstilbud.

Ny-Ålesund har den største samlingen av fredede bygg på Svalbard, og ivaretagelse av denne kulturarven er en viktig oppgave for Kings Bay AS. I denne sammenheng har selskapet samarbeidet med Riksantikvaren og Norsk institutt for kulturminneforskning om istandsetting av den såkalte Amundsen Villaen, som ble åpnet i mai 2011 i forbindelse med Nansen-Amundsen-året.

Tsjekkia har meddelt et ønske om å etablere en forskningsstasjon i Ny-Ålesund med antatt kostnadsramme på ca. 17 mill. kroner. Dette forutsetter at Tsjekkia betaler forskudd på leie på inntil 10 mill. kroner for å bidra til en slik etablering. Det foreslås derfor avsatt 7 mill. kroner til etablering av en tsjekkisk forskningsstasjon. I tillegg foreslås Kings Bay AS tilført årlige midler i størrelsesorden 1,5 mill. kroner til å dekke driftsutgifter for forskningsstasjonen de første fem årene.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås bevilget 27,5 mill. kroner til Kings Bay AS på statsbudsjettet for 2013. Bevilgningen skal gå til drift og investeringer i Kings Bay AS og nødvendige utgifter til administrasjon av Bjørnøen AS. 8,5 mill. kroner av bevilgningen skal nyttes i forbindelse med ny tsjekkisk forskningsstasjon.

Kap. 960 Raufoss ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
71	Refusjon for miljøtiltak	8 427	8 200	8 200
	Sum kap. 0960	8 427	8 200	8 200

Post 71 Refusjon for miljøtiltak

Tilstandsbeskrivelse

Miljøtiltakene som er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004, har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken, bl.a. ved at mer enn 600 tonn tungmetaller og 6 000 liter olje er fjernet fra jordsmonnet og grunnvannet og fraktet til forsvarlig sluttdeponering i godkjente deponi. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er forbedret de siste årene, og at miljøpåvirkningen fra Raufoss Industripark er betydelig redusert. I 2011 har det kun pågått avsluttende tiltak på enkelte lokaliteter der gjennomføring har måttet skje trinnvis og koordinert med driften av parken.

Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle påleggene fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) og miljømålene som er satt. Fortsatt vil det være behov for overvåking av Hunnselva, og det kan være behov for oppfølging og videre drift av enkelte tiltak der det fortsatt pumpes opp og renses forurenset grunnvann. Det kan også komme ytterligere miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensning etter den industrielle virksomheten på Raufoss. Per 1. september 2012 har det blitt utbetalt til sammen ca. 96 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

I statsbudsjettet for 2013 legges det opp til å bevilge midler til miljøtiltak på Raufoss. I tillegg foreslås en fullmakt til å kunne overskride denne bevilgningen. Gjeldende garantiramme på 124 mill. kroner foreslås videreført i 2013.

Budsjettforslag 2013

Det foreslås å bevilge 8,2 mill. kroner til dekning av beregnede kostnader i 2013 knyttet til oppfyllelse av varslede pålegg fra Klif. Videre foreslås det at departementet gis fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor tidligere gitte garantiramme på 124 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak IV, 2. Såfremt fullmakten benyttes, vil forslag til endret bevilgning bli fremmet i endringsproposisjon i vår- eller høstsesjonen.

Eksportfinans ASA

Med hjemmel i fullmakt fra Stortinget tiltrådte Nærings- og handelsdepartementet i juni 2008 en porteføljegarantiavtale mellom Eksportfinans ASA og selskapets aksjonærer. Garantiavtalen innebærer at selskapet på nærmere angitte vilkår sikres mot verdifall i en definert portefølje av verdipapirer innenfor en totalramme på 5 mrd. kroner.

Avtalen bidrar dermed til å beskytte egenkapitalen i selskapet. Staten ved Nærings- og handelsdepartementet sitt samlede ansvar er begrenset oppad til 750 mill. kroner.

Ifølge garantiavtalen er den enkelte garantist hvert år fra og med 2011 forpliktet til å foreta utbetaling til Eksportfinans ASA av et beløp som tilsvarende garantistens andel av eventuelt verdifall på likviditetsporteføljen per utgangen av februar. På den annen side skal Eksportfinans ASA foreta utbetaling til garantistene dersom det inntreffer verdistigning på porteføljen.

I første halvår 2012 har markedsverdien til den definerte likviditetsporteføljen økt som følge av at risikopremiene i markedet er blitt noe redusert. Per 31. juli 2012 utgjorde det samlede urealiserte verdifallet som dekkes av garantiavtalen 395 mill. kroner. Statens andel av dette var 59 mill. kroner. Det knytter seg en høy grad av usikkerhet til hva markedsverdien for likviditetsporteføljen vil være 28. februar 2013, som er neste dato for utveksling av garantibeløp mellom garantistene og Eksportfinans ASA. På denne bakgrunn foreslås det at gjeldende fullmakt til å kunne foreta utgifts-/inntektsføring uten bevilgning av ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA innenfor gitt garantiramme på 750 mill. kroner, videreføres i 2013, jf. Forslag til vedtak V, 1.

Fullmakter knyttet til eierskapsforvaltningen

Ved Stortingets behandling av Prop. 83 S og Innst. 374 S (2010–2011) Rammer for forvaltningen av eierskapet i enkelte selskaper, fikk Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å foreta eiermessige disposisjoner i følgende selskap: SAS AB, Secora AS, Entra Eiendom AS, Yara International ASA og Kongsberg Gruppen ASA. Felles for fullmaktene er at de har en ikke tidsbegrenset varighet, med unntak for de to siste selskapene der fullmakten er forutsatt gjeldende ut stortingsperioden 2009–13.

Det foreslås at ovennevnte fullmakter fornyes årlig ved behandlingen av Prop. 1 S, jf. Forslag til vedtak IV, 3 og XV, 1-3.

I forbindelse med børsnoteringen av Cermaq ASA ga Stortinget fullmakt til å redusere statens eierandel i selskapet ned til 34 pst. gjennom en kombinasjon av utvanning og direkte nedsalg, jf. Innst. S. nr. 27 (2000–2001). Fullmakten ble senere avgrenset i St.prp. nr. 1 (2007–2008) ved at alternativet med å redusere statens eierandeler gjennom salg av aksjer ble trukket tilbake. Gjeldende fullmakt åpner for at statens eierandel i selskapet utvannes ned til 34 pst. som en del av en

industriell løsning. Fullmakten er ikke tidsbegrenset, men departementet ser det som hensiktsmessig at også denne fullmakten, lik fullmaktene ovenfor, fornyes årlig ved behandlingen av Prop. 1 S, jf. Forslag til vedtak XV, 4.

Norsk Hydro ASA gjennomførte i juli 2010 en fortrinnsrettsemisjon på om lag 10 mrd. kroner i forbindelse med selskapets overtakelse av majoriteten av Vale S.A. sin aluminiumsvirksomhet i Brasil. Basert på fullmakt fra Stortinget deltok Nærings- og handelsdepartementet i emisjonen, jf. Prop. 131 S og Innst. 370 S (2009–2010). Departementet fikk samtidig fullmakt til å stemme for

en rettet emisjon mot Vale som ville medføre at statens eierandel i Hydro ble redusert til om lag 34,5 pst. Videre ga Stortinget sitt samtykke til at Nærings- og handelsdepartementet kan kjøpe aksjer i Norsk Hydro ASA inntil statens eierandel er kommet opp i 39,9 pst. Den rettede emisjonen mot Vale, som ble gjennomført i februar 2011, innebar at Vale fikk en eierandel på 21,6 pst. i Norsk Hydro ASA, og at statens eierandel ble redusert til 34,3 pst. Departementet har per 1. september 2012 ikke benyttet fullmakten til å kjøpe aksjer i Norsk Hydro ASA. Fullmakten foreslås videreført i 2013, jf. Forslag til vedtak V, 2.

Kap. 3961 Selskaper under NHDs forvaltning

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
70	Garantiprovisjon, Statkraft SF	6 527	2 112	2 112
71	Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA	9 000	9 000	9 000
	Sum kap. 3961	15 527	11 112	11 112

Post 70 Garantiprovisjon, Statkraft SF

Per 31. august 2012 hadde Statkraft SF ett gjenværende lån med statsgaranti pålydende 400 mill. kroner. Basert på forfallsstrukturen for dette lånet anslås garantiprovisjonen til 2,1 mill. kroner i 2013.

Post 71 Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA

Basert på fullmakt fra Stortinget har Nærings- og handelsdepartementet tiltrådt en portefølje-

garantiavtale med Eksportfinans ASA. Saken er nærmere omtalt i kap. 4 under avsnittet Andre garantilignende ordninger, innledningsvis i proposisjonen. Statens andel av garantirammen er begrenset oppad til 750 mill. kroner. Årlig garantiprovisjon skal i henhold til avtalen utgjøre 1,2 pst. av garantirammen. På denne bakgrunn foreslås bevilget 9 mill. kroner i garantiprovisjon fra Eksportfinans ASA i 2013.

Kap. 5656 Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2011	Saldert budsjett 2012	Forslag 2013
85	Utbytte	16 518 594	13 180 453	13 622 853
	Sum kap. 5656	16 518 594	13 180 453	13 622 853

Vedrørende 2012:

Ved St.vedt. 15. juni 2012 ble bevilgningen under post 85 redusert med 877,8 mill. kroner, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012).

Post 85 Utbytte

Det budsjetteres med 13 622,853 mill. kroner i utbytte fra statens aksjer under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning i 2013. Beløpet

omfatter forventet aksjeutbytte for regnskapsåret 2012 fra selskapene Statkraft SF, Cermaq ASA, DNB ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Norsk Hydro ASA, Telenor ASA, Yara International ASA, Aker Kværner Holding AS, Argentum Fondsinvesteringer AS, Entra Eiendom AS, Flytoget AS, Mesta Konsern AS, Nammo AS og GIEK Kredittforsikring AS.

Det er ikke budsjettet med utbytte fra Eksportfinans ASA, Electronic Chart Centre AS, Norsk Eiendomsinformasjon AS, Raufoss ASA under avvikling, SAS AB, Secora AS og Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS.

For børsnoterte selskaper har ikke Regjeringen beregnet egne anslag på utbytte i 2013, men har teknisk videreført utbetalt utbytte per aksje i 2012.

For Argentum Fondsinvesteringer AS, Entra Eiendom AS, Flytoget AS og Mesta Konsern AS er det teknisk budsjettet med utbytte på henholdsvis 300, 485, 77 og 135 mill. kroner. For Statkraft SF foreslås det et utbytte på 85 pst. av konsernets årsresultat etter skatt og minoritetsinteresser justert for urealiserte gevinster og tap. Basert på departementets resultatanslag utgjør dette et utbytte på 5 270 mill. kroner.

Del III
Spesielle temaer

7 Likestilling

Innledning

I dag er to av tre kvinner sysselsatte, og kvinner er i flertall innenfor høyere utdanning. Det er likevel store kjønnsforskjeller i utdannings- og yrkesvalg som innebærer at kvinner utgjør en uutnyttet ressurs blant ledere, styrerepresentanter, entreprenører og eiere i næringslivet. Dette er også bakgrunnen for at kvinner utgjør en definert målgruppe i næringspolitikken.

I dette kapitlet omtales aktiviteter innenfor virkemidler på Nærings- og handelsdepartementets område som har relevans i likestillingssammenheng. Videre omtales departementets oppfølging av likestillingsspørsmål i forvaltning av statens eierinteresser. I tillegg redegjøres det for departementets interne status og arbeidet på likestillingsområdet for fem av de største etatene: Brønnøysundregistrene, Sjøfartsdirektoratet, Patentstyret, Norges geologiske undersøkelse og Justervesenet.

Omtale av relevante virkemidler på Nærings- og handelsdepartementets område

De næringsrettede virkemiddelaktørene Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er gitt et særskilt ansvar for å legge til rette for å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Aktørene skal bl.a. bidra til å få flere kvinner til å gå inn i lederstillinger, bli styremedlemmer, satse på egne bedrifter, eller en næringsrettet forskerkarriere. Det er også andre virkemidler innenfor Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde som har betydning i en likestillingssammenheng. Det gjelder bl.a. tilskudd til organisasjonen Ungt Entreprenørskap

Kap. 2421 Innovasjon Norge, post 50 Innovasjon – prosjekter, fond, og post 71 Reiseliv, nettverks og kompetanseprogrammer

Innovasjon Norge er et særlovselskap og fra 1. januar 2010 kom fylkeskommunene inn som 49 pst. deleiere av Innovasjon Norge. Det gjeldende hovedmål for selskapet er å fremme

bedrifts- og samfunnsøkonomisk næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

Innovasjon Norge har et program «Kvinner i næringslivet» som skal bidra til økt verdiskaping og innovasjon gjennom å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet som gründere, i ledelse og i styrer. Programmet består av en integrert satsing og tre særskilte ordninger. I 2011 bidro Innovasjon Norge med 2,2 mrd. kroner til kvinnerettede prosjekter og bedrifter gjennom sine virkemidler. Det utgjorde om lag 35 pst. av Innovasjon Norges samlede bevilgninger og var godt over målsettingen om en andel på 32 pst. Innovasjon Norges særskilte kvinnesatsing besto i 2011 av følgende tre ordninger:

- *Ledermentor*: Ledermentor er et utviklingsprogram for kvinnelige ledere hvor hver deltaker får sin egen mentor. Målsettingen er å få flere kvinner inn i høyere lederposisjoner og styrer ved å støtte dem i deres karriereutvikling. I 2011 ble det igangsatt Ledermentor for Vest og Nord.
- *Styrekandidatbasen*: Programmet finansierer drift av Innovasjon Norges database over aktuelle styrekandidater og gjør dermed kvalifiserte styrekandidater tilgjengelige for styreledere og valgkomiteer. Ved utgangen av 2011 var det om lag 2 400 kvalifiserte kvinner og menn som var søkbare i databasen, hvor om lag halvparten var kvinner.
- *Årets gründerkvinne*: Prisen Årets gründerkvinne ble utdelt for tredje gang i 2011. Formålet er å framheve gode kvinnelige rollemodeller innenfor entreprenørskap.

I Regjeringens «Handlingsplan for meir entreprenørskap blant kvinner» er et av tiltakene å forsterke prioritering av kvinner i det offentlige virkemiddelapparatet. Videre er det en ambisjon at kvinneandelen blant nye entreprenører skal være minst 40 pst. innen 2013. I oppdragsbrevene til Innovasjon Norge er kvinner framhevet som en prioritert målgruppe. I tråd med anmodning i opp-

dragsbrevet har Innovasjon Norge satt opp klare mål for andelen kvinner i ulike programmer og tjenester.

Kap. 2426 SIVA SF, post 70 Tilskudd

Selskapet for industrivekst, SIVA SF, er et statsforetak under Nærings- og handelsdepartementet. Hovedmålet er, gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av sterke innovasjons- og verdiskapingsmiljøer, å bidra til innovasjon og næringsutvikling i alle deler av landet. SIVA har et særlig ansvar for å bidra til å fremme vekstkraften i distriktene.

I perioden 2006–11 har SIVA benyttet totalt 48 mill. kroner til sin satsing «Kvinnovasjon» (Kvinner og entreprenørskap). Programmet er finansiert over Kommunal – og regionaldepartementets budsjett og gjennomføres i nært samarbeid med Innovasjon Norges kvinnesatsing. Formålet med programmet er å øke antall bedriftsetableringer foretatt av kvinner i nærings- og inkubatorene.

Innen næringshageprogrammet var andelen kvinner i ledende stilling i 2011 på 34 pst., mot 41 pst. i 2010 og 40 pst. i 2009. Andelen kvinnelige ledere i næringshageselskapene var 49 pst., samme andel som i 2010. I 2011 har 15 regionale samarbeidsprosjekter og 67 ulike verdiskapingsmiljøer deltatt i programmet. Rapporter fra disse miljøene viser at både antallet gründere, så vel som kvinneandelen, i selskapsmassen har økt som resultat av konkrete aktiviteter igangsatt med støtte gjennom SIVA.

I regi av SIVA og etter bestilling fra Kommunal- og regionaldepartementet, ble det gjennomført en følgeevaluering av programmet som ble avsluttet høsten 2011. Evalueringen konkluderer med at Kvinnovasjonsprogrammet har vært vellykket. Midlene har gitt merverdi når det gjelder å kvalitetssikre forretningsplanene og fremme mulighetene for at bedriftene lykkes.

Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap er en organisasjon som arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Entreprenørskap i opplæringen er spesielt viktig med tanke på likestilling i samfunns- og næringsliv. Det å satse på de unge gjennom entreprenørskap i utdanningen vil styrke framtidige generasjoners holdninger til og kunnskap om entreprenørskap.

Ungt Entreprenørskap arbeider bevisst for å inkludere jenter i sine aktiviteter, bl.a. gjennom målrettede programmer som «Jenter og ledelse». Satsingen har gitt positive resultater. Rapporter viser at andelen jenter i ledelse og styrer er omtrent 50 pst. i Ungt Entreprenørskaps Ungdomsbedrifter (videregående skole). Nærings- og handelsdepartementet vurderer resultatene av Ungt Entreprenørskaps aktiviteter som tilfredsstillende og foreslår å støtte organisasjonen med et tilskudd på 12,4 mill. kroner i 2013.

Oppfølging av likestilling i eierskapsforvaltningen

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 25 selskap, hvorav åtte allmennaksjeselskap, ni heleide aksjeselskap, to statsforetak, to særlovselskap, tre deleide aksjeselskap og ett aktiebolag (registrert i Sverige). Ett av allmennaksjeselskapene er under avvikling.

Departementet har en aktiv oppfølging av kravene til kjønnsrepresentasjon i styrer hvor departementet forvalter statens eierinteresser. Kjønnsrepresentasjonen i styrene i allmennaksjeselskapene, statsaksjeselskapene og statsforetakene er i samsvar med selskapslovgivningens bestemmelser. For deleide aksjeselskap og svenske selskap gjelder det ikke bestemmelser om kjønnsrepresentasjon. Også for disse selskapene er statens mål en mest mulig lik representasjon mellom kjønnene. Nærings- og handelsdepartementet følger dette opp i dialog med de andre eierne.

Gjennom Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt Eierkap – norsk statlig eierskap i en global økonomi (eierskapsmeldingen), jf. Innst. 392 S (2010–2011), kommuniserer staten som eier forventninger til selskapenes ivaretagelse av mangfold og likestilling. Det framgår av eierskapsmeldingen at Regjeringen vil arbeide for å øke andelen kvinnelige styreledere i selskap der staten er eier. I meldingen pekes det også på at selv om lovbestemt kjønnsrepresentasjon i styrene har vært et nødvendig tiltak, så er ikke dette tilstrekkelig for å sikre likestilling på alle nivå i selskapet. Kvinner innehar mer enn halvparten av plassene på høyere utdanning, samtidig er det fortsatt få kvinner i ledende posisjoner i norske selskap. Regjeringen uttrykker i meldingen forventninger om at selskap med statlig eierandel utarbeider en strategi for hvordan den beste kompetansen i selskapet benyttes, herunder hvordan kvinner kan rekrutteres til topplederstillinger. Dette vil bli tatt opp i eierdialogen med selskapene, og staten forventer at styrene er aktive på dette feltet og at selskapene

har en positiv utvikling og rapporterer på tiltak og utvikling.

gjørelsen skal også omfatte virksomhetens iverksatte og planlagte tiltak for å fremme likestilling.

Rapport 2011 – oppfølging av likestillingslovens bestemmelse om redegjøringsplikt

Likestillingslovens § 1 a inneholder et krav til offentlige myndigheter og offentlige virksomheter om å redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Rede-

Nærings- og handelsdepartementet

Beskrivelse av faktisk tilstand

Nedenfor følger en beskrivelse av likestilling i Nærings- og handelsdepartementet for 2011 på relevante personalområder.

Ansatte, lederstillinger og rekruttering fordelt på kjønn:

Kjønn	Ansatte		Lederstilling		Rekruttering	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
Menn	101	46	17	53	11	41
Kvinner	120	54	15	47	16	59
Totalt	221	100	32	100	27	100

Kolonnen Ansatte inkluderer også personer som er i permisjon. Av totalt 221 ansatte utgjør aktive stillinger 203. Andelen kvinner i departementet

har økt fra 52 pst. i 2010 til 54 pst. i 2011. I samme periode har andelen kvinner i lederposisjoner økt fra 35 til 47 pst.

Lønnstrinn fordelt på stillingskoder og kjønn:

Stillingskoder	Menn – gj. snitt lønnstrinn	Kvinner – gj.snitt lønnstrinn
Alle stillingskoder		62
1064 konsulent		46
1408 førstekonsulent		51
1436 rådgiver		57
1448 seniorrådgiver		66
1271 underdirektør		70
1218 avdelingsdirektør		79

Gjennomsnittlig lønnstrinn for alle stillingskoder i departementet er samlet sett høyere for menn enn kvinner, henholdsvis ltr. 66 og ltr. 62. Dette skyldes bl.a. at kvinnene er overrepresentert i stillingsgrupper der det ikke kreves høyere utdanning. I den grad det er lønnsforskjeller innen samme stillingskode, skyldes dette gjerne ansienitet/markedsforhold.

De aller fleste som arbeider deltid er kvinner. Kvinner har mindre overtid enn menn, 36 pst. av totalt 11 319 overtidstimer.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Nærings- og handelsdepartementet skal stimulere likestillingsarbeidet på de områder hvor departementet berøres som arbeidsgiver, jf. departementets tilpasningsavtale. I følge intensjonene skal ledere bl.a. bidra til at kvinner og menn får likeverdige arbeidsoppgaver og muligheter for faglig og personlig utvikling. Ved rekruttering ved tilnærmet like kvalifikasjoner vil det kjønn som er underrepresentert ha fortrinnsrett til stilling dersom det representerer mindre enn 40 pst. av de ansatte i den aktuelle stillingsgruppe. Underrepresentert kjønn blir i kunngjøring oppfordret til å søke stillingen. Til topplederstillinger sørges

det for at aktuelle kvalifiserte kvinner finnes blant søkerne. For øvrig følges statens prosedyrekrav for rekruttering til disse stillingene.

Beskrivelse av planlagte tiltak

Tiltakene departementet har iverksatt for å fremme likestilling vil bli videreført, herunder tiltakene i forbindelse med rekruttering.

Beskrivelse av faktisk tilstand

Ansatte, lederstillinger og rekruttering fordelt på etater og kjønn

Etater/kjønn	Ansatte		Lederstillinger		Rekruttering	
	Antall	Pst.	Antall	Pst.	Antall	Pst.
<i>Brønnøysundregistrene</i>						
Menn	207	40	28	60	46	41
Kvinner	307	60	19	40	67	59
Totalt	514	100	47	100	113	100
<i>Patentstyret</i>						
Menn	102	39	10	42	12	67
Kvinner	159	61	14	58	6	33
Totalt	261	100	24	100	18	100
<i>Sjøfartsdirektoratet</i>						
Menn	202	66	17	71	11	85
Kvinner	106	34	7	29	2	15
Totalt	308	100	24	100	13	100
<i>Norges geologiske undersøkelse</i>						
Menn	148	67	19	86	13	87
Kvinner	74	33	3	14	2	13
Totalt	222	100	22	100	15	100
<i>Justervesenet</i>						
Menn	65	74	3	60	3	60
Kvinner	23	26	2	40	2	40
Totalt	88	100	5	100	5	100

Brønnøysundregistrene, Patentstyret og Justervesenet oppfyller statens mål om minst 40 pst. representasjon av begge kjønn i lederstillinger.

Gjennomsnittslønn for summen av stillingskoder er noe høyere for menn enn kvinner for de fem etatene. De lønnsmessige kjønnsforskjeller skyldes bl.a. at kvinner er underrepresentert i lederstillinger og overrepresentert i stillingskategorier innen støttefunksjoner som lønnsmessig

Nærings- og handelsdepartementets etater

I tillegg til å redegjøre for likestillingsområdet i departementet omtales de fem største etatene: Brønnøysundregistrene, Sjøfartsdirektoratet, Patentstyret, Norges geologiske undersøkelse og Justervesenet.

ligger lavere enn saksbehandler- og lederstillinger.

I fire av etatene er de aller fleste som arbeider deltid kvinner. Det er ikke kjønnsforskjeller for deltidsarbeid i Justervesenet.

Beskrivelse av iverksatte tiltak

Det er særlig i Sjøfartsdirektoratet og Norges geologiske undersøkelse at kvinner er underrepre-

sentert både blant ansatte og i lederposisjoner. Etatene forsøker imidlertid gjennom bl.a. rekrutteringstiltak å øke kvinneandelen.

Likestilling er et eget satsningsområde i Brønnøysundregistrenes personalpolitikk, i tillegg til at likestillingsperspektivet er integrert i de andre politikkområdene. Staten har en egen fagansvarlig for likestilling og har i 2011 jobbet bevisst for å ansette flere kvinner i lederstillinger og tyngre fagstillinger. Staten holder også på å gjennomføre et kompetansehevingsprogram for åtte kvinner som vurderer å søke lederstillinger. Som del av etatens markedsplan har de utformet en profil for å framstå som en attraktiv arbeidsplass for kvinner, herunder utformet presentasjonsmaterieell som i større grad appellerer til kvinner og gjort stillingsannonser mer attraktive for kvinner. I tillegg har etaten prioritert å utvikle interne lederteam og har innført mentorordning for nye ledere. Staten har egne prosedyrer for oppfølging av gravide med tanke på å redusere sykefraværet gjennom systematisk tilrettelegging av arbeidssituasjonen.

I Patentstyrets lønnspolitikk er det nedfelt at lønn og lønnsutvikling skal være uavhengig av kjønn, alder, etnisk eller kulturell bakgrunn. Lønnspolitikken og karriereutviklingen er derfor basert på et stillingsvurderingssystem hvor alle stillinger i virksomheten vurderes og vektet i forhold til hverandre. Dette systemet bidrar til en nøytral lønns- og karriereutvikling uavhengig av bakgrunn, funksjonsevne, alder og kjønn. Staten legger også opp til at i forbindelse med utlysinger skal det underrepresenterte kjønn (dvs. mindre enn 40 pst.) oppfordres til å søke stillinger og ha fortrinn til stillinger når kandidater har tilnærmet like kvalifikasjoner. I 2011 har etaten gjennomført en samarbeidskonferanse mellom ledelsen og tjenestemannsorganisasjonene som resulterte i en

handlingsplan for hvordan forholdene kan legges bedre til rette for mangfold på arbeidsplassen med rimelig kjønnsfordeling. De lokale lønnsforhandlingene i 2011 hadde en klar likelønnsprofil. Dette resulterte i at den gjennomsnittlige lønnsforskjellen mellom kvinner og menn ble noe redusert.

Sjøfartsdirektoratet har som målsetting å rekruttere kvinner dersom deres kvalifikasjoner er tilnærmet like gode som for mannlige søkere. Utfordringen er likevel at søkerne etaten etter spør normalt kommer fra mannsdominerte yrker og utdanningsvalg. I etatens personalreglement framgår det at kunngjøringen må utformes slik at man når den ønskede søkerkrets. Underrepresentert kjønn oppfordres til å søke når stillingen tilhører en stillingsgruppe som har mindre enn 40 pst. kvinner eller menn.

I Justervesenet påser ledelsen at kvinner og menn under ellers like forhold skal ha samme lønnsutvikling. I etatens personalpolitiske dokument presiseres bl.a. at kvinner og menn gis samme mulighet til faglig utvikling, kurs og etter- og videreutdanning.

Beskrivelse av planlagte tiltak

For Sjøfartsdirektoratet, Norges geologiske undersøkelse og Justervesenet videreføres de allerede iverksatte tiltak.

Brønnøysundregistrene skal videreføre et nyopprettet forum for kvinnelige topp- og mellomledere. Staten skal også fortsette med teamutvikling innenfor lederteamene og ha et halvdagsseminar for kvinnelige ledere om ledelsesspørsmål.

Patentstyret skal gjennomgå lønnspolitikken for å se om det ligger noe i denne som gir utilsiktede lønnsmessige skjjevheter.

8 Sektorovergripende miljøpolitikk

«Den overordnede målsettingen for det norske samfunnet, og for verdenssamfunnet, er at utviklingen skal være økologisk, økonomisk og sosialt bærekraftig.»

Kilde: Nasjonal strategi for bærekraftig utvikling

Utfordringer knyttet til miljø og næringsliv

Politikk for en bærekraftig utvikling er å forvalte de menneskeskapt ressursene og natur- og miljøressursene, slik at kommende generasjoner skal ha et minst like godt grunnlag for framtidig velferd som dagens generasjon har. For å nå en målsetting om bærekraftig utvikling må miljøpolitikk og næringspolitikk sees i sammenheng.

De største miljøtruslene verden står overfor i dag er økende konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren, rask reduksjon i det biologiske mangfoldet på jorden, stadig voksende forbruk og økende utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier.

Næringslivet opplever miljø som en rammebetingelse, et forretningsgrunnlag og en innsatsfaktor. Selv om Norge ligger langt fremme i miljøpolitikken, vil også vår næringsvirksomhet og energiproduksjon ha miljømessige konsekvenser i form av avfall og utslipp til luft, vann og jord. En god nærings- og miljøpolitikk vil søke å minimere disse konsekvensene, samtidig med at hensynet til langsiktig verdiskaping ivaretas. Det globale miljøet blir ikke forbedret ved at norske bedrifter underlegges særnorske miljøkrav som gjør at virksomheter i stedet velger å etablere seg i land med lavere miljøstandarder. Det er viktig for både miljø og næringsvirksomhet at det tilstrebes harmoniserte konkurransevilkår på miljøområdet. Strengt krav til miljø vil da ikke virke vekstdempende, men stimulere til nyskaping og innovasjon. Det er derfor viktig å søke gode, internasjonale avtaler for å løse grenseoverskridende miljøproblemer.

Betydningen av at tjenesteytende sektor i økonomien øker, vil også gjenspeiles i de miljøutfordringene næringslivet står overfor. Mens industrien har kunnet redusere sin miljøbelastning gjennom å endre produksjonsprosesser eller

rensse utslipp, vil tjenesteytende sektor i større grad drive sitt miljøarbeid gjennom bedring av rutiner, gjenvinning av avfall, krav til underleverandører og reduksjon av energibruk.

Mål for departementets arbeid

Det å ta miljøhensyn kan være en kilde til nyutvikling og verdiskaping. Varer og tjenester som bidrar til å løse miljøutfordringer er forretningsgrunnlaget til mange bedrifter og åpner opp for nye markeder (som miljøteknologi og miljøtjenester).

Regjeringen vil motivere næringslivet til å ligge i forkant i gjennomføringen av miljøtiltak for å sikre et bærekraftig framtidig næringsliv. Det er et mål for Nærings- og handelsdepartementet å føre en aktiv innovasjonspolitik for å fremme utvikling og kommersialisering av mer miljøteknologi og miljøtjenester. Dette bidrar til et bedret miljø og legger grunnlaget for at norsk næringsliv kan utvikle konkurransemessige fortrinn. En del næringer i Norge har sin basis i et rent miljø, f.eks. reiseliv, fiskeri og land- og skogbruk. Reiselivsnæringene er i betydelig grad basert på attraktive natur- og miljøkvaliteter, og oppdrett og fiskeri er avhengig av internasjonal tillit til at norskekysten er lite forurenset.

Sentrale mål for miljøarbeidet i Nærings- og handelsdepartementet:

- Bidra til en politikk og en ressursbruk nasjonalt og internasjonalt som kan forene miljøhensyn, handelspolitiske hensyn og næringshensyn.
- Bidra til å utvikle og ta i bruk miljøteknologi og mer miljøvennlige varer og tjenester.
- Arbeide aktivt i FNs sjøfartsorganisasjon IMO for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip.

Resultater fra aktiviteten i 2011 og aktuelle tiltak framover

Nedenfor omtales resultater av Nærings- og handelsdepartementets aktivitet i 2011 og aktuelle tiltak framover knyttet til de enkelte målene. I til-

legg omtales departementets arbeid med miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser.

Bidra til en politikk og en ressursbruk som kan forene miljøhensyn, handelspolitiske hensyn og næringshensyn

Nærings- og handelsdepartementet deltar løpende i interdepartementalt arbeid med miljøpolitiske spørsmål knyttet til nasjonal lovgivning, avgiftsutredninger og internasjonale miljø- og klimaforhandlinger.

Etableringen av EUs kvotesystem har gitt høyere kraftpriser og økte kostnader for industrien. De indirekte kvotekostnadene som påløper gjennom kraftprisen, er en betydelig utgift som svekker europeisk industris konkurransekraft sammenlignet med land uten slik klimaregulering. I tråd med pålegget i det reviderte kvotehandelsdirektivet la Europakommisjonen 22. mai 2012 fram nye statsstøttereigningslinjer som tillater kompensasjon av CO₂-innslaget i kraftprisen for karbonlekkasjeutsatt industri. Regjeringen opplyste i Meld. St. 2 (2011–2012) Revidert nasjonalbudsjett at den innenfor rammene av EUs retningslinjer vil innføre en støtteordning for kompensasjon av industriens indirekte kvotekostnader. Videre opplyste Regjeringen at den ville komme tilbake med avgrensning av ordningen. I statsbudsjettet for 2013 har Regjeringen lagt fram forslag om en slik kompensasjonsordning, jf. nærmere omtale i kap. 1 i del I av proposisjonen.

Regjeringen la i april 2012 fram den nye nasjonale reiselivsstrategien Destinasjon Norge. Her framgår det at bærekraftig utvikling av Norge som reisemål er en premiss for satsingen på reiselivsnæringen. Derfor vil Regjeringen satse på økt omfang av merke- og sertifiseringsordninger som stimulerer bedriftene til en bærekraftig utvikling.

Sammen med de øvrige EFTA-statene (Island, Liechtenstein og Sveits) har Norge utarbeidet et modellkapittel om bærekraftig utvikling som legges fram i alle forhandlinger om frihandelsavtaler. Dette gjelder Norges bilaterale forhandlinger med Kina og EFTAs forhandlinger med Bosnia-Hercegovina, de mellomamerikanske landene Costa Rica, Honduras og Panama, Hongkong SAR (undertegnet), India, Indonesia, Montenegro (undertegnet) og tollunionen Russland, Hviterussland og Kasakhstan. Frihandelsavtalen med Montenegro inneholder et kapittel om bærekraftig utvikling som er identisk med EFTAs modellkapittel. Avtalen med Hongkong SAR og EFTA inneholder et kapittel om miljø med bestemmelser om klima, miljøbeskyttelse og fremme av

miljøvennlig handel og teknologi, samt en sideavtale om arbeidstakerrettigheter.

Norsk Romsenters nasjonale utviklingsprogrammer som SatHav, SatLuft og SatRisk dreier seg i betydelig grad om å bidra til nasjonal gjennomføring av miljø- og ressursovervåking i samarbeid med etater som Klima- og forurensningsdirektoratet, Kystvakten, Kystverket og Direktoratet for naturforvaltning. Dette omfatter temaer som spenner fra ras- og flomfare til ozon/UV-stråling, oljesøl og miljøkriminalitet.

I 2012 ble revisjonene av OECDs miljøretningslinjer for eksportkreditter og avtalen som regulerer betingelsene (som rente, betalingsprofil og tilbakebetalingstid) for offentlige eksportkreditter til fornybar energi, avsluttet. OECDs miljøretningslinjer stiller nå høyere krav til oppfølging av sosiale spørsmål, inklusiv menneskerettigheter, noe som Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) har vært en pådriver for. Avtalen for fornybar energi er utvidet til å omfatte prosjekter som bidrar til reduksjon av klimagassutslipp, eksempelvis karbonfangst- og lagringsprosjekter. GIEK klassifiserer alle sine saker i henhold til OECDs miljøretningslinjer. Også offentlig støttede lån er underlagt OECDs miljøretningslinjer for eksportkreditter og garantier. Disse lånene ble tidligere gitt under den såkalte 108-ordningen som ble forvaltet av Eksportfinans ASA, men nå ivaretas av det statlige selskapet Eksportkreditt Norge AS.

Verdifulle kulturminner og kulturlandskap

Nærings- og handelsdepartementet følger opp prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer når det gjelder gamle nedlagte gruver. Departementet har i den forbindelse igangsatt prosjektet «Kulturminner ved bergverk» i samarbeid med Norsk Bergverksmuseum på Kongsberg. Prosjektet skal gjennomgå bergverk og kartlegge anlegg som kan være kulturhistorisk verdifulle. Anleggene kan være både bygg i statens eie og i privat eie. Det tas sikte på at prosjektet ferdigstilles i løpet av 2012.

Giftrikt miljø

Klima- og forurensningsdirektoratet har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i gruveområder med antatt størst forurensningsrisiko. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard har siden 1989 gjennomført tiltak i disse områdene, og tungmetallavrenningen av kobber og sink er vesentlig redusert. Direkto-

ratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard vurderer i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet ytterligere tiltak i disse og andre områder hvor det har vært mineralutvinning.

Søve: Staten ved Nærings- og handelsdepartementet har påtatt seg å bekoste og gjennomføre opprydning etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i 1953–65. Selskapet drev utvinning av metallene Niob og Tantal. Utvinningsvirksomheten og metallurgisk virksomhet for å produsere Niobkonsentrat medførte en oppkonsentrering av naturlig forekommende radioaktive stoffer i form av slaggklumper og avrenning til jord på stedet. Opprydningen er nå i en forberedende fase. Nærings- og handelsdepartementet har tildelt et oppdrag for kartlegging og konsulentbistand til utlysning av opprydningen. Prøvetaking og kartlegging gjennomføres sommeren og høsten 2012, og det tas sikte på å gjennomføre opprydningstiltakene i 2013–14. Nærings- og handelsdepartementet har mottatt et pålegg fra Statens strålevern om oversendelse av tiltaksplan for opprydningen innen 15. april 2013.

Sulitjelma: Målinger viser at utslippene er for høye sammenlignet med kravene fra Klima- og forurensningsdirektoratet. Høsten 2010 sendte Klima- og forurensningsdirektoratet et foreløpig varsel til departementet om pålegg om ytterligere undersøkelser for å søke å finne ut hvilke effekter dagens kobberkonsentrasjon har på miljøet. Det er på bakgrunn av dette gjennomført ny utredning av forhold knyttet til gruveavrenning, og det avventes en endelig rapport etter denne.

Løkken: Klima- og forurensningsdirektoratet har gitt Nærings- og handelsdepartementet pålegg om å iverksette forurensningsbegrensende tiltak ved Løkken Gruver. Forslag til forurensningsbegrensende tiltak med tidsplan har vært på høring. På grunnlag av høringsuttalelsene er det behov for å sette i gang ytterligere vurderinger og beregninger. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard skal på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet vurdere og sammenligne alternative rensetekniske løsninger, gjøre en avveining av de ulike tiltakene og gi en anbefaling om hvilken løsning som best vil oppfylle miljøkravene i pålegget fra Klima- og forurensningsdirektoratet. Vurderingen skal etter planen sluttføres i første halvår 2013.

Folldal: Miljøverndepartementet har pålagt Nærings- og handelsdepartementet å redusere forurensningen fra gruveområdet i Folldal innen 2010. Tiltak som har vært gjennomført har ikke

gitt ønsket resultat. Etter avtale med Klima- og forurensningsdirektoratet er det utarbeidet en redegjørelse om hva som er gjort av tiltak/forsøk, resultatene av disse, samt foreslått mulige nye tiltak. Redegjørelsen har vært på høring, og det er gjennomført forsøk knyttet til en konkret renseløsning som så langt har vist positive resultater. I tråd med dette tas det sikte på å etablere et pilotanlegg i Folldal i løpet av 2012.

Raufoss: Miljøtiltakene som med statlig støtte er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004, har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er forbedret de siste årene, og at påvirkningen fra Raufoss Industripark er betydelig redusert. I 2011 har det kun pågått avsluttende tiltak på enkelte lokaliteter, der gjennomføring har måttet skje trinnvis og koordinert med driften av parken.

På avfallsområdet er det et mål at skadene fra avfall på mennesker og naturmiljø blir så små som mulig. Avfallsproblemene skal løses gjennom virkemidler som forener hensynet til naturmiljøet, verdiskapingen og til en markedsmessig håndtering av avfall og sikrer en samfunnsøkonomisk god balanse mellom omfanget av avfall som genereres, og som gjenbrukes, gjenvinnes, forbrennes eller deponeres. Nærings- og handelsdepartementet legger dette perspektivet til grunn i innspill til virkemiddelutforming på avfallsområdet i forbindelse med høringssaker og EUs direktiver på området.

Stabilt klima

Regjeringen la i april 2012 fram Meld. St. 21 (2011–2012) Norsk klimapolitikk (klimameldingen), som inneholder tiltak for å redusere klimagassutslippene og skape teknologiutvikling. Nærings- og handelsdepartementet deltok i utformingen av tiltakene og vil bidra i arbeidet med å følge opp klimameldingen.

Skipsfarten vil som andre næringer møte krav om mindre utslipp av klimagasser. Det er derfor mye oppmerksomhet rettet mot å utvikle teknologi som reduserer utslippene enten ved å benytte fornybar energi, redusere forbruket av drivstoff eller ved rensing av avgasser. Regjeringen la i 2007 fram en maritim strategi for miljøvennlig vekst i de maritime næringer, og økte bevilgningene til maritim forskning og innovasjon gjennom Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Strategien er nå under evaluering. Norges forskningsråd vil i programmet Maritim virksomhet og offshore operasjoner (MAROFF) framover priori-

tere forskningsprosjekter med temaene «Effektiv og miljøvennlig energiutnyttelse» og «Distribusjon og bruk av flytende gass som drivstoff (LNG)».

Norske myndigheter arbeider for å øke bevisstheten om verdensrommets rolle innenfor klimaovervåking og deltar aktivt i den europeiske romorganisasjonen ESAs arbeid med å utvikle nye satellitter for klima- og miljøforskning. Norge deltar også i det europeiske jordobservasjonsprogrammet GMES (Global Monitoring for Environment and Security). Fra 2013 vil det under dette programmet bli skutt opp en rekke miljø- og klimaovervåkingssatellitter, som vil ha god dekning i nordområdene. GMES er det europeiske bidraget til Global Earth Observation System of Systems (GEOSS), som er et verdensomfattende samarbeid om jordobservasjon. I framtiden vil dette systemet kunne gi oss viktig informasjon om bl.a. klimaendringer og naturkatastrofer.

Levende hav og kyst

Norge har lang erfaring i å bruke radarbilder fra satellitter til å overvåke oljesøl og ulovlig fiske. Mesteparten av denne varslingstjenesten utøves av Kongsberg Satellite Services (KSAT) i Tromsø. Europas nye radarsatellitt, Sentinel-1, som nå er under bygging i ESA, vil få en sentral rolle i framtidens overvåking av oljesøl.

Bidra til å utvikle og ta i bruk miljøteknologi og mer miljøvennlige varer og tjenester

Norges forskningsråd

Miljøspørsmål og kunnskap om miljøproblemenes årsaker, virkninger og løsninger er sektorovergripende. Forskning på feltet er avhengig av faglig samarbeid på tvers av faggrenser og sektorer. Miljørelevant forskning er derfor utbredt i satsinger som har andre hovedformål. Norges forskningsråd følger opp miljørelevant forskning gjennom brukerstyrte prosjekter innenfor de fleste av sine programmer. Miljørettet forskning innenfor marin og maritim sektor inkluderer forskning både på miljøkonsekvenser av påvirkninger i marine økosystemer og hvordan næringsvirksomhet kan drives med mindre miljøkonsekvenser. En rekke av de andre brukerstyrte programmene bidrar også med miljørelevant forskning innenfor klima, energi og industri. Norges forskningsråd vurderer også miljøkonsekvenser ved hvert enkelt prosjekt.

Nærings- og handelsdepartementets bevilgning er i hovedsak rettet mot bærekraftig energi og miljøteknologi, gjennom programmer som Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA), Nanoteknologi og avanserte materialer (NANO2021), Framtidens rene energisystemer (RENERGI) og MAROFF.

Innovasjon Norge

Gjennom styringsdialogen med Innovasjon Norge legger Nærings- og handelsdepartementet bl.a. vekt på miljø og energi. Innovasjon Norge har de senere årene benyttet betydelige midler til miljøprosjekter. De fleste miljørettede tiltakene som Innovasjon Norge har vært involvert i de senere årene, er prosjekter der utvikling eller implementering av et miljøprodukt eller miljøtjeneste har stått sentralt. Innovasjon Norge har betydelige nettverksaktiviteter som er miljørelevante, og selskapet har samarbeidet med flere eksisterende bedriftsnettverk innenfor miljøteknologi.

Innovasjon Norge støtter innovative norske bedrifter innenfor fornybar energi og miljø, slik at de kan bli mer konkurransedyktige. Målgruppen for satsingen er små og mellomstore bedrifter med innovativ energi- og miljøteknologi, bedriftsøkonomisk lønnsomhetspotensial og internasjonale vekstambisjoner. Innovasjon Norge benytter virkemidler som nettverksbygging, markedsføring, profilering, kompetanseheving og finansiering. Energi og miljøetsatsingen i Innovasjon Norge omfatter områdene energisystemer, energieffektivisering, klimavennlig energi og transport, rent vann, ren luft og fangst og lagring av CO₂.

Innovasjon Norge har også opprettet et «miljøteknologisk sekretariat» som bl.a. fungerer som kompetansesenter for miljøteknologi og for å veilede søkere i det samlede tilbudet av virkemidler med relevans for utvikling og kommersialisering av miljøteknologi.

Nasjonal strategi for miljøteknologi

Nærings- og handelsministeren og miljø- og utviklingsministeren lanserte våren 2011 Regjeringens strategi for miljøteknologi - Næringsutvikling og grønn vekst. Strategien har to hovedformål: å legge til rette for nasjonal verdiskaping og næringsutvikling og bidra til at vi når våre miljømål. Tiltakene i strategien inngår som sentrale deler av både nærings- og miljøpolitikken. Det største enkelttiltaket i strategien er et program for miljøteknologi på 500 mill. kroner i perioden

2011–13. Programmet skal fremme private investeringer i kommersialisering av miljøteknologi samt stimulere til nettverksbygging og samarbeid mellom leverandører av sammensatte systemer og løsninger.

Klimaspor

Standard Norge har av Nærings- og handelsdepartementet fått i oppgave å være en pådriver i ISOs arbeid med utvikling av internasjonale standarder for klimaspor. ISO-standarder for klimaspor antas å være fastsatt 2013. Standard Norge har i dette arbeidet et nært samarbeid med norsk næringsliv for bl.a. å bidra til at standardene i størst mulig grad kan tilpasses norsk næringsstruktur og norske forhold.

Relevante forskningsprogrammer i EU

Norge deltar i EUs Competitiveness and Innovation Programme (CIP). CIP består av tre ulike delprogrammer som alle skal fremme bærekraftig innovasjon. Nærings- og handelsdepartementet har koordineringsansvaret for CIP og ansvaret for å ivareta innovasjons- og entreprenørskapsdelen av programmet.

Tiltaket «Eco-Innovation» utgjør en liten del av innovasjons- og entreprenørskapsdelen i CIP, og støtter utvikling av nye miljøvennlige produkter, produksjonsprosesser og forretningsmodeller. Norske bedrifter kan søke om delfinansiering til miljøprosjekter i «Eco-Innovation». Målet er at innovative løsninger skal nå ut til et større marked og være med å løse felles europeiske miljøproblemer, samtidig som konkurranseevne og økonomisk vekst blir ivaretatt. I 2011 fikk 4 norske bedrifter delfinansiering gjennom «Eco-Innovation».

Levende hav og kyst

Skip har mulighet til å transportere store godsmengder med høy energieffektivitet og lave utslipp per produkt. I tillegg gir infrastrukturen til sjøtransport begrensede naturinngrep. Det er likevel en rekke miljøutfordringer knyttet til skipsfart. Den raske etterspørselen etter transporttjenester vil med dagens teknologi utfordre rammen for en bærekraftig utvikling. I tillegg er det økt oppmerksomhet mot mer miljøvennlige løsninger som innebærer at et skip designes, bygges, utstyres, driftes og resirkuleres på en måte som bidrar til minst mulig utslipp. Regjeringen er opp-tatt av at de norske maritime næringene skal ligge

i front på miljøområdet, og la i 2007 fram en maritim strategi for miljøvennlig vekst. Strategien er videreført gjennom satsing på forskning og innovasjon og vilje til å gå foran i implementering av nye mer miljøvennlige løsninger.

Ren luft

Miljøavtalen om NO_x mellom 14 næringsorganisasjoner og Miljøverndepartementet ble inngått i 2008. Avtalen skal bidra til at Norge kan opprettholde sine internasjonale forpliktelser i Gøteborgprotokollen, som regulerer utslipp som fører til sur nedbør. Miljøavtalen ble videreført i 2010.

NO_x-fondet har ført til utvikling av nye og bedre miljøteknologiske løsninger for flytende gass som drivstoff (LNG). Bl.a. har støtte fra fondet ført til en betydelig økning av skip med LNG som drivstoff i Norge.

Arbeide aktivt i IMO for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip

FNs maritime organisasjon (IMO) utvikler internasjonalt regelverk for sjøsikkerhet og miljø. Nærings- og handelsdepartementet representerer Norge bl.a. på IMOs generalforsamling og IMOs Råd. IMO har utviklet et omfattende regelverk for å redusere miljøutslipp og avverge akutt miljøforurensning fra skip. Norge bidrar aktivt i dette arbeidet. På miljøområdet har oppmerksomheten i 2011 vært særlig rettet mot regulering av klimagassutslipp fra skip.

Stabilt klima

Skipsfarten er viktig for verdenshandelen, og det forventes vekst i skipstransport fram til 2020. Norge arbeider aktivt i FN's sjøfartsorganisasjon IMO for å etablere ytterligere krav til klimagassreduksjon fra skipsfartsnæringen. Nærings- og handelsdepartementet medvirker til dette arbeidet.

Levende hav og kyst

Skip over 300 bruttotonn er pålagt å ha et automatisk identifikasjonssystem, AIS, som sender informasjon om bl.a. skipets posisjon, fart, kurs, last og identitet. Den norske AIS-satellitten, som ble skutt opp sommeren 2010, gir et langt større dekningsområde enn det landbaserte AIS-stasjoner kan gjøre alene. AIS-satellitten er blitt et virkemiddel for sjøredning og i kampen mot internasjonal miljøkriminalitet til sjøs, særlig i nordområdene. En oppfølgersatellitt planlegges skutt opp i 2013.

Videre er det blitt installert en norskprodusert AIS-mottaker ombord på den internasjonale romstasjonen.

Miljø og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser

Departementet har innført miljøledelse, ut fra et overordnet mål om at departementets egen drift skal ivareta miljøhensyn. Det ble utarbeidet en revidert handlingsplan i 2011, som bygger på veilederen Grønn stat og vektlegging på områdene bygg og energi, innkjøp, avfall, transport og rett bruk av teknologi (IKT). Departementets underliggende etater og tilknyttede virksomheter følger de samme retningslinjene for miljøledelse som departementet.

For å sikre at departementet ivaretar miljøledelse på en god måte er det fastsatt tiltak som har betydning for miljøarbeidet og hvordan disse skal følges opp i virksomheten. Dette omfatter bl.a. oppfølging av tiltak i Handlingsplanen for

miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Nærings- og handelsdepartementet skal ved innkjøp av varer og tjenester, enten innkjøp skjer i egen regi eller gjennom rammeavtaler som Nærings- og handelsdepartementet benytter seg av, stille miljøkrav og velge miljøvennlige varer der dette er relevant.

Handlingsplanen ligger til grunn for systematisk oppfølging av miljøtiltak. Hendelsene 22. juli 2011 innebar etablering i midlertidige leide lokaler og planlegging av flytting til permanente lokaler i 2012. Det er lagt vekt på redusert energibruk fra lys og arbeidsstasjoner, sentral drikkevannsløsning, kildesortering av avfall (returpapir), forberedelse av miljøstasjoner for spesialavfall og redusert papirforbruk ved tosidig utskrift og kortstyrt utskrift som standard på alle nettverksskrivere. I de nye lokalene er det lagt til rette for økt bruk av videokonferanser. Departementet søker også å erstatte flyreise med alternativ transport og videokonferanser der det er hensiktsmessig.

9 Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper

Retningslinjene har til hensikt å formidle hvilke forhold staten vil legge vekt på i sin stemmegivning når lederlønsfastsettelsen behandles på selskapets generalforsamling, foretaksmøte e.l. De reflekterer også statens holdning til disse spørsmålene i selskaper der lederlønsfastsettelse ikke er egen sak på generalforsamlingen.

Retningslinjene gjelder for statsforetak, regionale helseforetak, særlovselskaper, statsaksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper hvor staten har en direkte eierandel. Selskaper hvor staten har indirekte eierskap eller porteføljeinvesteringer, gjennom f.eks. Argentum Fondsinvesteringer AS og Statens Pensjonsfond, omfattes ikke av retningslinjene.

Retningslinjene gjelder ledende ansatte, jf. definisjoner nedenfor. Eierdepartementene vil legge til grunn et «følg eller forklar»-prinsipp ved håndhevelsen av retningslinjene.

Retningslinjene endrer ikke styrets ansvar eller rollefordelingen mellom generalforsamling og styre.

Der hvor næringsspesifikt regelverk stiller strengere eller mer detaljerte krav til selskapene, har slikt regelverk forrang i forhold til disse retningslinjene.

Med virkning fra 1. april 2011 er det fastsatt følgende veiledende retningslinjer:

Definisjoner

- *Ledende ansatte* omfatter daglig leder og andre ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006) som viser til regnskapsloven og allmennaksje-lovens regler om «ledende ansatte».
- Med *godtgjørelsesordning* menes i disse retningslinjene en lønnspakke bestående av ett eller flere av følgende elementer: fast lønn, variabel lønn (bonus, aksjeprogram, opsjoner og tilsvarende) og andre goder (pensjonsytelser, etterlønsordninger, frynsegoder og tilsvarende).
- Med *opsjoner* som avlønningsform menes her rett til å kjøpe aksjer til på forhånd avtalt pris. Retningslinjene sidestiller opsjonsavtaler hvor

eventuell gevinst utbetales direkte uten foregående fysiske transaksjoner (syntetiske opsjoner) med alminnelige opsjoner, jf. regnskapslovens krav til rapportering.

- Med *aksjeprogram* menes ordninger med direkte aksjeeierskap uten foregående opsjon. Dette kan innebære at den ansatte får aksjen som betaling, rabatt ved aksjekjøp eller bonusutbetaling med betingelse om å kjøpe aksjer. Retningslinjene omfatter ikke aksjespareprogram for alle ansatte.
- *Sluttvederlag* omfatter her kompensasjoner i tilknytning til fratredelse og kan inneholde etterlønn, arbeidsfrie perioder, andre finansielle ytelser og naturalytelser.

Hovedprinsipper for fastsettelse av godtgjørelsesordninger

- Lederløningene i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Selskapene skal bidra til moderasjon i lederløningene.
- Hovedelementet i en godtgjørelsesordning bør være den faste grunnlønnen.
- Ordningene må utformes slik at det ikke oppstår urimelig godtgjørelse på grunn av eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke.
- De enkelte elementer i en lønnspakke må vurderes samlet, med fast lønn, eventuell variabel lønn og andre goder som pensjoner og sluttvederlag som en helhet. Styret skal ha en oversikt over den samlede verdi av den enkelte leders avtalte godtgjørelse og redegjøre for dette på en lett tilgjengelig måte i selskapets regnskaper.
- Det er hele styrets ansvar å fastsette retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Daglig leders godtgjørelse fastsettes av styret.
- I børsnoterte selskaper og selskaper som ikke defineres som små foretak³, bør styret etablere

³ Lov 17. juli 1996 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven).

et eget godtgjørelsesutvalg som forbereder styrets behandling av lederlønnssaker.

- Styret må påse at lederlønnsordningene ikke gir uheldige virkninger for bedriften eller svekker selskapets omdømme.
- Godtgjørelse for styrearbeid skal ikke være prestasjonsbasert eller variabel.
- Personer i ledelsen skal ikke ha særskilt godtgjørelse for styreverv i andre selskaper i samme konsern.
- Avtaler inngått før ikrafttreden av disse retningslinjene kan opprettholdes.

Opsjoner

- Opsjoner og andre opsjonslignende ordninger skal ikke benyttes i selskaper der staten har eierandel.

Aksjeprogrammer

- Aksjeprogrammer kan benyttes dersom de er særlig egnet til å nå langsiktige mål for selskapets utvikling, og der de bransjemessige forhold ligger til rette for bruk av slike ordninger. Aksjebasert avlønning må utformes slik at den bidrar til langsiktig innsats for selskapet og bør innebære bindingstid på aksjene på minst tre år.

Variabel lønn

Eventuell variabel lønn skal bygge på følgende prinsipper:

- Det må være klare sammenhenger mellom de mål som ligger til grunn for den variable lønnen, og virksomhetens mål.
- Variabel lønn må være basert på objektive, definerbare og målbare kriterier.
- Kriteriene skal være basert på forhold lederen kan påvirke.
- Flere relevante målekriterier bør legges til grunn.
- En ordning med variabel lønn må være transparent og klart forståelig. Ved redegjørelse for ordningen er det vesentlig å få belyst den forventede og den maksimale utbetalingen for hver enkelt deltaker i programmet.
- Ordningen skal være tidsbegrenset.
- Samlet variabel lønn det enkelte år bør ikke overstige seks måneders fastlønn, med mindre særskilte hensyn tilsier det.

Pensjonsytelser

- Pensjonsvilkår skal være på linje med andre ansattes vilkår i selskapet.
- Pensjonsytelser basert på et pensjonsgrunnlag over 12 G skal, for den delen som går ut over 12 G, organiseres som innskuddspensjon, med innskuddet begrenset til maksimalt 30 pst. av fastlønn ut over 12 G. Innbetaling av innskuddspensjon skjer til en separat juridisk enhet atskilt fra foretaket med bindende virkning.
- Der virksomheten er helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet, bør samlet pensjonsgrunnlag ikke overstige 12 G, med mindre konkurransemessige hensyn tilsier det.
- Ved avtale om pensjon skal det tas utgangspunkt i opptjeningstid som gjelder for tilsvarende andre ansatte i virksomheten.
- Det skal tas hensyn til pensjon som er opptjent fra andre stillinger.
- Samlet godtgjørelsesgrad bør ikke overstige 66 pst. av lønn.
- Ut over en eventuell ytelsesordning begrenset til et pensjonsgrunnlag på 12 G, skal det for virksomheter ikke lenger påløpe noen utbetalinger av pensjonsytelser når lederen ikke lenger er ansatt i virksomheten.
- Styret må ha oversikt over de totale kostnadene av pensjonsavtalen før den inngås.

Sluttvederlag

- I forhåndsavtale hvor toppleder fraskriver seg bestemmelsene om oppsigelsesvern i arbeidsmiljøloven, kan det avtales sluttvederlag. Sluttvederlag bør ikke benyttes ved frivillig avgang.
- Samlet godtgjørelse for sluttvederlag som inkluderer godtgjørelse for oppsigelsestid og sluttvederlag, bør ikke overstige 12 månedslønner.
- Ved ansettelse i ny stilling eller ved inntekt fra næringsvirksomhet som vedkommende er aktiv eier av, bør sluttvederlaget reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av den nye årsinntekten. Reduksjon kan først skje etter at vanlig oppsigelsestid for stillingen er ute.
- Sluttvederlag kan holdes tilbake hvis vilkårene for avskjed foreligger, eller hvis det i perioden hvor det ytes sluttvederlag, oppdages uregelmessigheter eller forsømmelser som kan lede til erstatningsansvar eller at vedkommende blir tiltalt for lovbrudd.

10 Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet

I henhold til rundskriv fra Finansdepartementet skal det gis en samlet framstilling av ansettelsesvilkårene til lederne i heleide statlige foretak i fagproposisjonene. For Nærings- og handelsdepartementet omfatter oversikten følgende selskaper:

Argentum Fondsinvesteringer AS

Administrerende direktør Nils E. Joachim Høegh-Krohn mottok kr 3 141 000 i fastlønn og kr 1 828 000 i variabel lønn for 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 194 000. Administrerende direktør har en innskuddsbasert pensjonsordning og avtale om innskudd til livrente som totalt er kostnadsført med kr 360 000 kroner i 2011.

Electronic Chart Centre AS

Administrerende direktør Robert Sandvik mottok kr 973 000 i fastlønn for 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 31 000, mens pensjonskostnaden utgjorde kr 6 000. Administrerende direktør har pensjonsordning gjennom Statens Pensjonskasse og har ingen etterlønn ved opphør av ansettelsesforholdet.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S

Administrerende direktør Bjørn Arnestad mottok kr 1 869 000 i fastlønn for 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 94 000. Pensjonskostnaden til administrerende direktør utgjorde kr 389 000.

Administrerende direktør inngår i samme ordinære alderspensjonsordning (67 år) som øvrige ansatte, men inngår ikke i førtidspensjonsordning fra 60 år. Det foreligger ikke sluttvederlagsordning eller bonusordning for administrerende direktør.

Kings Bay AS og Bjørnøen AS

Selskapene har felles administrerende direktør, Ole Øiseth. Han mottok kr 989 000 i fastlønn for

2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 54 000. Selskapene hadde ikke pensjonskostnader knyttet til administrerende direktør i 2011.

Entra Eiendom AS

Administrerende direktør Kyrre Olaf Johansen mottok kr 3 135 000 i fastlønn, kr 885 000 i variabel lønn og kr 239 000 i annen godtgjørelse i 2011. Pensjonskostnaden utgjorde kr 1 017 000.

Administrerende direktør har rett til etterlønn i 12 måneder med visse begrensninger. I tillegg har administrerende direktør, som den eneste i konsernledelsen, en avtale om tilleggspensjon som del av ansettelsesavtalen fra 2008. Pensjonsordningen er en videreføring av pensjonsavtale fra tidligere arbeidsgiver. Ordningen avviker fra Regjeringens retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte. For øvrig er alle elementer i avlønningen i samsvar med retningslinjene. Pensjonsytelsen til administrerende direktør ved fylte 65 år skal utgjøre 66 pst. av sluttlønn fratrukket ytelser fra folketrygden, Statens pensjonskasse og pensjonsrettigheter opparbeidet i andre virksomheter. Opptjeningstiden for tilleggspensjonen er minimum fem år. Etter fem år opptjenes 1/19 pensjonsrettighet per år, som følge av alder ved tiltredelse, fram til full opptjening ved fylte 65 år. Administrerende direktør kan gå av ved fylte 62 år, og ytelsen fram til 65 år vil da utgjøre 60 pst. av sluttlønn. Ved mer enn 50 pst. varig ervervsuførhet har administrerende direktør rett på uførepensjon. Ytelsen er 66 pst. av sluttlønn, fratrukket ytelser fra Folketrygden, Statens pensjonskasse og pensjonsrettigheter opparbeidet i andre virksomheter.

Flytoget AS

Administrerende direktør Linda Bernander Silseth mottok kr 1 863 000 i fastlønn, kr 428 000 i variabel lønn og kr 158 000 i annen godtgjørelse i 2011. Pensjonskostnaden utgjorde kr 111 000.

Administrerende direktør har avtale om forlenget gjensidig oppsigelsestid i seks måneder. Dersom selskapet sier opp ansettelsesforholdet, gis i tillegg 12 måneders etterlønn. Etterlønn samordnes fullt ut med andre arbeidsinntekter.

Administrerende direktør inngår i selskapets kollektive pensjonsordning. Denne gir en pensjonsytelse på 66 pst. av sluttlønn (inntil 12 G), forutsatt full opptjening i selskapet ved fylte 67 år. Bonus er fastsatt til maksimalt tre måneders lønn.

Mesta Konsern AS

Administrerende direktør Harald Rafdal mottok kr 3 110 000 i fastlønn og kr 300 000 i variabel lønn for 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 196 000 og årets pensjonskostnad kr 693 000.

Administrerende direktør har avtale om seks måneders lønn i oppsigelsestiden og 12 måneders etterlønn. Administrerende direktør er medlem av selskapets kollektive pensjonsordning og har rett til 66 pst. av lønn ved oppnådd pensjonsalder. Administrerende direktør har avtalefestet rett til å fratruke ved fylte 65 år.

Secora AS

Administrerende direktør Ole-Johnny Johansen mottok kr 1 277 000 i fastlønn i 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 8 000. Pensjonskostnaden var kr 35 000.

Norsk Eiendomsinformasjon as

Administrerende direktør Per Chr. Selmer mottok kr 1 499 000 i fastlønn og kr 18 000 i variabel lønn for 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 170 000 og kostnadsført pensjonskostnad kr 132 000 for 2011.

Administrerende direktør har rett til 12 måneders lønn utover oppsigelsestiden dersom han sies opp av selskapets styre. Det er inngått en individuell pensjonsavtale med administrerende direktør. Årlig alderspensjon gjelder fra fylte 64 år og utgjør 66 pst. av lønn inntil 12 G og 60 pst. av lønn over 12 G.

SIVA SF

Administrerende direktør Harald Kjelstad mottok kr 1 452 000 i fastlønn for 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 153 000. Pensjonskostnaden utgjorde kr 277 000.

Etter styrets beslutning eller ved vesentlige endringer av SIVAs virksomhet har administrerende direktør rett og/eller plikt til å fratruke sin stilling. Han har likevel rett til å arbeide som senior-konsulent og opprettholde lønn og andre ytelser inntil redusert arbeidsplikt kan iverksettes fra fylte 60 år eller ved full pensjonering fra og med 67 år. Redusert arbeidsplikt innebærer inntil 50 pst. av full stilling og 66 pst. av full lønn. Pensjonsrettighetene, som også omfatter pensjonsmessig dekning for lønn over 12 G, opprettholdes som om han var fullt yrkesaktiv.

Statkraft SF

Konsernsjef Christian Rynning-Tønnesen mottok kr 4 026 000 i fastlønn for 2011. Annen godtgjørelse utgjorde kr 189 000. Pensjonskostnaden var kr 2 089 000.

Konsernsjefen har en pensjonsalder på 67 år med en pensjonsytelse på 66 pst. av årslønnen forutsatt full opptjeningstid på 30 år.

Konsernsjefen har avtale om stillingsendring etter fylte 62 år. Avtalen innebærer at det på ethvert tidspunkt etter fylte 62 år foreligger en gjensidig rett for vedkommende eller selskapet til å be om, eller bli bedt om, å fratruke konsernsjefstillingen uten nærmere begrunnelse. Gjør en av partene denne retten gjeldende, skal vedkommende tilbys en annen stilling med en lønn på 75 pst. av konsernsjeflønnen – og en arbeidstid på inntil 50 pst. fram til avtalt pensjonsalder. Lederlønnspolitikken er i dag endret, og nye slike avtaler vil ikke bli inngått.

Gjensidig oppsigelsestid for konsernsjef er avtalt til 6 måneder. Ved mer enn 2 års ansettelsestid er arbeidsgivers oppsigelsestid 6 måneder. Det er avtalt en særskilt etterlønn ved oppsigelse fra arbeidsgiver med kortere frist enn ovennevnte.

I avtalen fraskriver konsernsjefen seg rettighetene i arbeidsmiljølovens bestemmelser om oppsigelsesvern. Dersom arbeidsgiver benytter denne oppsigelsesadgangen, har konsernsjefen rett til et sluttvederlag på inntil 12 månedslønner utover avtalt oppsigelsestid. Sluttvederlaget skal reduseres etter fastsatte regler dersom vedkommende har annen inntekt innenfor utbetalingsperioden. Avtalen er inngått i henhold til Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper av 28. juni 2004. Lederlønnspolitikken er i dag endret slik at forhåndsavtalte etterlønnsavtaler ikke blir inngått, jf. Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper av 31. mars 2011.

Innovasjon Norge

Administrerende direktør Gunn Ovesen mottok kr 2 099 000 i fastlønn for 2011. Annen godtgjø-

relse utgjorde kr 95 000. Pensjonskostnaden utgjorde kr 71 000. Det er ikke inngått noen etterlønnsavtale med administrerende direktør ut over ordinære oppsigelsesvilkår på seks måneder.

11 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter

Innledning

Det er i tilknytning til budsjettproposisjonen for 2013 utarbeidet tre standardtabeller med følgende nøkkeltall for Norsk Romsenter:

Tabell 1 Utgifter og inntekter etter art: Formålet med tabellen er å vise virksomhetenes brutto utgifter og inntekter basert på kontantprinsippet og artsinndelt etter samme prinsipper som gjelder for de bruttobudsjetterte virksomhetene. Tall for årene 2009–2011 og 2012 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 2 Inntekter etter inntektskilde: De fleste nettobudsjetterte virksomheter har flere inntektskilder og formålet med tabellen er å gi en oversikt over de ulike inntektskildene. Tall for årene 2009–2011 og 2012 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 3 Virksomhetenes kontantbeholdning per 31. desember med spesifisering av de formål kontantbeholdningene skal benyttes til: Formålet med tabellen er å vise de totale overføringer til neste budsjettår og sammensetningen av overføringene.

Tabeller med kommentarer (alle beløp i 1 000 kroner)

Utgifter og inntekter etter art

Utgiftsart	2009	2010	2011	2012
<i>Driftsutgifter:</i>				
Lønnsutgifter	26 927	28 505	29 562	32 680
Varer og tjenester	44 303	71 121	70 890	47 080
Sum driftsutgifter	71 230	99 626	100 452	79 760
<i>Investeringsutgifter:</i>				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	178	659	251	500
Sum utgifter til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	178	659	251	500
<i>Overføringer fra virksomheten:</i>				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	0	0	0	0
Utbetalinger til andre virksomheter	479 257	571 117	568 515	619 490
Sum overføringer fra virksomheten	479 257	571 117	568 515	619 490
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle utgifter	0	20	23	0
Sum finansielle aktiviteter	0	20	23	0
Sum utgifter	550 665	671 422	669 241	699 250

Inntektsart	2009	2010	2011	2012
<i>Driftsinntekter:</i>				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	0	0	0	0
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	0	0	0	0
Refusjoner	0	149	280	0
Andre driftsinntekter	55 951	59 869	69 150	36 840
Sum driftsinntekter	55 951	60 018	69 430	36 840
<i>Inntekter fra investeringer:</i>				
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Sum investeringsinntekter	0	0	0	0
<i>Overføringer til virksomheten:</i>				
Inntekter fra statlige bevilgninger	508 883	610 300	606 820	661 100
Andre innbetalinger	0	0	0	0
Sum overføringer til virksomheten	508 883	610 300	606 820	661 100
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle innbetalinger (f.eks. innbetaling av rente)	6	2	0	20
Sum finansielle aktiviteter	6	2	0	20
Sum inntekter	564 840	670 320	676 250	697 960
Netto endring i kontantbeholdning	14 175	-1 102	7 009	1 290

Inntekter etter inntektskilde

Inntektstype	2009	2010	2011	2012
<i>Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget:</i>				
Bevilgninger fra fagdepartementet	501 258	610 300	606 819	661 100
Bevilgninger fra andre departementer	7 625	9 170	7 394	12 350
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	0	0	0	0
Sum bevilgninger til statsoppdraget	508 883	619 470	614 213	673 450
<i>Offentlige og private bidrag:</i>				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	0	0	0	0
Bidrag fra private	1 200	1 200	0	0
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	10 654	9 872	10 068	10 000
Sum bidrag	11 854	11 072	10 068	10 000
<i>Oppdragsinntekter m.v.:</i>				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	0	500	500	500
Andre inntekter og tidsavgrensninger	44 103	39 278	51 469	14 010
Sum oppdragsinntekter m.v.	44 103	39 778	51 969	14 510
Sum inntekter	564 840	670 320	676 250	697 960

Kommentarer til tabell 2

- Bidrag fra private er betaling fra Kongsberg Satellite Services AS (KSAT) i forbindelse med datarettigheter til Radarsat-programmet. Beløpet trekkes i fra den statlige bevilgningen til Radarsat-programmet.
- Tilskudd fra internasjonale organisasjoner er overføring fra den europeiske romorganisasjonen ESA, som bidrag til EASP-programmet på Andøya Rakettskytefelt. Beløpet knytter seg til

Frankrikes, Tysklands og Sveits' del av programmet.

- Andre inntekter og tidsavgrensninger er inntekter fra avtaler Norsk Romsenter har med NASA og ESA om å levere tjenester til NPP-programmet og Hinode-programmet, og kommunikasjonstjenester til NASA og NOAA via fibersambandet til Svalbard. Disse inntektene motsvares av nærmest identiske utgiftsposter, og eventuelle forskjeller skyldes valutaeffekt.

Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

Balansedag 31. desember	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	Endring fra 2010 til 2011
<i>Kontantbeholdning:</i>				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	47 237	46 135	53 144	7 009
Beholdning på andre bankkonti	0	0	0	0
Andre kontantbeholdninger	0	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	47 237	46 135	53 144	7 009
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>				
Feriepenger m.v.	1 857	2 127	3 685	1 558
Skattetrekk og offentlige avgifter	2 086	2 164	2 362	198
Gjeld til leverandører	709	1 646	-4	-1 650
Gjeld til oppdragsgivere	0	0	0	0
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	-1 345	-5 187	-2 833	2 354
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	3 307	750	3 210	2 460
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår:</i>				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	0	0	0	0
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	4 263	1 253	7 409	6 156
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	19 526	23 567	471	-5 096
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	5 009	4 735	4 807	72
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	1 674	2 568	774	-1 794
Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår	30 472	32 123	31 461	-662

Balansedag 31. desember	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	Endring fra 2010 til 2011
<i>Andre avsetninger:</i>				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	0	0	0	0
Fri virksomhetskapskapital	12 279	13 262	18 473	5 211
Sum andre avsetninger	12 279	13 262	18 473	5 211
<i>Langsiktig gjeld (netto):</i>				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	1 179	0	0	0
Annen langsiktig gjeld	0	0	0	0
Sum langsiktig gjeld	1 179	0	0	0
Sum netto gjeld og forpliktelser	47 237	46 135	53 144	7 009

Kommentarer til tabell 3

- Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet dreier seg om valutaeffekt som justeres i påfølgende budsjettår.
- Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepar-

temetet er prosjekter som finansieres over nasjonale følgeprogrammer som ennå ikke er utbetalt.

- Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål er midler til medfinansiering av følgeprogrammer fra andre organisasjoner, hvor midlene ikke er satt i ansvar.

12 Oversikt over enkeltsaker som fikk tilskudd i 2011 under kap. 900, post 21 Spesielle driftsutgifter

I 2011 ble det utbetalt 15,2 mill. kroner til enkeltsaker som fikk tilskudd under kap. 900, post 21.

Oversikt over enkeltsakene som fikk støtte, går fram av tabellen nedenfor.

Beskrivelse	Kroner
OECDs nettverk for eierstyring av statlig eide bedrifter i det sydlige Afrika	1 724 034
Verdiskapingsprosjekt – Et kunnskapsbasert Norge	300 000
Kunnskap om entreprenøriell aktivitet i Norge (GEM-rapporten 2010)	300 000
Kunnskap om entreprenøriell aktivitet i Norge (GEM-rapporten 2008 og 2009)	250 000
Støtte til forskningsprosjektet «Krise, omstilling og vekst»	1 000 000
Innovasjonsarena trygg omsorg	150 000
Samfinansiering av nytt audiovisuelt utstyr til gjennomføring av konferanser, møter, presentasjoner og mottakelser i Norway House.	100 000
Karrieredag – Arena for kobling av norske studenter i Asia med norsk næringsliv i Asia	20 000
Støtte til drift av Morokulien infosenter, som skal bidra til økt grenseoverskridende samarbeid	217 000
Nor-Shipping Campus 2011, prosjekt for omdømme for maritime næringer	100 000
IMO bistandsprosjekter	923 400
Støtte til forstudie vedrørende distribusjon og bruk av LNG	239 996
Undersøkelse om bruk av fritidsbåter i Norge – støtte	100 000
Delfinansiering av Maritim utvikling (MARUT)	600 000
Music Export Norway – jubileumsgave	25 000
Trygve Haavelmos 100 års jubileum	50 000
Filmserie om klima og miljø for unge – støtte	50 000
Forum for kultur og næringsliv – drift og videre utvikling	1 100 000
Global Future 2010–2013, arena for økt mangfold i næringslivet	1 500 000
Møteplass for flerkulturelle menn og kvinner	150 000
Støtte til et prosjekt for å utvikle et sertifiseringssystem for å måle bedrifters framgang når det gjelder likestilling	1 460 000
ForMat for reduksjon av matavfall – støtte til samarbeidsprosjekt	250 000
Rekrutteringskampanje for reiselivsnæringen	4 375 000
Utviklingssenter for reiselivsnæringen	175 000
Sum	15 159 430

Nærings- og handelsdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2012–2013) om statsbudsjettet for år 2013 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et
framlagt forslag.

Forslag

Under Nærings- og handelsdepartementet føres det i Prop. 1 S (2012–2013)
statsbudsjettet for budsjettåret 2013 opp følgende forslag til vedtak:

**Kapitlene 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460, 3900–3961, 5325, 5326, 5329, 5460,
5574, 5613, 5614, 5625, 5629 og 5656**

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
900	Nærings- og handelsdepartementet			
	01 Driftsutgifter		198 344 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		44 845 000	
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner		20 500 000	
	72 Tilskudd til beredskapsordninger		3 550 000	
	73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap		12 400 000	
	75 Tilskudd til særskilte prosjekter		20 000 000	299 639 000
	Sum administrasjon			299 639 000
Infrastruktur og rammebetingelser				
901	Styret for det industrielle rettsvern			
	01 Driftsutgifter		235 400 000	235 400 000
902	Justervesenet			
	01 Driftsutgifter		114 100 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		2 300 000	116 400 000
903	Norsk akkreditering			
	01 Driftsutgifter		35 500 000	35 500 000
904	Brønnøysundregistrene			
	01 Driftsutgifter		314 800 000	
	22 Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>		258 500 000	573 300 000
905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Driftsutgifter		184 800 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		73 800 000	258 600 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Driftsutgifter		19 700 000	
	30 Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>		10 700 000	30 400 000
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>		1 600 000 000	1 600 000 000
910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Driftsutgifter		358 150 000	358 150 000
913	Standardisering			
	70 Tilskudd		28 000 000	28 000 000
914	Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01 Driftsutgifter		4 500 000	4 500 000
	Sum infrastruktur og rammebetingelser			3 240 250 000
	Forskning, innovasjon og internasjonalisering			
920	Norges forskningsråd			
	50 Tilskudd		1 413 900 000	1 413 900 000
922	Romvirksomhet			
	50 Norsk Romsenter		53 300 000	
	70 Kontingent i European Space Agency (ESA)		146 400 000	
	71 Internasjonal romvirksomhet		306 900 000	
	72 Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>		35 400 000	
	73 EUs romprogrammer		195 700 000	
	74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>		13 500 000	751 200 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer			
	70 Tilskudd		100 000 000	100 000 000
929	Norsk Designråd			
	70 Tilskudd		38 000 000	38 000 000
934	Internasjonaliseringstiltak			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		13 000 000	
	73 Støtte ved kapitalvareeksport		359 000 000	372 000 000
937	Svalbard Reiseliv AS			
	71 Tilskudd		2 100 000	2 100 000
	Sum forskning, innovasjon og internasjonalisering			2 677 200 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Statlig eierskap				
950	Forvaltning av statlig eierskap			
	21 Spesielle driftsutgifter		25 700 000	25 700 000
953	Kings Bay AS			
	70 Tilskudd		27 500 000	27 500 000
960	Raufoss ASA			
	71 Refusjon for miljøtiltak		8 200 000	8 200 000
	Sum statlig eierskap			61 400 000
Statsbankene				
2421	Innovasjon Norge			
	50 Innovasjon - prosjekter, fond		233 200 000	
	70 Bedriftsutvikling og administrasjon		338 500 000	
	71 Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, <i>kan overføres</i>		401 200 000	
	72 Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>		285 000 000	
	73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, <i>kan overføres</i>		5 200 000	
	76 Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>		260 300 000	
	78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond		4 000 000	
	90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>		42 550 000 000	44 077 400 000
2426	SIVA SF			
	70 Tilskudd		48 000 000	
	90 Lån, <i>overslagsbevilgning</i>		140 000 000	
	95 Egenkapital		250 000 000	438 000 000
2429	Eksportkreditt Norge AS			
	70 Tilskudd		110 000 000	
	90 Utlån til eksportfinansieringsordning		28 500 000 000	28 610 000 000
	Sum statsbankene			73 125 400 000
Statens forretningsdrift				
2460	Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	24 Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-130 000 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	130 000 000		
	Sum statens forretningsdrift			
			79 403 889 000	
Sum departementets utgifter				

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Ordinære inntekter				
3900	Nærings- og handelsdepartementet			
	02 Ymse inntekter		145 000	145 000
3901	Styret for det industrielle rettsvern			
	05 Inntekt av informasjonstjenester		7 000 000	
	07 Inntekter knyttet til NPI		5 000 000	
	08 Gebyrer immaterielle rettigheter		44 500 000	56 500 000
3902	Justervesenet			
	01 Gebyrinntekter		65 100 000	
	03 Inntekter fra salg av tjenester		12 000 000	
	04 Oppdragsinntekter		2 300 000	79 400 000
3903	Norsk akkreditering			
	01 Gebyrinntekter og andre inntekter		28 400 000	28 400 000
3904	Brønnøysundregistrene			
	01 Gebyrinntekter		468 000 000	
	02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter		30 000 000	
	03 Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen		55 000 000	553 000 000
3905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Oppdragsinntekter		29 400 000	
	02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter		44 400 000	73 800 000
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Leie av bergrettigheter og eiendommer		200 000	
	02 Behandlingsgebyrer		500 000	700 000
3910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR		144 000 000	
	02 Maritime personellsertifikater		12 000 000	
	03 Diverse inntekter		5 000 000	
	04 Gebyrer for skip i NIS		41 000 000	
	05 Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt		5 800 000	207 800 000
3914	Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01 Gebyrer		500 000	500 000
3950	Forvaltning av statlig eierskap			
	96 Salg av aksjer		25 000 000	25 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
3961	Selskaper under NHDs forvaltning			
	70	Garantiprovisjon, Statkraft SF	2 112 000	
	71	Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA	9 000 000	11 112 000
5325	Innovasjon Norge			
	50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	5 000 000	
	70	Låneprovisjoner	55 900 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer	42 400 000 000	
	91	Tilbakeført kapital, såkornfond	10 000 000	42 470 900 000
5326	SIVA SF			
	70	Låne- og garantiprovisjoner	6 600 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer	220 000 000	226 600 000
5329	Eksportkreditt Norge AS			
	70	Gebyrer m.m.	25 000 000	
	90	Avdrag	3 300 000 000	3 325 000 000
5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	71	Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	10 700 000	
	72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	600 000	
	91	Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen	100 000	11 400 000
		Sum ordinære inntekter		47 070 257 000
		Skatter og avgifter		
5574	Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet			
	71	Avgifter immaterielle rettigheter	145 000 000	145 000 000
		Sum skatter og avgifter		145 000 000
		Renter og utbytte m.v.		
5613	Renter fra SIVA SF			
	80	Renter	29 600 000	29 600 000
5614	Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	80	Renter	100 000	100 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge			
	80	Renter på lån fra statskassen	380 000 000	
	81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	5 000 000	
	85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	18 000 000	
	86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	500 000	403 500 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
5629	Renter fra Eksportkreditt Norge AS				
	80	Renter		1 020 000 000	1 020 000 000
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning				
	85	Utbytte		13 622 853 000	13 622 853 000
		Sum renter og utbytte m.v.			15 076 053 000
Sum departementets inntekter					62 291 310 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 postene 01 og 21	kap. 3900 post 02
kap. 901 post 01	kap. 3901 postene 05, 07 og 08
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 22	kap. 3904 post 03
kap. 905 post 21	kap. 3905 postene 01 og 02
kap. 910 post 01	kap. 3910 post 03

III

Utbetaling under garantiordninger
(trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan foreta utbetalinger til Garanti-instituttet for eksportkreditt uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelånsgarantiordningen overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt, post 91 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – bygge-lånsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.
2. overskride bevilgningen under kap. 960 Raufoss ASA, post 71 Refusjon for miljøtiltak, innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner.
3. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, for å opprettholde statens eierandel gjennom deltakelse i egenkapitalutvidelser i henholdsvis Yara International ASA og Kongsberg

Gruppen ASA. Fullmakten er begrenset til emisjoner på inntil 10 prosent av aksjekapitalen og hvor verdien av statens andel av emisjonen ikke overstiger 3 mrd. kroner.

4. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 90 Utlån, til utbetaling av lån under den statlige eksportfinansieringsordningen, men slik at utlån i 2013 ikke overstiger 60 mrd. kroner.

V

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

1. utgifts-/inntektsføre ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA

uten bevilgning, under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 70 Utbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, og kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap, post 87 Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, innenfor gitt garantiramme på 750 mill. kroner.

2. utgiftsføre kjøp av aksjer i Norsk Hydro ASA uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer. Fullmakten gjelder for kjøp som gir staten en eierandel på opp til 39,9 prosent.
3. utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutakursgevinst og valutakurstap i eksportfinansieringsordningen under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Agio og kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Disagio.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og

gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd	37,5 mill. kroner
2421		Innovasjon Norge	
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	100,0 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 27,11 mill. euro i tillegg til eksisterende bevilgning for å delta i de frivillige programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 49,08 mill. euro.

handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan gi:

1. Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 40 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 178 mill. kroner.
2. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning i forbindelse med kjøp av utredninger og lignende

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger og lignende ut over bevilgning under kap. 900 Nærings- og

135 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning. Garantivirkosomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Alminnelig garantiordning skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

3. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, men likevel slik at rammen ikke overskrider sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond. Garantivirkosomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Virksomheten skal drives i balanse på lang sikt, gitt bevilgninger til grunnfondet. Nærings- og handelsdepartementet kan i samråd med Utenriksdepartementet gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.
4. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 5 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien. Ordningen skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.
5. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

IX

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirkosomhet, kapittel III.

2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

X

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 500 mill. kroner.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 2 500 mill. kroner.
3. gi Eksportkreditt Norge AS fullmakt til å gi tilsagn om lån i tråd med selskapets og eksportfinansieringsordningens formål uten en øvre ramme.

XI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.

Andre fullmakter

XII

Fullmakt om såkornfond opprettet mellom 1997 og 2000

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til, ved overveiende sannsynlighet for konkurs i et av såkornfondene opprettet mellom 1997 og 2000, å:

1. konvertere hele eller deler av statens ansvarlig lån til egenkapital.
2. nedskrive deler av statens ansvarlige lån.
3. godkjenne salg av et såkornfond.
4. godkjenne endringer i et fonds administrative lokalisering.

XIII

Fullmakter vedrørende Norsk Romsenter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan gi Norsk Romsenter fullmakt til å:

1. selge andeler i selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler, og kjøpe andeler i nye selskaper.
2. benytte utbytte fra selskaper hvor institusjonen forvalter eierandeler og inntekter fra salg av andeler i slike selskaper til romrelatert virksomhet, herunder kjøp av andeler i nye selskaper.

XIV

Fullmakt til å bortfeste

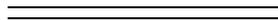
Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan bortfeste hjemfalte gruveieendommer til museale formål vederlagsfritt.

XV

Endring i statlige eierposter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

1. selge aksjene i SAS AB i forbindelse med en industriell løsning.
2. selge aksjene i Secora AS eller fusjonere selskapet med en industriell aktør.
3. redusere eierskapet i Entra Eiendom AS ned mot 33,4 prosent i forbindelse med et nedsalg og/eller børsnotering av selskapet.
4. redusere eierskapet i Cermaq ASA ned mot 34 prosent gjennom utvanning som del av en industriell løsning.

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Aurskog AS 10/2012

